

ҚОҒАМНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ ДӘУІРІНДЕГІ ТІЛДІК БІЛІМ: ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ

Дөңгелек үстел материалдары

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ
МИНИСТРЛІГІ
АКАДЕМИК Е.А. БӨКЕТОВ АТЫНДАҒЫ ҚАРАҒАНДЫ
УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАРАГАНДИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АКАДЕМИКА Е.А.
БУКЕТОВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE
REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
KARAGANDA BUKETOV UNIVERSITY

**«ҚОҒАМНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ ДӘУІРІНДЕГІ ТІЛДІК БІЛІМ:
ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІМЕН БОЛАШАҒЫ»**

атты дөңгелек үстел материалдары, академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ доценті,
«Құрмет» орденінің иегері, «ТМД-ның үздік педагогы», «Қазақстан Республикасы білім
беру ісінің үздігі», «Қарағанды университетінің еңбек сіңірген қызметкері» ҚАҒАЗБАЕВ
ЖАҢБЫРБАЙ АХМЕТҰЛЫНЫҢ 70 жасқа толуына арналған
15 қазан 2022 ж.

**«ЯЗЫКОВОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ
ОБЩЕСТВА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ»**

Материалы круглого стола, посвященного 70-летию доцента КарУ имени академика
Е.А. Букетова, кавалеру ордена «Құрмет», знака «Отличника образования Республики
Казахстан», звания «Лучший педагог СНГ», «Заслуженного работника Карагандинского
университета» КАҒАЗБАЕВА ЖАНБЫРБАЯ АХМЕТОВИЧА
15 октября 2022 г.

**"LANGUAGE EDUCATION IN THE ERA OF SOCIAL DIGITAL
TRANSFORMATION: PROBLEMS AND PERSPECTIVES"**

Materials of the round table, dedicated to the 70th anniversary of Associate Professor of BKU
KAGAZBAYEV ZHANBYRBAY AKHMETULY, the owner of "Qurmet" Order, "The Best
Teacher of the CIS", "Honoured language expert in Education of the Republic of Kazakhstan",
"Honored specialist of Karaganda University"
15th of October 2022

ӘОЖ 81'246.3:37(574)

КБЖ81.21 (5 қаз)

Қ 18

Жалпы редакцияны басқарған Академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ-дың шетел тілдері факультетінің деканы, қауымдастырылған профессор
Тлеужанова Г.К.

Техникалық редактор:

Тажибаева Э.Р., білім магистрі, академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ-дың аға оқытушысы

Қоғамның цифрлық трансформация дәуіріндегі тілдік білім: өзекті мәселелері мен болашағы = Қ18 Языковое образование в эпоху цифровой трансформации общества: проблемы и перспективы = Language education in the era of social digital transformation: problems and perspectives: дөңгелек үстел материалдар жинағы. – Қарағанды: ҚарУ, 2022. – 159 б. – қаз., ағыл., орыс.

ISBN 978-601-362-078-7

Аталмыш жинаққа Дөңгелек үстелге қатысушы-ғалымдардың баяндамаларының мәтіндері енгізілген. Дөңгелек үстел Академик Е. А. Бөкетов атындағы ҚарУ, шетел тілінен даярлаудың теориясы мен әдістемесі кафедрасы доценті Қағазбаев Жаңбырбай Ахметұлының мерейтойына арнайы ұйымдастырылған.

Мәтіндер авторлық редакцияда орналастырылды.

ӘОЖ 81'246.3:37(574)

КБЖ81.21 (5 қаз)

ISBN 978-601-362-078-7

ҚарУ, 2022

**АТАЛМЫШ МЕРЕЙТОЙЛЫҚ ЖИНАҚ ҚҰРМЕТТІ
ПЕДАГОГ, ҒАЛЫМ, ТӘЛІМГЕРГЕ АРНАЛАДЫ**

ҚАҒАЗБАЕВ ЖАҢБЫРБАЙ АХМЕТҰЛЫ
(15.10.1952)

Библиографиялық мәліметтер

Кәсіби тәжірибесі

- 1973 Алматы педагогикалық шет тілдер институтының ағылшын тілі фонетикасы кафедрасының оқытушысы
1974 жоғары педагогикалық курстардың тыңдаушысы
1977 Қарағанды мемлекеттік университетінің ағылшын тілі оқытушысы
1978-1982 Алматы педагогикалық шет тілдер институтының аспиранты
1982 Қарағанды мемлекеттік университетінің жаратылыстану факультеттерінің шет тілдері кафедрасының оқытушысы
1983 гуманитарлық факультеттердің Шет тілдері кафедрасының меңгерушісі
1987 гуманитарлық факультеттердің Шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы
1987 Қарағанды облысы Октябрь ауданының № 35 орта мектебінде ағылшын тілі мұғалімі
1991 қазақ тілі, әдебиеті әдістемесі мен практикасы кафедрасының оқытушысы
1992 Шет тілдері кафедрасының аға оқытушысы
1993 Роман-герман тілдері кафедрасының аға оқытушысы
1993 Роман-герман тілдері кафедрасының меңгерушісі
1995 ағылшын филологиясы кафедрасының аға оқытушысы
1996 ағылшын тілі теориясы мен практикасы кафедрасының аға оқытушысы
2000 білім беру жүйесіне және педагогикалық және ғылыми кадрларды тәрбиелеу ісіне ерекше үлес қосқаны үшін "Білім беру үздігі" белгісімен марапатталды
2002 ағылшын тілінде сөйлеу практикасы кафедрасының меңгерушісі
2003 ағылшын тілін оқыту әдістемесі кафедрасының меңгерушісі
2009 ағылшын тілін оқыту әдістемесі кафедрасының доценті
2012 «Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ 40 жыл» мерейтойлық медалімен марапаттады
2018 шеттілдік даярлау теориясы мен әдістемесі кафедрасының доценті

Жеке басылымдар

Рухани жаңғыру және тіл мәселелері: Наука, образование и производство в условиях промышленной революции. Science education and production in the condition of the 4th industrial revolution. Материалы международной научно- практической конференции. – Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2018. – С. 42-44.

Детское культуроведение как компонент начального иноязычного образования: Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций: Мат-лы республиканской научно-практической конференции. – Қарағанды, 2018.– С. 63-65.

Мәдениетаралық коммуникация теориясы аясында білім алушылардың оқу-танымдық іс- әрекетін дамыту: Повышение квалификации педагогических работников: взаимодействие традиций и инноваций: Мат-лы республиканской научно- практической конференции. – Қарағанды, 2018.– С. 84-87.

Педагогикалық акмеология: Свидетельство №1221 от 08.01.2019.

Шетел тілді ерте жастан оқудың шетелдік тәжірибесі: Вестник Карагандинского университета. Серия педагогика. – 2019. - № 2 (94). – С. 72-80.

Құзыреттілік тұрғы аясында шетел тілдері мұғалімінің кәсіби мәдениетін дамыту: Труды II международного форума педагогов- наставников «Современное образование: вызовы, тренды и стратегии». – Шымкент: ЮКГУ им.М.Ауэзова, 2019. – Том 1. – С. 165-171.

Шеттілдік білім беру аясында болашақ шетел тілі мұғалімінің кәсіби құзыретін дамыту және бағалау: Проблемы многоязычия в полиэтничном пространстве. Сборник материалов Международной научно-практической конференции, посвященной 250-летию Александра Гумбольдта. Нур-Султан: Издательство ЕНУ им.Гумилева, 2019. – С. 255-260.

Игровые технологии в обучении иностранному языку как символично- моделирующий тип деятельности: Новые концепции в образовании и современные решения: теория, практика, опыт. – Материалы международной научно-практической конференции. – Караганда, 2019. – С. 39-44.

Критическое чтение как средство достижения метапредметных результатов в обучении иностранным языкам: Білім және тәрбие: теория мен практика. II Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Алматы, 2019. – С. 177-180.

Оқу құралдары/ әдістемелік нұсқаулықтар

- 1 Словарь научно- методических терминов по направлению «Образование» - «Білім беру» бағытындағы ғылыми-әдістемелік терминдер сөздігі. – Караганда: Издательство КарГУ, 2018. – 316 с. – Орысша-қазақша

- 2 Словарь научно- методических терминов по направлению «Образование»- «Білім беру» бағытындағы ғылыми-әдістемелік терминдер сөздігі.
- 3 Русско-англо-казахско- китайский разговорник. – Караганда: «Medet Group» ЖШС, 2020. – 188с.
- 4 Культуроведческий аспект развития младшего школьника как личности в контексте иноязычного образования.// Вестник Казахского национального женского педагогического университета, раздел Педагогика, - №2 (82), - Алматы, 2020.- С. 160-169.
- 5 Интегративтік сипат және пәнаралық байланыс – шетел тілін кәсіби бағытта оқытудың негізі. Актуальные проблемы права, экономики и образования на современном этапе: теория и практика – Материалы Восьмой международной(онлайн) конференции: г.Алматы Института истории и права Казахского национального педагогического университета имени Абая,(20марта 2020года).- Алматы,2020.-С.203-209.
- 6 Teaching a foreign language to primary school students and CLIL technology.//Вестник Карагандинского университета. Серия Педагогика, - №2 (106), - Караганда, 2022.- С. 168-176.

Мазмұны

ҚАҒАЗБАЕВ ЖАҢБЫРБАЙ АХМЕТҰЛЫ	
Библиографиялық мәліметтер.....	3
CREATING E-LEARNING CONTENT WITH CANVA FOR UNIVERSITY STUDENTS	
Abishova D.	9
“ZOOM” PLATFORM AS THE EXAMPLE OF DIGITALISATION	
Алтынбекова А. М.	13
НОВЫЕ ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ	
Аманжол Н. И., Хаджаева Ж. Б.	15
АМЕРИКАНДЫҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІНІҢ БРИТАНДЫҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІНІҢ ӘДЕБИ НОРМАСЫНА ӘСЕР ЕТУІ	
Ауезханова А. Ж.	22
БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ОНЛАЙН ОҚЫТУДЫҢ КЕЛЕШЕГІ	
Аукен А. Ж.	26
ОРТА ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН АРАЛАС ОҚЫТУ МОДЕЛІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	
Әбілова Ж. Ж.	28
ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАР ҮШІН АКАДЕМИЯЛЫҚ ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ	
Байжаканова А. К.	32
EFFECTIVENESS OF USING MOBILE TECHNOLOGIES IN IMPROVING STUDENTS' VOCABULARY	
Джамперова А. К.	36
ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ: ПРОБЛЕМАЛАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР	
Жұманова Л. С.	41
ӨЗГЕ ТІЛДІ МЕКТЕПТЕРДЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ӘДІСТЕР	
Жуматаева Ж. Т.	48
ҚОҒАМНЫҢ САНДЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ КЕЗЕҢІНДЕГІ ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ: ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ	
Касымова А. Б.	57
ONLINE LEARNING AS THE NECESSARY STEP IN THE EDUCATIONAL PROCESS	
Issabayeva N. S.	54

ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ОЦЕНКИ И КОНТРОЛЯ РЕЗУЛЬТАТОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	60
Китибаева А.К.....	
ФУНКЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В ЦИФРОВОМ ОБРАЗОВАНИИ	64
Култанова Ж. М.	
ЦИФРЛЫ ОҚЫТУ: МӘСЕЛЕЛЕР, ТӘУЕКЕЛДЕР ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАР	70
Қожабай С.	
О ПОЛИЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАНИИ В КАРАГАНДИНСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ	74
Мажитаева Ш.	
ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ САНДЫҚ ОРТАНЫ ҚҰРУ	79
Мерекова А. М.	
ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION	82
Mombekova M.M., Eskazinova Zh.A.....	
АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛЕКСИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	87
Мұханбетжан Т.	
БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ОНЛАЙН ОҚЫТУДЫҢ КЕЛЕШІГІ	91
Нурмаганбетова Ж. С.	
ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ ЦИФРОВИЗАЦИИ УЧЕБНЫХ ПРОЦЕССОВ В УСЛОВИЯХ ТРАДИЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ	96
Рахметуллина М.А.....	
ADVANTAGES OF ELECTRONIC TEACHING METHODS	100
Ryskeldina A. A.	
ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ БОЛАШАҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ АҚПАРАТТЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫ МЕН КӘСІБИ ДАМУЫ	104
Саржанова Ғ. Б.	
ШЕТ ТІЛІ ЖӘНЕ КӘСІПТІК ШЕТ ТІЛІ САБАҒЫНДА МЕДИАБАҒДАРЛАМАЛАРДЫ (SOCRATIVE) ҚОЛДАНУ	109
Султанбекова Э. Ж., Каскатаева Ж.А.	
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ И ТЕХНОЛОГИЙ В ТРАДИЦИОННЫЕ УЧЕБНЫЕ ДИСЦИПЛИНЫ В УСЛОВИЯХ ШКОЛЫ	113
Сатыбаев М.С., Дю Н.Г., Тулькубаева С.И.....	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В	

ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ И ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫМ ПРЕДМЕТАМ Тайкуманова М.А., Таукелова А.А.....	118
ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНДЕ МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ Тажибаева Э.Р., Накупова Р. Қ.	123
ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ Туменбаева К. Н.	127
АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕГІ ӘДІСТЕРДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ Турлыбекова И.А., Нуркенова С.С.....	132
РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ Тютекулова Т. А., Қағазбаев Ж.А.	136
ТИПОЛОГИЯЛЫҚ БАЙЛАНЫС ЖӘНЕ ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ Хамзин М. Х., Қағазбаев Ж.А.	141
Құттықтаулар.....	145

CREATING E-LEARNING CONTENT WITH CANVA FOR UNIVERSITY STUDENTS

Abishova D., Master of Pedagogical Sciences
M.Auezov South Kazakhstan University, Teacher of English
Adinar.0607@gmail.com

Considerable advancements in technology have resulted in the development of many fields including education too. It became possible to create engaging, fun and exciting contents for study with the help of modern online applications. One of which is Canva.com, an technology-based learning tool, currently used by number of people for various aims such as making contents for online learning, creating various videos, making inspiring stories for social media or just creating a powerful presentation. Haake (2021) describes Canva as an online graphic tool[1]. According to Bradley (2015) the web-site can be accessed at canva.com and offers premade designs of posters, templates for presentations and blogs and social networking headers for media accounts [2]. Martin (2016) claims that Canva provides instructors and students with a simple new way to design. The development of presentations, posters, one-page documents, and social media posts is made possible by its drag-and-drop functionality [3].

Canva makes it easy to create engaging and imaginative instructional resources. Canva's existence appears to meet contemporary needs. The Canva app allows users to create presentations, movies, and graphics, among other instructional materials that teachers and students must provide. Making English teaching materials that rely on the visuals of images and videos to deliver information is undoubtedly quite simple. Canva encourages a lot of creative exploration and versatility.

Arunachalam & Munisamy (2022) claim that Canvas offers a platform that is highly adaptable. The system can be customized to fit the teaching and learning needs of both teachers and students [4]. Communication between the teacher and the student is prioritized since it promotes their collaboration during the learning process. Students can receive alerts, submit their papers, and interact with the allocated learning resources thanks to Canvas LMS. Canvas gives teachers the ability to track their students' progress while also integrating videos, blogs, wikis, and other instructional channels. Excellent built-in audio and video recording features are available with Canvas and this function is applicable to homework, tests and course materials.

Canva's role in the teaching and learning process has been examined in a number of earlier researches. Recently, the effect of Canva on development of creativity of Informatics Students at Institut Teknologi Bisnis AAS Indonesia was researched by Tira Nur Fitria and the results were claimed that by creating own designs, adding text, graphics, or photos, the students can use Canva as a tool to develop creativity in the field of technology (2022). Another research by Audi

Yundayani (2019) showed that students in the experimental group made significantly fewer spelling errors compared to the control group, confirming Canva's positive effect in improving students' writing skills.

Method

This study employs descriptive qualitative analysis. The aims of descriptive analysis are to show description, comprehension and interpretation. For better explanation the findings are shown in pictures and figures.

Findings

This research simulates the use of Canva in the creation of educational content for university students. We'll show the advantages, comprehensible explanation of video and presentation making, practical instructional guide of Canva on the example of content for a video lecture on the discipline History of English.

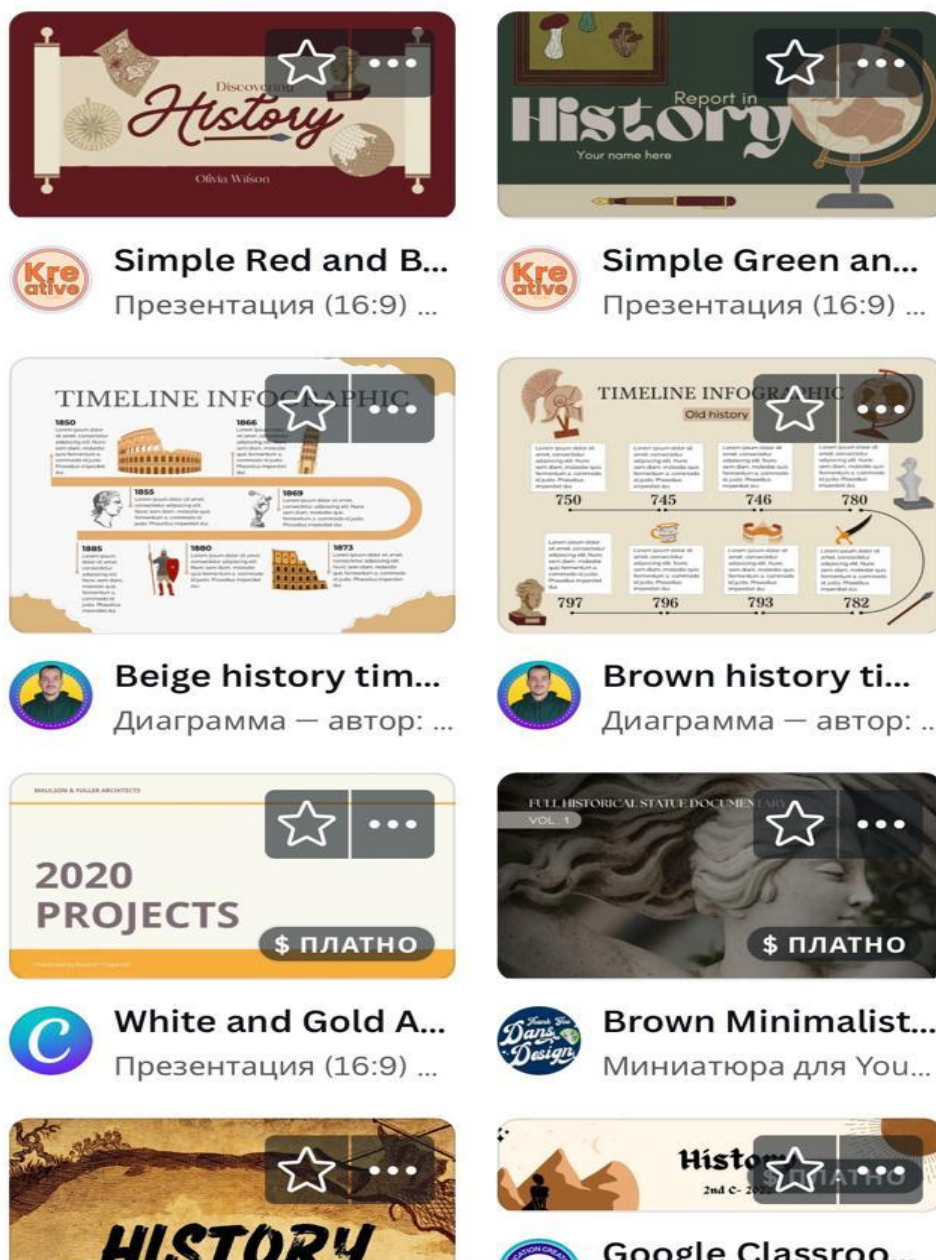

Figure 1. Available templates for the theme in search

First, we should sign up and create a Canva account. Remember Canva provides free and Canva Pro versions choose the option use can afford. After you've signed up, log in. Go to the search engine and search the template you want. As it was already stated above Canva offers a wide range premade templates, icons, elements, logos so teachers can create by choosing a template or create on their own. In our case, we have a perfect premade template matching our entire requirements.

Figure 2. Premade template for our future video

As we open our template we can see that it has several slides each perfectly corresponding to each other in terms of style and not similar to one another. Now we can insert our scripts to each slide. We can edit the presentation according to our preference. Upload photos, rearrange text boxes and elements, change fonts and colors. Add more design elements such as layouts, thousands of stock images and illustrations, color combinations, font choices, and more. Save, share and print in high quality.

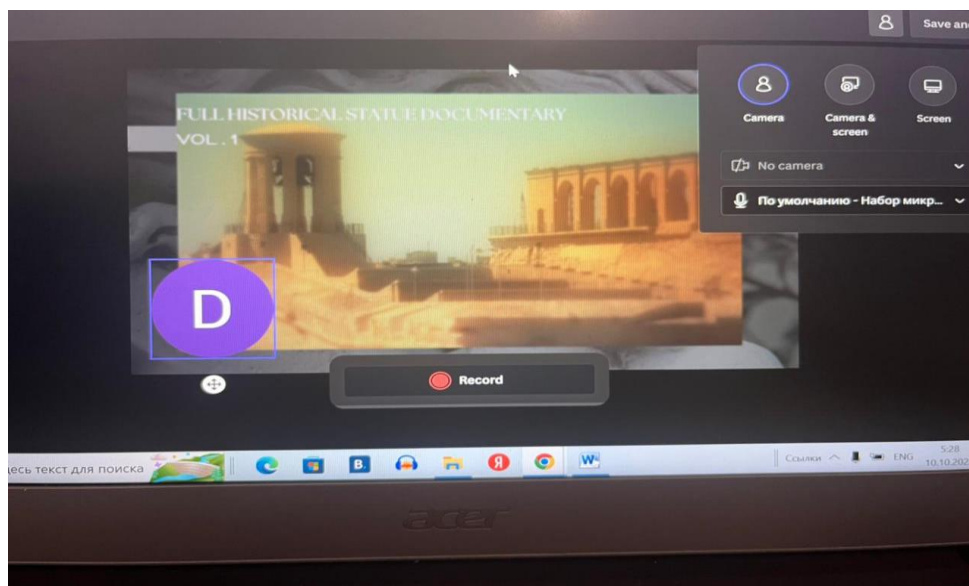

Figure 3. Process of recording yourself

Once your slides are ready, you can built-in record or built-in video function by Canva. You can record your voice only or record yourself with a video if you turn on the camera. Your video will appear on the left corner. If you have finished recording, adjust it to the whole slides, set up the minutes with slides.

Reconsider your slides again, use latest features of Canva. Apply animations to each slide. Animate digital designs, using a pan, rise, tumble, and other animation features. Personalize your design, and customize our announcement by uploading our photos, images, elements, or artwork. Experiment with each template by changing the layout, rearranging and resizing icons, and applying photo filters. Save, share or print as a PDF, PNG, or JPG. We use Canva Print to produce high-quality prints of design.

It is also possible to share your projects through Social Media or Google Classes.

Conclusion

Canva is a great tool in e-learning content creation. It offers a wide range advantages as premade templates for presentation, videos, pamphlets, leaflets, postcards and so on. It has free access to web-sites providing audio-visual aids such as Pexels, Youtube, Pixabay, Emoji, QR Code, TINT, Google Maps, Stipop, Giphy and so on. Also, you can import your media to other media platforms such as Embeds, Dash, Bynder, Dropbox, Brandfolder, Adlong, Air, Flickr, Google Drive, Flourish, Facebook and so on. Canva is very simple in use and can be used by nonprofessional users of media platforms.

Canva helps educators in creating e-learning contents which are in turn engaging, powerful and inspiring.

References:

1. Haake A. B. The Language Teacher Rebel: A guide to building a successful online teaching business. – Teach Yourself, 2021.
2. Bradley P. Social media for creative libraries. – Facet Publishing, 2015.

3. Martin M. Blending instruction with technology: A blueprint for teachers to create unique, engaging, and effective learning experiences. – Rowman & Littlefield, 2016.

4. Fitria T. N. USING CANVA AS MEDIA FOR ENGLISH LANGUAGE TEACHING (ELT): DEVELOPING CREATIVITY FOR INFORMATICS STUDENTS' //ELT Echo: The Journal of English Language Teaching in Foreign Language Context. – 2022. – Т. 7. – №. 1. – С. 58-68.

“ZOOM” PLATFORM AS THE EXAMPLE OF DIGITALISATION

Алтынбекова А. М., магистр филологических наук

Докторант 1 курса образовательной программы «8D02301 – Филология»

КарУ им академика Е.А. Букетова

azat.altynbekov@mail.ru

The all-pervasive improvement of the education system, aimed at improving its quality within the walls of educational institutions, reveals the need for a different pedagogical thinking, innovative forms and new conditions for the implementation of education, upbringing and development of students. Moreover, in the present realities, which are the result of the quarantine of 2020-2022, the representatives of educational philosophy, state educational policy and pedagogical science are searching for the ways to modernize the educational system; mechanisms, methods and tools to improve the quality of educational services. One of the ways to solve these problems is the modernization of the digital educational environment.

Digitalisation of modern education is one of the key aspects of educational policy. From the point of view of educational philosophy and modern educational policy, the creation and provision of a sustainable digital environment is one of the leading conditions for achieving a new quality of education.

Today, informatization of educational institutions is an irreversible process of changing the content, methods and organizational forms of students' training at the stage of transition of educational organizations to work in an information society [1, 42]. One of the stages of informatization is the digitalization of education.

The trend of education development, such as digitalisation, according to researchers T. V. Nikulina and E. B. Starichenko, "aims to train specialists who are guaranteed to be in demand in the labor market, easily and fluently use mobile and Internet technologies, and are focused on continuous learning (professional development) through e-learning". [2, с. 107].

The implementation of education in the information age with the use of digital technologies is the construction of a special environment of existence, which gives new opportunities for educational activities:

- mobility of learning (varying the time and place of learning);

- the possibility of implementing lifelong learning;
- opportunities to prepare pupils, students, trainees of courses and professional retraining programmes according to projected individual educational routes;
- consumption, application and development of electronic educational resources.

At the present stage, education is developing in the context of an anthropological paradigm. Thus, according to the above-mentioned components of the educational environment, special requirements are imposed on it today under the conditions of humanistic personality-centered pedagogy.

Modern pedagogical theorists understand the essence of innovative educational environment based on modern information and communication and digital technologies as:

- a multi-component complex of educational resources and technologies providing automation, informatization and digitalization of educational activity of an institution;
- anthroposophic relevant information environment, which is designed to reveal the creative potential and talents of the teacher and student [3, 48];
- socio-psychological reality, within which conditions are created to provide cognitive activities and access to information educational resources based on modern information technology [4, 54].

Thus, from personal experience of teaching, while the Zoom online platform started to gain relevance during quarantine, it is safe to say that in the current environment everything goes hand in hand with the digitalisation of the learning process. Even after the quarantine ended and teachers and students went offline, the online lessons were still relevant.

The fact is that Zoom's digital platform reflects all aspects of quality digitalisation of the learning process:

- 1) Mobility of learning (it is possible to teach a lesson from home, in the car or outdoors, via the phone);
- 2) Lifelong learning opportunities (the interface of the platform is quite simple and can be used by people of all ages);
- 3) This format is suitable for all groups of learners (pupils, students, trainees and retrainees);
- 4) With Zoom apps, it is possible to unleash the creative potential of both educator and learner, to socialize students within a group and involve them in the overall socio-psychological background (Kahoot!, Timer, Block party, etc.);
- 5) Importantly, the involvement of students in the process is provided by the function of commenting. By the means of it, they can interact with the tutor and the working material in a real time form: putting a text on the working sheet, drawing, circling the correct answers, underlining the new words and so on.

This way a lesson bears a significant value for both student and teacher, as they interact and communicate through the means of distant platform, thus saving time and money for transfer.

References:

1. Asmolov A. G. Rossijskaja shkola i novye informacionnye tehnologii: vzgljad v sledujushhee desja-tiletie = Russian school and new information technologies: looking into the next decade. Moskva: NeksPrint, 2010. 84 p.
2. Nikulina T. V. Informatizacija i cifrovizacija obrazovanija: ponjatija, tehnologii, upravlenie = Informatization and digitalization of education: concepts, technologies, management / T. V. Nikulina, E. B. Starichenko // Pedagogicheskoe obrazovanie. 2018. № 8. S. 107-113.
3. Zajceva Zh. N. Genezis virtual'noj obrazovatel'noj sredy na osnove intensivizacii informacionnyh processov sovremennogo obshhestva = Genesis of virtual educational environment based on intensification of information processes in modern society / Zh. N. Zajceva, V I. Soldatkin // Informacionnye tehnologii. 2000. № 3. S. 44-48.
4. Krasil'nikova V A. Jelektronnye komponenty informacionno-obrazovatel'noj sredy = Electronic components of the information and educational environment / V. A. Krasil'nikova, P. V. Vedeneev, A. S. Zavarihin, T. N. Kazarina // Otkrytoe i distancionnoe obrazovanie. 2002. Vypusk 4(8). S. 54-56.

НОВЫЕ ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Аманжол Н. И., Старший преподаватель кафедры иностранных языков,
КарУ им. академика Е.А. Букетова.

Хаджаева Ж. Б., Старший преподаватель кафедры иностранных языков,
КарУ им. академика Е.А. Букетова.

В современном мире невозможно представить обучение без использования современных цифровых образовательных ресурсов.

Как известно, цифровые образовательные ресурсы – это простые в использовании информационные источники, которые содержат текстовую, цифровую, речевую и другую информации. В учебных заведениях их можно использовать как дополнения к традиционным модулям и проводить динамичные, интересные, незабываемые, современные занятия, потому что, цифровые образовательные ресурсы не заменяют традиционные методически целесообразные средства обучения, а лишь дополняют и расширяют их возможности. И это, в свою очередь, повышает эффективность и качество обучения.

С помощью разных цифровых образовательных ресурсов можно провести интересный, увлекательный урок и для преподавателя и для студента.

Сервис Plickers

Нолан Эми работал учителем математики в калифорнийской школе для малообеспеченных семей. Чтобы сократить время проверки контрольных, он придумал приложение Plickers. Оно не требовало от учеников использования гаджетов, а преподавателям было достаточно камеры на смартфоне или планшете. Сейчас приложение используют в тысячах школ по всему миру, в том числе и в России.

Plickers — это удобное приложение для молниеносной оценки знаний студентов прямо на уроке. Провести опрос целого класса можно буквально за полминуты. Все что вам нужно — это распечатанные листочки для каждого ученика в классе и свой телефон или планшет (ученикам он не нужен).

Принцип работы приложения простой:

- скачайте приложение Plickers на свой телефон;
- раздайте ученикам распечатки (доступно только через компьютер);
- задайте ученикам вопрос и попросите их ответить при помощи листочков (на них будут варианты a,b,c,d);
- отсканируйте варианты ответов всех учеников в классе и при желании выведите ответы на доску.

Так выглядит пример “класса” в приложении.

Чем круто это приложение?

Полная вовлеченность класса

Анонимность голосования

Невозможность исправить ответ после того, как вопрос принят.

Socrative – это онлайн-сервис для проведения тестирований на занятиях в учебных заведениях.

Socrative представляет из себя инструмент для создания, поиска и распространения тестов, а также для проведения тестирований. Из преимуществ стоит отметить простоту освоения и приятный внешний вид.

Особенностями сервиса являются использование приложений для мобильных устройств и отсутствие необходимости регистрации для учеников: зарегистрировавшись и войдя на сайт, учитель создаст лобби с уникальным кодом, по которому может присоединиться любой, кто использует приложение или зайдет на сайт.

Также сервис обладает обширной базой данных с уже готовыми и проверенными администрацией сайта тестами.

Также существуют 3 режима проведения тестирования:

1. Instnt Feedback – ученики выбирают ответы в вопросах, расставленных по порядку, не имея права менять ответ и даже временно пропускать вопрос, оставив его на потом.

2. Open Navigation – ученики могут отвечать в любом порядке и менять ответы. Тем не менее, даже до завершения теста учитель видит, какой ответ сделал ученик.

3. Teacher Paced – учитель сам выбирает, какой вопрос будет следующим и имеет право пропустить или повторить вопрос.

Padlet. Com

Работа в виртуальном пространстве, в котором учащиеся или группа учащихся будут получать образовательные материалы в электронной форме, дает неоспоримое преимущество. Обучение становится намного эффективнее, особенно если к каким-либо текстовым материалам прикреплены презентации, изображения, аудио-, видеоматериалы, которые не могут не остаться в памяти слушателя.

При этом сам ученик может готовить и размещать свои работы в аналогичной форме, знакомиться с работами других, иметь возможность участвовать в различных проектах.

Виртуальная доска (онлайн-доска) – это сервис, который дает возможность каждому ученику разместить свою работу на доске, а преподавателю – прокомментировать и оценить каждого. Возможно также использование доски преподавателем для размещения учебно-методических, контрольно-измерительных и других материалов. Таким образом, на доске можно разместить любой материал в электронной форме.

Сетевой сервис [Padlet](#) (-let – это английский уменьшительный суффикс, pad – в одном из значений – «блокнот, планшет») является сегодня одним из самых популярных онлайн-средств создания виртуальных досок.

В обиходе как сам сервис, так и результат его работы называют «падлет/падлеты». Сервис бесплатный, имеет русскоязычную версию, прост в освоении и не требует никакой начальной подготовки. Зайдя на сайт, пользователь сразу получает доступ к возможностям сервиса и может начать пользоваться его функциями даже без регистрации.

К преимуществам использования сервиса Padlet можно также отнести такие возможности, как:

- возможность выбора дизайна виртуальной доски;
- возможность организации коллективной деятельности в режиме реального времени и работы с визуальным контентом;
- возможность размещения материалов как с любого носителя, так и из сети Интернет (фото-, видео-, аудиофайлы).

Как работать?

- Регистрация
- Создать новый проект
- При нажатии кнопки «Создать стену / Make a padlet» открывается основное рабочее поле сервиса.
- Загрузка материала

В зависимости от цели можно по-разному структурировать загружаемый контент.

Сервис позволяет расположить материал в виде стены, непрерывного потока (контент располагается сверху вниз в простой ленте), сетки, полки (деление на три столбца), блога, а также холста – в последовательном и свободном режиме распределения.

Можно также воспользоваться готовыми шаблонами для оформления.

Каждый отдельный ресурс, размещенный на виртуальной стене, называется постом.

Добавление постов происходит по двойному клику мыши в любом свободном месте стены. Перед пользователем появится небольшое окно с двумя активными полями и кнопками загрузки материалов.

Настройка доступа

Доступ к созданной стене может быть организован несколькими способами:

- приватный – позволяет работать с материалами только автору виртуальной стены и тем, кого пригласили по e-mail;
- защищенный – доступ к контенту открыт тем, кто знает пароль для входа;
- скрытая ссылка – любой пользователь, имеющий ссылку для входа, может работать с материалами; доступ абсолютно всем – любой человек может получить доступ к контенту. Данные будут доступны поисковым сервисам и могут быть выведены в результатах поиска.

Сервис позволяет также распределять пользователей по условным категориям: администратор, модератор и пользователь. В первом случае дается неограниченный доступ не только к контенту, но и ко всем настройкам стены.

Модераторы ограничены работой с материалами: добавление постов, редактирование, организация и структурирование. Потребитель может только просматривать загруженные данные и не имеет возможности вносить какие-либо изменения.

Timetable

- самое красивое и интуитивное приложение в Google Play, предназначенное для управления вашей школьной или университетской жизнью. Вы можете сохранять ваше расписание и все задания, начиная домашними заданиями и заканчивая экзаменами. Все это нужно будет ввести только один раз, так как Timetable синхронизируется между всеми вашими Android устройствами. Часто забываете выключить звук? Не беда. Приложение может само переводить ваше устройство в беззвучный режим во время занятий.

Google Classroom или «Гугл Класс»

— интернет-сервис для онлайн-обучения. Позволяет создавать курсы, проводить вебинары и тестировать учеников.

По сути, компания Google собрала в одном сервисе несколько своих инструментов. Среди них, диск для хранения файлов, Google Docs для

публикации текстовых лекций, презентации, опросы, сервис для видеовстреч и календарь для планирования обучения.

Сервис является бесплатным, В день вы можете создать 30 курсов и открыть к ним доступ для 200 человек. Если ваши планы более масштабные то придется покупать платную версию, которая начинается от 3\$ за студента. В сервисе могут работать сразу несколько человек

Преподаватели	Ученики	Администраторы	Родители
Создают курсы и задания	Решает задания и получает оценки	Могут просматривать курсы и задания	Получают рассылки об успеваемости ребенка
Проводят вебинары	Может задать вопрос преподавателю	Добавляют и удаляют учеников	Могут следить за учебными новостями
Тестируют учеников	Переписываться с одноклассниками		
Проверяют домашние задания			
Выставляют оценки			
Публикуют новости и объявления			
Рассылают уведомления на почту			

Курс в Google Classroom — это сборник материалов по одной теме. Вы можете объединить в курс готовые текстовые документы, видео, презентации, которые загрузили в Google Диск, или создать с нуля.

Чтобы упорядочить материалы, каждый курс можно поделить на темы — это как главы в книге.

Тесты и задания помогут контролировать успеваемость

Проверить знания учеников после курса помогут тесты. Их можно поставить в конце каждой учебной программы или запустить отдельно, например, чтобы провести внеплановую контрольную.

Для тестирования есть инструмент Google Формы. Это интернет-сервис, в котором вы создаете проверочные вопросы. Разработчики интегрировали его в

Google Classroom. Для работы ничего устанавливать на компьютер не понадобится — нужен только интернет.

Вам доступны 8 типов заданий: от выбора одного правильного ответа до вопроса-эссе, в котором ученик пишет свои мысли на заданную тему.

Добавляйте в задания картинки, чтобы проиллюстрировать вопрос и сделать его понятнее.

Создавайте видеовопросы — для этого достаточно поставить в задание ссылку на ролик с YouTube.

Работайте над тестом с коллегами, чтобы собрать все задания быстрее. Для этого в Google Формах есть режим совместной работы. Пока вы собираете один вопрос, напарник работает над другим.

Меняйте оформление, чтобы сделать тест привлекательнее. Вы можете добавить в тест титульную обложку, поменять цвет кнопок и шрифт.

Задавайте критерии оценки для теста — сколько ученику нужно набрать баллов, чтобы сдать тестирование. Сервис автоматически проверит ответы и поставит отметку в журнал. Вы не тратите на это время.

Выставляйте сроки тестирования — вы можете указать с начало и окончание тестирования. Когда указанный срок пройдет, тест будет недоступен. Опоздавшие автоматически получают неуд.

При ошибке тест покажет правильный ответ. Это поможет ученику разобраться в вопросе и закрепить материал. Опцию можно отключить при необходимости.

Защиты от списывания нет. Нельзя ограничить время на ответ и число попыток, штрафовать за ошибки или запустить перемешивание вопросов, чтобы у каждого ученика они отображались в случайном порядке.

Для практики используйте задания. Задание — это вопрос с открытым ответом. Ученик должен написать свои мысли на заданную тему или прикрепить материал. Например, решенную задачу по математике или оформленную контурную карту по истории. Проверять задание придется в ручную.

Чтобы ученику было проще подготовиться, к каждому заданию можно добавить файл: документ, видео или презентацию.

Вебинаров нет, зато есть видеовстречи

К Google Classroom подключен сервис для видеовстреч Google Meet. С его помощью вы можете проводить живые уроки дискуссии. Максимальное число участников на встрече — 100 человек в бесплатном аккаунте.

Продолжительность урока — до 60 минут.

Аналитика дает общую картину по обучению

Вся информация перед глазами: от средней успеваемости по классу до прогресса конкретного ученика. По отчетам вы видите, какие материалы прошли ученики, какой балл за отдельное задание или курс целиком, какие ошибки допустили в тесте. Обучающиеся видят свою успеваемость: какой балл

они набрали за курс, выполнили тест или провалили, насколько хорошо сделали задание.

Аналоги Google Classroom

Среди бесплатных решений главный аналог — система дистанционного обучения **Moodle**. Функционал здесь шире. Например, есть общий журнал успеваемости и возможность создавать интерактивные курсы. Однако платформа технически сложная. Чтобы работать в ней, понадобится помощь программиста.

Более удобный вариант — система **iSpring Market**. По простоте управления она аналогична Google Classroom. При этом здесь можно создавать обучающие игры и тренажеры, есть встроенная соцсеть для общения, вебинары и даже возможность продавать курсы.

Pixton

– это Web 2.0 проект, позволяющий создавать интерактивные комиксы. Для создания комиксов вам не нужно иметь навыки рисования, а достаточно только зарегистрироваться в системе.

В образовательной сфере комиксы стали отдельным инструментом для обучения английскому языку. Это связано с тем, что текст, объединенный с картинкой, обеспечивает лучшее понимание и закрепление информации. Комиксы также помогают формировать иноязычную коммуникативную компетенцию. Соединяя развлекательные и образовательные функции комиксов, можно добиться эффективного результата на уроках.

Благодаря современным технологиям любой имеющий доступ к интернету, может создать собственные комиксы. Pixton Edu — это одна из платформ, которая дает такую возможность.

Triventy

— это бесплатный конструктор игр и викторин. Triventy использует ту же концепцию, которая вам знакома по Kahoot или Quizizz. Учитель может создать тест или викторину на своём компьютере, а ученики могут отвечать на вопросы со своих мобильных устройств или ноутбуков.

Очки начисляются за правильные ответы. Дополнительные баллы начисляются за скорость ответа.

Ученики могут присоединиться к викторине, перейдя в Triv.in и после ввода PIN-кода, присвоенного вашей игре.

Создать викторину Triventy довольно легко. Вы формулируете вопрос и указываете несколько вариантов ответа, один из которых правильный.

В отличие от других конструкторов, вы можете в отдельном окошке при желании ввести некоторые подсказки и объяснения к вопросам.

К каждому из вопросов имеется функция загрузки изображений.

В завершении каждой викторины вы можете подвести итоги по каждому ученику.

Список использованных сайтов:

1. <https://get.plickers.com>
2. <https://www.socrative.com>
3. <https://ru.padlet.com/dashboard>
4. <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.gabrielittner.timetable&hl=ru&gl=US>
5. <https://classroom.google.com>
6. <https://www.pixton.com>
7. <https://triventy.cet.ac.il>

**АМЕРИКАНДЫҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІНІҢ БРИТАНДЫҚ
АҒЫЛШЫН ТІЛІНІҢ ӘДЕБИ НОРМАСЫНА ӘСЕР ЕТУІ**

Ауезханова А. Ж., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің
«7М01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс магистранты
aizhanauezkhan@gmail.com
Жетекші: доцент, п.ғ.к. Сырымбетова Л. С.
Қарағанды, Қазақстан

Ағылшын тілінің екі түрі бар: Британдық және Американдық. Қазіргі уақытта ағылшын тілінің американдық нұсқасы кеңінен таралуда. Бұл ағылшын тілінің бұл нұсқасын үйрену және қарым-қатынас жасау ыңғайлы әрі оңай екендігімен түсіндіріледі. Ағылшын тілінің американдық нұсқасы саяхат кезінде, іскери кездесулер кезінде, бұқаралық ақпарат құралдарында, интернетте жиі қолданылады. Әр түрлі жастағы көптеген адамдар ағылшын тілінің американдық нұсқасын қолданатыны белгілі. Американдық фильмдер, бейнелер, американдық суретшілердің әндері, американдық көркем әдебиет пен журналдар өте танымал. Осы факторлардың барлығы жалпы ағылшын тілінің дамуына әсер етеді.

Қазіргі отандық және шетелдік тіл біліміндегі норма маңызды лингвистикалық ұғымдардың бірі болып табылады. Шын мәнінде, әр адам ана тілінің нормаларын үйренеді, сөйлеуін әдеби тілдің нормативтік талаптарына бағындыруға тырысады.

Қазақ мектебінің мектеп бағдарламасы негізінен ағылшын тілінің Британдық нұсқасын оқуға бағытталған. Көбінесе тілдің басқа нұсқаларын, атап айтқанда американдық нұсқаны үйренуге бағытталған балалар Британдық айтылымның ерекшеліктеріне дағдыланған мұғалім нақты сөздердің айтылуының басқа нұсқаларын қате деп санайды. Алайда, ағылшын тілінің Британдық нұсқасын үйрену саяхаттау және кәсіби қызмет үшін әрдайым жеткіліксіз, өйткені өзіндік ерекшеліктері бар американдық нұсқасы да бар.

Қазіргі уақытта ағылшын тілінің американдық нұсқасы-ең үлкен халықаралық қарым-қатынас тілі. Мұны әлемдегі адамдардың 80% - ы айтады.

Егер біз компьютерлік технологияны алсақ, онда ағылшын тілінің американдық нұсқасы британдықтармен салыстырғанда сөзсіз көшбасшы болып табылады. Сонымен, керемет веб - сайттарға-Википедияға, YouTube, Yahoo және Google-ге кіріп, американдық нұсқадағы мақалаларды оқу керек.

Біз ағылшын тілінің американдық нұсқасы жай ғана сауатсыз диалект деген пікірге жиі кезігеміз, бірақ қазіргі уақытта бұл ағылшын тілінің Британдық нұсқасына үлкен әсер ететін американдық нұсқа болып табылады. Уақыт өте келе бұл процестер күшейе түседі.

Бұл мақалада мен қазіргі ағылшын тілінде пайда болған американизмді қарастырамын, олардың тілге әсерін талдап: американизмнің үстемдігі Британдық ағылшын тілінің өзіндік ерекшелігін бұзады ма, жоқ па сұрағына жауап беруге тырысамын.

Американдық және британдық ағылшындардың айырмашылықтарын қарастырып өтейін.

Осы екі тілді салыстыру кезінде бірінші кезекте, әрине, айтылымдағы айырмашылықтар. Бұл айырмашылық дауысты дыбыстардан кейін "p" әрпін айту кезінде жиі кездеседі. Британдық нұсқада [r] дыбысы төмен болып көрінеді, американдық нұсқада ол анық айтылады, бұл өз кезегінде сөздердің ұқсас айтылу проблемасынан аулақ болады. Мысалы, Британдық нұсқада "Miners" және "Minus" сөздері ағылшын тілінің тәжірибесіз тыңдаушысын шатастырып, бірдей айтылады. Сол уақытта Американдық Ағылшын тіліндегі айтылу ерекшелігіне байланысты, бұл айырмашылық айқын сезіледі. Сондай-ақ, «A» әрпінің перкуссиялық жабық буында айтылуында айырмашылық бар. Британдық нұсқада ол қазақ тіліне ұқсас [a:] деп айтылады. Американдық Ағылшын тілінде ол [æ], қазақ тіліне жақын [E] деп айтылады. Американдық айтылымның бұл ерекшелігі кейбір сөздерді түсіну мәселесін шешеді. Мысалы, Британдық ағылшын тіліндегі келесі сөздер бірдей айтылады, ал американдық айтылымда бұл сөздер басқаша айтылады: *Lust - lust, thirst / Last - last; Tusk - tusk / Task - task: Puss - passage / Pus - pus.* [1]

Екі тілдің келесі айырмашылығы-емле мен грамматика. Американдық Ағылшын тілі тілді жеңілдету жолымен жүрді. Мысалы, түсініксіз әріптер еленбейді, ал сөздер олардың дыбысына жақын жазылады:

British English	American English
Colour, Labour	Color, Labor
Theatre, Centre	Theater, Center
Programme	Program

Грамматика тұрғысынан Американдық ағылшын және Британдық арасындағы айырмашылықтар аз. Дегенмен, бірқатар нюанстар бар.

Мысалы, американдық ағылшын тілін жеңілдетуге деген жалпы тенденцияға байланысты, олар Present Perfect-ті оны Past Simple-ге ауыстыру арқылы сирек қолданады. Британдық нұсқада бұл қолайсыз: *We already ate*(**AE**) / *We have already eaten*(**BE**).

Сонымен қатар, ағылшын тілінің американдық нұсқасында көмекші етістік *Shall* , жиі қолданылатын құрылыс *going to = gonna*: *What shall we do?* (**BE**) / *What are we gonna do?* (**AE**) [3]

Американдық Ағылшын тіліндегі бұрыс етістіктер дұрыс етістік ретінде қолданылады.

British English	American English
Burn – burnt – burnt	Burn – burned – burned
Spoil – spoilt – spoilt	Spoil – spoiled – spoiled
Learn – learnt – learnt	Learn – learned – learned

Тағы бір атап өтетін жайт, ағылшын тілінің американдық және британдық нұсқаларының арасындағы ең айқын айырмашылық-лексикада. Ағылшын тілінің Британдық және Американдық нұсқаларының спикерлері бірдей мағынаға ие мүлдем басқа сөздерді жиі қолданады. Бұл елдердің тарихы мен мәдениетінің даму ерекшеліктеріне, жергілікті диалектілер мен сөз тіркестерінің алуан түрлілігіне байланысты.

British English	American English
Last name	Surname
Wardrobe	Closet
Trousers	Pants

Америкалықтар сөздерді қысқартуды ұнатады, оларды тілдің Британдық нұсқасына қарағанда әлдеқайда қысқа етеді. Алайда, тілдің американдық нұсқасында Британдық нұсқаға қарағанда ұзағырақ сөздер көп. [4]

British English	American English
Lift	Elevator
Flat	Apartment

1998 жылы британдық лингвист және фонетист Джон Уэллс Британдық халықтың айтылуындағы қалауын анықтау мақсатында зерттеу жүргізді. Ол сауалнаманы жасап, екі мыңға жуық ағылшындар мен шотландтардан сұхбат алды. Сауалнамаға белгілі бір сөздер мен сөз тіркестерінен тұратын тест кірді. Қатысушыларға айтылымның ең қолайлы нұсқасын таңдау ұсынылды. Сөздер жиынтығы дауысты және дауыссыз дыбыстардың өзгеруін, сондай-ақ екпінді көрсетті. Талдау барысында фонетист Джон Уэллс жүргізген зерттеу негізінде таңдалған 100 сөзден тұратын тізім қарастырылады. [2]

Жоғарыда келтірілген сөздер тізімін талдау нәтижесінде ағылшын тілінің американдық нұсқасындағы сөздердің транскрипциясымен сәйкес келетін Британдық нұсқалардың болуы анықталды. Бұл факт американдық айтылымның ағылшындардың әдеби сөйлеуіне әсерін көрсетеді.

Қорытындылай келе, ағылшын тілінің американдық және британдық нұсқаларының арасындағы айырмашылықтар айтарлықтай байқалады. Алайда, ағылшын тілінің американдық және британдық нұсқалары арасындағы айтарлықтай айырмашылықтар туралы пікір негізсіз. Жыл сайын осы екі тілдік нұсқалардың арасындағы айырмашылықтар артып келеді. Сондықтан студенттер қандай тілді үйренуі керек деген сұрақ туындайды – Британдық немесе Американдық?

Американдықтар да, британдықтар да бір-біріне күледі және бір-бірінің тілдерін ұнатпайды. Ағылшындардың көзқарасы бойынша Американдық Ағылшын тілі тым қарапайым және дөрекі, сондықтан олар өздерінің Британдық ағылшын тілін сыпайы адамдар деп санайды. Американдықтар Британдық ағылшын тілін тым қатал, екіжүзді тіл деп санайды, ал олардың жергілікті американдықтары мейірімді және мейірімді.

Ағылшын тілінің американдық және британдық нұсқаларындағы негізгі лексика бірнеше ерекшеліктерді қоспағанда бірдей.

Ағылшын тілінің американдық және британдық нұсқаларының грамматикалық жүйесі бірдей, кейбір грамматикалық құрылымдарды жеңілдету мен грамматикалық шақты қолдануды қоспағанда.

Мұның бәрі мектепте оқытудың Британдық нұсқасының пайдасына. Бірақ мұғалім, әрине, студенттерге тілдердің екі нұсқасының арасындағы негізгі лексикалық және грамматикалық айырмашылықтарды түсіндіруі керек – мұндай жұмыс лингвомәдени материалды зерттеудегі негізгі жұмыстардың бірі болуы керек. Сонымен қатар, ағылшын тілінің Британдық нұсқасы негізгі болуы керек.

Жоғарыда айтылғандардың бәрін талдай отырып, Американдық Ағылшын және Британдық ағылшын тілдері бірдей ағылшын тілінің нұсқалары ғана деп қорытынды жасауға болады. Айырмашылықтардан гөрі ұқсастықтар көп, әсіресе білімді адамдардың сөйлеуі немесе ғылым тілі қолданылатын жерде. Көптеген сәйкессіздіктердің себебі-екі елдің тарихи және мәдени дамуының ерекшеліктері, жергілікті және аймақтық идиомалар мен тұрақты тіркестердің әртүрлілігі, бұқаралық ақпарат құралдары мен жарнаманың әсері.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Algeo J. *British or American English? A Handbook of Word and Grammar Patterns* // Cambridge University Press, Cambridge, 2006.
2. Васильев А.А. Влияние Американизмов на современный английский Язык // Вестник Московского информационно-технологического университета – Московского архитектурно-строительного института. 2018. №1.
3. Nasonova O.O., Smirnov K.A. *The main differences between speaking British and American English* // Символнауки. 2016.
4. BBC Learning English - *The English We Speak*. [Electronic resource]. 2019. URL: www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/the-english-we-speak

БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ОНЛАЙН ОҚЫТУДЫҢ КЕЛЕШЕГІ

Аукен А. Ж., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің
«7M01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс магистранты, akniet_auken1716@mail.ru

Электрондық оқытуды енгізумен білім жүйесі күрт өзгерді, оның көмегімен оқыту қашықтықтан және цифрлық платформаларда жүргізіледі. Үлкен сұранысқа жауап ретінде көптеген онлайн оқыту платформалары қазір студенттерге өз қызметтерін тегін пайдалануға мүмкіндік берді. Алайда, білім беру мекемелері осы оқыту әдісін қолдануда көптеген қиындықтарға тап болады. Бұл проблемалар интернетке қол жетімділік пен технологияны қолданумен байланысты. Яғни, студенттерге ғаламтор немесе технологияға сенімсіз қол жетімділікке байланысты сандық оқытуға қатысу қиынға соғады. Дұрыс технологияны қолдануға мүмкіндігі бар студенттер үшін оқыту тиімдірек болуы мүмкін. Кейбір зерттеулер көрсеткендей, оқушылар онлайн оқыту кезінде берілген материалдың 25-60% есте сақтайды, ал дәстүрлі сыныпта олар осы материалдың тек 8-10% ғана есте сақтайды. Бұл студенттердің желіде жылдамырақ оқи алатынын көрсетеді (Li & Lalani, 2020). Онлайн оқыту студенттерге аудиториядағы әлеуметтік өзара әрекеттесу формаларын бере алмайды. Дегенмен, онлайн оқыту әртүрлі нысандарда жүзеге асырылуы мүмкін. Оларды үлкен ашық онлайн курстарда орындауға болады, мұғалім білім алушылар арасында пікірталас жүргізеді, үй тапсырмасын береді және жеке бақылайды. Көптеген университеттер онлайн білім берудің жоғары сапасын қамтамасыз етуге тырысады. Бұл мәселелерді қамтамасыз ету үшін мынаған назар аударған жөн: қолжетімді материалдарды жасау, қолайлы технологиялық құралдарды таңдау, қолжетімділікті қамтамасыз ету, қаржылық қолдау мен жабдықты қамтамасыз ету, білім алушылардың қажеттіліктерін түсіну.

Қазіргі уақытта сіз интернетке қосыла алатын болсаңыз, кез-келген уақытта және кез-келген жерде сапалы білімге қол жеткізе аласыз. Қазір біз жаңа дәуірге — онлайн білім беру революциясына қадам басып жатырмыз. Интернет арқылы білім алуға күмәнданудың қажеті жоқ. Кәдімгі сыныптан бас тарту идеясын түсіну қиын, әсіресе егер бұл Интернет деп аталатын үлкен кеңістікке байланысты болса. Дегенмен, бұл көптеген студенттер үшін тиімді және пайдалы болып табылатын осы баламадан жалтаруға жеткілікті себеп емес. Babson Survey Research Group жүргізген соңғы сауалнамаға сәйкес, Америка Құрама Штаттарындағы жоғары оқу орындарындағы студенттердің 30 пайыздан астамы кем дегенде бір қашықтық курсына қатысады. Сіз жасөспірім болсаңыз да, ересек болсаңыз да, онлайн білім беру ақылды таңдау болып табылады. Студент ретінде бұл қиын пән бойынша дағдыларыңызды шыңдау

немесе жаңа дағдыларды үйрену үшін пайдалы оқыту әдісі болуы мүмкін. Онлайн білім берудің бес себебін білейік!

Икемділік. Онлайн оқыту мұғалім мен оқушыға өздерінің оқу қарқынын орнатуға мүмкіндік береді, ал қосымша икемділік-әркімнің күн тәртібіне сәйкес келетін кестені орнату. Нәтижесінде онлайн білім беру платформасын пайдалану жұмыс пен оқуды жақсырақ теңестіруге мүмкіндік береді, сондықтан ештеңеден бас тартудың қажеті жоқ. Онлайн оқыту сізге уақытты басқарудың маңызды дағдыларын үйретеді, бұл жұмыс пен оқу арасындағы жақсы тепе-теңдікті табуды жеңілдетеді. Оқушы мен мұғалім арасында ортақ күн тәртібінің болуы екі тарапты да жаңа міндеттерді қабылдауға және көбірек автономия алуға итермелеуі мүмкін. Бағдарламалардың кең таңдауын ұсынады. Интернет сияқты үлкен кеңістікте үйретуге және үйренуге болатын шексіз дағдылар мен пәндер бар. Көптеген университеттер мен жоғары оқу орындары әртүрлі деңгейлер мен пәндерге арналған бағдарламаларының онлайн нұсқаларын ұсынады. Музыкалық композициядан кванттық физикаға дейін оқушылардың әр түріне арналған нұсқалар бар. Сіздің бағдарламаңызды онлайн режимінде зерттеу ресми сертификат, диплом немесе дәреже алудың тамаша нұсқасы болып табылады. Қол жетімділік. Онлайн білім әлемнің кез келген жерінен оқуға немесе сабақ беруге мүмкіндік береді. Бұл бір жерден екінші жерге барудың немесе қатаң кестені ұстанудың қажеті жоқ дегенді білдіреді. Сонымен қатар, сіз уақытты ғана емес, басқа басымдықтарға жұмсауға болатын ақшаны да үнемдейсіз. Виртуалды сынып Интернет байланысы бар кез келген жерде қол жетімді және оның артықшылығын пайдаланудың жақсы жолы — саяхаттау. Мысалы, егер сіз шетелде оқып жатсаңыз және жұмыс тапқыңыз келсе, онлайн білім беру-тамаша таңдау. Жаңа және экзотикалық жерлерді зерттеу кезінде жұмыстан немесе оқудан бас тартуға ешқандай себеп жоқ. Жеке оқу тәжірибесін алуға мүмкіндік береді. Біз икемділік сізге өзіңіздің оқу қарқыныңызды орнатуға қалай көмектесетінін бұрын айтқан болатынбыз. Бірақ онлайн білім беру әр оқушының жеке талаптары мен қабілет деңгейіне де икемді. Онлайн сабақтар әдеттегі сабақтарға қарағанда кішірек болады. Көп жағдайда онлайн оқыту платформалары бір уақытта тек бір оқушыны оқытуға мүмкіндік береді және барлық дерлік жағдайларда бұл сіз бен сіздің оқытушыңыз арасындағы тығыз қарым-қатынас пен тығыз кері байланысты қамтамасыз етеді. Интернетте бейнелер, фотосуреттер және электронды кітаптар сияқты әр түрлі материалдарға қол жетімділік жиі кездеседі, сонымен қатар мұғалімдер сабақтарын жақсарту үшін форумдар немесе пікірталастар сияқты басқа форматтарды біріктіре алады. Бұл қосымша мазмұн кез келген жерден кез келген уақытта қол жетімді, бұл сізге динамикалық және теңделген оқытуды ұсынады. Дәстүрлі білімге қарағанда тиімдірек. Бетпе-бет оқыту әдістерінен айырмашылығы, онлайн оқыту әдетте қол жетімді. Сондай-ақ, бюджетті жақсы басқаруға мүмкіндік береді. Басқаша айтқанда, ақшалай инвестиция аз, бірақ нәтиже басқа нұсқаларға қарағанда жақсы болуы мүмкін.

Қорытындылай келе, қашықтықтан оқыту оқушы мен мұғалім арасындағы жеке қарым-қатынассыз оқыту мүмкін деген алғышартқа негізделген. Бүгінгі таңда коммуникациялық технологиялардың дамуымен және компьютерлер мен интернеттің қосылуымен онлайн білім беру әдеттегідей болды. Онлайн оқыту қашықтықтан білім берудің ең жылдам дамып келе жатқан түрі болып табылады және дәстүрлі және дәстүрлі емес колледждер мен университеттерде бағаланады. Бұл оқыту түрін таңдаудың бірнеше себептері бар. Әрбір студент өзінің ерекше жағдайын бағалап, өзінің қажеттіліктері мен мақсаттарына сәйкес шешім қабылдауы керек, ал дәстүрлі білім берудің бұл баламасы бәріне бірдей сәйкес келмесе де, бұл бүкіл әлем бойынша халықаралық студенттер үшін шексіз мүмкіндіктері бар ыңғайлы нұсқа деп ойлаймын.

Пайдаланған әдебиеттерімі:

- [1] Li C, Lalani F. The COVID-19 pandemic has changed education forever. This is how//WORLD ECONOMIC FORUM. - 2020. Weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital learning/
- [2] Mohammed M. Obeidat. Undergraduate Students' Perspective About Online Learning: A Case Study Of Hashemite University Students In Jordan//European Journal of Molecular & Clinical Medicine 7. - 2020.
- [3] Hope E. Kentnor//Curriculum and Teaching Dialogue. - 2015. - 17.
- [4] Вознесенская, Е. В. Дистанционное обучение - история развития и современные тенденции в образовательном пространстве[Текст] = Distance Education - History of Development and Modern Tendencies in the Educational Space / Е. В. Вознесенская // Наука и школа. - 2017. - № 1. - С. 116-123.
- [5] Мудракова, О. А. Дистанционное образование: подходы к проблеме применения в средней школе / О. А. Мудракова // Педагогическая информатика. - 2015. - № 2. - С. 3-9.

ОРТА ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН АРАЛАС ОҚЫТУ МОДЕЛІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Әбілова Ж. Ж., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің
«7М01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс магистранты
a.zhadyra@list.ru

Аралас оқыту - бұл онлайн оқу материалдары мен өзара әрекеттесу мүмкіндіктерін дәстүрлі жергілікті оқыту әдістерімен біріктіретін білім беру тәсілі. Оқытудың бұл түрі “аралас оқыту” деп аталатын веб-материалдармен

бетпе-бет сабақтарды толықтырудан тұратын білім берудің заманауи тенденциясын білдіреді. Ол әдетте сыныптағы дәстүрлі оқыту әдістерін онлайн әрекеттермен біріктіру ретінде анықталады. Бұл әдістің маңызы уақыт өте келе артып келеді, өйткені ол дәстүрлі оқыту формаларын алмастыруға емес, толықтыруға арналған. Аралас оқыту білім беру жүйесінде курстарды әзірлеу, жоспарлау және өткізу тәсілін өзгерту мүмкіндігі ретінде қарастырылуы керек.

Чарльз Р. Грэмнің пікірінше, аралас оқыту-бұл технологиялар арқылы жүзеге асырылатын бетпе-бет оқыту кешені. Мұндағы бетпе-бет оқыту дегеніміз-мұғалім мен оқушы арасындағы материалды талқылауға мүмкіндік беретін тұрақты байланыс болса, ELearning-студенттерге оқу материалдарын кез келген уақытта оңай қол жетімді ететін мультимедиялық немесе ақпараттық технологияларды ұсынатын тәсіл[1].

Аралас оқытуға негізделген әдістерді енгізу оқытушылар үшін және студенттер үшін де өзіндік артықшылықтарға ие:

1. Аралас оқыту парадигмасының икемділігі;
2. Оқыту мен оқыту сапасын жақсарту;
3. Оқу үрдісін өзгерту мүмкіндігі;
4. Студенттердің оқуға деген ынтасын арттыру;
5. Сабақта уақытты үнемдеу;
6. Мұғалімнің бақылауы және оқушылардың өзін-өзі бақылауы;
7. Оқушылардың онлайн білім беру көздеріне тұрақты қолжетімділігі;
8. Студенттің оқуды жоспарлау мен ұйымдастыру дағдыларын дамыту[2].

Білім беру саласындағы ғалымдардың арасында аралас оқыту үш негізгі компоненттен тұрады деген жалпы пікір бар:

- Білікті оқытушы өткізетін сыныптағы күндізгі сабақтар.
- Интернеттегі оқу материалдары, көбінесе сол оқытушы оқыған алдын-ала жазылған дәрістер.
- Дәріс материалдарын оқу мен аудиториядағы жұмыс барысында қалыптасқан дағдыларға негізделген құрылымдалған тәуелсіз оқу уақыты.

Дәстүрлі білім беру материалды дәріс түрінде ұсынуға баса назар аударады, ал аралас оқыту моделінде оқушы бос уақытында көре алатындай етіп дәрістер алдын-ала бейнеге жазылуы мүмкін. Аудитория уақыты мәселелерді шешу немесе тапсырмаларды орындау үшін оқу бағдарламасын қолдануға баса назар аударатын құрылымдық жаттығуларға арналады.

Аралас сыныптық оқыту-бұл жоғары білім беру идеясы ретінде пайда болған және қазір мектептегі бастауыш пен жоғары сыныптарға ауысқан тұжырымдама. Кейбір жағдайларда аралас оқытуға көшу тәрбиешілерді дәстүрлі рөлдерді қайта қарауға шабыттандырды.

“Аралас оқыту”, “гибридті оқыту”, “технология арқылы оқыту”, “интернетті пайдалану арқылы оқыту” және “аралас режимде оқыту” терминдері зерттеу әдебиеттерінде жиі бір-бірін алмастыра қолданылады. Оның тұжырымдамалары алғаш рет 1960 жылдары жасалғанымен, оны сипаттайтын

ресми терминологияның қазіргі формасы 1990 жылдардың аяғында ғана қабылданды[3].

“Аралас оқыту” термині бастапқыда әртүрлі комбинациялардағы технологиялар мен педагогикалық әдістердің кең ауқымын қамтитын түсініксіз ұғым болды. 2006 жылы бұл термин Бонк пен Грэмнің аралас оқытудың алғашқы нұсқаулығын жариялауымен нақтырақ болды. Грэм термин анықтамасының кеңдігі мен түсініксіздігіне қарсы шығып, “аралас оқыту жүйелерін” “бетпе-бет оқытуды компьютерлік оқытумен біріктіретін” оқыту жүйелері ретінде анықтады[2].

Қазіргі уақытта заманауи білім беруді ақпараттық технологиясыз елестету мүмкін емес. Электрондық курстар, электрондық кітапханалар, соңғы оқу құралдары және білім беру технологиялары сияқты құрылғылар дәстүрлі оқыту тұжырымдамасында бекітілген. Қалыптасқан тәсілдер мен әдістер қазір өзгеруде, ең бастысы, қазіргі студенттердің қажеттіліктері де өзгеруде.

Қазіргі ақпараттық қоғамның дамуы жағдайында бұл өзгерістер табиғи және білім беруде инновацияларды енгізу қажетті процесс болып табылады. Қашықтықтан білім беру-қазіргі кездегі жаңа, дамып жатқан инновациялық технологиялардың бірі. Ол-телекоммуникациялық технологиялар мен интернет-ресурстар арқылы жүзеге асырылатын оқытушылар мен студенттердің өзара әрекеттесуіне негізделген оқыту түрі. Интернеттегі қашықтықтан білім беру-бұл оқу материалының едәуір бөлігі және оқытушымен өзара әрекеттесудің көп бөлігі ғаламдық интернет желісінің техникалық, бағдарламалық және әкімшілік құралдарын қолдана отырып жүзеге асырылатын оқыту процесі.

Соңғы онжылдықтағы цифрлық технологияның қарқынды дамуы оқыту тек сыныпта және мектепте ғана емес, дүниежүзілік желінің виртуалды онлайн ортасына көшуіне әкелді. Оқыту процесіне инновациялық технологияларды енгізу оқытушылар мен студенттердің аралас оқыту сияқты жұмысының пайда болуына әсер етті.

Аралас оқытудың түрлі модельдері үш негізгі компонентті қамтиды:

1. Дәстүрлі болып саналатын оқу процесіне қатысушылар арасындағы тікелей өзара қарым-қатынас;
2. Электрондық онлайн ресурстар мен интернет-технологиялар негізінде оқу процесіне қатысушылар арасындағы онлайн-өзара іс-әрекет;
3. Өзін-өзі оқыту.

Аралас оқыту моделін таңдағанда оқушылардың мотивация деңгейін, олардың психологиялық ерекшеліктерін және ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік деңгейін бірге ескеру қажет.

Пурнима Валиафан “аралас оқыту” терминін веб-технологияларға және білімді басқару әдістеріне негізделген курстар сияқты білім беру мазмұнын қамтамасыз етудің әртүрлі әдістерін біріктіретін шешімдерді сипаттау үшін, сондай-ақ бетпе-бет оқыту (face-to-face), онлайн eLearning және жұмыс орнында өзін-өзі оқыту (self-tempted learning) сияқты әртүрлі білім беру

әрекеттерін біріктіретін оқытуды сипаттау үшін пайдаланады [3]. Аллосон Россетт пен Ребекка Вон Фрейзз бір қарағанда аралас оқыту ресми және бейресми оқыту, “бетпе-бет” және “онлайн” қарым-қатынас, басқарылатын әрекеттер және тәуелсіз жол таңдау, оларға жету үшін автоматты сілтемелерді пайдалану және әріптестерімен байланыс сияқты қарама-қайшы тәсілдерді біріктіреді деп мәлімдейді[4]. Дональд Кларк өзінің “аралас оқыту” мақаласында Роджер Шенкке сілтеме жасайды және аралас оқытуды белгілі бір дәрежеде электронды және аудио оқытуды қолдану ретінде анықтайды[5].

Кейбір дәлелдер аралас курстарда оқыту мазмұнды жеткізу үшін көбірек опцияларды ұсынатынын және толығымен онлайн немесе толығымен сыныпта болатын курстарға қарағанда тиімдірек болуы мүмкін екенін көрсетеді. Барлық студенттер бірдей оқымайтындықтан, материалдарды әртүрлі форматта ұсыну студенттерді мүмкіндігінше тартуға көмектеседі деп болжануда. Мысалы, сыныптағы талқылауға қатыспауы мүмкін ұялшақ студент онлайн форумда өз ойын жеткізе алады, онда студенттер түсініктеме талап етпес бұрын ойлануға көбірек уақыт алады.

Қорытындылайтын болсақ, жоғарыда айтылған бар ақпаратқа сүйене отырып, шетел тілін аралас оқыту мұғалімдерге де, оқушыларға да тиімді әдіс екеніне көзіміз жетті. Оқушылар немесе студенттер кез келген уақытта өздеріне керек ақпаратты іздеуге мүмкіндік алады, басқа білім алушыларға қарағанда белсенділігі төмен балалар да ойларын электронды ресурстарды қолдана отырып жеткізе алады. Елімізде бұл әдіс әлі де дамуда және алда жақсы көрсеткіштер көрсетеді деген сенімдеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. T. Filippova, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 206, 348-353 (2015).
2. C. J. Bonk, Curtis, C. R. Graham, *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. - John Wiley & Sons.- 2012. – 624 p.
3. Purnima V. *Blended Learning Models* // Published: August 2002. P. 1. URL: <http://www.learningcircuits.org/2002/aug2002/valiathan.html>.
4. Rossett A., Vaughan F., *Blended learning CEO Epic Group plc*, 52 Old Steine, Brighton BN1 1NH. - 2003, URL: <http://www.obs.ru/interest/publ/?thread=57>
5. Clarc D. *Blended Learning* // CEO Epic Group plc, 52 Old Stein, Brighton BN1 1NH. - 2003. - p. 23.

ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАР ҮШІН АКАДЕМИЯЛЫҚ ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Байжаканова А.К., Н.Нұрмақов атындағы мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты

Ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

baizhakanova@mail.ru

Академиялық жазу - бұл ақпараттық процестердің қарқынды дамуы жағдайында жаңаша өзекті құзіреттіліктің дәстүрлі түрі мен халықаралық алмасу, академиялық байланыстар, әлемдік білім беру және ғылыми қоғамдастықтарда кеңінен таралған [1, 20].

Академиялық жазылым бүгінгі күні жоғары оқу орнында өзінің ғылыми мәтіндерін оқуға, түсінуге, құрылымдауға және пішімдеуге мүмкіндік беретін табысты оқудың базалық тілдік құзыреттілігі болып табылады.

Академиялық жазудың жанрларын қарастыру үшін біз "жанр" ұғымына жүгінеміз. Жанр-бұл сөйлеу материалын ұйымдастырудың бір түрі немесе басқа сөйлеу стилі. Жанрлық тұрғыдан алғанда, ғылыми сөйлеу - сөйлеудің ең бай түрлерінің бірі болып табылады. Жанрлық әртүрлілік, ең алдымен, мәтіндердің көптеген түрлерінің болуына байланысты [1,5,9].

М.П. Брандес сөйлеу жанрларын "салыстырмалы түрде тұрақты, тақырыптық, композициялық және стилистикалық сөйлеу түрлері" деп анықтайды [2, 168]

Дәстүрлі түрде академиялық жанрлар бастапқы және қайталама болып бөлінеді. Біріншіге ғылыми мақала, академиялық рецензия, монография, диссертация, екіншіге – аннотация, тезистер, автореферат, мамандандырылған энциклопедиялық мақала, ғылыми пікірталас, ғылыми жобаның сипаттамасы жатады. Кез-келген жас ғалым олардың әрқайсысын білуі және иеленуі керек [2, 275].

Жазу әрекетін меңгерту дегеніміз – адам айтар ойын сөзбен, сөйлеммен түсінікті етіп таңбалар жүйесі арқылы жеткізу. Сөйлеу үшін тіл үйренуші тілдік тұлғалардың бір-бірімен тіркесу, қолданылу тәртібін іс-жүзінде түсініп, өз бетімен қажетіне қарай пайдаланып үйренуі керек. Бұл тілдегі сөздік қор мен грамматиканы меңгеріп, ойда пайда болған ұғымды сөйлемге айналдыруды қажет етеді. Жазуды игеруде тіл үйренуші тілдік тұлғаларды дұрыс қолдануға, сауатты жазуға үйренеді.

Осы орайда, академиялық жазу іскерлігіне анықтама берер болсақ, ол бірнеше себептер бойынша атқарылатын жазуға жатады, себебі академиялық жазу қарапайым анықтама арқылы келуі қиын. Сондай-ақ, академиялық жазу көптеген әр түрлі нысандарда қолданылады. Сипаттамаларда, түсініктемелерде, мысалдарда, мәтін жазуда, хаттарда, ғылыми іс-қағаздарда және т.б. академиялық жазудың іскерлігін пайдаланылады.

Оқушыларға жазбаша жұмыс жазуды үйретудің ең жақсы тәсілі-олардың әрқайсысына тиімді жазу процесін табуға көмектесу. Мұғалімдер оқушыларға қағазға академиялық жазуды үйретудің көптеген жолдары бар, ал студенттер көбінесе мұны жасау үшін өздерінің жеке рәсімдерін табуға тырысады. Шындығында, идея жазу процесін үйрету емес, керісінше оқушыға жұмыс істейтін әдісті табу.

Көптеген авторлар алдын-ала жазуды жазу (prewriting) процесінің маңызды бөлігі ретінде қарастыруы мүмкін. Репетиция немесе ми шабуылы деп те аталатын алдын-ала дайындық нақты жазудан бұрын қандай да бір ойлау процесін қамтиды.

Графикалық ұйымдастырушылар-мазмұнды білдірудің көрнекі құралдарын қолданатын визуалды байланыс құралдары. Олар оқушыларға өз ойларын ұйымдастыруға, визуализация арқылы ақпаратты түсінуге және қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді есте сақтау құрылымын қамтамасыз етудің ең жақсы тәсілі. Иллюстрациялық, коммуникативті және когнитивті функцияларды орындайтын дидактикалық құрал ретінде графикалық ұйымдастырушылар ақпарат тасымалдаушысы ретінде ғана емес, сонымен қатар білім беру жобаларын жоспарлау, мәселелерді шешу, шешім қабылдау, зерттеу және бағалау кезінде студенттердің қызметін қолдау үшін қолданылады.

Графикалық ұйымдастырушылар оқушыларға өз ойларын ұйымдастыруға, визуализация арқылы ақпаратты түсінуге және қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жады үшін құрылымды қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін ең жақсы әдіс [3,155] .

Неліктен графикалық ұйымдастырушыларды пайдалану керек?

✓ Оқушыларға өз идеяларын үйлесімді мәтінге айналдыруға көмектеседі.

✓ Ұғымдарды / идеяларды ұйымдастыруды немесе құрылымын көрсетуге көмектеседі.

✓ Ақпараттың қалай байланысты екенін нақты көрсетеді.

Бір графикалық ұйымдастырушымен жұмыс нәтижелері әртүрлі болуы мүмкін. Бұл сабаққа дайындық деңгейіне ғана емес, сонымен қатар проблемаға қатысты мінезге, ойлау жылдамдығына, көзқарастар мен көзқарастарға да байланысты. Біреу белгілі бір терминмен таныс болуы мүмкін, біреу үшін бұл жаңа. Кейбіреулер өз ойларын бір сөйлеммен тұжырымдау үшін жеткілікті, ал басқалары толық жауап жасайды. Ең бастысы, олар одан әрі жұмыс кезінде басшылыққа ала алады, сұрақтар қойып, оларға жауап бере алады, өз ойларын білдіріп, қорытынды жасай алады. Ұйымдастырушылар кез-келген күрделілік пен жанрдағы мәтіндерді терең және мағыналы талдауға ықпал етеді; схемада мәтіннің құрылымын, жеке кілт сөздер мен терминдерді көрнекі түрде қараңыз. Олар сонымен қатар жазбаша жұмыс үшін ғана емес, ауызша сөйлеу үшін де ресурс ретінде қызмет етеді. [3, 205].

Әр түрлі ұйымдастырушыларды қолдану оқушылардың академиялық жазуын дамытуға ғана емес, сонымен қатар ауызша сөйлеуді дамытуға да ықпал етеді. Ұйымдастырушылар әр түрлі стильдер мен жанрдағы ауызша және жазбаша жұмыстарды (мақала, әңгіме, эссе, анықтама, сұхбат, үндеу және т. б.) бағалауға ықпал ететіні белгілі болды.

Академиялық жазу мен жазбаша сөйлеудің басқа жанрларының арасындағы айтарлықтай айырмашылық дәйексөздер мен сілтемелерге негізделген. Егер академиялық жазу жанры аясында бір нәрсе туралы шешім қабылданса, онда автордың жеке пікірі басқа автордың бұрын жариялаған пікірімен байланысты болуы мүмкін [4, 107].

Басқа авторлардың еңбектеріне сілтемелер академиялық әдебиетте маңызды орын алады, өйткені олар зерттеушінің әдебиеттерді оқып, түсінген идеяларын және болашақ жұмысына проблемалар мен әртүрлі көзқарастарды біріктіргенін көрсетеді.

Академиялық жазудың реңктері тақырыптық аймаққа және жұмыс жазылған академиялық пәнге байланысты айтарлықтай өзгеруі мүмкін.

Академиялық жазылымда әрдайым тыныс белгілері мен грамматика ережелері сақталады, өйткені егер оқырман бір нәрсені түсінбесе, онда ол автордың ойларын оқи алмайды. Сондықтан мәселенің жеткізілуі нақты болуы маңызды.

Сөз әрекетінің бір түрі ретінде жазу тіл үйренушіден өз ой пікірін екінші адамға жүйелі түрде қағаз бетіне түсіре алуды, кәсіптеріне қатысты түрлі шығармашылық жұмыстарды (реферат, аннотация, мақала, тезис, конспект, келісім шарт, хат, пікір жазу т.б.) орындауды, ресми іс- қағаздарды сауатты жаза білуді талап етеді [5, 562].

Егер оқытуды тұтас жүйе ретінде алып қарасақ, оның екі құрастырушысы бар: оқытушы(мұғалім) және оқушы (оқушы,студент). Оқытушы оқушының оқуға деген қызығушылығын оятып, оны басқарып, бағыттап отыруы керек. Оқу – өте белсенді процесс, онда оқушы оқыту жұмыстарының бәріне қатысуы керек. Бұл екі жақты іс-әрекет: біріншісі – оқытады, екіншісі – оқиды, мұнда екі жақтың атқаратын іс – әрекетін бөлек қарауға болады. Интернет ресурс грамматиканы талқылау барысындағы жазу мен академиялық жазу арасында көптеген айырмашылықтар бар. Академиялық жазу барлық тілдер үшін күрделі жазу түрі. Ағылшын тілі ғылымында академиялық жазу іскерлігі сөздердің дәлдігін талап етеді. Сондай-ақ, логикалық құрлымына, конвенциялық сілтемелеріне және сөз құрлымындағы сөздердің шешендігіне назар аудару қажет. Сонда академиялық жазу барысы жиірек қол жетімді болады. Академиялық жазу іскерлігінде мақсатын дұрыс қою, көлемді мазмұн мен материалды логикалық тәртіппен ұсыну және оны тұжырымға келтіру маңызды. Академиялық жазу іскерлігіне оқшауланған және объективті көзқарас қажет. Академиялық дәлел логикаға жүгінеді, интеллектуалды ұстанымның қолдауына дәлелдемелер береді және ол эмоциялық шағым жетіспеушілігін айырады. Осы тұрғы да академиялық жазу іскерлігі турасында сыни тұрғыдан

ойлау керек. Сыншыл болу біреудің жұмысын мадақтау немесе оны жоққа шығару емес. Тиісінше жазылған мәтінге жақын болуды білдіреді[6, 208].

Сонымен, академиялық жазу-бұл зерттеушіге ғылыми мәтіндерді оқуға, түсінуге және жазуға мүмкіндік беретін тілдік құзыреттілік. Дәстүрлі түрде академиялық жанрлар бастапқы және қайталама болып бөлінеді және олар өз кезегінде белгілі бір түрлерге бөлінеді. Академиялық жазу жанрларының бірқатар ерекшеліктері бар:

- қарапайым құрылым (Кіріспе, Негізгі бөлім, Қорытынды),
- басқа авторлардың жұмыстарына сілтеме жасау,
- болашақ аудиторияны білу,
- сөздердің анықтығы мен дәлдігі,
- пунктуациялық, грамматикалық және орфографиялық ережелерге сүйену.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1 Гринев С. В. терминологияға кіріспе: оқу. оқу құралы / С. В. Гринев. - М.: "Академия" баспа орталығы, 2008. - 20 б, -5,9 б

2 Брандес М. П. мәтінді аудармаға дейінгі талдау: Оқу. ин-ттар мен шетел. тіл. факультеттеріне арналған жәрдемақы. М. П. Брандес, В. И. Провоторов. – 3-ші басылым. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 168 б, -275 б

3D. Coyle, P. Hood, D. Marsh CLIL content and language integrated learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.- 205р., -155 б

4 Островская Е. С. академиялық жазу: ағылшын тілінде академиялық жазудың тұжырымдамасы мен практикасы // Ресейдегі жоғары білім / Е.С. Островская, О. в. Вышегородцева. – 2013. – № 7. – Б.107.

5 Матвеева Т. В. Лингвистикалық терминдердің толық сөздігі / Т. В. Матвеева. – Р-на-Д.: Финикс, 2010. – 562 Б.

6 Оразбаева Ф.Ш. Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі. Алматы, 2012. – 208 б.

EFFECTIVENESS OF USING MOBILE TECHNOLOGIES IN IMPROVING STUDENTS' VOCABULARY

Джамперова А. К., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің

«7M01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс магистранты

kumisnai_123@mail.ru

Жетекші: қауымдастырылған профессор, PhD Есказинова Ж.А.
Қарағанды, Қазақстан

Mobile technology is one of the new innovative tools for teaching a foreign language. In addition, mobile technologies are applications that allow students to access educational and reference materials anywhere or at any time, as well as to organize network communication between participants in the educational process (students and teachers) in order to form aspects of foreign communicative competence and direct access to the Internet. are known to be portable devices.

However, despite the current fundamental research on the use of information and communication technologies in foreign language teaching, we have identified a number of underdeveloped and insufficiently studied problems, in particular:

1) the definition of mobile learning in relation to the methodology of teaching a foreign language and culture is not provided;

2) didactic features, didactic and methodological functions of mobile technologies related to the methodology of teaching a foreign language are not defined;

3) the nomenclature, developed and formed on the basis of mobile technology in improving the vocabulary of students of non-linguistic specialties is not defined;

4) methodological conditions for teaching a foreign language on the basis of mobile technologies are not defined;

5) the methodological system of teaching a foreign language on the basis of mobile technologies is not developed;

6) the technology of teaching a foreign language on the basis of mobile technologies is not developed.

In this regard, between the integration of modern information and communication technologies in the educational process and their practical application in teaching a foreign language in higher education; There is a contradiction between the need for language education and informatization of knowledge and the lack of methods of teaching a foreign language and culture of the country where the language is studied on the basis of mobile technologies.

Smartphone devices, in particular internet-capable smartphones and tablets, have become a basic part of everyday life for many people in most parts of the world. This is particularly the case for young persons, for whom mobile devices have become an essential means for connecting with the world in general and with their social environment in particular. Students at the secondary and tertiary levels – and increasingly some even younger – use their phones to stay in constant contact with friends and family. Yet when they enter the classroom, there is more often than not the expectation – or, in fact, the absolute requirement – that phone be switched off, or at least not used during class. The sentiment is widely shared among educators that mobile devices in the classroom function as a serious distraction, taking student attention away from learning. The banning of phones in the classroom, however, has several results that are not beneficial:

- A good number of students will likely continue to use their phones, but surreptitiously, possibly resulting in classroom conflict.
- Prohibiting phones leads students to view what happens in their language classroom as separate from their ‘real’ lives.
- Students don’t see their gadgets as potential learning tools, in particular for language study.
- Classroom instruction does not take advantage of the wealth of tools and resources available for language practice on mobile devices.[1;45]

In this paper we will be looking at how the judicious use of mobile devices in the language classroom can, in fact, have a number of positive outcomes for students and teachers. These include:

1. integrating into instruction multimodal language learning tasks involving use of images, audio and video;
2. enabling collaborative classroom activities using mobile devices for group writing, listening or speaking;
3. enriching classroom activities with authentic language resources through apps and online sites;
4. leveraging individual preferences on mobile devices to personalize learning and develop learner autonomy;
5. enhancing students’ digital literacy and other 21st-century skills needed for the workplace;
6. encouraging out-of-school and lifelong language learning. [2;390]

These represent enhanced learning opportunities that are difficult, or in some cases impossible, to implement without mobile devices. Allowing students to use their devices in class breaks down the barrier between school and life. Doing so aligns teaching practices with the real world, in which mobile technology is integrated into most spheres of work and leisure. Today, mobile devices are so ubiquitous that students are likely to expect to use them in that part of their lives which happens to take place at school.

It is impossible for a student to master the vocabulary of a foreign language as a native one in a learning strategy. Of course, the first step for the teacher and the student, especially at the beginning stage, is to identify the necessary vocabulary appropriate to each student's level. As part of communication, in addition to basic terms, students should be proficient in vocabulary from other areas. Once the vocabulary direction is determined, the necessary vocabulary is suggested. Vocabulary development in foreign language teaching consists of the following:

- Working with texts: understanding the text through certain key words- interpreting the meaning of words through context, the need to use vocabulary at all times.

- Collaboration: exercise new terms related to certain images, definitions or other associations-synonyms, antonyms or lexical units often used together.

- Classification: making a semantic vocabulary on a particular topic or-use in an appropriate context.

- Phrase exercises: the main condition for learning vocabulary words is practice, creation of written sentences containing new vocabulary, or use in oral speech.

- Games: crossword, crossword puzzle, guessing activities are of great didactic and motivational value in learning new words in a foreign language.

The social network-oriented language-learning-immediate language environment provides users with exercises, communication and progress control, both individually and as a group.[3;110]

If, in fact, mobile devices can offer such benefits, why is it that language teachers are reluctant to introduce their use in the classroom? It is not just the distraction factor. We tend to teach the way we were taught, which for the current generation of teachers did not include the use of mobile devices. While teachers are likely themselves to use a mobile phone, that does not easily translate into classroom use. For many teachers, the transition from an entertainment and socializing device to a learning tool may be difficult to envision.

Another potential barrier is the very richness of options available today on mobile devices. While the ever-growing set of tools, services and apps may be empowering to students, it may seem overwhelming to teachers looking to start using mobile devices in their classes. In addition, it is the case that integration of devices as powerful and personal as contemporary smartphones into the classroom environment changes the modality of instruction, eroding potentially the magisterial role of the teacher. Teachers beginning to use mobile devices in language learning will need help in changing their attitudes towards them as well as training. Effective use requires more than just allowing student access, namely thoughtful consideration of when mobile use makes sense and when it does not. Teacher training is needed to learn best practices in merging pedagogy and mobile technology.

Nowadays it seems mobile phones are used in all places by everyone, which leads to the obvious question: How can mobile phone technology support learning in the second language classroom? The answer is “in a number of ways” because mobile

phones come with ever-increasing functions that most learners are brilliant at using. Most of the activities will work with most mobile phones and do not require special knowledge or additional software or hardware. I will also discuss drawbacks such as cost, increased workload, and other problems that might impact the use of phones in the classroom, and will suggest ways of mitigating them.

Based on the analysis of methodological literature and normative documents, on the one hand, we can talk about the need to use mobile technologies in teaching students a foreign language within the concept of informatization of education, including the language concept, and on the other hand about the lack of learning content and appropriate methods to integrate mobile technology in the learning process of a foreign language. It is these factors helped to determine the feasibility of creating a methodological system of using mobile technologies in teaching students a foreign language. [4;96]

Before asking students to pull out their cell phones in class, you need to have a plan. As with any other teaching activity, ask yourself what you are trying to achieve. Are you focusing on speaking, listening, reading, writing, or some combination of the four skills? Or do you simply want students to reflect on their language use outside the classroom? Start by identifying a specific teaching objective and then structure a mobile phone activity around that. Ask yourself if there is an added value to using a phone for the activity you have in mind. If there is none, perhaps it is better to find an alternative. The next step is to take stock of the resources that you have available. There are enormous range of phone makes and models, and the technology is always advancing. Many of the following ideas will work with all but the most obsolete phones, but some require the use of more recent models. In my own teaching I have sometimes asked students to work together in small groups and share one phone that had the required capabilities. [5;360]

I would like to provide some examples of assignments using mobile technology.

Idea 1: Use the Notes feature to collect everyday language. Most mobile phones have a feature that allows them to take notes. Ask students to use this feature to take notes on the English they read or hear outside of school and either present the notes to the class or send them to you as a text message. Instead of giving regular homework, you can ask students to hunt for specific language forms (e.g., common nouns, the past perfect tense, formulaic expressions), and the student who collects the largest number of correct samples wins. Learners have a tendency to tune out when a classroom lesson is over; this activity helps circumvent that problem by breaking the boundary between class time and daily activities.

Idea 2: Use the Camera feature to take pictures of text. One of the easiest ways to use a mobile phone for learning is to record samples of the target language by taking pictures. Students can take pictures of English text by using the Camera feature on their mobile phones. They can then make a collage of the images or upload the pictures to a shared Flickr account (www.flickr.com). If students do not have a

data connection (or if you do not want them to incur data costs), they can transfer the pictures to a computer and upload them from there.

Idea3: Use free programs to make flashcards for mobile phones. If you do not want to create your own vocabulary lists, there are several companies that produce flash card software that runs on mobile phones, such as www.flashmybrain.com (there is a charge to set up an account). You or your students can create vocabulary flashcards that can be retrieved, shared, and practiced anywhere.[6;235]

Idea 4: Use the mobile phone to keep a blog. A more advanced form of using the mobile phone for writing tasks is keeping a blog. This does require a phone with a connection to the Internet (or the use of a wireless network at home or perhaps at school). Students use the Text Messaging and Camera features to add messages and post pictures to their personal blogs. This is great for writing about personal experiences, places visited, and people met, but it can also be used as an activity in which students collect information and report on it like journalists. Teachers can read these blogs and provide feedback, request more information, or ask students to comment on each other's work.[7;43]

Idea 5. Picture Hunt

Teacher put on the wall some pictures from previous lesson. Then teacher say one word. Pupils should take a photo of this word. This method will help you develop mindfulness and reinforce what you have learned. Also, if you have older students in your class, you may say have to take a photo of something curricular or something red etc. It develops pupils' attention to detail and improves focusing during activities.

The conducted review allows us to conclude that to date a significant number of mobile applications and programs for learning a foreign language, aimed at the formation and development of lexical skills in English, have been developed. The wide range and variety of existing mobile learning resources allows choosing applications according to individual needs, interests and the level of language training of the learner. In our opinion, the practical application of mobile applications has great potential, as it increases students' motivation and cognitive activity, interest in the subject, individualizes learning, removes psychological barriers in using a foreign language as a means of communication. In addition, the use of interactive technologies contributes to the development of foreign language competences and intensifies students' independent work.

References:

1. Herrel, A. L. Fifty strategies for teaching English language learners / A. L. Herrel // An ESL teacher's tool kit. 2nd ed. Winnipeg. — Canada. Penguin Publishers, 2004;
2. Reinders, H., Twenty Ideas for Mobile Phones in the Language Classroom. Teaching English Forum, 2010.- p.330.
3. ВоеводаЕ.В. Интернет-технологии в обучении иностранным языкам // Высшее образование в России. – 2009. – № 9. – С. 110–114.

4. Common European Framework of Reference: Language, Testing and Assessment. Cambridge University Press, 2001. -276 p.
5. Алмазова Н.И. Когнитивные аспекты формирования межкультурной компетентности при обучении иностранному языку в неязыковом вузе: Дис... докт. пед. наук. СПб, 2003.- 446 с.
6. Schmitt, Vocabulary in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.-p.462.
7. Арефьев В.Н. Компьютерные технологии в науке и образовании: Методические указания к практическим занятиям. Ульяновск: УлГТУ, 2001. - 42с.

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ: ПРОБЛЕМАЛАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР

Жұманова Л. С., п.ғ.д.

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Шетел тілінен даярлаудың теориясы мен әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы

mega.dzhumanova@mail.ru

Дамудың әр сатысында адам баласы түрлі жетістіктерге жетіп келді, әлі де жетуде. Жаңа дүниелер, жаңа құрылғылар ойлап табылып, айналасын, қоршаған дүниені де зерттеп, жаңа биіктерге көтеріле білді. Міне, осындай дамудың шарықтау шегінің бір нәтижесінде, дәл біз, тілге тиек етпек болғалы отырған интернет ұғымы, жалпылай алғанда интернет жарыққа шықты. Олай болатын болса, интернет деген не және оның өзіне тән қандай ерекшеліктері бар деген сұрақтарға жауап бере отырып, біз бүгін интернет арқылы қашықтықтан білім берудің проблемалары мен алғы шарттары жайлы сөз қозғайтын боламыз. Міне, осы сұрақтарға жауап іздеп, ойымызды ары қарай өрбітіп, дамытып көрелік.

Интернет – бұл бүкіл әлем халқының кез-келген компьютерлер, тағы да басқа сол сияқты құрылғылар арқылы ақпарат ала алатын немесе әр түрлі мәлімет беретін ғаламдық желілер жүйесі, әрі байланыс араларын біріктіретін тораптар жиынтығы. Яғни, қысқаша, өз тілімізде айтқанда интернет бұл – жүйе. Ендігі кезекте, осы жүйенің ерекшеліктеріне назар аударып көрейікші.

Иә, қазіргі қоғамымыз, яғни біздер интернетсіз бүгінгі күніміздің қалай өтерін елестете алмауымыз да мүмкін. Алайда, кешегі елім деп жырлаған, жерім деп күрескен ата-бабаларымыз, ақын-жазушыларымыз, ұлт зиялылары ғаламторсыз-ақ күн кешті емес пе? Ал, ол замандарда білім болған жоқ деп, халқымыз бір-бірімен байланыс жасамады деп айта аламыз ба? Әрине, жоқ. Ал интернеті бар біздер мейлі қыс, мейлі жаз, мейлі түн болсын, ата-

бабаларымыздың майшам жағып, көздері ісігенше, қолдары шаршағанша жиып терген білімдерін, кез-келген уақытта, үйде шәйді ішіп-ақ отырып, саусағымызды қималдату арқылы ала аламыз, егер әрине білімге деген құштарлық болса. Дәл сол сияқты, бабаларымыз айшылық алыс жерлерге апталап, айлап, жылдап, қалалар мен елдер арасындағы байланысты берік ұстауы үшін, хатты тасыған болса, біз осы желі арқылы, дәлірек айтқанда почта дейміз ғой, сол арқылы лезде керек дүниені жіберіп, байланыс жасай аламыз. Міне, осы мысалдарды қорытындылай, біз интернеттің ең бірінші ерекшелігін тауып алдық. Демек, интернеттің басты ерекшелігі - оның кез-келген істі жылдам, әрі оңай орындата алуында.

Қазіргі қоғамда қарқынды ақпараттық өсумен маман өмір бойы дерлік оқуы керек. Бұрын бір рет және біржола оқуға мүмкіндік болатын, себебі оқу бағдарламасы солай құрылды, әрі заман талабы да алынған білімнің тереңдігіне сай келді. Ал, бүгінгі таңда «өмір бойы білім беру/алу» идеясы білім берудің жаңа әдістері мен оқыту технологияларын іздеу қажеттілігіне әкеледі.

Қашықтықтан оқыту-бұл демократиялық қарапайым және еркін оқыту жүйесі. Ол Ұлыбританияда ойлап табылған және оны қазір Еуропа тұрғындары қосымша білім алу үшін белсенді қолданады. Қашықтықтан оқыту (қашықтықтан білім беру) — білім алушыларға оқытылатын материалдың негізгі көлемін жеткізуді, оқыту процесінде білім алушылар мен оқытушылардың интерактивті өзара іс-қимылын, білім алушыларға зерттелетін материалды игеру бойынша, сондай-ақ оқыту процесінде өз бетінше жұмыс істеу мүмкіндігін беруді қамтамасыз ететін технологиялар жиынтығы.

Дәстүрлі қашықтықтан оқыту білім алушының оқу материалдарын (баспа немесе электронды) алатынын және оларды өзіне ыңғайлы режимде өз бетінше үйренетінін білдіреді. Конференцияда білім алушы оқытушымен онлайн, электрондық пошта немесе Skype арқылы байланысады, оған сұрақтар қояды, түсініксіз бөлім бойынша кеңес ала алады, тапсырмалар жібереді. Оқытушы білім алушының білімін бағалайды.

Интернет желісі арқылы компьютерлік телекоммуникациялар арқылы жүзеге асырылатын қашықтықтан оқыту, e-mail сабақтарының мынадай нысандарына ие:

1. *Чат-сабақтар* - чат-технологияларды пайдалана отырып жүзеге асырылатын оқу сабақтары. Чат сабақтары синхронды түрде өткізіледі, яғни барлық қатысушылар бір уақытта чатқа қол жеткізе алады. Көптеген қашықтықтан оқыту мекемелерінің шеңберінде чат-мектеп жұмыс істейді, онда чат-кабинеттердің көмегімен қашықтықтан оқытушылар мен оқушылардың қызметі ұйымдастырылады.

2. *Веб-сабақтар* - қашықтықтан оқыту сабақтары, конференциялар, семинарлар, іскерлік ойындар, зертханалық жұмыстар, семинарлар және телекоммуникация құралдары мен Ғаламтордың басқа мүмкіндіктері арқылы өткізілетін оқу сабақтарының басқа түрлері. Веб-сабақтар үшін арнайы білім беру веб — форумдары қолданылады-пайдаланушылардың белгілі бір тақырып

немесе мәселе бойынша жұмыс формасы, оған сәйкес бағдарламасы бар сайттардың бірінде қалдырылған жазбалар арқылы.

Веб-форумдар чат сабақтарынан ұзақ (көп күндік) жұмыс істеу мүмкіндігімен және оқушылар мен мұғалімдердің өзара әрекеттесуінің асинхронды сипатымен ерекшеленеді.

Телеконференциялар-әдетте электрондық поштаны пайдаланып тарату тізімдері негізінде өткізіледі. Оқу телеконференцияларына қашықтықтан білім беру, білім алу міндеттеріне қол жеткізу тән. Қашықтықтан оқыту нысандары да бар, онда оқу материалдары аймақтарға пошта арқылы жіберіледі.

Қазір әлем мектептерінде қашықтықтан оқытудың бұл түрі бойынша эксперимент жүргізілуде. Мүгедек бала үйде компьютер арқылы білім алса сабақ кезінде роботтың көмегімен естиді, көреді, сөйлеседі. Мұғалім оған сұрақтар қояды, ол жауап береді. Сонымен бірге мұғалім оқушыны көреді, өйткені роботта монитор бар. Бұл жағдайда бала сабақта құрдастарымен бірге сыныпта жүргендей әсер қалдырады. Үзілісте ол сыныптастарымен де сөйлесе алады. Егер эксперимент сәтті болса, ол бүкіл әлемде қашықтықтан оқытудың осындай әдісін енгізу бойынша үлкен жобаға жол ашатыны сөзсіз.

XXI ғасырда компьютерлер мен Интернеттің қол жетімділігі қашықтықтан оқытуды таратуды жеңілдетеді және тездетеді. Кез-келген оқушымен қай жерде болса да байланыс орнатуға және кері байланыс алуға мүмкіндік туды. «Жылдам интернеттің» таралуы оқыту үшін онлайн семинарларды (вебинарларды) пайдалануға мүмкіндік берді. Қашықтықтан оқыту оқытудың ерекше нысанын талап етеді (күндізгі, сырттай, кешкі, экстернатпен қатар).

Қазіргі әлемде қашықтықтан оқытуды қалайтындар саны артып келеді.

Қашықтықтан оқытудың артықшылықтары:

* Технологиялылық-заманауи бағдарламалық және техникалық құралдарды пайдалана отырып оқыту электрондық білім беруді тиімдірек етеді. Жаңа технологиялар көрнекі ақпаратты жарқын және серпінді етуге, студенттің оқу жүйесімен белсенді өзара әрекеттесуін ескере отырып, білім беру процесін құруға мүмкіндік береді. Интернет желілерін дамыту, интернетке жылдам қол жеткізу, мультимедиялық технологияларды, дыбысты, бейнені пайдалану қашықтықтан оқыту курстарын толыққанды және қызықты етеді.

* Оқытудың қол жетімділігі мен ашықтығы - әлемнің кез-келген нүктесінде, компьютер мен Интернет бар жерде, қашықтықтан білім беруден немесе кеңседен шықпай-ақ оқуға мүмкіндік. Бұл қазіргі заманғы маманға өмір бойы, арнайы іссапарларсыз, демалыстарсыз, негізгі қызметпен бірге оқуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, кешке және демалыс күндері оқуға баса назар аудару.

Әдетте, қашықтықтан оқыту әдеттегі оқытуға қарағанда арзанырақ, ең алдымен көшу, басқа қалада тұру шығындарын азайту және курстарды

ұйымдастыруға кететін шығындарды азайту арқылы. Қашықтықтан білім алушылар жалдау ақысын төлеу қажет сыныптарды алмайды; қашықтықтан білім алушылар өз бетінше көп уақыт оқиды, ал оқу орны оқытушылардың жалақысын үнемдейді.

Қашықтықтан оқыту оқытудың жеке сипатына ие, ол икемді, білім алушының өзі оқу қарқынын анықтайды, жеке сабақтарға бірнеше рет оралуы мүмкін, жеке бөлімдерді өткізіп жіберуі мүмкін. Сабақтың қарқындылығы мен ұзақтығын өздігінен реттеуге болады, бұл да маңызды. Мәселе мынада, әркімнің қабілеті әртүрлі және бір материалды меңгеру үшін әртүрлі уақыт қажет болуы мүмкін. Тыңдаушы оқу материалын бүкіл оқу уақытында оқиды, бұл терең білімге кепілдік береді. Мұндай оқыту жүйесі оқушыны өз бетінше білім алуға және оларға өзін-өзі тәрбиелеу дағдыларын дамытуға мәжбүр етеді.

Адам әртүрлі себептерге байланысты (жас мөлшері, позиция, лауазым, ұялшақтық және денсаулығына байланысты) қашықтан өзіне тиімді, ыңғайлы жерде, ыңғайлы уақытта білім ала алады.

Қашықтықтан оқыту, ең алдымен, «нақты» сыныптарда, зейнеткерлер мен мүгедектерде сабаққа қатысуға мүмкіндік бермейтін белгілі бір сырқаты бар адамдарға ыңғайлы болуы мүмкін. Қашықтықтан оқытудың заманауи технологиялары оларға кез-келген пәнді өз бөлмесінен шықпай (және мүгедектер арбасында отырып) үйренуге мүмкіндік береді. Денсаулыққа байланысты шектеулер өте аз - егер адам монитордағы суретті көріп, пернетақта мен тінтуірмен жұмыс істей алса-оны қашықтықтан оқыту арқылы үйретіп, білім беруге болады.

Отбасылар, балалар, жұмыс басты адамдар, бала күтіміне байланысты демалыстағы әйелдер қашықтықтан оқыту тез дамып келе жатқан еңбек нарығында қажет жаңа білім мен дағдыларды игерудің жалғыз жолы деп санайды.

Интернет технологиялары мен қашықтықтан оқытуды пайдалану біліктілікті арттыру, мамандарды үздіксіз оқыту және мамандарды қайта даярлау, екінші білім алу үшін жаңа мүмкіндіктер ашады, оқытуды қолжетімді етеді.

Қашықтықтан оқытуды енгізу тест немесе емтихан тапсыру кезінде оқушылардың зейінін төмендетеді. Мұғалімнің толқуы мен қорқынышы кейбір оқушыларға өз білімдерін толық көрсетуге мүмкіндік бермейтіні жасырын емес. Бағалаудың субъективті факторы алынып тасталады. Топтың әсерінен немесе оқушының басқа пәндер бойынша үлгерімінен туындаған психологиялық әсер жойылады. Заманауи Интернет технологиялары мен қашықтықтан оқытуды қолдану әртүрлі виртуалды кәсіби қауымдастықтарды (мысалы, мұғалімдер қауымдастығы) құруды, мұғалімдердің өзара қарым-қатынасын, мәселелерді талқылауды, ортақ мәселелерді шешуді, тәжірибе, ақпарат алмасуды және т. б. жеңілдетеді.

Қашықтықтан оқытудың артықшылығы-оқу мерзімін қысқарту, жоғары оқу орындарында қатар оқу мүмкіндігі, студенттің ЖОО-ның географиялық орналасуының тәуелсіздігі.

Қашықтықтан оқытудың тағы бір артықшылығы- оқытушының бағалауы объективті болады. Қашықтықтан оқыту кезінде мұғалімнің студентке деген жеке жанашырлығы мен ұнатпауы болмайды. Мұғалім сіздің әкеңіздің кім екенін білмейді; мұғалім сіздің ашық жасыл тырнақтарыңызды немесе қолыңыздағы сақиналарыңызды көрмейді. Сонымен қатар, тексеру жұмыстары көбінесе тіркеу нөмірлерімен жасырын түрде тексеруге түседі, бұл бағалаудың ашық, әрі адал болуына кепілдік береді. Қашықтықтан білім алу қызықты да, проблемалы.

Қашықтықтан оқытудың кемшіліктері:

* Білім алушылар мен оқытушы арасында тікелей бетпе-бет қарым-қатынастың болмауы. Экранның ар жағында отырып білім беру кезінде өз эмоциясын аса шеберлікпен көрсете алатын мұғалім болмаса, бұл оқу процесінің маңызды минусы. Білім алушылар тобында шығармашылық атмосфера құру қиын.

* Дербес компьютерге және Интернетке қол жеткізу қажеттілігі. Ақпарат көздеріне үнемі қол жеткізу қажеттілігі. Жақсы техникалық жабдықтар қажет, бірақ оқығысы келетіндердің барлығында компьютер және Интернетке кіру мүмкіндігі жоқ, қашықтықтан оқыту құралдарын пайдалануға техникалық дайындық қажет.

Қашықтықтан оқытудың негізгі мәселелерінің бірі білімді тексеру кезінде пайдаланушының жеке басын растау мәселесі болып қала береді. Сымның екінші жағында кім тұрғанын айту мүмкін емес. Кейбір жағдайларда бұл проблема болып табылады және оқытушы – тьюторлардан арнайы шаралар, әдістер мен дағдыларды қажет етеді. Бұл мәселенің бір бөлігі оқу және тиісті бағдарламалық қамтамасыз ету жағында бейнекамераларды орнату арқылы шешіледі. Сондықтан, осы кемшіліктің орнын толтыруға тырысып, қашықтықтан оқытумен айналысатын оқу орындары бағдарламаға және міндетті күндізгі сессияға кіреді, оны студенттер, мысалы, компьютерлік сыныпта тапсырады. Ұзақ уақыт бойы қашықтықтан оқытуды қолданатын шетелдік оқу орындары бүкіл ел бойынша емтиханды мәлімделген адам тапсырғанын куәландыруға құқылы уәкілетті тұлғалар желісін құрды және осылайша бұл мәселені шешті. Біздің елде мұндай желі даму үстінде.

Қашықтықтан оқыту үшін қатаң өзін-өзі тәрбиелеу қажет, ал оның нәтижесі оқушының тәуелсіздігі мен санасына тікелей байланысты.

Әдетте, студенттер практикалық сабақтардың жетіспеушілігін сезінеді. Қашықтықтан білім аберу кезінде тыдайтын мәселелер:

* Білім алушылардың компьютерлік сауаттылығының жеткіліксіздігі, қашықтықтан оқыту тәжірибесінің болмауы, көптеген оқытушылар мен

оқушылар классикалық білімге артықшылық бере отырып, оқытудың мұндай әдісіне әлі дайын емес.

* Ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы. Оқу бағдарламалары мен курстары жақсы дамымаған болуы мүмкін, өйткені мұндай оқулықтарды жасай алатын білікті мамандар бүгінгі күнге дейін онша көп емес. * Қашықтықтан оқытуды дайындау және өткізу бойынша әдістемелік материалдардың аздығы.

* Мамандарды іздеу мәселесі, әзірлеушілердің жоғары біліктілігі қажет.

Қашықтықтан оқытудың сапалы оқу-материалдық базасын құруды қамтамасыз ету үшін Интернет - технологиялармен, басқа электрондық басылымдардың технологияларымен, компьютерлік коммуникациялармен, сондай-ақ заманауи педагогикалық, психологиялық теориялармен, заманауи педагогикалық технологиялармен таныс пән маманы, суретші, бағдарламашы әдіскердің бірлескен күш-жігері қажет. Ең дұрысы, пән маманы мен әдіскердің функцияларын бір адам атқарғаны жөн. Іс жүзінде бұл әлі күнге дейін шешілмеген мәселе.

Кадрларды даярлау мәселесі. Оқытуды саралауды, рефлексияны жүзеге асыра білу өте маңызды. Күндізгі оқыту формаларынан айырмашылығы, қашықтықтан оқыту мұғалімі өз оқушыларының психологиялық көңіл-күйі мен психологиялық ерекшеліктерін алыстан анықтай білуі керек, мысалы, интроверттерге көбірек көңіл бөлу, оларды форумдарда, чаттарда белсенді болуға ынталандыру, экстраверттердің ынта-жігерін тежеу және т.б. желілерде байланыс мәдениетін қалыптастыру қажет. Мұның бәрі мұғалімнен жеткілікті терең білім мен дағдыларды, арнайы дайындықты қажет етеді.

Заманауи қашықтықтан оқыту курстарының интерактивтілігі жеткіліксіз. Қазіргі уақытта курстардың мазмұнды негізін мәтіндік материалдар және қарапайым графикалық нысандар (суреттер, фотосуреттер) түріндегі дәрістер, тест тапсырмалары түріндегі білімді бақылау блоктары құрайды.

Жүйеде қашықтықтан оқытуды дамыту Интернет технологияларының дамуына және қашықтықтан оқыту әдістерінің жетілдірілуіне қарай жату және жетілдіру. Қашықтықтан оқыту жүйелерін одан әрі дамыту максималды интерактивтілікті қамтамасыз етуді көздейді. Шындығында, қашықтықтан оқыту кезінде мұғаліммен нақты қарым - қатынасты имитациялауға қол жеткізген кезде ғана оқыту толыққанды болатыны жасырын емес. Виртуалды байланыс арқылы жеке байланыстың жетіспеушілігін өтеуге мүмкіндік беретін электрондық байланыстың әртүрлі түрлерінің тіркесімін пайдалану қажет. Қашықтықтан оқыту курстарын одан әрі жетілдіру келесі факторлармен байланысты:

- Мультимедиялық-дауысты бейне және слайдфильмдер, анимация, графика.
- Процестер мен құбылыстардың математикалық модельдерін қоса алғанда, бай интерактивтілігі.
- Аудио және бейне ағындарын пайдалану.

- Бақылау және тест тапсырмаларының алуан түрлілігі.
- Мультимедияның арқасында оңай сіңетін оқу материалының үлкен көлемі.
- Тыңдаушылардың өзара қарым-қатынасы.
- Курстарды жеткізудің аралас әдістерін қолдану: CD-ROM-дағы Интернет-бағдарламалар және т. б.

Оқушыларды қашықтықтан оқытуға итермелейтін мотивтер:

1. Қарым-қатынастың бұл түріне қызығушылық;
2. Жаңа технологияны игеруге қызығушылық ;
3. Өзін-өзі тәрбиелеуге талпыныс.

Қашықтықтан оқыту кезінде осы үш мотивтердің ішінде оқушылар тарапынан өзін-өзі тәрбиелеуге қызығушылық таныту басым болды.

Себептері:

1. Оқушыларда шыдамдылық жетіспейді;
2. Оқушыларда табандылық жоқ;
3. Кейбір оқушаларда терең білім жетіспейді.

Қашықтықтан оқыту мектепте жаңа үрдіс, ал жаңа нәрсе әрдайым қызықты. Дәстүрлі оқытуды қашықтықтан оқытуды толығымен ешкім алмастыра алмайды, бірақ ол бұрыннан алған білімге жақсы қосымша бола алады. Қашықтықтан оқытудың жағымды жақтары - мектепке баруға мүмкіндігі жоқ балаларды оқыту (спортшылар, қосымша оқыту).

Қашықтықтан білім беру - бұл болашақтың еншісіндегі іс деген пікірлер айтылып қалып жатыр. Бірақ, бүгін біз сол болашақты қазыр жақындатқымыз келеді, қазір ақпараттық технологиялардың барлық мүмкіндігін әлеуметтік жағынан қорғалмаған, ерекше білім беру технологиясына зәру оқушыларға қолданғымыз келеді. Әрине, біз мектептегі мұғалімді ешкім алмастыра алмайтынын түсінеміз. Мұғаліммен тікелей байланыстың рөлі әлі де өте жоғары екендігін растаймыз. Сонда да барлық қорқыныш пен сенімсіздігімізді ары жылжытып біз осындай қадам жасауымыз керек деген ойға қалдым.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Блоховцова Г.Г., Шахов Д. В. Магистратурада оқу процесінде магистранттың кәсіби және жеке қасиеттерін қалыптастыру//Жинақ: Тіл. Мәдениет. Қоғам. Кубан мемлекеттік аграрлық университетінің шет тілдері кафедрасының 85 жылдығына арналған ЖОО аралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары бойынша мақалалар жинағы. Ресей Федерациясының Ауыл шаруашылығы министрлігі; Кубань мемлекеттік аграрлық университеті. ФГБОУ ВПО «Кубань мемлекеттік аграрлық университеті». 185-192 б.2016.

2. Блоховцова Г.Г. Жоғары білім саласындағы педагогикалық шығармашылық//Жинақ: Заманауи білім беру қызметтерінің сапасы -

университеттің бәсекеге қабілеттілігінің негізі факультетаралық оқу-әдістемелік конференция материалдары бойынша мақалалар жинағы. М.: Конференция жинағы, 317-319 б.2016.

3. Гоник Г. Г. Студенттердің шығармашылық интеллектуалдық әлеуетті дамытудың маңызды құралы ретінде ғылыми-зерттеу жұмысына қатысуы / Г. Г. Гоник // Жинақ: Ғылыми жаңалықтар 2016. XII Халықаралық ғылыми-практикалық конференция. «Олимп» ғылыми орталығы. 296-304 б.2016.

4. Гоник Г. Г. Студенттік ғылыми қоғамның жұмысы статистика және қолданбалы математика кафедрасының әдістемелік жұмысының қажетті элементі ретінде/Г. Г. Гоник // Жинақ: Заманауи білім беру қызметтерінің сапасы-университеттің бәсекеге қабілеттілігінің негізі. факультетаралық оқу-әдістемелік конференция материалдары бойынша мақалалар жинағы. М.:Конференция жинағы. 163-165 б.2016.

5. Валентинов С.Д. Қашықтықтан оқыту: артықшылықтары, қиындықтары және мүмкіндіктері. Батыс Грузия мемлекеттік университеті [Электрондық ресурс]. URL: <http://bahri.edu.sd/cde/>.

6. Нассе, Бейжан. Қашықтықтан білім берудің қысқаша тарихы. Балл мемлекеттік университеті [Электрондық ресурс]. URL: <http://cms.bsu.edu>.

ӨЗГЕ ТІЛДІ МЕКТЕПТЕРДЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ӘДІСТЕР

Жуматаева Ж. Т., Қарағанды қаласы №95 мектеп-гимназиясының
мұғалімі
beisen_j@mail.ru

Қазақстан Республикасындағы оқу мен тәрбие жүйесін техникаландыру мен автоматтандыру тенденциясының болашақ қарқыны мен қадамдары іздеумен және компьютерлік жүйені оқу-тәрбие үрдісіне енгізумен тығыз байланысты. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында қазіргі замандағы білім беру жүйесінің жаңа технологияларымен қамтамасыз етілуі міндеттелген [1].

Қазақстан Республикасының қоғамдық-әлеуметтік дамуы мен қазіргі уақыт сұранысына орай компьютерлік оқыту технологиясының алатын орны күн өткен сайын зор.

Компьютердің кең мүмкіншіліктерінің бірі – интернет жүйесі. Мектептегі оқу пәндерін оқытуды сапалы дәрежеге көтеруге ықпал ететін интернеттегі программалардың қоры оқыту үрдісіне жаңа мүмкіндіктер жасайды. Осымен бірге оқушының жеке тұлғасын қалыптастырудағы компьютерлік оқыту технологиясының маңыздылығы күн өткен сайын анық аңғарылуда. Қазіргі заманда ақпараттың көптігі мен жету жылдамдығы, осы мәселенің психологиялық ерекшелігі де мектеп қабырғасында, сабақта компьютерлік

технологияны меңгерудің маңызы мен қажеттілігін дәлелдейді. Қазақ тілін мектепте оқытуда қатысымдық (коммуникативтік) бағытты ұстану басты мәселе болып табылады. Қатысымдық тұрғыдан ұйымдастырылған қазақ тілін оқыту үрдісінің тиімді болуы осы зерттеу жұмысында қатысымдық тұлға – мәтінді компьютер арқылы оқытумен тығыз байланысты. Өйткені компьютердің мультимедиалық мүмкіншіліктері оқушының тілін дамытуды жан-жақты басшылық жасай алады. Қазақстандық білім беру жүйесінде барлық пәндер бойынша электрондық құралдар жасалып жатқаны белгілі.

Қазақ тілін оқыту үрдісін компьютерлендіру бағдарында анықталған әлеуметтік-философиялық, дидактикалық және психофизиологиялық негіздер қазақ тілін оқыту теориясын жаңа ұғымдармен байытады. Мәтіннің табиғатын лингвистикалық тұрғыдан талдау мәтін теориясын меңгеруге игі ықпал етеді. Мәтінмен лексикалық және грамматикалық тұрғыдан жасалған жұмыс жүйесі әдістеме ілімінің ғылыми-теориялық негізін түсінуге септігін тигізеді. Қазақ тілін оқытудың жаңа инновациялық жүйесін енгізу интерактив әдістерді мол және тиімді қолданудың компьютерлік мүмкіншіліктерін молайтады.

Тілдерді оқыту әдістемесі – тілді оқытудың ұтымды жолдары мен түрлі тәсілдерін, әдістері мен амалдарын сабақта пайдалана отырып, ауызекі сөйлеуге, сауатты жазуға, өз ойын жеткізе білуге, қарым-қатынасқа түсе алатындай дағды мен біліктілігін қалыптастыратын ғылым.

Тілді мектептерде оқыту әдістемесі мектеп мұғалімдеріне қазіргі жаңа технологиялар арқылы оқытуды үйретіп қана қоймайды, сонымен қатар әдістеме ғылымы саласындағы оқулықтар мен оқу бағадарламаларымен де қамтамасыз етеді.

Қазақ тілін өзге тілді мектептерінде оқыту әдістемесінің басты мақсаты – қазақ тілінің екінші тіл ретіндегі ерекшеліктерін айқындау және оқушыларды ауызекі сөйлеуге үйретуде қолданылатын әдістер мен тәсілдердің ұтымды жолдарын көрсетеді.

Мұндай мақсатты жүзеге асыру үшін тілді үйрететін оқытушы әдістеме ғылымының ұстанымдары мен әдістерін теориялық жағынан да, практикалық жағынан да білуі аса қажет.

Оқу орыс тіліндегі мектептерде қазақ тілін оқытудың өзіндік ерекшеліктері бар. Пәннің негізгі мақсаты – мектеп оқушыларын қазақ тілінде сөйлеп, жаза білетін дәрежеге жеткізу, қазақ халқының әдет-ғұрпын, тарихын танып-білуге талпындырып, тілін құрметтеуге тәрбиелеу. Мұның өзі оқушыларға интернационалдық, патриоттық тәрбие беру жұмысымен тығыз байланысты. Оқушылардың сабақтағы белсенділігі – олардың орындайтын жұмысына, ынтасына байланысты. Ол үшін әр сабақты көркем жасалған көрнекілікпен және дидактикалық қызықты материалдармен қамтамасыз ету керек.

Қазақ тілін оқыту бір жылдары тек ереже мен анықтама ғана жаттату мен жаттығулар көшіртуден аспағаны рас. Қазіргі заман талабы бұдан өзгеше.

Тіліміз мемлекеттік тіл мәртебесін алып, ресми қағаздар мемлекеттік тілде жүргізілетін болғандықтан, басқа ұлт өкілдерінің де тіл үйренуге деген ниеті өзгеруде. Осының барлығы тілді оқытудың жаңа технологияларын іздестіруге бастап әкелді. Оқушының ауызекі сөйлеу тілін дамыту үшін, яғни оның қазақ тілінде тілдік қарым-қатынасқа еркін түсе алуы үшін тілдің грамматикалық категорияларын жақсы білуі қажет, оны біліп қана қоймай іс жүзінде пайдалана алуы керек.

Дидактикада оқыту әдістерін топтауда бірізділік жоқ, яғни осы саланы зерттеп жүрген ғалымдарымыз оқыту әдістерін әр түрлі топтастырады. Атап айтар болсақ, И.А.Кайров, Н.К.Гончарев, Б.П.Есипова, Л.В.Занковтардың авторлығымен жарияланған «Педагогика» оқулығында оқыту әдісінің 9 түрі айтылған: Мұғалімнің баяндауы мен лекциясы; Мұғалімнің оқушылармен әңгімесі; Мұғалімнің тәжірибелермен оқытылатын затты көрсетуі; Картиналармен, сызықпен жасалынған көрнекті құралдарды көрсету; Экскурсия; Оқулықтан және басқа да кітаптардан оқушылардың өздігінен білім алуы; Оқушылардың өздігінен бақылауы, тапсырманы орындауы, лабораторияда істейтін жұмысы; Жаттығулар; Оқушылардың білімін тексеру методы: ауызша, жазбаша, практикада сынау [2, 32].

Профессор Е.Я.Галант оқыту әдісінің 8 түрін ұсынады: Ауызша мазмұндау; Әңгіме; Кітапты пайдалану; Көрсету; Экскурсия; Лабораториялық жұмыстар; Жазу-сызу жұмыстары; Практикалық жұмыс.

П.А.Зайченко он түрін көрсетеді: Педагогикалық баяндау; Түсіндіру; Мектеп лекциясы; Әңгіме; Кітапты пайдалану; Байқау; Көрсету; Лабораторияда сабақ өткізу; Экскурсия; Жаттығулар орындату әдісі [3, 28].

И.Я.Ларнер мен М.Н.Скаткин оқыту әдісінің бес түрін көрсетеді: Түсіндіру – сипаттау әдісі, әңгіме, лекция, көрсету, оқулықпен жұмыс істеу, жазба жаттығулар; Қайталау – жаттығу, әңгіме, өз сөзімен қайта айту; Проблемалық баяндау әдісі – оқытушының дәлелді түрде баяндауы, экскурсия; Ізденіс түрлері – эвристикалық әңгіме, байқау, жоспар жасау; Зерттеушілік – тәжірибе, байқау, сыныппен жұмыс, құжаттармен жұмыс, сурет салу;

Қазақ тілін зерттеуші әдіскер – ғалымдар оқыту әдістерін төмендегідей жіктейді [4, 59].

Х.Арғынов синтаксистен оқушыларға білім беруде мынадай оқыту әдістерін пайдалануды тиімді деп санайды: 1) байқау әдісі; 2) түсіндіру әдісі; 3) әңгіме әдісі [5, 98]. Ал, Ә. Исабаев болса, қазақ тілінен білім беру әдістерін былайша топтайды: а) Қазақ тілін практикалық жақтан үйрету әдістері: 1) қазақ тілін әдебиет материалымен байланыстырып өту әдісі; 2) түсініксіз сөздерді үйрету әдісі; 3) диалогтық және монологтық сөйлеуді үйрету әдісі; 4) ауызша түсіндіру әдісі; 5) ауызша мазмұндау әдісі; 6) мәнерлеп оқу әдісі; ә) Қазақ тілін теориялық жақтан үйрету әдістері: 1) әңгіме әдісі; 2) хабарлау әдісі; 3) түсіндіру әдісі; 4) тәжірибе әдісі; 5) кітапты пайдалану әдісі; б) Қазақ тілін теориялық және практикалық жақтан үйрету әдістері: 1) дайын материалды талдау әдістері; 2) фонетикалық талдау әдістері; 3) морфологиялық талдау әдісі; 4)

синтаксистік талдау әдісі; 5) тілдің материалдық түрін өзгерту әдісі; 6) тілдік тапсырмалары бар мазмұндау әдісі; 7) сөйлем құрату әдісі; 8) тілдік тапсырмалар негізінде шығарма жаздыру әдісі; 9) орфографиялық талдау әдісі; 10) көшіріп жазу әдісі; 11) диктант жазу әдісі [6, 101].

3. Бейсембаева мына әдістерді көрсетеді: 1) табиғи әдіс; 2) сұрақ-жауап; 3) сурет әдісі; 4) сөйлем мен сөзді толықтыру; 5) мәтінмен жұмыс әдісі [7, 68].

Профессор Н. Оралбаева, К. Жақсылықова қазақ тілін оқытудың мынадай әдістерін көрсетеді: баяндау, түсіндіру, ойландыру, жалқылау, жалпылау, әңгімелесу, еліктеу, жаттығу, ана тілімен салыстыру, көрнекілік, топпен жұмыс, экскурсия әдісі [8, 74].

Ж.Сүлейменова әдістерді жалпы дидактикалық және пәндік деп екі топқа бөліп қарастырады. Жалпы дидактикалық топқа ауызша хабарлау немесе сөз әдісі (баяндау, түсіндіру, әңгімелеу, пікірталас, дәріс); көрнекілік әдісі (иллюстрация, демократиялау); бейне әдіс (электронды оқулық); практикалық әдіс (жаттығу, тәжірибе жасау, экскурсия); кітаппен жұмыс жасау әдісін жатқызады [9, 124].

Қазіргі қазақ тілін оқыту әдістемесінде тілді қатысымдық бағытта үйрету, яғни қазақ тілінің әлеуметтік рөлін, аясын кеңейтуді жүзеге асыру қажеттігі маңызды болып есептеледі. Қатысым әдісінің ерекшеліктері мен тілді меңгертудегі мәні мен алатын орнын ажыратып, айқындау – қазіргі көкейкесті мәселе.

Г.В.Колосницынаның пікірінше, «Развитие современной методической науки определяется поиском закономерностей мотивации творческой познавательной деятельности учащихся, обращением к интерактивным формам и методам обучения, базирующимся на раскрытии резервных возможностей как личности учащегося, так и личности педагога с опорой на биологическую, психофизиологическую, интеллектуально-эмоциональную основу обучения» [10, 46].

Тілді үйретудің ең алғашқы кезеңінде-ақ, үйренушілерді (шағын топтар) интерактивтік жағдайға қарай беру керек. Жоғары белсенді қатысым арқылы оқушы сөздік қорын байытады, лингвистикалық, аутентикалық материалдар арқылы үйренушілер өзінің бар білімін дамытады, лексикасын тереңдетеді. Көріністерге қатысады, мәселелік сөйлеу жағдаятының шешімін табуда білімін, күшін және жеке пікірін білдіріп, әңгімеге қызу араласады. Белгілі бір сөз сайысына түскенде, жоғары белсенділігі арқылы сөйлеуге үйренеді, басқаның сөзін жадында сақтайды және жоғары белсенділігі арқылы өмірдегі қарым-қатынасты дамытады. Мұндай қарым-қатынас тілдің икемділігін орнықтырады.

Үйрету прогресінде оқылым мен жазылым негізгі болғандықтан, үйренушінің білім дәрежесі, яғни коммуникативтік құзыреті 10-15 пайыз болады. Үйренуші тілдің грамматикалық құрылымын жақсы біледі, лексикалық қоры бар, бірақ оны коммуникативтік қарым-қатынаста пайдалана алмайды.

II. Оқытуда көрнекілікті және аудиоматериалдарды пайдалану кезінде – есту – көру – жазу – түсіну – оқу – сөйлеу – түрінде орналасады. Бұл жағдайда

аудиоматериалдарды пайдаланудың жақсы жақтары бар, сондықтан жоғарғы шамасын алғанда үйренушінің білім деңгейі 30-40 пайыз болып шығады.

III. Бейнематериалдарды пайдалану кезінде – көру – байқау – тыңдау – түсіну – сөйлеу – оқу – жазу орналасады. Бұнда үйренушінің белсенділігі жоғарылайды, өз бетінше жұмыс істейді, сондықтан оның лексикалық дағдыны бойына сіңіруі қалыптасады, көргені, естігені, байқағаны психикасында орнығады. Оқытуда кинофильмдерді, телехабар жазбаларын, бейнефрагменттерді пайдалану осыны көрсетіп жүр, сол себепті мұндағы көрсеткішті 45-50 пайыз деп есептеуге болады.

IV. Оқытуда рөлдік ойындарды, драмалық тәсілдерді пайдалану кезінде – тыңдау – есту – түсіну – сөйлеу – оқу және жазу орналасады. Үйренушінің психикасы, барлық қабілеті өзінің іс-әрекеті арқылы беріледі. Бұнда үйренушінің ішкі көрнекілігі қалыптасады, ойлауы мен физикалық іс-қимылы қатар жүреді. Үйренуші ойлап отырып іс-қимыл жасайды. Бұның бір артықшылығы үйренуші оқу материалдарын интенсивті түрде қайталап, жаттығып отырады. Үйренушінің лексикалық дағдысы да, грамматикалық дағдысы да қалыптасады. Мұнда білім деңгейі шамамен 70-75 пайызға жетеді деп есептеуге болады.

V. Алгоритмдерді, лингводидактикалық көрнекіліктерді, оқыту клиптерін пайдалану кезінде – көру – түсіну – сөйлеу – жазу – оқу орналасады.

Алгоритмдердің артықшылығы – жоспарланған мақсат орындалады, мұнда белгілі бір нұсқаулар мен критерийлер көрсетіледі, нұсқаулар немесе талаптар рет-ретімен беріледі, үйренушінің үйренудегі жасайтын іс-әрекеттерін реттеп отырады. Сонда мұғалім оқушыға қажетті толық ақпаратты бере алады. Бұндай жағдай оқушының барлық қабілетін сыртқа шығарады, үйренуші енжар болмайды, белсенді қызмет атқарады. Сондықтан мұнда білім деңгейі 80-85 пайызға жетеді.

Жоғары белсенділік әдістемесі – шет тілі және өзге тіл тұрғысында оқыту жүйесінде соңғы жылдары кеңінен сөз бола бастаған әрі қолданылып жүрген әдіс.

Оқу уәждемесін дамытуға бағытталған жоғары белсенділігін артыру әдісінің бір амалы – іскерлік және жобалау ойындары. Оның негізгі мақсаты – тілдік қатысымды ұйымдастыру.

Бұл ойындар тілдік материалдарды белсенділендіруге және сөйлеу жағдаяттық жаттығуларды шындық өмірге жақын имитация арқылы дамытады. Мұндай ойындардың әдістемелік қуаты рөлдік қатынас жағдайы ішкі сезімдерден пайда болған әсері арқылы дамытуға бағыт береді.

Үйренуші рөлінен кейіпкер рөліне еніп, шындық өмірге ең жоғары сөйлеу мүмкіншілігімен жақындауға, қате жібермеуге тырысады. Сөйлеу жағдаяты мейлінше түрлендіріліп ұсынылады: өзі туралы баяндаудан бастап іскерлік келісімге келуге дейін.

Қазіргі уақытта елімізде әлемдік білім кеңістігіне бағыт алған жаңа білім беру жүйесі қалыптасуда. Мемлекет мәртебесін анықтауда қазіргі заманғы білім жүйесі негізгі фактор болып отыр. Сондықтан дамыған елімізде мектептердің жаңа техникалық құралдармен жабдықталуына үлкен мән беріліп отыр. Соған орай кейінгі жылдары біздің мектептегі қазақ тілі кабинеттері екі мультимедиялық кабинеттермен, интерактивті тақтамен, 2-11-сыныптарға

арналған электрондық оқулықтармен жабдықталды. Бұл өзгерістер бізге жаңаша ізденіске жол ашты. Ақпараттық коммуникациялық технология әдістерін дәстүрлі әдістермен ұштастыра жаңаша сабақ түрлерін өткізе бастағанымда өзім де, оқушыларымда да пәнге деген қызығушылықтың жаңа бір белесіне шыққандай болдым. Біріншіден, электрондық оқулықтағы лексикалық тақырыптарды оқушы тыңдайды, қайталайды, тыңдап отырып өз бетінше диктант жазады, сөз тіркестер құрап, қатемен жұмыс түрлерін орындайды. Екіншііден, проблемалық сұрақтар қою, оның жауабын жеке өзі, сонынан жұппен, топта талқылау арқылы шешімін тапса, бұл оқушы тілін дамытудың, қабілетін әрі шығармашылығын дамытудың басты бір жолы болып табылады. Үшіншіден, мұғалім көрнекілік жасап жатпайды. Оқушы өзі де көрнекіліктерді презентация түрінде дайындап әкеліп, сол тақырып бойынша қорғайды. Әрине, мұндай тіл дамыту жұмыстарын дәстүрлі әдістермен де орындаймыз. Алайда басқа екі сыныпқа қарағанда мультимедиялық кабинетте сабақ кестесі бойынша оқитын екі сынып оқушыларының оқу сапасы да жоғары, сабаққа деген мотивациясы да жоғары болуы – қазіргі заман оқушысының танымдылық, шығармашылық қабілетін дамытудың тура жолының бірі. Қазақ тілі сабағында оқу сапасын арттыратын жұмыс түрін жүргізу – әрбір мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен құзыреттілігінде деп айта аламыз.

Қазіргі таңдағы еліміз алдында тұрған білімді және қоғамды ақпараттандыру мәселесі-мұғалімдер қауымына үлкен талап жүктеп отыр, яғни мұғалім өзінің пәні бойынша ғана құзіретті болмау керек, сонымен қатар, қазіргі таңдағы ақпараттық құралдар мен ресурстарды да жетік меңгеруі қажет деген сөз. Себебі, оқушының тұлға ретіндегі қалыптасуы, оның келешегі – мұғалімнің пәндік құзіреттілігі мен қоғамның барлық салалары бойынша жан-жақты білімдарлығына тікелей байланысты. Мұғалімнің өзінің білімін жетілдіруі, оның әдістемелік базасын нығайтуы, ақпаратты дұрыс қабылдауы, өзін-өзі жетілдіруге ұмтылуы – білім саласындағы, жалпы қоғамдағы табысты жұмысының кепілі болады.

Сондықтан ақпараттық технологиялар күнде жаңарып отырған кезде, мұғалім де осы саладағы жаңалықтар мен технологияларды меңгеріп қана қоймай, оларды өздерінің күнделікті тәжірибелерінде пайдаланып отырса, оқушылардың сол пәнге деген қызығушылығы мен ынтасы, оқын деген ниеті де туындары сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы
2. Педагогика. /Под ред. И.К. Каирова, Н.К.Гончарова, Б.П.Есипова, Л.В.Занкова. – М., 1956. – 213 с.
3. Богданова Г.А. Опрос на уроках русского языка. – М., 1996. – 143 с.
4. Баранов М.Т., Ипполитова Н.А., Ладыженская Т.А., Львов М.Р. Методика преподавания русского языка в школе. – М., 2001. – 368 с.

5. Арғынов Х. Құрмалас сөйлем синтаксисінің методикасы. – Алматы: Мектеп, 1969. – 217 б.
6. Исабаев А. Қазақ тілін оқытудың дидактикалық негіздері. – Алматы: Қазақ университеті, 1993. – 274 б.
7. Бейсембаева А. Қазақ тілі. – Алматы, 1998. – 189 б.
8. Оралбаева Н., Жақсылықова К. Орыс тіліндегі мектептерде қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: Ана тілі, 1996. – 206 б.
9. Сүлейменова Э., Қадашева Қ., Аканова Д. Анықтағыш. – Алматы: Жібек жолы, 2006. – 211 б.
10. Қадашева Қ. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. – Алматы: Мұрагер, 2015. – 217 б.

ONLINE LEARNING AS THE NECESSARY STEP IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Issabayeva N. S., c.ph.s.

KBU, Foreign languages faculty, The Department of theory and practice of
foreign language training

nurgulisa@mail.ru

The aim of the article is to consider the perspectives of using online education in higher educational institution (HEI), also the role of online education in the formation of professional skills of foreign language specialists.

Global changes, innovative development of modern society and modernization of industry form new approached of educational paradigm. The aim of educational system today is the professional preparation of competent specialists for various innovative branches of industry to satisfy the needs of the state [1].

Main purpose of modern high school is to prepare a competent, flexible, competitive specialist able to act professionally and productively, to quickly adapt in the conditions of scientific technical progress, possessing technologies in his/her field of knowledge, able to use the obtained knowledge in solving professional tasks. In practice specialists with higher education cannot realize such tasks because the traditional preparation of specialists oriented at the formation of knowledge, abilities and skills in one subject is behind the fast growing modern requirements to these competencies. The core of education today are not only the disciplines which compile the curriculum, but the ways of thinking and doing. It is necessary to prepare a high level specialist and more important is to involve him/her in the design of new technologies, teach him/her to adapt to the conditions of a concrete industrial atmosphere, make him/her come to the decisions during the studies.

One of the main processes which compose the pedagogical process is educational process. It is a complex process of the objective reality which can in some ways be second only to the process of development and bringing-up being its component. That's why it is not easy to give a clear definition to the process of

education. It includes a great number of various connections and relations of a multiple factors of different nature. In the definitions of the ancient thinkers the process of education, or education itself is understood as teaching. In the beginning of the XXth century the process of education included teaching and learning.

Teaching is understood as the teachers' activity to organize the comprehension of the given material, education – as the students' activity to learn it.

For the last years there has increased the interest to the theory of optimization of educational process by the vast usage of technologies, considerable financial expenses necessary to get a high quality education. Thus the actual task for the teachers and methodologists is to plan and organize the teaching process correctly.

Contents of education demands the changes of its structural components. Beside cognitive and valuable special attention should be paid to the creative and personal aspects which presuppose the development of various ways of activity for self-development, realization of one's plans and achieving goals, self-cognition, formation of mechanisms of self-control and reflexion, personal position [2, 250].

Educational process in HEI is understood as personal self-development in culture, in the process of his/her free and responsible interaction with a teacher, educational system, with heir help and cooperation.

Contents of educational process must become not only the process of giving knowledge, abilities and skills but also a balanced development of physical, mental, moral and valuable spheres.

Knowledge is only one of the elements of this complex and multifunctional structure, and it is not the most important one. This system contains valuable characteristics of the personality, its moral features, emotional and physical characteristics.

Modern organization of the educational process in HEI stipulates more than 50% of independent student's work. It is represented by the laboratory works, course papers and other written papers.

Online learning appeared as a way to work with the students living far from the place of study and already working. Recently it has gained much popularity due to the fact of pandemic years 2020-2021 and has become a very convenient and useful way of learning.

Today online education is a complementary form of study which can be used as a help for and by the students having much load of studying disciplines. It is also of much help to teachers to use internet as a way of learning and teaching. Such type of learning activity is comfortable and attractive.

But there is a question: to what extent can students comprehend and study the given theme, solve the tasks of theoretical and applied character, prepare for the following disciplines of the curriculum if most part of the studying process they will learn online?

It is necessary to mention the importance and meaning of traditional education (offline) which is important in personal contacts between students and teachers and

presupposes the exchange of information, interests, emotions, energy. Traditional education is required to obtain personal qualities of a teacher: sympathy, kindness, humanity, decency, responsible approach in taking decisions touching the questions of education and being educated (the last is the quality which has been transformed under the influence of mobile gadgets emerging in our lives).

Thus, we can stop and consider some of the perspectives of mixed learning: traditional and online.

Analyzing some of the article devoted to the online study I can say that this type of education has some kind of impact on education process but, anyway, seems to possess a vast range of possibilities for a learner.

First, it is important to note that the overall online learning experience for students is also composed of non-teaching factors which we briefly mention. Three such factors are (1) convenience, (2) learner characteristics and readiness, and (3) antecedent conditions that may foster teaching quality but are not directly responsible for it.

(1) Convenience is an enormous non-quality factor for students which has driven up online demand around the world. This is important since satisfaction with online classes is frequently somewhat lower than face-to-face classes. However, the literature generally supports the relative equivalence of face-to-face and online modes regarding learning achievement criteria. These contrasts are exemplified in a recent study of business students, in which online students using a flipped classroom approach outperformed their face-to-face peers, but ironically rated instructor performance lower.

(2) Learner characteristics also affect the experience related to self-regulation in an active learning model, comfort with technology, and age, among others, which affect both receptiveness and readiness of online instruction.

(3) Finally, numerous antecedent factors may lead to improved instruction, but are not themselves directly perceived by students such as instructor training, and the sources of faculty motivation (e.g., incentives, recognition, social influence, and volunrariness) [3].

Second, while student perceptions of quality are used in innumerable studies, our overall understanding still needs to integrate them more holistically. Many studies use student perceptions of quality and overall effectiveness of individual tools and strategies in online contexts such as mobile devices, small groups, journals, simulations, video, etc. Such studies, however, cannot provide the overall context and comparative importance. Some studies have examined the overall learning experience of students with exploratory lists, but have mixed non-quality factors with quality of teaching factors making it difficult to discern the instructor's versus contextual roles in quality. The application of technology adoption studies also fall into this category by essentially aggregating all teaching quality in the single category of performance. Some studies have used high-level teaching-oriented models, primarily the Community of Inquiry model, but empirical support has been mixed;

and its elegance (i.e., relying on only three factors) has not provided much insight to practitioners [3].

The author of the article suggests to use seven distinct factors, which were derived from the literature of student perceptions of online quality: Instructional Support, Teaching Presence, Basic Online Modality, Social Presence, Online Social Comfort, cognitive Presence, and Interactive Online Modality [3].

Each of them he thoroughly examines and represents the support to every item.

Online education is much discussed, but its perception is substantially influenced by where you stand and what you value. Accrediting bodies care about meeting technical standards, proof of effectiveness, and consistency. Institutions care about reputation, rigor, student satisfaction, and institutional efficiency. Faculty care about subject coverage, student participation, faculty satisfaction, and faculty workload. For their part, students care about learning achievement, but also view online education as a function of their enjoyment of classes, instructor capability and responsiveness, and comfort in the learning environment [3].

To conclude I'd like to say that online learning is a good tool for practice and theory, for much to learn and comprehend, it can bring as much help as it can to those learners who are consciously trying to obtain knowledge by adapting to the peculiar atmosphere of internet space keeping in mind the urgent problems of the modern time.

References:

1. М.Е. Жангужина, К.К. Абилкалова, А.М. Сабитова/ Казахская Национальная Академия Искусств им. Т. Жургенова, Алматы, Казахстан. Алматинский Технологический Университет, Алматы, Казахстан. Анализ модульно-компетентностного подхода в проектировании образовательного процесса вузов Казахстана и Латвии Абай атындағы ҚазҰПУ-ң ХАБАРШЫСЫ «Педагогика ғылымдары» сериясы, №2(66), 2020 ж. Стр.69-74.
2. Родионова И.В., Титова О.А. Роль иноязычного образования в контексте модернизации // Современные проблемы права и управления: сборник докладов 6-й международной научной конференции. – Тула: АНО ВПО Институт законовещения и управления ВПА. – 2016. – С. 248-252.
3. Integrating students' perspectives about online learning: a hierarchy of factors Montgomery Van Wart*, Anna Ni, Pamela Medina, Jesus Canelon, Melika Kordrostami, Jing Zhang and Yu Liu. International journal of educational technology in higher education. Springer open 2020.

**ҚОҒАМНЫҢ САНДЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ КЕЗЕҢІНДЕГІ
ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ: ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ**

Касымова А. Б., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің
«7М01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс
магистранты
aidok_kasymova@mail.ru

Білім беру жүйесінің міндеттерінің бірі – қоғамдағы өзгерістерге, оның сұраныстарына жауап беру қажеттілігі. Цифрлық орта адам өмірінде барған сайын көбірек орын алады, осыған байланысты медиа кеңістікпен тиімді өзара әрекеттесу қабілеті ретінде медиа құзыреттіліктің маңызы артып келеді. Интернеттегі жұмыс дағдылары және заманауи цифрлық құралдарды қолдана білу кәсіби жетістікке жетудің қажетті шарты болып табылады. Білім беру жүйесі қоғамның осы талабына жауап бере отырып, шет тілдерін оқытуда цифрлық құралдар мен ресурстарды пайдалануды кеңейтеді.

Оқушылар мен оқытушылардан медиатекстерді игерудің дамыған қабілеті, цифрлық көздермен жұмыс істей білу, ұсынылған ақпаратты сыни тұрғыдан бағалау және оны нақты мәселелерді шешу үшін пайдалану талап етіледі. Бұл қазіргі кезеңде оқытудың қажетті шарты. Бұл әсіресе шет тілдерін оқытуда айқын көрінеді, бұл пәннің өзіндік ерекшелігімен байланысты. Тіл бірінші кезекте коммуникация құралы болғандықтан, коммуникацияның жаңа техникалық құралдарының пайда болуы және олардың өмірдің әртүрлі салаларына кең енуі, әрине, білім беруде осы құралдарды кеңінен қолдануға әкеледі [1, 45].

Интернет пен әлеуметтік желілердің дамуы шет тілдерін оқытудағы тәсілдердің өзгеруіне әкелді. Бірқатар мамандар процестің барлық қатысушыларының белсенді әлеуметтік өзара әрекеттесуімен және интерактивті оқу материалына үнемі қол жетімділігімен сипатталатын шет тілдерін оқытудағы әлеуметтік интерактивті немесе құзыреттілік-ұжымдық тәсіл туралы айтады. Осылайша, цифрлық технологияларды білім беру процесіне жүйелі интеграциялау тілдік білім беруді дамытудағы сөзсіз және қажетті қадам болып табылады.

Сандық ресурстардың маңызды артықшылығы-желіде қол жетімді медиа мазмұнның визуалды фокусы. Адамдардың едәуір бөлігі кез-келген визуалды қолдауды қолдана алатын болса, өзін жайлы сезінетіндіктен, материалды медиа мазмұнмен визуализациялау оқу материалын игеруге ықпал етуі мүмкін. Газеттердің Онлайн нұсқалары, подкасттар, влогтар, онлайн-радио, онлайн кинофестивальдер, Интернет желісіндегі тақырыптық сайттар, әлеуметтік желілердегі тақырыптық қауымдастықтар заманауи оқытушыға білім алушылардың әрбір нақты нысаналы тобы үшін шынайы медиа контентті таңдау кезінде кең мүмкіндіктер береді.

Сөзсіз және айқын артықшылықтарға қарамастан, шет тілі сабағында электрондық құрылғылар мен ресурстарды пайдаланудың дұрыстығын әлі де мұқият бағалау керек. Сонымен, сабақта мультимедиялық жабдықты пайдалану

кезінде техникалық қиындықтар мен ақаулар болатыны сөзсіз. Олардың пайда болу ықтималдығы ғаламтор желісінің сабақ барысында пайдаланылған кезде артады (байланыстың бұзылуы, желіге қосылу жылдамдығының жеткіліксіздігі, қажетті мазмұнның болмауы және т.б.). Осыдан осындай іс-шараларға мұқият дайындалу қажеттілігі және төтенше жағдай туындаған жағдайда балама іс-қимыл жоспары болу қажет. Осылайша, сабақта екі жұмыс жоспарын ойластыру және дайындау қажеттілігі туындайды, егер техникалық қамтамасыз етудің штаттық жұмысы болса және сәтсіздікке ұшыраса, бұл белгілі бір тақырып бойынша бір сабақты дайындау үшін мұғалімнің айтарлықтай көп еңбегін қажет етеді [2, 248].

Осыған байланысты оқу орнының техникалық жабдықталуы, яғни нақты мұғалімге тәуелді емес нәрсе ерекше маңызға ие. Сабақта мобильді технологияларды қолдану кезінде қиындықтардың туындауынан сақ болу керек, бұл студенттердің өз отбасыларында әртүрлі материалдық жағдайларға байланысты болуы мүмкін, сондықтан барлық білім алушылар үшін тең техникалық мүмкіндіктерге және оқу ресурстарының тең қолжетімділігіне кепілдік беру қиын болады.

Цифрлық технологияларды білім алушылардың кез келген жас тобында ғана емес, сонымен қатар цифрлық ортада жұмыс істеу үшін қажетті белгілі бір құзыреттердің жеткілікті деңгейі (өзін-өзі бақылау дағдылары, әлеуметтік қарым-қатынас дағдылары, когнитивтік қабілеттер, базалық дағдылар және техникалық құралдарды пайдалану дағдылары) бар екеніне сенімділік болған кезде қолдану қажет [3, 751].

Сонымен, тілдік білім беруде цифрлық құралдарды қолдану қазіргі заманғы мүмкіндіктер мен қажеттіліктерге сәйкес келетін білім беру жүйесін көргісі келетін қоғамның үміттеріне жауап болып табылады. Бұл ретте қоғам бұл құралдарды барынша пайдалануды емес, оларды орынды пайдалануды күтеді деген алғышарттан бастау керек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Мельникова Е. С. ИКТ и вред здоровью учащихся // Психология, социология и педагогика. 2015. № 12
2. Титова С. В. Цифровые технологии в языковом обучении: теория и практика. М.: Эдитус, 2017. 248 Б.
3. Фёдоров А. В. Медиаобразование // Большая российская энциклопедия. Т. 17. М.: Большая российская энциклопедия, 2012. 751 Б.

ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ОЦЕНКИ И КОНТРОЛЯ РЕЗУЛЬТАТОВ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Китибаева А.К., доктор PhD

Карагандинский университет имени академика Е.А.Букетова,
ассоциированный профессор, Kitibayevaa@mail.ru

Вопрос повышения качества образования всегда остается актуальным в условиях экономических и социально-политических перемен в современном мире. На сегодняшний день сложно представить совершенствование образования без внедрения новых методов и инноваций в обучении, к одним из которых можно отнести современные средства оценки и контроля учебных достижений учащихся.

Оценка в обучении подразумевает под собой деятельность оценивания, осуществляемую педагогом в качестве стимулирующей функции. Благодаря объективному оцениванию у обучающихся формируется адекватная самооценка и критическое отношение к своим успехам. Контроль, в свою очередь, определяется в качестве процедуры проверки результатов обучения, которая заключается в выявлении и оценивании знаний, умений и навыков, а также установлении соответствия между запланированным и реально достигнутым результатом освоения учебной программы [1, 26].

На современном этапе традиционные средства обучения постепенно претерпевают модернизацию, что позволяет в полной мере реализовать объективность в отношении контроля и оценки результатов обучения. Следовательно, в условиях внедрения новых образовательных стандартов в процесс обучения иностранному языку значительным изменениям подвергаются методы и подходы преподавания английского языка.

В рамках нового государственного стандарта в казахстанском образовании активно применяется системно-деятельностный подход. Под системно-деятельностным подходом понимается организация учебно-познавательной деятельности, основой которой является систематическая активизация самостоятельной работы обучающихся при усвоении новых знаний. Суть этого подхода заключается в применении элементов самообразования, активного вовлечения обучающихся в образовательный процесс с учетом их возрастных, психологических и физиологических особенностей. В рамках данного подхода необходимо использовать современные эффективные технологии, которые позволят обучающимся не только получать знания, но и сформировать ряд социальных компетенций, а также скорректировать характер и темперамент обучающегося.

Одной из таких технологий является интерактивное обучение. В самом слове «интерактивный» раскрывается специфика данной технологии в переводе

с английского: «inter» («взаимный») и «act» («действовать»).

Интерактивные технологии, по мнению И. В. Роберта, представляют собой образовательные ресурсы, включающие интерактивность как необходимое дидактическое свойство, которое реализовано во взаимодействии учащегося с программно-аппаратными системами, которые предоставляют ему расширенные средства для осуществления диалога, что обеспечивает пользователю возможности «выбирать режим работы, содержание учебного материала и др.» [3, 13].

Интерактивное обучение развивает у школьников способности и навыки продуктивного общения в условиях учебного процесса, умения аргументировать свою точку зрения, анализировать сложные ситуации, находить способы и средства их разрешения, а самое главное - стать конкурентоспособным в информационном мире, быть «на волне» с современным миром и его технологиями [2, 186].

Основным преимуществом интерактивного обучения является постоянное, активное взаимодействие всех участников образовательного процесса. Суть этого преимущества состоит в том, что ученик и учитель становятся партнерами, равноправными субъектами обучения.

Интерактивные технологии не только обеспечивают обратную связь, но и влияют на оценивание результатов обучения. Также они позволяют проводить контроль, корректировать обучение, а также хранить и обрабатывать результаты. Интерактивные ресурсы упрощают в первую очередь работу преподавателя, ведь теперь результаты оценок становятся известными после завершения обучения, что сказывается благоприятно и на психологическом состоянии обучающихся. С помощью интерактивных элементов процесс обучения становится более увлекательным, разнообразным, поскольку можно использовать ряд наглядных, слуховых, зрительных, контрольных диктантов, технологии CaseStudy с конкретными заданиями (изложениями определенных ситуаций).

Интерактивные технологии настолько доступны и просты в использовании, что любой современный школьник сможет их использовать.

Для наибольшего понимания их сути и особенностям, проанализируем самые популярные платформы для обучения: Kahoot! и Quizlet.

Kahoot! – интерактивная платформа, которая изначально была разработана для опросов и обсуждений, различных игр и викторин. Основное преимущество Kahoot! – адаптация к любым смартфонам. В платформу уже загружены игры, разработанные другими пользователями сервиса, которые можно использовать в процессе обучения. Есть возможность их использования в неизменном виде, либо корректировать, например, для тестирования тех или иных способностей учащихся. Онлайн-сервис Kahoot можно использовать на любом этапе учебного занятия: для проверки усвоенного материала по каждому предмету (или занятию), для систематизации знаний, приобретенных после

изучения темы или для обобщения изученного материала по уроку.

В данное время в интерактивной платформе Kahoot! предложено много обучающих игр, которые уже включают в себя электронные тесты, что отлично подойдет для проверки знаний. Также в некоторые задания преподаватель может добавить таймер для придания заданию соревновательного характера, например, ученик, который ответит быстрее всех на онлайн-тест или пройдет задание – не просто подтвердит свои знания, но и окажется победителем в игре. Этот аспект интерактива придаёт оценочным мероприятиям игровой эффект, что еще больше стимулирует и мотивирует ученика на успехи в учебе и достижения лучших результатов.

Формат тестирования можно изменять, добавлять фото или видеоклипы. Есть также опция регулирования скорости выполнения заданий: для каждого задания можно установить свое время выполнения. Результаты тестирования можно экспортировать в виде списка в таблицу MS Excel, что даст возможность проводить мониторинг знаний школьников, выявлять задания, которые вызвали трудности.

В данной платформе-конструкторе перед выполнением любого контрольного тестирования можно использовать режим Flashcards. В данном режиме нет вариантов ответов. Для проверки своего ответа необходимо перевернуть карточку. Таким образом у обучающегося формируется способность мыслить, а не просто выбирать вариант из предложенных. Этот режим также можно использовать как lead-in новой темы или как quickcheck материала прошлого занятия [4].

Для самоконтроля обучающиеся могут использовать режим Practice - тестирование на время, но его рекомендуется использовать после прохождения определенной темы какута.

Сервис позволяет отслеживать прогресс обучающихся. Можно посмотреть отчеты после каждой игры, для понимания того, насколько эффективно ученики освоили учебный материал.

Интерактивная платформа Kahoot способствует не только проверять и оценивать знания в режиме онлайн, но и позволяет развивать познавательную активность обучающихся путем организации различных викторин, интерактивных игр, соревнований; прививаются навыки самостоятельного обучения.

Анализируя платформу Quizlet, преимуществами можно отметить простоту его использования как преподавателями, так и обучающимися; наличие 6 режимов обучения, системы распознавания голоса и т.д. Единственный нюанс в его использовании – система распознает только ответы, полностью соответствующие заданию.

Система прежде всего отличается уникальным подходом – системой FlashCards, которые выполняют тренировочную, игровую и контрольную функции.

Блок «Play» представлен тремя играми: «Match» (Подбор), «Gravity»

(Сила тяжести), «Live» (Живая). «Match» предлагает соединить карточки попарно, игра ведется на время. «Gravity» представляет собой звездное небо, с которого падают астероиды на планету Земля. На астероидах указаны задания, в поле-ответ вписывается ответ. Преподаватель может установить различные уровни сложности. У игрока есть четыре жизни. В случае, если задача «ушла» с поля, а игрок не успел ввести ответ, игра ставится на паузу и появляется поле с правильным ответом, который необходимо ввести в пустое поле.

Для контроля знаний используются задания в режиме Test и игры Scatter и SpaceGravity. Тест состоит из заданий на соответствие, множественный выбор и истинные / ложные высказывания, письменный перевод слов.

Также есть возможность массового охвата в проверке знаний путем использования игры QuizletLive: можно не только проверить знания учеников, но и развить навыки социального общения [1, 293-295].

Кроме того, сервис Quizlet предоставляет учителям возможность создания виртуальных классов и запись в эти классы своих учеников, что облегчает работу по оцениванию и комментированию работы учеников. Это выполняется следующим образом: в модуле Test, после его выполнения, учитель и все остальные участники группы видят все результаты в разделе Scores, причем они представлены в виде пьедестала. Последнее мотивирует ученика на достижение статуса «чемпиона».

Проанализировав новые интерактивные технологии и их возможности для оценки компетенций и контроля результатов по английскому языку, мы пришли к выводу о том, что сервисы Quizlet и Kahoot! являются довольно эффективными и в то же время простыми в использовании. Они завоевали большую популярность среди преподавателей иностранного языка во всем мире.

Таким образом применение в практике обучения данных интерактивных платформ позволит более эффективно контролировать успеваемость обучающихся, более объективно оценивать их знания, предлагая им тестирования и задания в игровой форме. В конечном счёте это позволит обеспечить психологический комфорт и исключить стрессогенный фактор на этапе оценивания.

Список использованной литературы:

1. Жунусакунова А. Д. Методы контроля и оценки результатов обучения в учебном процессе / А. Д. Жунусакунова. — Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2016. — № 20.1 (124.1). — С. 26-29. — URL: <https://moluch.ru/archive/124/28564/> (дата обращения: 07.03.2021).

2. Иванова О. В. Использование сервиса Quizlet как средства формирования лексической компетенции студентов бакалавров, будущих учителей иностранного языка // Актуальные проблемы романо-германской филологии и преподавания европейских языков в школе и вузе: сборник статей

V Всероссийской (с международным участием) конференции / Мар. гос. ун-т. Йошкар-Ола, 2016. – С. 292-297.

3. Мынбаева А. К., Садвакасова З. М. Инновационные методы обучения, или как интересно преподавать. – Алматы, 2007. – С. 186–190.

4. Роберт И. В. Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогический и технологический аспекты) // БИНОМ. Лаборатория знаний. – 2014. – 398 с.

5. Что такое Kahoot! И как его использовать учителю в классе// Онлайн-журнал для преподавателей английского языка «#Teachaholic»: сайт. – URL: <https://www.teachaholic.pro/review-что-такое-kahoot-i-kak-uchitelyu-ispolzovat-ego-v-klasse/>(дата обращения 07.03.2021).

ФУНКЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В ЦИФРОВОМ ОБРАЗОВАНИИ

Култанова Ж. М., докторант третьего года обучения
Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева
timewise_2008@mail.ru

Обучение на протяжении всей жизни становится необходимой реальностью, и в этом контексте, цифровизация играет все более важную роль в современном мире. Первоочередной задачей усовершенствования сферы труда и занятости является кардинальная модернизация всех видов рабочих мест путем технико-технологической, функционально-содержательной, организационной оптимизации [1, 17]. Как следствие, высшие учебные заведения реализуют формы преподавания и обучения, которые включают онлайн-образование, с целью изменения их образовательного предложения и охвата новой аудитории пользователей. Цифровая реальность в образовании требует соответствующих ей знаний, профессиональных умений и навыков для взаимодействия с реалиями цифровой среды и наличия материальных средств.

Эффективность цифровизации образовательного процесса напрямую зависит от менталитета каждого субъекта, включенного в образовательную деятельность, его адекватного понимания возможностей цифровых образовательных технологий и образовательных рисков. Признавая преимущества персонализированного образования, индивидуальных треков компьютерного обучения, отметим, что в реализации данных образовательных стратегий общение «лицом к лицу» сведено к минимуму [2, 33]. Реформа цифровизации образования заключается в оснащении образовательных учреждений качественным программным обеспечением, например, информационными системами, позволяющими получать доступ к образовательным ресурсам, результатам современных научных исследований и разработок, к электронным научным библиотекам на различных языках мира. Кроме того, цифровизация повлечет за собой изменение образовательной

парадигмы, утверждающей открытость и непрерывность образования, индивидуальный подход, самообразование и самообучение.

Поэтому цифровизация нашла свое отражение в государственной программе «Цифровой Казахстан». В связи с чем, особую актуальность приобретают задачи, направленные на подготовку обучающихся к жизни в условиях информационного общества, на формирование способности к успешной адаптации в этом обществе.

С 2014 года Рабочая группа Европейской комиссии по цифровому и онлайн-обучению (COO 2014-2015) и Рабочая группа по цифровым навыкам и компетенциям (CDC 2016-2018) экспериментировали над программой, направленной на цифровые инновации в образовании в Европейском союзе разработали следующие инструменты: Европейская рамочная программа и связанные с ней инструменты для поддержки и развития населения (*DigComp 2.1*) и образовательных организации (*DigCompOrg – EuropeanFrameworkforDigitallyCompetentEducationalOrganizations*), открытые образовательные ресурсы для общедоступных открытых онлайн курсов (МООС) как открытую инновационную среду для обучения.

Европейская модель цифровых компетенций для образования (*DigCompEdu*) определяет несколько областей, в которых сотрудники образовательных учреждений способствуют развитию цифровых компетенций.

Цель *DigCompEdu* – продемонстрировать и описать digital компетенций, присущие преподавательскому составу вузов:

- использование цифровых технологий в профессиональной педагогической среде;
- создание и распространение цифровых образовательных ресурсов;
- развитие навыков использования цифровых инструментов в преподавании и обучении;
- приобретение цифровых инструментов для оценки результатов обучения;
- определение содержания деятельности преподавателей по содействию развития цифровых компетенции студентов [3].

В 2021 году Министерством образования и науки РК были разработаны цифровые курсы, разработанные совместно с Европейским Фондом Образования (ЕФО), представители которого обучают преподавателей вузов и колледжей, учителей школ цифровой педагогике и методике создания видеоматериалов во внедрение инновационных технологий в образовательный процесс. Педагоги обучаются методикам проектирования лекций, практических и семинарских занятий с использованием цифровых образовательных технологий, навыкам пользования ресурсами Национальной образовательной базы данных и работе с такими цифровыми программами как *ActivStudio*, *Pictochart*, *Jamboard*, *Prezi*, *Flippity*, МООК (Массовые открытые онлайн-лекции) – обучающий курс с массовым интерактивным участием, с

применением технологий электронного обучения и открытым доступом через Интернет, одна из форм дистанционного образования.

Таким образом, каждый участник курса получает возможность сравнить свой опыт с результатами других, услышать компетентную оценку собственных наработок, взять на вооружение советы и рекомендации коллег, ученых, методистов-практиков. Курсы повышения квалификации помогают педагогам совершенствоваться и расширяют сферу их профессионального общения.

Согласно новым образовательным стандартам в казахстанских вузах сформирована информационно-образовательная среда, обеспечивающая взаимодействие всех участников образовательного процесса, органов управления в сфере образования и общественности. Целью же обучения преподавателей в режиме digital является развитие педагогических, технологических и цифровых навыков обучения студентов. Целевой аудиторией являются студенты, магистранты и докторанты, важно, чтобы они приобрели эти навыки и в то же время были готовы применять свои цифровые умения в виртуальном обучении. Это означает что «расширение доступа к образованию, но не повышение его качеств, а существенное препятствие для расширения доступа к образованию в эпоху цифровизации всех процессов в обществе в целом становится не наличие ограниченных технологических возможностей в образовательных организациях, а цифровая компетентность как профессорско-преподавательского состава, так и студентов» [4, 59].

Несомненно, цифровизация обеспечивает преподавателям современные средства обучения и организацию учебного процесса, придает деятельности преподавателя определенную неповторимость. Сравнение функций педагогической деятельности, выполняемой в традиционных условиях, с деятельностью, выполняемой в новых условиях, позволило определить специфику деятельности преподавателя цифрового общества: появляются новые предметы/объекты деятельности – «удаленный» обучающийся, его цифровые «следы», оцифрованные учебно-методические материалы и результаты обучения; используются новые инструменты деятельности – цифровые и сетевые технологии, платформы, сервисы; во взаимодействии преподавателя и обучающегося начинает преобладать удаленное взаимодействие с применением инструментов онлайн и офлайн-коммуникаций; востребованы новые компетенции преподавателя – технико-технологические, сетевые, цифровые [5, 139].

В отличие от классического взаимодействия в режиме face-to-face, электронные коммуникации обладают своими особенностями. В настоящее время приоритетными средствами онлайн-коммуникаций преподавателей и обучающихся выступают различные платформы, поддерживающие режим видеоконференций – Skype, Zoom, Microsoft Teams и другие; средствами офлайн-коммуникаций – электронная почта, социальные сети (блоги, форумы), мессенджеры (WhatsApp, Viber, Telegram). Цифровая педагогика расширяет возможности преподавания, обучения и учения, предлагает иные

разнообразные способы выполнения самостоятельной работы, проведения практических занятий, оценивания выполненных работ и др. Цифровая педагогика позволяет развивать методы обучения, направленные на приобщение студентов к творческой практике, стимулирующие творческие проявления студентов, применения образных моделей теоретических понятий. При этом необходимо направить педагогические усилия на формирование у студентов стремления к новым знаниям, желания обсудить новые знания, услышать чужое мнение, создать новое знание, что обеспечивается организацией неформального общения в социальных сетях, онлайн-сообществах, блогах и т.д.

С началом процесса внедрения современных технологий существенно расширились возможности образовательных учреждений. В частности, активно развиваются такие форматы обучения как перевернутое образование, всевозможные мобильные платформы, микрообучение и мн.др. Внедрение электронных образовательных ресурсов предоставляет студентам и преподавателям удобный доступ к широкому выбору учебных материалов. Вузы в свою очередь пополняют библиотечные фонды электронными пособиями, что позволяет в значительной мере призвать современных студентов к жизни в цифровом обществе, а также к организации профессиональной деятельности в условиях цифровой экономики.

По мнению исследователей, цифровая трансформация образования должна быть обеспечена стратегическим планом, который определяет образовательную политику в системе образования. Новые цифровые технологии взаимодействия участников образовательного процесса способствуют автоматизировать внутренние процессы в учебных заведениях, упростить повторяющиеся повседневные действия и улучшить взаимодействие преподавателей и обучаемых [6, 10].

Согласно государственной программе «Цифровой Казахстан», «...цифровая среда активно развивает человеческий капитал – знания и навыки будущего прививаются с раннего возраста, эффективность и скорость бизнеса повышаются за счет автоматизации и других новых технологий ведет к созданию нового открытого общества» [7]. Кроме того, формирование цифровой компетенции преподавателя входит в функцию преподавателя, указанного в Статье 15 Закона Республики Казахстан «О статусе учителя»:

-развитие жизненных навыков, компетенций, самостоятельности, творческой способности обучаемых в среде digital;

-высокий уровень научно-исследовательских и опытно-педагогических работ;

-содержание профессионального стандарта «Педагог» – подготовка, образование, степень готовности преподавателя к качественному выполнению активного использования цифровых технологий [8].

Это подтверждает, что цифровые технологии положительно влияют на активность и обучение студентов, обеспечивая широкие возможности для индивидуального и комбинированного обучения. Задача преподавателя – развивать в студентах стремление к успеху, поощрять даже небольшие достижения, что требует высокого уровня цифровой компетенции и постоянного совершенствования преподавателей высшей школы.

Цифровые технологии на основе искусственного интеллекта, такие как чат-боты, по мнению исследователей, также оказываются весьма полезными в организации учебно-образовательного процесса. Чат-боты используются как виртуальные консультанты, помогающие и студентам, и преподавателям адаптировать учебный процесс к возможностям студентов. Так, например, в проекте Summit Learning чат-бот выполняет роль тьютора, участвующего в диалоге с каждым обучающимся и определяющего области, в которых тот или иной студент отстает. Затем чат-бот использует эти данные для составления индивидуальной программы обучения, которая фокусируется на предметах, вызывающих наибольшие трудности.

Р. Крамсвик определил цифровую компетенцию преподавателей следующим образом: «Цифровая компетенция – это умение использовать передовые технологии в профессиональном контексте с хорошими педагогическими и дидактическими взглядами и знаниями студентов стратегии цифрового образования» [9, 270]. Кроме того, Р. Крамсвик определил, что применение передовых технологий как «взаимопересечение между познанием, метазнаниями, двигательными навыками, стратегиями обучения, педагогические и дидактическими аспектами [9, 274].

Наиболее полную модель цифровых компетенций представили С. Карретеро, Р. Вуорикари, Ю. Пуни. Авторы предлагают структуру цифровых компетенций с уровнями технических навыков и вариантами использования цифровых устройств, которые являются неотъемлемой частью педагогической компетенции преподавателя.

К первой группе компетенций, необходимых преподавателю можно отнести компетенции, связанные с информационной грамотностью (цифровой беглостью): умение находить, анализировать, интерпретировать и критически оценивать информацию и контент в цифровой среде.

Во вторую группу входят общение и сотрудничество и навыки работы в цифровой среде: умение взаимодействовать с использованием цифровых технологий, их использование в цифровой среде и знание правил и норм поведения в процессе общения, адаптация коммуникативных стратегий к конкретной аудитории, культурным особенностям.

Третья группа компетенций определяется возможностью создавать и обрабатывать цифровой контент в различных форматах, изменять и улучшать качество информации и содержания.

Четвертая группа цифровых компетенций включает в себя защиту персональных данных, устройств и цифрового контента, навыки и умения по

обеспечению безопасности физического и психологического здоровья пользователей, связанных с выявлением и решением технических проблем, возникающих при работе с цифровыми устройствами [10].

В рамках цифровой среды компетенций преподавателя состоят из трех модулей: использование ИКТ для подготовки студентов к использованию цифровых технологий для социального развития; овладение знаниями – формирование у студентов способности к социально-экономическому развитию своей страны с использованием цифровых технологий; образовательное производство – обучение студентов умению актуализировать свои знания и участвовать в инновационных процессах.

Каждый из этих модулей охватывает аспекты работы: понимание роли цифровых компетенций в образовании, учебный план и оценивание, педагогическую практику, аппаратные и программные средства ИКТ, организацию и управление образовательным процессом, профессиональное развитие.

Таким образом, цифровое пространство расширяет горизонт возможностей для самообразования педагога, предоставляет доступ к цифровым продуктам, нацеленным на актуализацию знаний и навыков, оценку конкурентоспособности, создание условий для получения и самостоятельного освоения новых знаний, навыков и умений удаленно. Наличие аналитических систем сопровождения и поддержки принятия решений о начале и направлении самообразования поможет своевременно осваивать новое, оставаясь в тренде цифровой экономики, сохраняя конкурентоспособность на рынке труда.

Список использованной литературы:

1. Кущева Н.Б., Терехова В.И. Концепция непрерывного образования взрослых как социальный институт инноваций: Мир науки, 2016. – Т. 4. – № 3. – С. 17.

2. Санько А.М. Средства обучения в условиях цифровизации образования. Самара – Изд.-во Самарского университета, 2020. – С. 33.

3. Redecker, C. (2017). European framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Luxembourg: EU Publications. <https://doi.org/10.2760/159770>.

4. Санько А.М. Функции преподавателей вузов в современных условиях / А.М. Санько // Вестник Самарского университета. История, педагогика, филология. – 2019. – Т. 25. – № 1. – С. 57-62.

5. Вайндорф-Сысоева М.Е., Пчелякова В.В. Перспективы использования цифрового следа в образовательном и научном процессах // Вестник Мининского университета, 2021. – Т. 9. – № 3 (36).

6. Ниязова Г.Ж. Цифровая трансформация образования и исследования возможности создания цифровых учебных контентов / Г.Ж. Ниязова А.А.

Миндетбаева Ш.А. Марипов // Вестн. Акад. пед. наук Казахстана, 2020. – № 5. – С. 5-13.

7. Постановление Правительства Республики Казахстан от 12 декабря 2017 года № 827. Об утверждении Государственной программы «Цифровой Казахстан» [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000827>

8. Профессиональный стандарт «Педагог». Приложение к приказу Председателя Правления Национальной палаты предпринимателей Республики Казахстан «Атамекен» № 133 от 8 июня 2017 года [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://atameken.kz/uploads/content/files>

9. Krumsvik, R. J. (2014) Teacher educators' digital competence. Scandinavian Journal of Educational Research. – 58:3. – P. 269– 280.

10. Carretero, S., Vuorikari, R. & Punie Y. (2017). DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use: <http://www.skaitmeninekoalicija.lt/wpcontent/uploads/2018/03/webdigcomp2.1>.

ЦИФРЛЫОҚЫТУ: МӘСЕЛЕЛЕР, ТӘУЕКЕЛДЕРЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАР

Қожабай С., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің
«7М01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс
магистранты
sagynzhankozhabai@mail.ru

Сандық оқыту дегеніміз не?

Сандық оқыту әдетте құбылыстардың тұтас когорты ретінде түсініледі. Кейде Zoom немесе Discord сияқты заманауи байланыс құралдарын қолдана отырып, студенттердің Қашықтықтан оқытуға көшуін көздейтін білім беруді цифрландыру туралы айтылады. Кейде біз ІТ технологияларын қолданыстағы білім беру тәжірибесіне қосымша ретінде пайдалану туралы айтамыз. Бұл сонымен қатар цифрлық экономиканың шындығына сәйкес келу үшін қажетті дағдыларды игере алатын және ақпараттық технологиялар саласындағы кадрлардың жетіспеушілігін азайтуға көмектесетін болашақ мамандарды даярлауды қамтиды.

Болашақ оқулықтары

Білім біртіндеп Интернетке ауысады. Университет студенттері де, мектеп оқушылары да оқу процесінде интернет-ресурстарды пайдаланады, сол жерден қажетті ақпаратты алады. Мектептегі стандартты Оқу құралдары әлі де қолданылады, бірақ біртіндеп артта қалады, өйткені оқушылардың өздері оқулықтар мен оқулықтардың электронды нұсқаларын қалайды. Сондықтан

электронды кітапханалар болашақ мектептерде маңызды рөл атқарады. Мұндай жоғары оқу орындарының базаларында көптеген жылдар бойы бар. Ал 2015 жылдан бастап заң бойынша барлық мектеп оқулықтарының электронды көшірмесі болуы тиіс. Бірақ одан да маңыздысы, цифрлық технологиялар AR және VR технологияларын әдеттегі мектеп сабақтарына енгізу арқылы білім беру мазмұнын интерактивті етеді.

Мұғалімдер делдал ретінде

Мұғалімнің рөлі жаңа білім беру парадигмасында өзгереді. Ол білімді тікелей жеткізетін және әр әрекетті мұқият "көшіру" керек фигура болуды тоқтатады. Болашақ мектептерде оқушылардың дербестігіне баса назар аударылады. Сондықтан мұғалім "үйрету" емес, "бағыттау" керек, нақты нұсқаулар бермей, өз бетімен қалай істеу керектігін айтады. Қазір интернетте білім жеткілікті, ал мұғалім эксклюзивті ақпарат көзі емес.

Сандық оқытудың мақсаты

Білім беруді цифрландыру қоғамды дамыту және Киберпанк болашағына ұмтылу үшін альтруистік қозғалыс емес. Мемлекеттің өз артықшылықтары бар-оған IT саласында жұмыс істейтін мамандар жетіспейді. Бізге цифрлық экономикаға үлес қоса алатын адамдар қажет. Және олар үнемі жетіспейді. Технологияның қандай элементтері бар және олар білім беруде қандай рөл атқарады финдік "феноменальды білім" журналы жалпыға бірдей цифрландыру білім беру процесіне тікелей әсер етуі керек деген пікірді қолдайды. Сонымен қатар, бұл журналда 21 ғасырдағы білім беру процесінде әртүрлі мазмұн түрлерінің маңыздылығын сипаттайтын материал жарияланды.

Бұқаралық ақпарат құралдары

Интернеттегі медиа-мазмұн, сондай-ақ интерактивті цифрлық оқулықтар біртіндеп классикалық білім көздерін алмастырады. Енді түрлі-түсті бейнелерді көру, Компьютерде тест тапсыру немесе виртуалды шындықта зерттеу объектісімен танысу арқылы бір нәрсені үйрену оңайырақ. Бұл оның әртүрлі формацияларындағы мазмұн оқу үшін негіз болады. Ең бастысы, мұғалім білім беруді цифрландыру дәуірінде тиімді білім беру процесін құру үшін заманауи технологияларды қолдануға жеткілікті құзыретті болуы керек.

Байланыс ресурстары

Білім беру процесінде желі арқылы байланысу мүмкіндігі бүкіл білім беруді цифрландырудың негізі болып табылады. Барлық онлайн курстар желілік байланысқа негізделген және болашақ мектептерде өзара әрекеттесудің бұл әдісі міндетті түрде қажет болады. Қазір пандемияға байланысты қашықтықтан оқыту жиі қолданылады. Көптеген сабақтар онлайн режимінде өткізіледі: Zoom, Teams және басқа да қызметтер арқылы көптеген студенттермен байланысу үшін "бөлмелер" құруға болады. Discord сияқты қызметтер маңызды рөл атқарады, мұнда студенттер арасындағы байланыс орын алады, сонымен қатар маңызды оқу материалдарына сілтемелер сақталады.

Ақпараттық ресурстар

Бұл деректерді сақтау мәселесіне қатысты. Интернет-бұл білім алудың шексіз кеңістігі, бірақ бұл шексіздік проблемаға айналуы мүмкін. Бүкіл әлемдегі студенттерге сенімді білім беру ресурстарының болуы маңызды. Иә, Википедия бар, ол оңай тексерілетін дереккөздерге сілтемелері бар үлкен көлемдегі білімді сақтайды. Сонымен қатар, ғылымның әртүрлі салаларындағы мамандардың арнайы онлайн кітапханалары мен вебинарлары бар. Бірақ дұрыс емес деректермен жеткілікті төмен сынамалы ресурстар бар. Сондықтан бізге кәсіби мамандар тексерген тексерілген сайттар қажет.

Жаңа ойлау сценарийлерін құруға арналған бағдарламалар

Ат технологиясы сізге қажетті ақпаратты тез тауып қана қоймай, оны жаңа тәсілдермен пайдалануға мүмкіндік береді: әртүрлі форматтарда ұйымдастыру, түсіндіру, визуализациялау, оны қабылдауға қол жетімді ету және танымал ету. Компьютер желіден алынған деректерді санаттарға бөлу және оларды қабылдауға ыңғайлы түрде көрсету үшін шексіз кенеп ретінде әрекет ете алады. Бұл ақпаратпен жұмыс істеуге арналған құралдардың кеңейтілген жиынтығы бар қосымша ми сияқты.

Сандық білім берудің артықшылықтары

Студенттер өз бетінше жұмыс істей бастайды. Олар енді мектепте ақпаратты шайнамайды. Олар оны өздері іздейді, оны қалай қолдануға және таратуға болатындығын біледі. Енді қағазды ысырап етудің, оқулықтарды алып жүрудің, дәптерлерді бастаудың қажеті жоқ. Біріншіден, мұның бәрін кию практикалық емес және ыңғайсыз. Екіншіден, планета сізге рахмет айтады. Ата-аналар перделерге, жаңа үстелдерге, бассейнге (яғни директорға көлікке) ақша берудің қажеті жоқ. Егер мемлекет пен мектептер App Store немесе Мемлекеттік қызметтер арқылы жазылымға арналған электронды оқу материалдарын сатқысы келмесе, оқулықтар үшін де ақы төлеу екіталай. Оқу бағдарламасы жылдам қарқынмен дамиды. Енді жарияланған кітаптар мен нұсқаулықтар түрінде шектеулер болмайды.

Сандық білім берудің кемшіліктері

Кейбір мұғалімдер технология балаларды оқудан алшақтатады деп санайды. Зерттеулер смартфондағы хабарлама тіпті ересектерді де шатастыруы мүмкін екенін растайды. Мұғалімдер сабақтарды тик-ток-таспадан гөрі қызықты етуге міндетті. Және бұл оңай болмайды. Технология балалардың қарым-қатынас дағдыларына теріс әсер етуі мүмкін. Смартфондар мен басқа гаджеттердің "тірі" байланысқа кедергі келтіретінін дәлелдейтін түрлі эксперименттер жүргізілді. Бірақ бұл цифрландырудан бас тартуға себеп емес. Бұл шындықта бетпе-бет қарым-қатынас қажет болатын басқа әрекеттерді ұсынуға себеп. Онлайн сабақтарды өткізіп жіберу оңайырақ. Веб-камераны үлкен "аудиторияда" өшіріп, ұйықтау жеткілікті. Бірақ бұл мәселе ме? Бала оқығысы келмейді, оқымасын. Оған тәртіпті тек ата-ана ғана сіңіре алады. Психикалық және физикалық даму баяулайды.

Қорытындылар

Білім беруді цифрландырудан аулақ болу мүмкін емес, өйткені оны адам қызметінің басқа салаларында жүзеге асыру мүмкін болмады. Технология барлығын болашаққа жетелейді және адамдар оған дайындалып, уақытында бейімделуі керек. Процесс қаншалықты тегіс өтеді және жаңа дәуірге көшу қаншалықты пайдалы болады, бұл техникалық құралдар мен мұғалімдердің құзыреттілігіне байланысты. Білім деңгейіне зиян келтірмеу үшін көп жұмыс істеу керек. Бұл бағытта тиімді шаралар қабылдануда.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Вербицкий А.А., Калашников В.Г. Категория «контекст» в психологии и педагогике. – М.: Логос, 2010.
2. Вербицкий А.А. Воспитание в современной образовательной парадигме // Педагогика. – 2016. – № 3. – С. 3-16.
3. Вербицкий А.А. Теория и технологии контекстного образования. Учебное пособие. – М., МПГУ, 2017.
4. Воинова О.И., Плешаков В.А. Киберонтологический подход в образовании. Монография / Под ред. В.А. Плешакова. – Норильск: Норильский индустриальный институт, 2012.
5. Воинова О.И., Плешаков В.А. Личность и киберсоциум: становление киберсоциальности и классификация людей по степени интегрированности в киберсоциум // Электронный научно-публицистический журнал «Homo Cyberus». – 2018. – № 1(4). [Электронный ресурс] URL: http://journal.homocyberus.ru/personality_and_cybersocium_formation_of_cybersafty_and_classification_of_people_according_to_the_extent_of_the_integration_into_the_cybersocium
6. Выготский Л.С. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т.3 Проблемы развития психики / Под ред. А.М. Матюшкина. – М. Педагогика, 1983.
7. Иванов М.В. Пути совершенствования методов преподавания в высшей школе // Современная высшая школа. – 1982. – № 3. – С. 118-122.
8. Коменский Я.А. Великая дидактика / Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. Т. 1. – М.: Педагогика, 1982.
9. Коменский Я.А. Выход из школьных лабиринтов, или Дидактическая машина / Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. Т. 2. – М.: Педагогика, 1982. – С. 174-191.
10. Коровин А. Дети в сети, или знакомьтесь: Поколение Z [Электронный ресурс] URL: <http://www.pravmir.ru/deti-v-seti-ili-znakomtes-pokolenie-z>

О ПОЛИЯЗЫЧНОМ ОБРАЗОВАНИИ В КАРАГАНДИНСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

Мажитаева Ш., д.ф.н.

Заслуженный профессор кафедры казахского языкознания,
Карагандинский университет имени академика Е.А.Букетова

S_mazhit@mail.ru

Глобальные проблемы, которые возникли перед человечеством во второй половине XX века, по-новому ставят вопрос о месте образовательной системы в современной культуре, о формировании нового человека, новой личности, способной решать сложные вопросы межкультурного взаимодействия в информационную эпоху.

Языковая политика Казахстана направлена на создание условий для полноценного развития личности молодого человека, обеспечения гарантии в сфере образования, труда, занятости, социальной защиты. и потому новое поколение казахстанцев должно быть трехязычным, свободно владеть казахским, русским и английским языками.

В эпоху информационного общества главенства знаний, мир уже не может функционировать в виде отдельных, несвязанных друг с другом частей. В настоящее время все народы и культуры мира стали намного ближе друг к другу и нуждаются в полноценном общении.

Актуальность проблемы формирования трехязычия как одного из факторов, позволяющих и современным специалистам и самому государству быть конкурентоспособным на мировом пространстве ни у кого не вызывает сомнения. Факт знания и владения двумя, а в некоторых регионах Казахстана и отдельными социальными и этническими группами несколькими (тремя, четырьмя) языками для нашего государства, – явление типичное. Однако, на наш взгляд, некоторые аспекты формирования трехязычия требуют более глубокого анализа и рационального подхода.

Автор, анализируя исследования по теме, приводит различные точки зрения ученых-лингвистов и методистов о проблемах трехязычия.

Государственная языковая политика РК о функционировании и развитии языков в стране нацелена на дальнейшее развитие важных научных направлений. Она способствует формированию умений различного вида профессионального общения, решению фундаментальных вопросов науки о языке как основном средстве человеческого общения, а также проблем преподавания и изучения языков и национальных культур в Республике Казахстан.

Известно, что язык является душой народа и сокровищницей национальной и мировой культуры, о чем совершенно справедливо писал немецкий мыслитель В.фон Гумбольдт: «Язык и национальный дух возникает

не порознь, не один из другого, но оба составляют совершенно одну и ту же, нераздельную деятельность умственной силы народа» [1, 1956].

Казахский (государственный) язык становится объединяющим фактором многонационального Казахстана. В Законе «О языках в Республике Казахстан» отмечено, что «государственный» и все другие языки в Республике Казахстан находятся под защитой государства. Государственные органы создают необходимые условия для функционирования и развития этих языков» [2. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы, с. 30].

На базе Карагандинского государственного университета им. академика Е.А. Букетова в 2008 году внедрен эксперимент по полиязычному образованию студентов неязыковых факультетов. Концепция полиязычного образования была ориентирована на углубленное изучение государственного казахского, языка межнационального общения – русского, языка международного общения – английского. Особое внимание уделено профессионально ориентированному обучению языкам с целью подготовки специалистов, свободно владеющих тремя языками, что соответствует Закону о языках Республики Казахстан [3, 8-9], и, несомненно, повысит, конкурентоспособность специалистов.

Современная образовательная парадигма потребовала от специалистов в лингводидактическом аспекте взаимосвязанного изучения языков через призму культуры, которое можно интерпретировать как усвоение языка через изучение культуры народа – носителя изучаемого языка. Следовательно, основными компетенциями, на которые опирается методический инструментарий преподавателей в группах полиязычного образования, являются профессиональная, коммуникативная, лингвострановедческая.

Необходимость формирования профессиональной компетенции студентов экспериментальных групп потребовала подготовки солидной учебно-методической базы. Поскольку языковая личность триязычного специалиста ориентирована прежде всего на успешную коммуникацию в деловой сфере, преподавателями с этой целью были разработаны нормативная база [4,5, 6, 7] и обеспечена учебно-методическая база обучения: корректировка учебных планов, разработка типовых программ в соответствии с сертификационными языковыми уровнями обучения, учебно-методические комплексы для уровневой подготовки студентов (вариативные уровни А-1, А2, основные – В – 1, В – 2, углубленный – С-1), мультимедийный презентационный материал, изданы электронные учебные пособия, триязычные казахско-русско-английские, англо-русско-казахские терминологические словари по отраслям знаний, разговорники и т.д. Учебно-методическая база языкового материала на начальных курсах подготовки студентов призвана обеспечить подготовку к восприятию спецдисциплин на трех языках.

Результаты и обсуждения:

Согласно Государственному образовательному стандарту образования РК, основной целью преподавания иностранного языка является обучение базового уровня иностранных языков, так как в условиях рынка знание иностранного языка необходимость, в том числе знание английского языка. «Молодые выпускники вузов со знанием английского языка должны стать профессионалами, востребованными в любом уголке земного шара и способными обеспечить Казахстану в XXI веке развитие успеха и благополучия» [8, 1713]. При этом основными компетенциями, на которые опирается методический инструментарий преподавателей в группах трехязычного обучения, являются профессиональная, коммуникативная, лингвострановедческая [8, 1713]. Английский язык в сознании молодого поколения ассоциируется с возможностью получения престижного образования за рубежом, работать в зарубежных компаниях, легко ориентироваться в зарубежной действительности и комфортно чувствовать себя в любой компании людей из других стран во время туристических поездок и зарубежных командировок, получения новой информации из англоязычных источников (литература, СМИ, Интернет). И эти факторы являются мотивом, побуждающим молодежь серьезно и глубоко заниматься изучением английского языка. Поэтому опасность англоизации части молодежи, особенно городской, вполне реальна. Этому способствует и имеющая огромную историю, отлично разработанная, имеющая мировую апробацию методика преподавания английского языка для всех возрастных групп, прекрасные, хорошо иллюстрированные учебники, огромное количество аудиовизуальных пособий и т.д. Именно поэтому считаем необходимым определить конкретные сферы функционирования английского языка в Казахстане.

Также есть важная проблема, на которой мы хотим акцентировать внимание, это сроки введения второго, третьего языков в систему обучения, а именно: в каком возрасте стоит начать обучать второму/третьему языку?

Наблюдаемый в последние годы перекося в обучении иностранным языкам, когда ребенка начинают учить английскому языку чуть ли не с детского сада, а во многих школах – с 1-2 класса, профессор З.КАхметжанова считает опасным явлением. В настоящее время наблюдается обеспокоенность родителей по поводу того, что на 2-3 году обучения дети стараются больше говорить на английском, нежели на родном языке (9, 8). Подчеркивается, что знание двух и более языков – явление прогрессивное, оно способствует ускоренному интеллектуальному развитию, формирует гибкость мышления. В то же время дву- и трехязычие – сложное явление, в котором следует детально разобраться, особенно, когда речь идет не только об интеллектуальном развитии дву- и трехязычной личности, но и о вопросах ее этнопсихологического и этнокультурного развития как представителя определенного этноса [9,9-10].

Известный казахстанский социолингвист Б. Хасанулы пишет о последствиях обратного явления: «Трехязычие, возникшее на базе родного

языка и развиваемое в его сочетании с другими языками – явление всегда прогрессивное. Трехязычие, возникшее на базе широко распространенного неродного языка, ... – явление регрессивное и временное и, в конце концов, оно приведет к «глоттофагии» – поглощению одного языка другим, к отчуждению от родного языка. Одностороннее двуязычие становится трамплином к «однойязычию» [10, 9-10].

Мы тоже согласны с мнением профессора Б. Хасанулы [11, 50-56]. Действительно изучение других языков необходимо начинать после того как у ребенка сформированы в своих основных чертах этническая идентичность и этническая константность. И только параллельно этому знание системы родного языка и навыки владения им, можно обучить его другим языкам.

Яркий пример этому можно привести Жанбырбай Ахметовича Кагазбаева – полиглота, чья жизнь и творческий путь поистине является примером служения избранной профессии.

Круглый стол **«Языковое образование в эпоху цифровой трансформации общества: проблемы и перспективы»**, посвящен юбилею доцента Карагандинского университета имени академика Е.А. Букетова, кавалера ордена «Құрмет», обладателю званий «Отличник образования Республики Казахстан», «Лучший педагог СНГ», «Заслуженный работник Карагандинского университета», Почетной Грамоты Акима Карагандинской области Кагазбаева Жанбырбая Ахметовича.

Педагогические, научно-практические труды, многочисленные статьи Жанбырбая Ахметовича посвящены методике преподавания языков.

Примечательно, что теоретические исследования автора преломляются в практической сфере обучения языкам.

Широк диапазон исследований Ж.А.Кагазбаева: труды, изданные им как «Словарь научно-методических терминов по направлению «Образование» - «Білім беру» бағытындағы ғылыми-әдістемелік терминдер сөздігі», «Русско-англо-казахско-китайский разговорник», окажут всем, кто изучает казахский, русский, китайский, английский языки. Тем, кто понимает, что мы живем в глобальном мире, где взаимообогащение культур, языков исторический, закономерный процесс.

Жанбырбай Ахметович – личность яркая, уникальная. Высокообразованный, духовно богатый педагог. Доброжелательный, порядочный, он всегда в гуще многообразной жизни не только коллектива университета, но и за пределами республики. Забота, помощь своим ученикам, коллегам сочетаются повышенным требованием прежде всего к себе.

Дорогой Жанбырбай Ахметович, поздравляю Вас с юбилеем! Искренно от всей души желаю Вам долгих лет жизни, благополучия Вам и Вашим близким, а также самое главное – благодарных учеников!

Список использованной литературы:

1. Гумбольдт В. О различии строения человеческих языков и его влиянии на духовное развитие человеческого рода // Звягинцев В.А. Хрестоматия по истории языкознания XIX-XX веков. –М., 1956.
2. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы.
3. Закон Республики Казахстан. «О языках в Республике Казахстан» (по состоянию законодательства на 13 марта 2000 года). Астана: ИКФ «Фолиант», 2000. –С. 8-9.
4. Концепция полиязычного образования. Сост. Кубеев Е.К., Жетписбаева Б.А. и др. Караганда. Изд-во КарГУ. 2008. 38 с.
5. Типовая программа по базовому русскому языку для неязыковых специальностей. Сост. Жетписбаева Б.А., Хан Н.К. и др. Караганда: Изд-во КарГУ, 2010. 57 с.
6. Типовая программа по базовому казахскому языку для неязыковых специальностей. Сост. Жетписбаева Б.А., Айтпаева Б.М. и др. Караганда: Изд-во КарГУ, 2010. 59 с.
7. Типовая программа по базовому английскому языку для неязыковых специальностей. Сост. Жетписбаева Б.А., Асанова Д.Н. и др. Караганда: Изд-во КарГУ, 2010. 57 с.
8. Shara Mazhitaeva, Janna Balmagambetova, Nadezhda Khan, 2012. Competence in multilingual Education// European Researcher. Vol.,31. #10-1. P.1713-1716.
9. Ahmetzhanova Z., 2011. О некоторых аспектах трехязычия. Threeunity of Languages: problems and prospects. The materials of the Republican scientifically-practical conference devoted to the 20-th anniversary of Independence of Republic of Kazakhstan. Karaganda, 2011. pp.7-10
10. Хасанулы Б., 2007. Языки народов Казахстана: от молчания к стратегии развития (социопсихолингвистические аспекты). –Алматы: Арда, Р. 356-357.
11. Мажитаева Ш., Ахметова А., Жунусова А., Ажигенова С. Развитие языков в Казахстане // Полилингвильность и транскультурные практики. - 2016. – №4. –С. 50-56.

ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ САНДЫҚ ОРТАНЫ ҚҰРУ

Мерекова А. М., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды
университетінің
«7М01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс
магистранты
aigerimmerek@mail.ru

Уақыт өткен сайын әлемде жаңа заттардың, ұғымдардың пайда болуы мүлдем әдеттен тыс жағдай емес. Бірнеше ғасыр бұрын адамзат компьютердің әрбір адам үшін әртүрлі салада қолданатын құралы болатыны туралы елестете алмағандай, қазіргі уақытта да жаңартпалардың пайда болуы да таңқалдырайды. Соңғы жылдары әлем бір орында тұрмағандықтан, әртүрлі салаларда өзгерістер болып жатыр және білім беру саласы да бұдан қалыспай өзгеріске ұшырауда. Қазіргі кезде “сандық орта” деген ұғымды жиі кездестіріп, естуге болады. Сандық орта дегеніміз не және оның білім беру саласына қандай қатысы бар?

Сандық орта - бұл сандық құрылғылар ішіндегі мазмұн мен әрекеттерді бөлісетін және басқаратын интеграцияланған байланыс ортасы. Бұл тұжырымдама жаһандық қауымдастық үшін біріктірілген және енгізілген цифрлық электроника жүйелеріне негізделген. Сандық орта сандық жүйеге көшу процестерінің арқасында пайда болды, олар жалпы түрде ақпаратты аналогтық формадан сандық формаға көшу ретінде сипатталады. Дегенмен, бәрі ондай оңай емес, сандық орта тек ақпаратты "сандық ортаға көшіру" немесе жұмыс процестерін автоматтандыру процестерінің арқасында пайда болмайды. А. Марей "Сандық ортаға көшу — бұл технология туралы аз ғана, ал мәдениет туралы, өзгерістер туралы және өзара әрекеттесу моделі туралы" деп атап өтті [1].

В. И. Блинов әріптестерімен сандық ортаға “ақпараттық - коммуникациялық инфрақұрылымның болуын көздейтін және адамға өзін-өзі жүзеге асыру, жеке-кәсіби даму, тұрмыстық және кәсіби міндеттерді шешу үшін сандық технологиялар мен ресурстар жиынтығын ұсынатын жағдайлар мен мүмкіндіктер жүйесі” ретінде педагогикалық бағдарланған түсінік береді [2].

Бүгінгі таңда білім беру сала ретінде монументалды ауысымнан өтуге дайын екендігі белгілі болды, бұл кейбіреулерді дәстүрлі білім беру мекемелерімен не болғанын ойлауға мәжбүр етеді. Білім беру қауымдастығындағы әлеует жоғары, өйткені сахнаға жаңа технологиялар, сондай-ақ цифрлық ортада белсенді жұмыс істеуге дайын студенттердің жаңа буыны шығады.

Оқу ортасын сандық ортаға түрлендіруді тек жаңа технологияларды қосу немесе дәстүрлі оқу ортасын сақтау үшін ресурстарды бөлу ретінде қарастыруға болмайды. Оқу ортасының сандық трансформациясы оқу орнының кең стратегиясы мен көзқарасының құрамдас бөліктерінің бірі ретінде қарастырылуы керек. Технологияны оқыту педагогикасын өзгерту және дәстүрлі оқыту жағдайларынан тыс пайдалану керек екенін ескеру маңызды.

Технология оқыту мен оқытудың жаңа тәсілдерін құруда ғана емес, сонымен қатар білім беру мекемелері жүзеге асыруға тырысатын өзгерістерді жүзеге асыру үшін қажетті жаңа бизнес-модельдерде де шешуші рөл атқарады [3].

Технология оқушыларды қызықтыратын, жаңа табыс көздерін ынталандыратын, операциялық шығындарды азайтатын және заманауи мектептер мен университеттердің жоғары бағаланған брендтерін сақтайтын және кеңейтетін оқытудың жаңа тәсілдерін қолдай алады. Сандық ортада оқу бағдарламасы қызықты әрі өзекті болады.

Технологияның жаңа жетістіктері әртүрлі оқу стильдері, аймақтық талаптары және әлеуметтік-экономикалық шындықтары бар білім алушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін қажетті нақты тұжырымдалған мақсаттар мен құзыреттерге сәйкес келетін цифрлық технологияларға негізделген жекелендірілген оқыту бағдарламаларын пайдалануға мүмкіндік береді.

Білім алушылардың осы мақсаттарға қол жеткізудегі ілгерілеуі оқыту аналитикасы, орындалған жұмыс туралы Жеке есептер, кеңейтілген өзара іс-қимыл және дербестендірілген есептер арқылы динамикалық түрде қолдау көрсетілетін болады.

Сандық ортаның тіл үйренудегі қолданыс аясына келсек, тіл үйрену сандық ортаның барлық мүмкіндіктерін кейінен әрі пайдалы қолдануға болатын білім ортасы деп санаймыз.

Шетел тілі - студенттерге шет тілін оқытудың жаңа міндеттері үшін әртүрлі цифрлық оқу құралдарының деңгейлерін анықтайтын ерекше жағдайлар жасалған оқу пәні. Сандық оқыту жүйелері - бұл анимациялық компьютерлік графикамен, дыбыспен, бейне кадрлармен, мәтіндермен және кескіндермен бір уақытта жұмыс істейтін интерактивті жүйелер. Студент пайдаланушыға әртүрлі ақпараттық бағдарламалар, курстар мен құралдар арқылы тікелей әсер етеді, мұнда білім алушы белсенді рөл атқарып, қосымша білім ала алады.

Мультимедиялық сабақ - бұл оқушыға тиімді әсер ету үшін цифрлық технологияларды, әртүрлі бағдарламалар мен техникалық құралдарды қолданатын білім беру сабағы.

Презентациялар синхронды және асинхронды түрде жүргізілуі мүмкін, яғни алдын ала жазылуы керек. Олар білім мен техникалық дағдылардың деңгейін, екі жақтың: мұғалім мен оқушының шығармашылық тәсілдерін айқын көрсетеді. Әрине, презентацияларды сабаққа енгізу тәсілі көптеген факторларға

байланысты: оқушылардың білім деңгейі, сыныптағы техникалық мүмкіндіктер, сабақтың мазмұны және оның мақсаттары. Презентация әдістері мақсаттарға байланысты: жаңа материалды үйрену; жаңа тақырыпты бекіту; үй тапсырмасын тексеру.

Шетел тілін үйрету кезінде қолдануға болатын цифрық мүмкіндіктердің тағы бір түрі - ол электрондық тестілеу. Электрондық тестілеу-мұғалімнің білімін бақылауға және тексеруге арналған автоматтандырылған құрылғы немесе нәтижелерді ауызша және жазбаша визуалды бақылауды қамтамасыз ететін өзін-өзі бақылау құралы [4].

Сандық ортаның тіл үйрету саласында беретін мүмкіндіктері мен көмегі зор. Тақырып үйрету барысында аудио және видеоматериалдар, өткен тақырып бойынша оқушылар білімін онлайн тестілеу арқылы ойын түрінде тексеру білім алушының тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар, өтілген тақырыптың мазмұнының оқушы есінде қалуына және жақсы түсінуіне мүмкіндік береді.

Қорыта келе, сандық орта - заман талабына сай барлық салаларда, соның ішінде білім беру саласында, атап айтқанда тіл үйрету кезінде қажіргі уақытта қолдану аясы кеңейіп келе жатқан жаңалық. Сандық ортаға біз компьютер, телефон секілді әртүрлі электрондық құралдарды, ғаламтор жүйесін жатқыза аламыз. Бұл заттардың беретін мүмкіндіктердің арқасында білім алушының тілге деген қызығушылығы артып, оны меңгеру деңгейі жоғарылайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Цифровизация как изменение парадигмы. URL: <https://www.bcg.com/ru-ru/about/bcg-review/digitalization.aspx>
2. Дидактическая концепция цифрового профессионального образования и обучения / под науч. ред. В.И. Блинова. М.: Изд-во «Перо», 2019. 98 с.
3. Гэйбл Э. Цифровая трансформация школьного образования. Международный опыт, тренды, глобальные рекомендации [Текст] / пер. с англ.; под науч. ред. П. А. Сергоманова; Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», Институт образования. — М.: НИУ ВШЭ, 2019. - 108 с. - (Современная аналитика образования. № 2 (23)).
4. Olga Baryshnikova O., Alexander Kostenko A., Voskoboynikov S. Digital technologies in foreign language learning. INTERAGROMASH 2021. E3S Web of Conferences 273, 12144 (2021) URL: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2021/49/e3sconf_interagromash2021_12144.pdf

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION

Mombekova M.M., PhD student,
Eskazinova Zh.A., PhD, associate professor
Karaganda Buketov University
mika_9807@mail.ru, martbek3@mail.ru

The 21st century is characterized by the introduction of new methods and tools of teaching and learning, which has led to transformations in society and penetration of digital technologies into all spheres of life including education.

In the context of rapid updating and compaction of information flows, education plays a leading role in the formation of IT competence. It should be emphasized that education ensures a person's readiness to work with various sources and media, critically analyze collected data and use it to solve personal and socially significant problems. The education system that is the bridge that should ensure a confident transition to the digital age associated with new types of work and a sharp increase in the creative capabilities of a person.

Digital transformation is a complete path of transformation where we redefine business strategies, operations, products, approaches, goals and complete the process to be competitive in the 21st century.

The digital transformation of education (DTE) is an interconnected (systemic) update of:

- goals and content of training;
- tools, methods and organizational forms of educational work;
- the digital educational environment for the comprehensive development of each student;
- the formation of his competencies necessary for life in the digital economy.

The digital transformation of the school is a radical revision of the principles of teaching, which can be formed by as staged process [1, 45].

The digital transformation of the school includes the digitalization of education.

“Digitalization” is a means of achieving the desired result: the flexibility of the educational process, which brings students high results and create high-quality mobile specialists [2, 79].

“Digitalization” is the transition to a digital way of communication, recording and transmission of data using digital devices [3, 21].

Digital resources have firmly entered the practice of managerial and educational activities of the education system. It should be taken into account that digital transformation is a direction of the strategic development of education that determines the priority areas for expanding the scale and improving the quality of the use of information technologies in the educational space. Computer IT technologies have not solved the problems of climate, ecology, health, and safety. However, they

provide with a new quality to public and private life, both opening up new opportunities and at the same time generating new challenges.

Digitalization affects not only the content of education, but also its organization. Digital transformation in education invariably entails a change in the role of the teacher.

Teachers should know:

- features of the educational process in a digital society;
- the possibilities of the digital environment for teaching;
- trends in the development of digital literacy of a citizen;
- the main tools and resources of the personal learning environment;
- consciously create a personal learning environment;
- a system of learning context based on open digital sources;
- analysis of educational data;
- application of blended and adaptive learning technologies [4, 67].

New level professionals should be able to learn quickly, synthesize ideas from different areas and have the ability to adapt.

Digital competencies in education should be aimed at:

- 1) improving the use of digital technologies in teaching and learning;
- 2) development of the skills necessary for digital transformation;
- 3) analysis and forecasting based on data in education.

Digitalization of education involves:

- the use of mobile and Internet technologies by students, expanding the horizons of their knowledge, making them limitless,
- productive use of digital technologies,
- inclusion of students in an independent search,
- selection of information,
- participation in project activities,
- the formation of students' competencies of the XXI century.

Directions for the application of digitalization in education are the followings:

- development of digital libraries and university campuses;
- the development and filling of an online course is carried out using software solutions that allow students to assemble the course from existing information resources and in specialized software environments, authoring system.

Tasks:

- 1) training and advanced training of teachers on the use of digital technologies in educational activities;
- 2) implementation of digital technologies in the educational process;
- 3) provision for collective use of digital resources and access to them in cloud resources;
- 4) ensuring an increase in the level of motivation for the professional use of digital technologies by students;

5) creation of innovative conditions for development through the introduction of digital technologies.

6) provision of information and consulting services on the use of digital and cloud technologies with unlimited resources;

7) accumulation, systematization and dissemination of information on the use of digital and cloud technologies at school [5, 87].

The digital environment of educational activity is formed by:

- students (according to their educational needs in accordance with the training programs);

- teachers (they determine the content of the course programs, the choice of educational literature, teaching methods, communication styles, etc.);

- by the teaching staff of the school (it determines through local acts - provisions, regulations and procedures, general requirements for students, preserved traditions of the school, forms of relationships between teaching and student teams, etc.);

- the state as a public institution (it determines the material support of education in general, the social order for the formation of a particular system of knowledge and views).

Advantages of informatization of education

Information and communication technologies present the greatest effect when they are used by teachers in the following cases:

- during the lesson;

- in project activities, when creating materials for lessons;

- in the process of creating and transmitting school-wide information;

- in the course of scientific activity;

- in the exchange of experience both within the school and between schools.

Information and communication technologies give the greatest effect when they are used by students in the following cases:

- in project activities;

- in creating multimedia compositions;

- in presentation activities;

- in local and global networks.

The use of computer technology during lessons makes it possible to:

- increase students' interest in the subject,

- facilitate the formation of basic concepts for students on the topic being studied,

- identify and develop skills

- master the specific knowledge necessary for application in practice,

- intellectual development of students,

- prepare for independent assimilation of general educational disciplines,

- expand the types of joint work of students,

- increase the variety of types and forms of organization of students' activities.

Advantages of digitalization:

Learning to be independent. The future system implies independent work, where the child will understand from childhood that he must strive for knowledge. Such upbringing makes a person's character more solid. Without excessive care of teachers, the student will achieve better results.

No paperwork. Schoolchildren have to carry a lot of textbooks and notebooks that take up a lot of space and weigh a lot in a bag. Digital education will save a person from a mountain of papers and books. All textbooks and manuals will fit in computers or smartphones and tablets will replace workbooks.

Saving. Since digitalization eliminates paper versions, parents do not have to spend money on notebooks, textbooks, pens and other stationeries.

Simplify the work of teachers. The profession of a teacher is one of the most difficult. A lot of energy and nerves are spent on the upbringing of the younger generation. In the digital system, the job of a teacher is only to help. The teacher sets the direction and task for the development of students. Pupils turn to the teacher only in controversial situations.

Step into the Future. The transition to digital education is a significant step towards the creation of Internet technologies. At present, science is developing at a high speed, new structures appear every day. Digitalization of education will help schoolchildren better navigate the information world in the future.

Disadvantages of digitalization:

Risk of a negative result. These changes will be dramatic. There is no way to say whether such an innovation will be positive. This system is used for the first time, so it will not be possible to compare with something similar.

Decreased mental activity. This phenomenon is already being observed. A person does not need to think about something, he ceases to independently obtain information. It is enough to have access to the Internet to find out the necessary information. This leads to a weakening of the mental abilities.

Bad socialization. When a student first comes to school, there is only a small chance that he will meet an acquaintance there. The child immediately finds himself in another society, where he does not know anyone. At school he receives not only new knowledge, but also makes new friends, learns to interact with society. The information system greatly reduces the level of human socialization. This affects the further development of the individual.

Problems with physical development. Vision and fine motor skills change drastically. Long stay behind the screen leads to eye fatigue and vision deterioration. In the future, it is unlikely that there will be people with good eyesight. However, perhaps in the future technology will become safer for the development of children. Working with the keyboard and tablet leads to a change in the physiology of the fingers. Changes in the structure of bones, joints and muscles are possible.

Absolute control. This applies to students, teachers and parents. A personal file is opened for each person, detailed information about the family is collected. This will lead to total control of society. If you think at a lower level: the child will not be

able to hide anything from adults. Previously, it was possible to hide the diary, correct the grade, keep silent about the remark. In the future, this will not be possible, which is bad for children. This will significantly affect independence. When a child encounters problems, he tries to solve them himself, albeit not in the right ways.

Function of teachers. After digitalization, the concept of a teacher will be completely changed. Professionals will be replaced by robots and virtual systems.

Analyzing the advantages and disadvantages of the digital transformation of education, we can conclude that the digitalization of education, on the one hand, helps to solve them, on the other hand, it creates new challenges. IT companies and the pedagogical community will have to work together to form new teaching methods, to look for the optimal balance of digital and classical education. Educational content needs to be updated regularly. It is necessary to update the data, integrate new educational standards and methods, adapt materials to the needs of teachers and students.

Modern children are accustomed to receiving content from the online environment with a game component based on external motivation: awards, ratings etc. However, education does not need to duplicate what works well in entertainment. In school, the child must compete primarily with himself and be focused on cooperation with others - that is, strive to improve his own results, and not bypass classmates in the rankings.

The task of modern education is to teach a child to apply knowledge in real life. It is necessary to develop functional literacy, learn to analyze text, work with mathematical and various other information, use the acquired knowledge to solve applied problems.

Digitalization has advantages to achieve the above goal such as high visibility and interactive tools. It is possible to realistically recreate situations from life which the child can apply his knowledge.

The digitalization of all education will become truly effective if all people have the access for technologies and online tools and teachers and IT specialist fulfil mutual work.

References:

1. Klein J.I, Rice C., Levy J.C. Education Reform and National Security. New York: Council on Foreign Relations Press, 2012. - 68 p.
2. Sologubova G. S. Components of digital transformation. Moscow: Yurayt, 2018. 141 p.
3. Zuev M.B. To the question of the application of relevant technologies of information and communication nature in the learning process. Bulletin of the Russian State University for the Humanities. Series: Psychology. Pedagogy. Education. 2020zh 2020; No. 3: 21-30
4. Ivanov M.V. Ways to improve teaching methods in higher education // Modern Higher School. - 2006. - No. 3. - 254 p.

5. Kodzhaspirova G.M. Technical teaching aids and methods of their use: textbook. allowance for students of higher ped. textbook establishments. Publishing Center "Academy", 2008. - 351 p.

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛЕКСИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Мұханбетжан Т., Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

Шетел тілі: екі шетел тілі мамандығы

1 курс магистранты

khamariddanova@mail.ru

Жетекші: PhD, қауымдастырылған профессор Шункеева С. А.

Қарағанды, Қазақстан

Кіріспе

Оқу процесінде ақпараттық технологияларды қолдану оқушылардың оқу материалын меңгеру тиімділігін айтарлықтай арттырады. Бастауыш және орта мектептерде ағылшын тілін оқытуда осы технологияларды қолдану арқылы үлкен нәтижелерге қол жеткізуге болады. Орта мектепте ақпараттық технологияларды қолдану студенттердің байыпты зерттеулер жасауда, мультимедиялық презентациялармен жобалау жұмыстарын жасауда және т.б. мүмкіндіктерін ашуға мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялар, әдетте, аудио, бейне, компьютер, интернет сияқты техникалық құралдарды пайдаланатын технологиялар деп аталады.

Компьютерлік технологиялар шет тілін оқытуда кеңінен қолданылады. Компьютердің оқу құралы ретіндегі ерекшелігі оның күрделілігі, жан-жақтылығы, интерактивтілігі сияқты сипаттамаларымен байланысты. Мультимедиялық бағдарламалар негізіндегі интерактивті оқыту әдістемелік, дидактикалық, педагогикалық және психологиялық принциптердің тұтас кешенін неғұрлым толық жүзеге асыруға мүмкіндік береді, оқу процесін қызықты және шығармашылық етеді. Студенттердің тілдік дайындық деңгейлерін есепке алу мүмкіндіктері оқытудың дараландыру және сараланған көзқарас принциптерін жүзеге асырудың негізі болып табылады. Бұл ретте қолжетімділік принципі сақталып, әр оқушының жеке жұмыс қарқыны ескеріледі. Компьютерді пайдалана отырып, сабақта жеке, жұптық, топтық жұмыс түрлерін ұйымдастыруға болады. Дегенмен, компьютер сабақта мұғалімді алмастыра алмайтынын есте ұстаған жөн. Компьютермен жұмыс істеу уақытын мұқият жоспарлау және оны шынымен қажет болған кезде пайдалану қажет.

Қазіргі уақытта мультимедиялық технологиялар кеңінен қолданылады.

«Мультимедиа» термині: көп ақпарат құралдарын білдіреді. Мұндай ақпараттық құралдар: мәтін, дыбыс, бейне. Ақпаратты ұсынудың барлық осы формаларын пайдаланатын бағдарламалық өнімдер мультимедиа деп аталады. Мультимедиялық оқыту құралдарын пайдалану педагогикалық технологиялардың дамуындағы табиғи кезең болып табылады.

Шетел тілі сабақтарында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану оқушының жеке тұлғасын дамыту және студенттерде мынадай құзыреттіліктерді қалыптастыру үшін өте өзекті: әртүрлі ақпарат көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін салыстыра білу, оны іздеудің сәйкес технологиялары, ақпаратты зерттеу мен өңдеудің барабар үлгілері мен процедураларын жасау және пайдалану және т.б.

Осы мақаланы жазған кезде мен келесі әдістерді қолдандым:
жаттығу, талдау, пысықтау.

Негізгі бөлім

Цифрлық технологияларды қолданудың объективті ұтымды бағыты ретінде жас ерекшеліктеріне сәйкес өмірлік жағдаяттарды құруға назар аударайық.

Ағылшын тілін оқытуда цифрлық технологияларды қолдану мүмкіндігінің тікелей белгілерінің жоқтығын көрсету мақсатында ретінде келтірілген.

Біз сондай-ақ бағдарламалардың түсіндірме жазбаларының кейбір толық еместігін мұғалімдердің оқу құралдарының әртүрлі түрлерін меңгеруін ынталандыруға бағытталған таза коммерциялық әдіс ретінде түсіндіруге болатынын жоққа шығармаймыз, мұнда бұл аспект толық ашылған (бірақ бұл мүлде емес).

Цифрлық технология туралы түсінік.

Оқытудың дәстүрлі технологиялары (әдістері, тәсілдері) бойынша оқу үдерісі субъектілерінің цифрлық ортамен өзара әрекеттесуін қамтамасыз етпейтіндерін түсінеміз.

Қазіргі уақытта «цифрлық технологиялар» ұғымының семантикалық өрісі (соның ішінде шетел (ағылшын) тілін оқытуда) бұлыңғыр күйінде қалып отыр. Көптеген зерттеушілер қарама-қайшы түсіндірмелер береді. Сонымен, М.В.Кузьминова, шын мәнінде, веб-ортаны пайдаланумен және «цифрлық сауаттылықты» қалыптастырумен байланысты ІТ-технологиялармен ағылшын тілін оқытудың цифрлық технологияларын анықтайды. Т.Ю.Кизилова шет тілін оқытудың цифрлық технологиялары бойынша электронды сөздіктер мен онлайн дәрістерді пайдалануды білдіреді [1].

Компьютерлік технологияны қолданумен байланысты оқыту технологиялары ретінде цифрлық технологиялар түсінігі де бар. Біздің ойымызша, терминнің осы және басқа да түсіндірмесі цифрлық технологиялармен емес, әлі күнге дейін педагогика мен оқыту әдістемесінде қолданылып жүрген компьютерлік оқытудың, компьютерлік технологиялардың және т.б. тар ұғымдарымен байланысты болуы керек.

И.В.Роберт цифрлық технологиялар түсінігін басқаша түсіндіреді. Ол цифрлық технологиялар физикалық дүниенің өзіндік көшірмесін жасауға мүмкіндік беретінін, ал «цифрлық» сөзі оқытудың интеллектуалды тенденциясын көрсететінін және дискретті мәндермен жұмыс істейтін кез келген нысанға сілтеме жасау үшін қолданылатынын атап өтеді.

Осы көзқарасты ұстана отырып, өз жұмысымызда цифрлық оқыту технологиялары (соның ішінде шетел (ағылшын) тілі) аясында біз ақпаратты дискретті нысанға аударуға байланысты технологиялардың, әдістер мен әдістердің жиынтығын түсінеміз. кейінгі өңдеу немесе қабылдау.

Сонымен қатар, И.В.Роберт бұл еңбегінде цифрлық технологиялардың оқу процесіне кері әсер етуінің бірқатар факторларын анықтайды. Оларға, ең алдымен, ақпаратты шамадан тыс бақылаусыз қолданумен, оның ретсіз ізденуімен, алдын ала таңдап алынған және бекітілген белгілерсіз (кілт сөздер) туындайтын студенттің «ақпараттық жүктемесі» жатады. Әсіресе аудиовизуалды түрде берілген ақпаратты мұндай жүйесіз қабылдау және пайдалану, кейде пайдаланушыға жанды бейнелерді агрессивті түрде таңып, оны талдаудан, ақпарат мазмұнындағы құрылымдық байланыстарды анықтаудан тоқтатады[2].

Цифрлық технологияларды қолдану арқылы сөздік қорын үйрету

Оларды кейіннен оқушылардың сөйлеу әрекетіне қосу үшін лексикалық дағдыларды дамыту сөздік қорды меңгерудің басты міндеті болып табылады. Лексикалық дағдыларды қалыптастыруда компьютерлік технологияны қолдану бұл процестің тиімділігін айтарлықтай арттырады.

Сөздің мағынасын пысықтау үшін оқушыларға, мысалы, сөздерді тақырыптық топтарға бөлу жаттығуын ұсынамын (school: chalk, desk, teacher. Family: mother, sister, aunt).

Компьютер арқылы сөздерді қолдануға машықтандыру үшін оқушыларды мына сөздерден сөйлем құрауға шақырамын: is, a, big, there, window, bedroom, in, my (There is a big window in my bedroom).

Сөздік қорды өнімді іс-әрекетке үйрету және қолдану кезеңінде сөйлемнің мазмұнына негізделген сөздерді байланыстыру операциялары шешуші болады. Өнімді лексикалық дағдыларды қалыптастыру мақсатында оқушыларды лексикалық бірліктерді біріктіру әрекеттеріне компьютер арқылы жаттықтырамын. Мысалы, өңдеуге арналған жаттығу:

- Тізімдегі элементтер қандай болуы мүмкін екенін айтыңыз: house, room, sofa, carpet. Басқа бағанда сын есімдер бар: big, old, white, beautiful.

Оқушы берілген сын есімдер мен зат есімдерден сөз тіркестерін дұрыс құрастырып, сәйкес бағандардан төмендегі жолдарға жылжыту керек. Сонымен қатар, бос жолдар саны оқушыға оның әлі құрастырмаған басқа да мүмкін сөз тіркестерінің бар екенін айтады. Басқаларға қарағанда сөз тіркестерін көп құрастырған оқушы көп ұпай алады.

Өнімді дағдыны қалыптастыру үшін мәлімдемедегі бос орындарды

толтыру жаттығуы орындалады. Бұл жағдайда дұрыстық көрсеткіші – алмастырылған лексикалық бірліктің семантикалық мағынасының өзі тіркесетін мағынаға сәйкестігі. Мысалы, мен оқушыларға диалогтардағы бос орындарды тиісті лексикалық бірліктермен толтыруды ұсынамын. Немесе, мысалы, сұраққа жауап беретін сөз тіркесін таңдау тапсырмасын беремін.

Would you like some tea?

a) You are welcome

b) Yes, please

c) Help yourself

Мұндай жаттығуларды жылдам орындау үнемделген уақыт есебінен оқытылатын сөздіктің көлемін арттыруға мүмкіндік береді. Сондай-ақ компьютер әр түрлі, бірақ күрделілігі жағынан бірдей балалардың тапсырмаларды орындауы негізінде сөздік қорды меңгеру процесін белсендіруге мүмкіндік береді[3].

Бейне және аудио ақпараттың интернет көзі.

Мен сабақтарымда ағылшын тілінде сөйлейтін елдердегі өмір шындығын сипаттайтын бейнероликтерді көруді пайдаланамын, бұл сабақтың тақырыбын жақсы түсінуге ықпал етеді. Қазіргі балалар әртүрлі бейнелерді көру үшін <https://www.youtube.com/> интернет-ресурсын белсенді пайдаланады. Мен де өз тәжірибемде осы ресурсты белсенді пайдаланамын. Дегенмен, бейнені қолданбас бұрын мен материалға сыни талдау жүргізіп, тексерілген ресми дереккөздерді таңдайтынымды атап өткен жөн. Оқушылар ағылшын тілінде сөйлейтін елдердегі өмір шындығын көрсететін бейнероликтерді оң бағалайды (мысалы, АҚШ, Ұлыбритания, Австралия географиясы, тарихы және мәдениеті туралы бейнероликтер)[4].

Орта мектепте оқуға ұсынылған балалар әндерімен және әндерімен жұмыс тақырып бойынша білімді тезірек меңгеруге ықпал етеді.

Мұғалімдерге арналған мамандандырылған сайттар.

Қазіргі уақытта Интернетте мұғалімдерге арналған көптеген сайттар бар. Олар көрнекі материалдардың кең спектрін ұсынады: мектеп бағдарламасының бөлімдеріне арналған тақырыптық карталар, плакаттар, дайын мультимедиялық презентациялар, үлгілік сертификаттар, рөлдік ойындарға арналған маскалар, сөздік және грамматикалық жаттығулар және т.б.

Қорытынды

Цифрлық технологияларды қолданатын сабақ әр түрлі деңгейдегі оқушылармен сабақ өткізуге, оларға күрделілік дәрежесі әртүрлі тапсырмалар беруге, қабілеттеріне қарай тапсырмалар мен жаттығулар кешенін ұсынуға, ізгі ниет пен тыныштық атмосферасын сақтай отырып, 100% қатысуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Оқу-тәрбие үрдісін дұрыс ұйымдастырған кезде оқушылардың өзін-өзі дайындауға деген ынтасы артып, оқуға саналы көзқарасы пайда болады.

Оқушылардың оқуға деген ынтасының болмауы көбінесе оқу іс-әрекетін

өз бетінше ұйымдастыра алмауымен байланысты.

Оқушылардың оқу процесінің пассивті қатысушылары болуды тоқтатып, белсенді қатысушыларға айналады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Альбрехт К.Н. Использование ИКТ на уроках английского языка // Электронный научный журнал «Информационно-коммуникационные технологии в педагогическом образовании». – 2010. <http://journal.kuzspa.ru/articles/45> / [1].

2. Нестерова Н.В. Информационные технологии в обучении английскому языку / Н.В. Нестерова// Иностранный язык в школе. – 2005. – № 8. – С. 102-103.[2].

3. Kuzminova, M. V. A Digital Text As The Means Of Integrating Informational Technologies Into Teaching English / M. V. Kuzminova // Russian linguistic Bulletin. - 2016. - № 4. -С. 61-70.[3].

4. Интернет ресурстары.[4].

БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ОНЛАЙН ОҚЫТУДЫҢ КЕЛЕШІГІ

Нурмаганбетова Ж. С., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің

«7М01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс магистранты

Nurmaganbetova1st@mail.ru

Қазіргі әлемде ақпараттық технологиялар адам өмірінің барлық саласын тесіп өтті, білім саласы да бұдан тыс емес. Интернет-технологияларды пайдалану және қашықтықтан оқыту қазір жаңалық емес. Бүгінгі таңда қашықтықтан оқыту білім алу үдерісіне басқа көзқараспен қарауға мүмкіндік береді. Интернеттің пайда болуымен адамдар желіде орналасқан әртүрлі ресурстарға тікелей қол жеткізуге мүмкіндік алды. Мұндай технологиялардың әлеуеті өте жоғары, сондықтан адам қызметінің бірде-бір саласы ақпараттық технологияларсыз жұмыс істемейтіні белгілі. Мұндай технологияларды білім беруде белсенді қолдану қашықтан оқытудың орнын айқындап берді.

Мақаланың өзектілігі постиндустриалды дәуірдің принциптері мен құндылықтарын басшылыққа ала отырып, қазіргі қоғам мәдениетіндегі білім берудің ерекше рөліне байланысты. Білім беру ұйымы ұсынатын құзыреттердің сапасы, адамдардың әлеуметтік қиындықтарға төтеп беруге дайындығы, оның ішінде еңбек және ғылыми қызметті жүзеге асыру кезінде, көп жағдайда білім

беру жүйесінің жұмыс істеу тиімділігіне байланысты. Қазақстанның қазіргі даму кезеңінде тұрған әлеуметтік-экономикалық жағдайлар ұлттық білім беру және ғылым жүйелерін жетілдіру қажеттілігін туғызды. Осы даму векторына сәйкес Қазақстан біртұтас оқыту кеңістігін құру мақсатында жоғары білім беру жүйесін жетілдіруге бағытталған Болон үдерісіне қосылды – білім берудің алдында басқа мемлекеттермен бәсекелесуге мүмкіндік беретін жоғары сапалы құзыреттіліктерге қол жеткізу міндеті тұрды.

Осымен қатар оқу және ғылыми мекемелердің ішінара немесе толық қашықтықтан оқытуға көшуі сапалы, жаппай, дараланған және инклюзивті білім беруді қамтамасыз ету үшін жаңа ақпараттық технологияларды енгізу қажеттілігін күрт арттырды [1, 23].

Қазақстанда ғана емес, бүкіл әлемде қалыптасқан эпидемиологиялық жағдай болашақ мамандарды оқытудың мазмұнын, формаларын, әдістерін қайта қарастыруға негіз болды. Қашықтықтан оқыту бір жағынан COVID 19-дың таралуы жағдайында білім алушыларды оқшаулауды және олардың қауіпсіздігін, екінші жағынан оқуды жалғастыру кезінде ұтқырлықты қамтамасыз ететін жалғыз білім беру технологиясына айналды.

Қашықтықтан оқыту жоғары сапалы білім алу мүмкіндіктерін едәуір кеңейтіп, оқу мен кәсіби қызметті үйлестіруге жағдай жасайтыны сөзсіз.

Білімді ғана емес, сонымен қатар нақты құзіреттілікке ие болуды көздейтін білім қазіргі қоғам мәдениетінің құрамдас бөлігіне айналды. Білімсіз және тиісті құзіреттіліктерсіз индивид қазіргі заманғы технологиялық және ақпараттық ортаға ондағы өмір сүруге қажетті қасиеттердің болмауына сәйкес келмеуі мүмкін.

Әдістемелік тұрғыдан алғанда, білім беру жүйесін цифрландыру жаңа білім беру стандарттарына негізделген, құзіреттілікке негізделген инновациялық тәсілді жүзеге асырады. Оқу материалдарын әзірлеу және ақпаратты студенттерге уақытылы жеткізу үшін құрылым құру қажет. Білім беру және ғылыми ұйымдар халықаралық білім беру ақпараттық ресурстары (IR) мен өздерінің әзірлемелерін біріктіретін екі компонентті ақпараттық-білім беру ортасын пайдаланады. Жоғары білім беруді цифрландыру профессорлық-оқытушылық құрамға қойылатын біліктілік талаптарына да әсер етеді. Мұғалімдер студенттермен өзара әрекеттесуді жеңілдететін цифрлық технологияларды қолдана бастады. Университеттер білімді трансферттеу үшін жаңа IR игере бастады, бірінші кезекте онлайн курстар, вебинарлар. Оны цифрландыруға байланысты білім берудегі өзгерістер еңбек нарығында терең өзгерістерге әкеледі. Бұл оқу үдерісін одан әрі жаңғыртудың себебі болып табылады. Цифрландыру білім беру үдерісін, құзыреттерін елеулі түрде қайта құрылымдауға, мұғалім рөлінің өзгеруіне әкеледі, ол енді осы немесе басқа материалды түсіндірмейді, бірақ қажетті материалдың локализациясын анықтауға және оны түсіндіруге және түсінуге көмектеседі [2,17].

Білім беру жүйесін цифрландыру студенттердің құзыреттіліктерін дамытуға ықпал етеді, дегенмен, әртүрлі ақпараттық технологияларды

пайдалана отырып, педагогикалық ұжыммен өзара әрекеттесу арқылы қашықтықтан білім беруде студенттердің жоғары деңгейлі құзыреттіліктерін қалыптастыру мүмкіндігі туралы даулы мәселе бар. Оқытудың қашықтан форматқа мәжбүрлеп көшуінің әсерінен мұғалімдердің студенттермен жанама әрекеттесуі үшін қашықтықтан оқыту ресурстарын енгізу процесі жоғары қарқынмен жүріп жатыр.

Қашықтықтан оқыту жағдайында қалыптасатын құзыреттілік деңгейі және білім беру ұйымы көрсететін қызметтердің сапасы студенттердің қанағаттанушылығына, оқыту әдістері мен стратегияларына, оқу үдерісін цифрландыруға байланысты. Университеттер ұсынатын білім беру қызметтері белгілі бір талаптарға сай болуы керек: мемлекеттік білім беру стандарттары, оқу іс-әрекетінің мерзімдері мен нысандары туралы ақпарат қолжетімді болуы керек, студенттер мен мұғалімдерге жаңа ақпараттық ресурстарды енгізу кезінде әдістемелік көмек көрсетілуі керек, оқыту стратегиясы мен мұғалімнің көзқарасы. студенттердің қажетті құзыреттіліктерді алуға мотивациясын арттыруға көмектесу [3, 142].

Оқушылардың құзыреттіліктерінің қалыптасу деңгейі олардың қалыптасатын әдістеріне байланысты. Мұғалім мемлекеттік білім стандартында көрсетілген құзыреттердің барлық түрлерін толыққанды қалыптастыру үшін болашақ мамандарды негізгі оқыту керектігін және оқу-тәрбие процесін қалай дұрыс ұйымдастыру керектігін жетік түсінуі керек. Технологиялар мен оқыту стратегиясы білім сапасын арттыру және уақыт шығындарын қысқарту фондында педагогикалық ұжым мен студенттің ең аз күш-жігерімен оқу мақсаттарына қол жеткізуді көздейтін оқу процесін оңтайландыруға бағытталуы керек. Оңтайландырушы фактор рөлін білім беруді цифрландыру алады.

Осылайша, құзыреттіліктердің сапасын арттыру жолдары оқытудың барлық деңгейлерін жетілдіруде жатыр: практикалық және теориялық және практикалық-педагогикалық, негізінен цифрландыру жағдайында кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастыру мүмкіндіктерін кеңейтумен байланысты.

Бүгінгі таңда білім беру жүйесін трансформациялау жағдайында – білім беру процесін цифрландыру, цифрлық білім беру контентін, білім беруді басқаруды цифрландыру-болашақ маманның кәсіби бағдарын қалыптастыруда маңызы зор. Covid-19-ның әлемде тез таралуына қарамастан, «Цифрлық Қазақстан» және «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» мемлекеттік бағдарламасының жетекші ұстанымдарын сақтау жолдарының бірі, «Мәңгілік ел» ұлттық идеясы қашықтықтан білім беру процесінің тиімділігін арттыру болып табылады. Әлемде және елде эпидеттің таралуы қашықтықтан білім беруге көбірек көңіл бөлу керектігін көрсетті. Бұл мақаланың негізгі мақсаты болашақ ағылшын тілі мұғалімдерінің кәсіби бағдарын қалыптастырудың тиімді әдісі ретінде қашықтықтан білім беру ресурстарының маңыздылығын анықтау болып табылады [4, 21].

Педагогикалық тәжірибедегі нақты жағдай көрсетіп отырғандай, лингвистикалық білім беру жағдайында шет тілін қашықтықтан оқыту мүмкіндіктері бүгінгі таңда әртүрлі лингводидактикалық мақсаттарда сұранысқа ие: оқу жоспарындағы тақырыпты, бөлімді тереңдету немесе одан тыс әртүрлі себептермен жалпы немесе белгілі бір уақыт аралығында университетке бару мүмкіндігі жоқ студенттер үшін мәдениетаралық қарым-қатынасты оқытудың белгілі бір аспектілерінде студенттердің білім, білік және дағдыларындағы олқылықтарды толтыру сияқты. Болашақ лингвистер үшін қашықтықтан оқытуды жетілдіру мен тиімділігін арттыруға байланысты қашықтықтан оқытудың ерекше маңызы бар.

Қашықтықтан оқыту технологияларын пайдалана отырып, білім беруді қашықтықтан форматқа көшіру күндізгі оқыту және цифрландырудың бірлескен әсерімен салыстырғанда педагогикалық ұжыммен корпоративтік өзара іс-қимыл арқылы студенттердің құзыреттіліктерінің жеткілікті деңгейін қамтамасыз ете алмайды.

Білім беру мекемесіне жаңа АТ енгізу жеткіліксіз – оны дамытуға студенттер мен мұғалімдерге көмектесу қажет. Құзыреттіліктер кез келген ақпаратты алу арқылы ғана емес, сонымен қатар оқу және ғылыми қызметті орындаудағы негізгі сыртқы ынталандырушы буын болып табылатын мұғалімдермен қарым-қатынас жасау арқылы қалыптасады.

Әрине, ІТ арқылы құзыреттіліктерді қалыптастыруға болады. Бұл үдеріс қашықтықтан білім беруді цифрландыру арқылы жеделдетіледі, алайда, студент пен оқытушының жанама байланысын ғана қамтамасыз ете алады, нәтижесінде студенттің әлеуметтену деңгейі мен коммуникациялық функциялары төмендейді, тиісті практикалық дағдылар қалыптаспайды. Бұдан біз күндізгі білім беруден айырмашылығы қатаң шектеулі салада құзыреттерді қалыптастырады деген қорытынды жасауға болады. Екі университеттің де студенттерінің көпшілігі қашықтықтан білім беру жағдайында құзыреттіліктерді қалыптастыру мүмкін емес деп санайды. Ішінара олар дұрыс, қашықтықтан оқытудың көмегімен қалыптасқан құзыретті толыққанды деп санауға болмайды. Дегенмен, жалпы цифрландыру туралы айтатын болсақ (студенттердің сауалнаманың соңғы сұрақтарына берген жауаптары негізінде) күндізгі оқыту әдістерімен біріктірілгенде, ол қалыптасып жатқан құзыреттер шеңберін кеңейтуге көмектеседі [5, 230].

Ғылыми және білім беру ұйымдарының ішінде коммуникацияны құру мәселесі қызметтің басым бөлігінің қашықтағы форматқа көшуіне байланысты шиеленісе түсті. Ұйым басшылары, қызметкерлер мен студенттер арасындағы жедел әрекеттестіктің қажеттілігі ортақ мақсаттар мен міндеттерді жүзеге асырумен байланысты. Ұйымның төлем қабілетсіздігі немесе білім беру немесе ғылыми мекемеде қалыптасқан құзыреттер деңгейін уақытша төмендететін коммуникациялық байланыстарды енгізу мәселесі анықталса, келесі шешімдерді болжауға болады: бірінші кезекте құру және жүзеге асыру. Ұйымның барлық мүшелеріне қол жетімді және түсінікті болатын өздерінің

ұйымшылдық байланыс жүйелері. Деректер қорын жинаудың өзіндік жүйесі бар бір сайтты/қосымшаны құру, оларды сақтау және өңдеу осы міндетке жауап береді. Екіншіден, нақты байланыстардың уақыты мен формалары туралы сұрақтарға жауап беретін ақпараттық құрылым құрылуы керек. Барлық қызметкерлер мен студенттер өз қызметінің қалай жүзеге асырылатынын – қай уақытта және қандай платформада конференциялар, семинарлар мен жедел кеңестер өтетінін нақты түсінуі керек.

Кез келген заманауи ұйымның маңызды ерекшелігі - бейімделу. Ол жасалған сыртқы немесе ішкі қауіп деңгейін теңестіруге мүмкіндік береді. Ұйым құрылымының қалыптасқан жағдайларға сәйкес өзгеру мүмкіндігі тек студенттердің құзыреттілік деңгейінің төмендеуін болдырмауға мүмкіндік береді. Жаңа технологияларды, сабақ өткізу формаларын, оқыту әдістерін, ғылым мен техника жетістіктерін тәжірибеге енгізу жылдамдығы көп жағдайда адам факторына байланысты. Сүрінетін тосқауыл қызметкерлер мен студенттердің инновациялық технологияларды енгізуге реакциясы болып табылады: біріншіден, мидың субкортикалық құрылымдары деңгейінде адамдар бұрын-соңды кездеспеген нәрсеге қатысты байқалмайтын қорқыныш пайда болады, екіншіден, жаңа еңбек функцияларын, технологияларын нені меңгеру керектігін түсініп, олар ағымдағы жұмыстың өнімділігіне кері әсер етуі мүмкін өз уақытын, интеллектуалды және психофизикалық ресурстарын жұмсауға мәжбүр болады [6, 28]. Қарсылықты төмендетудің екінші жолы – адамдарды жаңа технологияларға үйрету, жаңа құндылықтар жүйесін, мінез-құлық нормаларын меңгеруге көмектесу, бұл қызметкерлердің «жаңадан» алдындағы қорқыныш деңгейін төмендетеді.

Қорыта айтқанда, қашықтықтан оқыту контекстінде қалыптасатын құзыреттілік деңгейі және білім беру ұйымы көрсететін қызметтер студенттердің қанағаттанушылығына, оқыту әдістері мен стратегияларына, оқу үдерісін цифрландыруға байланысты. ЖОО ұсынатын білім беру қызметтері белгілі бір талаптарға сай болуы керек: мемлекеттік білім беру стандарттары, оқу іс-әрекетінің мерзімдері мен нысандары туралы ақпарат қолжетімді болуы керек, студенттер мен мұғалімдерге жаңа ақпараттық ресурстарды енгізу кезінде әдістемелік көмек көрсетілуі керек, оқыту стратегиясы мен мұғалімнің көзқарасы көмектесуі керек. студенттердің қажетті құзыреттіліктерді алуға ынтасын арттыру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ахметова Д.З. Цифровизация и инклюзивное образование: точки соприкосновения / Д.З. Ахметова, Т.С. Артюхина, М.Р. Бикбаева, И.А. Сахнова, М.А. Сучков, Э.А. Зайцева // Высшее образование. — №2. — С. 1 – 8.
2. Аймағамбетов А. Пандемия жағдайындағы Қазақстанның білім беру жүйесі // Егемен Қазақстан, 19 мамыр, 2020 ж.

3. Ramankulov S., Dosymov Y., Turmambekov T., Azizkhanov D., Kurbanbekov S., Bekbayev S. Integration of case study and digital technologies in physics teaching through the medium of a foreign language // International Journal of Emerging Technologies in Learning, 2020. – 15(4). – P. 142–157.
4. Караев Ж.А. Активизация познавательной деятельности учащихся в условиях применения компьютерной технологии обучения: автореф. док. пед. наук: 13.00.01. – Алматы, 1994. – 21 с.
5. Бидайбеков Е.Ы. Білімді ақпараттандыру саласы бойынша болашақ педагогтарды дайындау мәселелері // Педагогика және Психология. – 2012. – №3-4. – С. 221-231.
6. Кеңесбаев С.М. Жаңа ақпараттық технологияларын пайдалану үрдісінде студенттерді кәсіби әрекеттерге дайындаудың ғылыми-теориялық негізі // Білім – Образование. – 2010. – №2. – Б. 28-32.

ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ ЦИФРОВИЗАЦИИ УЧЕБНЫХ ПРОЦЕССОВ В УСЛОВИЯХ ТРАДИЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ.

Рахметуллина М.А., Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова, старший преподаватель, mayken@mail.ru

В данной работе я бы хотела рассмотреть преимущества и перспективы цифрового обучения в образовательных учреждениях. Также описаны некоторые его недостатки, основанные на изучении опыта людей, работающих в учебных заведениях, которые были ранее переведены на данный тип обучения.

В настоящее время учёные констатируют глобальный переход всего человечества от цивилизации индустриальной к цивилизации информационной. Развитие науки и техники движется вперёд с огромной скоростью. Жизнедеятельность человека, функционирование государства и существование общества становятся не возможными без постоянного обмена информацией с окружающим миром. С ростом темпов технического прогресса общество остро нуждается в наличии специалистов высокой квалификации, способных идти в ногу с развитием науки и техники. Современные информационные технологии развиваются во всех сферах деятельности.

Стремительное развитие информационных ресурсов, возрастающая доступность цифровых средств открывают перед образовательными организациями новые, практически безграничные возможности для обучения детей, которые направлены на формирование у школьников навыков в цифровом мире, обучение обработке и анализу данных, элементам

программирования. Таким образом, происходит непрерывный процесс обучения школьников и учителей.

Изменения, происходящие в жизни общества, должны своевременно отражаться в образовательном процессе. В настоящее время перед педагогами, работающими с обучающимися на различных ступенях образования, стоят важные задачи:

- дать учащимся прочные и достоверные знания, касающиеся цифровой сферы;
- повысить качество образования в вопросах, касающихся цифровой сферы;
- обеспечить в условиях цифровизации высокий уровень преподавания и усвоения материала каждым обучающимся;
- подготовить обучающихся к сложным и постоянно изменяющимся условиям современной цифровой среды;
- научить использовать компьютерные навыки в соответствии с поставленными целями и задачами;
- подготовить обучающихся к эффективной деятельности в условиях цифровой экономики.

Данные задачи задают новый вектор современного образования: оно в корне должно отличаться от старой системы. Решить поставленные задачи поможет образование нового поколения – цифровое. В условиях реализации новых образовательных стандартов формулируются новые требования к организации и функционированию электронной информационно-образовательной среды. Новая образовательная парадигма направлена на изменение системы подачи материала. Традиционные учебники не в состоянии успевать за изменениями. Выходом из такой ситуации могут служить электронные учебники, которые дают возможность быстро вносить изменения и дополнения в их содержание.

Электронная форма учебника – это инструмент организации современного урока с использованием цифровых технологий. Применение электронной формы учебника решает ряд обще-методических задач, с его помощью можно реализовать требования к учебно-методическому оснащению. Электронная форма учебника существенно отличается от простой pdf-версии бумажного учебника и обладает множеством различных функций, включая интерактивность и «гибкость» контента (аудио и видеофайлы к разделам учебника, возможность делать пометки и закладки в учебном материале и т. п.). Содержание электронного учебника полностью соответствует тому, что в бумажном формате, однако позволяет заинтересовать ученика своей интерактивностью. Ученики стремятся сократить время на обучение, а потому растет и тенденция к профессионализации образования, поэтому электронная форма учебника в подобных случаях является лучшим и удобным вариантом

для самостоятельного изучения предмета и готовности к будущей профессии [1].

В ходе проведённого опроса в различных образовательных организациях по замене учебников на планшеты были получены положительные высказывания обучающихся школ, а также их родителей относительно использования электронных учебников. Вот некоторые из них:

«учеба стала интереснее, похожа на игру»;

«становлюсь более самостоятельным»;

«можно найти объяснение непонятному материалу»;

«понравилось, что задания можно делать несколько раз»;

«не ношу тяжелых учебников»;

«ребёнку интересно выполнять задания на компьютере»;

«ребёнок может повторить любую тему, рассмотреть решение подобных заданий»;

«домашние задания выполняет самостоятельно».

Опрос, показавший положительные результаты, тем не менее проходил с наличием некоторых трудностей. Для педагога они возникали из-за необходимости изучения новых форм работы с цифровыми ресурсами и новыми формами взаимодействия с группой обучающихся. Педагог выступает прежде всего в роли помощника, куратора, к которому будут обращаться лишь при необходимости, так как цифровизация подразумевает самостоятельное изучение больших объёмов материала. В настоящее время многие образовательные организации используют электронные носители для проведения различного рода занятий, составления тематического планирования, внеклассных мероприятий, рабочих программ. В Интернете публикуются разнообразные материалы по многим предметам в цифровой форме. Любой педагог может поделиться своим опытом на многочисленных образовательных платформах.

На мой взгляд, существует ряд положительных сторон цифровизации образовательного процесса:

цифровое обучение помогает школьникам лучше ориентироваться в информационном мире;

школьник учится самостоятельно добывать знания, становится более независимым;

каждый обучающийся может осваивать программу в своём индивидуальном темпе независимо от других;

школьникам не надо носить тяжелые учебники, их заменит планшет;

изменится статус учителя, вероятно, снизится его нагрузка;

большинство уроков хорошо продуманы, логически выстроены, помогая детям повысить интерес к учебе;

удобно для дистанционного обучения;

задания интересны и доступны детям;

Конечно, это не единственные особенности работы с цифровыми технологиями на уроке. Добавление цифрового инструмента в работу позволяет выстроить индивидуальные траектории развития каждого ученика, отследить работу в классе. В свою очередь, из-за стремительного развития технологий от нынешних учеников в будущей профессии требуются так называемые навыки XXI века – это хорошие коммуникативные компетенции, способность находить нестандартные подходы к решению проблем, креативность и др.

В работе Е.С. Полат [2] отмечаются особенности применения информационных технологий. При подготовке к занятиям необходимо строго соблюдать методические рекомендации, учитывать виды деятельности, цели, задачи.

И.В. Роберт [3] рассматривает теоретические основы создания и внедрения новых цифровых технологий в образовании. Автор провела анализ педагогической целесообразности использования программных средств и перспективы их использования.

В.В. Рубцов [4] изучает текущее состояние и риски информатизации системы образования. Определяет цели и задачи, основные направления дальнейшего развития электронного обучения.

Наряду с положительными сторонами цифрового обучения существуют и серьёзные ограничения, и недостатки. Научные деятели, педагоги, врачи, представители общественности отмечают слабую привязанность современных детей к окружению, коллективу и ценностям, отсутствие долгосрочных планов, позднюю социализацию.

Особое внимание общественность уделяет проблемам физического развития. Длительное пребывание за экраном приводит к переутомлению глаз, резко портится зрение, длительная работа в сидячем положении перед монитором или с планшетом приводит к нарушениям опорно-двигательного аппарата.

Очевидно, что учёные, специалисты по цифровым технологиям, педагоги, психологи и врачи должны провести тщательные исследования. Государству нужно думающее, творческое поколение, умеющее создавать. Цифровая школа не может быть единой для всех. Она должна быть дополнением к традиционной.

Таким образом, цифровое обучение, бесспорно, имеет свои преимущества и недостатки. Развиваться в дальнейшем ему предстоит по причине создания и развития высокотехнологичных производств, цифровизации различных сфер. Развитие цифровых технологий и цифровых инструментов, использование их для управления образовательным процессом, для доступа к практически неограниченному объёму вариативных цифровых учебных и методических материалов, применение адаптивных тренажеров и цифровых учебных сред, расширение пространства для творчества – переход образовательных организаций к модели персонализированной организации образовательного

процесса. Цифровая образовательная среда помогает достичь невозможного в прошлом уровня персонализации обучения, контроля за учебными достижениями и вовлеченностью учащихся в обучение. Она позволяет оперативно оценивать динамику формирования требуемых компетенций. Работа в цифровой среде дает возможность учащимся и учителям оперативно выявлять возникающие затруднения, принимать решения и корректировать свою работу.

Список использованной литературы:

1. Стародубцева Л.В., Зейналов Г.Г. Анализ потребности региона в образовательных услугах Мордовского государственного педагогического института имени М. Е. Евсевьева // Регионология. 2014.
2. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – М: Академия, 2008. – 272 с.
3. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы, перспективы. – М.: ИИО РАО, 2010. – 141 с.
4. Рубцов В.В. Школа как социокультурный ресурс преодоления рисков современного детства //Сборник XV Международной научно-практической конференции «Психология образования: лучшие практики работы с детством» – М., 2019. – С. 15-20.
5. Булин-Соколова Е.И., Семенов А.Л., Уваров А.Ю. Школа информатизации: путь к обновлению образования // Информатика и образование. 2013. № 11. С. 3–12.

ADVANTAGES OF ELECTRONIC TEACHING METHODS

Ryskeldina A. A., Candidate of Pedagogical Sciences

Assistant professor of Buketov Karaganda University, The Department of foreign philology
ryskeldina0202@mail.ru

E-learning in the 21st century seems to be more one of the most effective and promising systems in the field of education and training. The problem of introducing and developing various e-learning technologies (EO) is currently extremely urgent. This is due to the appearance of new educational standards, as well as with the integration of educational processes.

E-learning technology can save a student from boredom and loss of time arising from the need to search for words in the dictionary, go to the library or sit in the reading room, etc. Modern conditions dictate the use of e-learning technology at all stages of the educational process, from preparation for practical and theoretical classes, and to conducting scientific research. The training of highly qualified specialists capable of professional growth and professional adaptation in the

conditions of informatization of society and the development of high-tech technologies requires theoretical and practical knowledge of information technologies.

Information technologies in the educational process require the creation of a different organizational form of learning than just a lesson. Computer-assisted learning introduces new changes and changes the teacher's functions, as well as the relationship between direct and indirect impact on students.

The main value of information technology is to create an interactive multisensory environment for learning. Modern computer technologies allow teachers to independently develop training plans and programs, select material for students and introduce the latest pedagogical methods into the learning process. Students with the help of personal computers can carry out distance learning, autonomous study of the proposed material, obtaining additional information on the topic of interest, and the PC is the main assistant in classes on educational programs.

In modern times, preference is given to communication, interactivity, authentic communication, the study of the English language in a cultural context, autonomy and humanization of learning. These aspects of learning make it possible to develop intercultural competence as a component of a communicative opportunity. The ultimate goal of learning English is considered to be teaching free orientation in a foreign language environment and the ability to properly cope with all kinds of circumstances, i.e. communication. Now modern methods with the introduction of Internet resources are opposed to classical English language teaching. To teach communication in English, it is necessary to investigate real, true current situations (i.e., what is actually called the principle of authentic communication), which will initiate the study of the material and contribute to adequate behavior. E-learning technologies, in particular the Internet, language labs and many other means can fix this problem.

Language laboratories have some special advantages as comparing, privacy, individual attention, learner training. For example, comparing, the double track allows students to compare the way they say things with the correct pronunciation on a source tape. In this way they can monitor and get feedback on their own performance, even without the intervention of a teacher. Privacy: students can talk to each other, record onto the tape, wind and rewind tapes or type on computer keyboards without disturbing their colleagues. Since every student is cocooned by their headphones, they are guaranteed some privacy, and are free from the intrusion that the work of others would cause in a normal classroom setting. Individual attention: when teachers want to speak to individual students they can do so from the console. Learner training: the language laboratory helps to train some students to really listen to what they say and how they say it. When they compare their pronunciation with the correct version on the tape, they begin to notice the differences, and this awareness, over a period, helps them to hear and pronounce better.

The main uses for computers in language teaching include reference. There are a number of popular encyclopedias on CD-ROM and all sorts of other information is also available, whether it is about history or music. One of the great advantages of computers is that we can do all research at home. The availability of research material means that we can send students to prepare for all sorts of task and project work, following up references in coursebooks or finding out about topics they are interested in. Many of the programs have excellent visuals and sound which make the material very attractive.

E-mail exchange: one of the main uses for computers which are hooked up to the Internet is as senders and receivers of e-mail, allowing access to people all over the world. Getting students from different countries to write to each other has greatly increased both their English development and especially their motivation. However, e-mails are often written in a special speaking-like informal style.

The use of video has been common feature in language learning. The use of video is just listening with pictures. Reasons why video can add a special extra dimension to the learning experience are seeing language-in-use, cross-cultural awareness, the power of creation, motivation. One of the main advantages of video is that students do not just hear language, they see it too. This greatly aids comprehension, since general meaning and moods are often conveyed through expression, gesture and other visual clues.

Broadly speaking, it is helpful to distinguish two different uses of information and communication technologies (ICTs):

1. Broadcasting - delivering content /resources including digital library resources via the Internet and material on DVD or CD-ROM, largely for knowledge transfer and research purposes.

2. Communicating – in online two-way dialogue, including e-mail discussion lists, computer-mediated communication for purposes of discussion and collaborative learning.

What teachers want to know is how using ICTs might enable them to teach their disciplines more effectively, more efficiently or more imaginatively. In other words, they think about which ICTs technologies might best serve their disciplines because it will do no good to import e-teaching methods developed in other disciplines for other purposes because some teachers are most interested in the analysis and evaluation of ideas, theories and processes-in challenging, questioning and creating knowledge, others storing and reproducing information.

There are some instructions concerning this:

1. Electronic methods and resources should be integrated with existing teaching practice, ensuring that they serve well-defined higher order purposes. Digital resources can complement classroom activities, library use and existing teaching methods, i.e., blended learning and offer new possibilities.

2. Communication technologies offer increased opportunity for discussion among students and between them and their teachers, formally (seminar style) and informally (chat), whether synchronously or asynchronously. These technologies also

enable collaborative work among students, especially in distance education and among international groups.

3. Digital texts of all kinds allow access wherever and whenever and eliminate the need for libraries to hold multiple copies. Text searching software offers new opportunities for textual analysis, from the small to grand scale.

4. Databases of cultural artefacts can include rare or otherwise inaccessible primary sources of all kinds (pictures, maps, audio and video recordings). A range of different text-types may be brought together on a website or on multimedia CD-ROM. These are especially valuable towards autonomous work, research and study of multidisciplinary fields.

5. The Internet and hypertext offer opportunities for creative work by students, which may be assessed, e.g. constructing a web page, guided exploration for good websites and source materials exercising discrimination and skills of critical evaluation. The students' choice of their own path through hypertext material may foster self-reliance and a spirit of inquiry.

Finally, students need training in approaching electronic resources critically and teachers need training and time to explore both the new possibilities and their integration in teaching programs.

So the teaching-learning methods, audial-visual, bibliographic, collaborative group, team work, creative writing, performance, essay writing, ICTs (DVD, CD-ROM, databases, search engines) and web-based methods (computer conferencing, the Internet, websites), lectures, oral presentations, project work, dissertations, reading (both primary and secondary texts), seminars, small-group discussion, tutorials, workshops are to become a normal part of the curriculum and of teachers' priorities.

References:

1. Akhmetov B. S. Information educational environment of the university: development, implementation, prospects //3rd All-Russian Scientific and Practical conference-exhibition. Omsk, 2006 URL: Yaroslavl Pedagogical Bulletin – 2020 – No. 6 (117)

2. Boikov S. N. The digital educational environment of the university – an integrator of the quality of the modern educational process // Modern trends in the development of science and education: Theory and practice / edited by G. S. Zhukova. Moscow: Moscow Polytechnic University, 2017. pp. 40-48.

3. Ustyuzhanina E. V. Digitalization of the educational environment: opportunities and threats /E. V. Ustyuzhanina, S. G. Evsyukov // Bulletin of Plekhanov Russian University of Economics. 2020. No 1 (97). pp. 3-12.

4. Stempleski S., Tomalin B. Video and motivation

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ БОЛАШАҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ АҚПАРАТТЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫ МЕН КӘСІБИ ДАМУЫ

Саржанова Ғ. Б., PhD доктор

Шетел тілінен даярлаудың теориясы мен әдістемесі кафедрасының
меңгерушісі, қауымдасқан профессор
galiya008@mail.ru

Цифрлық технологиялар – ақпарат ағынын басқарудың ең тиімді жолы. Ол тұтынушы үшін ең алдымен кең көлемдегі түрлі ақпарат көздеріне шектеусіз қол жеткізу мүмкіндігі деген сөз. Цифрлық технологиялар ірі көлемдегі ақпараттарды арнайы құрылғыларда сақтауға, тасымалдау мен көшіруге мүмкіндік береді. Цифрлық технологиялар арқылы адамдардың бір-бірімен қарым-қатынасы, білім алуы, жұмыс істеуі жаңғыртылды десек қателеспейміз.

XXI ғасырдың жаңа технологиялық және мәдени ортасы келесідей жаңа міндеттерді алға қояды: «АКТ (ақпараттық-коммуникациялық технология) саласындағы революциямен бір деңгейде болу үшін және жақын арада ғылыми-техникалық өрлеу екіпінінің соңынан еру үшін білім және оқу жүйесін түпкілікті қайта қарап шығу керек. Бізге жұмыс пен бос уақыттың арасындағы бұрынғы байланыстың орнына, жұмыс пен оқудың арасындағы өзара байланыстың жаңа жолдарын қарастыру керек, осы байланыстар адамға біліктілік пен күзiреттілікті дамыту мүмкіндігін береді, бұл екеуі өз кезегінде біліктілік талаптарының үздіксіз дамуымен қатар жүреді, ал бұл талаптардың ажырамас бөлігі АКТ пайдалану болып табылады».

Ақпараттық қоғам ақпаратты өңдеу мен алудың жаңа әдістерін талап етеді, бұл әдістер ұжымдық ақыл-оймен және коммуникациялық қоғаммен, сонымен қатар технология мен коммуникацияның өзара байланысы нәтижесінде пайда болатын жаңа тілдер көмегімен құрылады.

Ақпараттық қоғамда білім беру жүйесі мен құндылықтар жүйесін қайта ұйымдастыруды ынталандыратын негізгі факторлар: ғылыми-техникалық өнімнің желілік экономикасы, жаһандану және үздіксіз қозғалысы болып табылады. Білім беру реформасына бағытталған тұлға эталоны космополит болып табылады, оған шыдамдылық және диалогқа дайындылық, инновацияға, шығармашылыққа, өзгерістерге бейімделуге қабілеттілік тән, ол ынтымақтастықты жүзеге асыра алады және әлемнің мәдени түрленуіне жағымды қарайды. Белсенді кәсіби қызмет көрсету кезеңі ғасырымыздың басына келетін, желілік буынның бұл өкілдері аренаға адам мен технологияның өзара байланысы нәтижесінде шықты [1, 156б].

Өткен онжылдық ішінде цифрлық ресурстар мен құрылғылардың мөлшерінің қарқынды өсуі іс жүзінде жаңа заман көрінісін қалыптастырды – цифрлық құрылғылар, ресурстар мен қызмет көрсетулер заманы бір жақтан, ал

екінші жағынан – жаһандық ақпараттық медиалық ортаны күшейту. Сонымен бірге ақпараттық қоғамда білімді трансляциялау, беру, жинау, құру және тарату жүйелерінің әсер етуі сияқты жаһандық медиа орталықтың да адамзатқа әсерінің өсуі байқалады.

Сонымен, ақпарат дегеніміз не? Ақпарат оны пакеттеу мен беру үшін қолданылатын пішініне, ортасына байланысты, сонымен қатар оның түсініктемесі берілетін білім саласына байланысты әр түрлі анықтамаларға ие болатын ресурсты білдіреді. Жалпы «ақпарат» сөзінің синоним терминдеріне келер болсақ:

- «жасырын» білім;
- адамзат тәжірибесінің «пакеті»;
- есепсіз көп мәліметтерді бере алатын дереккөз;
- әр түрлі пішіні бар, пакеттеу әдістеріне, беру ортасына және жеткізу әдістеріне ие ресурс;
- адамдар: отбасы, достар, педагогтар, бірге білім алушылар;
- институттар, мысалы, мемлекеттік денсаулық сақтаудың арнайыландырылған мекемелері немесе әлеуметтік мекемелер. Сонымен қатар:
  - Ақпарат — бұл қоршаған ортаның объектілері және құбылыстары, олардың параметрлері, қасиеттері мен күйлері туралы, олардағы анықталмағандық дәрежесін, білімнің толық еместігін кемітетін мәліметтер (Н.В. Макарова);
  - Ақпарат — бұл энтропияны жоққа шығару (Леон Бриллюэн);
  - Ақпарат — бұл құрылым күрделілігінің өлшемі (Моль);
  - Ақпарат — бұл әртүрліліктің бейнеленуі (Урсул);

Ақпарат әлемдік экономика үшін ерекше маңызды дереккөзге, білім беру мен ғылыми-техникалық прогрестің негізгі құраушысына айналды. Ақпарат бұқараның барлық топтары алдына: білім алушылардың, жұмысшылардың және басқа да кез келген азаматтардың алдына көптеген мәселелерді қояды. Қазіргі заманғы ақпараттық шамадан тыс жүктеулер ақпараттың сенімділігіне көз жеткізу үшін адамдарды ақпаратты тексеру мен бағалауға мәжбүрлейді. Дегенмен, ақпарат адамдарды өздігінен сауатты қылмайды. Қорытындылай келе, күмәнсіз, ақпарат:

- шығармашылық пен жаңашылдықтың маңызды элементі;
- білім беру мен ой әрекетінің негізгі ресурсы;
- білімді азаматтарды қалыптастырудың түйінді ресурсы;
- азаматтарға ғылыми қызметінде, денсаулық саласында, жұмыста ең жоғары нәтижелерге қол жеткізе алатын фактор;
- әлеуметтік-экономикалық дамудың маңызды ресурсы болып табылады [2, 79-80б].

Сауаттылық дегеніміз не? Әр түрлі мәдени мәнмәтіндер тарихы аясында «сауаттылық» термині әр түрлі мәндерге ие болды. Дәстүрлі түсінік бойынша ол оқи білу, жаза білу және санай білуді білдіреді. Қазіргі жағдайларда

сауаттылық, білім алу, сонымен қатар құзіреттіліктің (білімнің, икемділіктің және әлеуметтік тәжірибенің) жаңа түрлеріне ие болу ақпараттар мен білімге негізделген қоғам өміріне белсенді және табысты араласу үшін жылдар бойы міндетті шартқа айналды.

ЮНЕСКО алғашқы құрылған күнінен бастап сауаттылық идеясын білім беру мен орудың ажырамас бөлігі ретінде дамытып келеді. 1958 жылы ЮНЕСКО адамның күнделікті әрекетіне қажетті қарапайым қысқаша хабарламаларды түсіну үшін оқу мен жазу сияқты сауаттылықтың да негізгі деңгейін анықтады. 1990 жылдары адамның тіршілік әрекеті мен оның өзіндік, әлеуметтік дамуы үшін қажетті оқу, жазу және есептеу қабілетін жүзеге асырудан тұратын сауаттылықтың кеңейтілген ұғымы ұсынылған болатын. 2004 жылы анықтама қайтадан қарастырылып, сауаттылық келесідей анықталды: «теңестіру, ұғыну, түсіндіріп беру, ақпаратты құру, байланысқа түсу, есептеулер жүргізу және әр түрлі мәнмәтіндерге қатысты баспа және қолжазба материалдарын қолдану. Сауаттылық жеке адамдардың мақсаттарына қол жеткізуде, білім алу және мүмкіндікті арттыру үшін, сонымен қатар желілік бірлестік пен жалпы қоғамның өміріне толығымен араласу үшін білім берудің үздіксіздігін ұсынады». Сауаттылық ЮНЕСКО-ның «Бәріне арналған білім» бағдарламасының негізгі мақсаттарының бірі болып. Технологияның дамуы, ақпарат мөлшерінің өсуі және оның формалары мен тасымалдаушыларын әртараптандыру жағдайларында «сауаттылық» термині «жаңа сауаттылыққа» айналады, осылайша жаңа формалар мен кеңейтілген метафоралық мәнге ие болады, сонымен қатар «функционалды сауаттылық», «сыни (критикалық)» және «шешендік» сауаттылық ұғымдарымен арақатынаста болатын ақпаратты алу, қабылдау, өндіру және беру үшін негізгі икемділіктерге қол жеткізумен байланысты ұғымдарды жинай бастайды. Анықтамаға сәйкес ЮНЕСКО (1978) былай дейді: «егер адам әрекет етудің кез келген түрін білсе, оның ішінде сауаттылық адамның тобы немесе бірлестігінің тиімді қызмет көрсетуі үшін қажетті болса және оған өзіндік даму мен бірлестігінің дамуы үшін оқу, жазу немесе санауды пайдалануға мүмкіндік берсе, онда адам функционалды сауатты болып табылады». Білім мен ақпаратқа қол жеткізуді АТ (ақпараттық технологияны) қолдана отырып жүзеге асыратын икемділікке сәйкес «технологиялық», «компьютерлік», «ақпараттық», «медиялық», «аудиовизуалдық» сауаттылық ұғымдары пайдаланылады. Нақты салаларда білімге қол жеткізу икемділігін белгілеу үшін қаржылық, статистикалық, ғылыми, құқықтық, саяси, экономикалық, географиялық және экологиялық сауаттылық, денсаулық сақтау саласындағы сауаттылық, өнер саласындағы сауаттылық және т.б. ұғымдар пайда бола бастады [3, 13-176].

Сауаттылықтың негізгі анықтамасы: «білімділік күйі». Педагогтар тілінде «негізгі сауаттылық» деп классикалық немесе дәстүрлі сауаттылық түсіндіріледі, ол дегеніміз – оқуға, жазуға, арифметикалық есептеулер мен операцияларға оқытылғандық. Түгелдей дерлік, барлық қоғамдық формацияларда сауаттылыққа бастауыш және орташа білім беру орталарында,

бірінші кезекте мемлекеттік және жеке меншік мектептерде қол жеткізіледі, бірақ негізгі сауаттылыққа үйде немесе қоғамдық орталықтарда қол жеткізуге болады.

Сонымен бірге, ақпараттық қоғамда функциональдық сауаттылықтың тағы бір құрамдас термині – ақпараттық сауаттылықпен де байланысы бар. Қазіргі кезде ақпараттық ортада адамның табысты және комфортты өмір сүруін қамтамасыз ететін мәнді шарттардың бірі болып ақпараттық сауаттылық жатады.

Осы тұста цифрлық сауаттылық ұғымына мынандай анықтама бердік: цифрлық сауатталық – ақпараттық технологияларды тиімді әрі мәнді пайдалану арқылы туындайтын сауаттылықтың басты құрамдас бөлігі.

Ақпараттық сауаттылық – мәселелерді талдау және шешімдер қабылдау үшін қолданылатын ақпаратты алу, ұғыну, бағалау, бейімдеу, түрлендіру, сақтау және ұсыну үшін қажетті қызметтердің жиынтығы. Ақпараттық сауатты адамдар келесі негізгі дағдыларға ие: критикалық ойлау, ақпаратты талдай білу және оны өз ойын білдіру мақсатында қолдану, тәуелсіз оқуға қабілеттілік, ақпаратты құру, ақпараттандырылған азамат және кәсіпқой (профессионал) болуға дайындық, қоғам өміріне араласу. Ақпараттық сауаттылық келесі дағдылардан тұрады:

- Ақпараттық қажеттіліктерді анықтау/ұғыну: Мен нені тапқым келеді? Мен қандай мәселені шешуге тырысудамын?
- Ақпарат дереккөздерін анықтау: Нені пайдалану керек: Ғаламтор, кітаптар немесе телевизия?
- Ақпараттың орналасқан жерін анықтау немесе оны іздеу: Ақпаратты қай жерден іздеуге болады? Кімнен көмек сұрау керек?
- Ақпаратты талдау және сапасын бағалау: Берілген ақпарат қаншалықты сенімді екенін қалай білуге болады?
- Ақпаратты ұйымдастыру, сақтау немесе архивтеу: Көптеген дереккөздерден алынған ақпаратты қалай тиімді ұйымдастыруға болады?
- Этикалық нормаларға сәйкес ақпаратты тиімді және нәтижелі пайдалану: Ақпаратты құрастырушылардың авторлық құқығын бұзбау мақсатында қалай әрекет етсем болады?
- Жаңа мағлұматтарды құру және алмасу: Менің ақпаратымды қалай ұсынуға болады?

Сауаттылықтың әрбір формасына енген ұғымдар мен дағдылар жиынтығын түсіндіру техникалық аспектілерге немесе когнитивті, психологиялық және әлеуметтік аспектілерге екпін қойылуына байланысты (қоршаған ортаны тану үшін техникалық дағдыларды қолдануды критикалық қабылдау қажеттілігі туралы идея – IFLA). Ақпараттық сауаттылықтың жиі дәйектелетін анықтамасы 1989 ж. Американың кітапханалық ассоциациясымен (ALA) ұсынылған түсінік болып табылады: «Ақпараттық сауаттылық – адамның өзіне қай кезде ақпарат керектігін түсіну, оны таба білу, бағалау және

сол ақпаратты тиімді қолдану қабілеттілігі» (Президент комитетінің ақпараттық сауаттылық бойынша қорытынды есебі. Американың кітапханалық ассоциациясы, Чикаго, 1989). Ақпараттық сауаттылық үшін алынған ақпаратты критикалық ойластыру дағдыларын қолдана отырып, белгілі бір ақпараттық қажеттіліктерді қанағаттандыру мақсатында, алынған мәліметті критикалық қабылдау дағдыларын қолдана отырып, әр түрлі дереккөздерді пайдалану маңызды рөлді атқарады.

Ал О.Громованың пайымдауынша: ақпараттық сауаттылық – бұл ақпараттық қажеттілікті тұжырымдай білу, ақпаратты сұрау, іздеу, сұрыптау, бағалау және қандай күйде болса да өңдеу [4, 45б].

«Цифрлық сауаттылық» ұғымы ақпараттық қызмет аспабы ретінде икемділік шегінен тек қана компьютерді пайдалану үшін шықты, осылайша технологиялық сауаттылыққа: компьютерлік және АКТ сауаттылыққа қатысты ұғымдар тізбегін қарастыра бастады. Цифрлық сауаттылық дамудың катализаторы қызметін атқарады, себебі ақпараттық қоғам азаматының, электрондық қызметті тұтынушының өз бетімен білім алуына және басқа да өмірлік маңызы бар дағдыларға қол жеткізуіне септігін тигізеді.

Цифрлық сауаттылық – дағдылардың маңызды топтарын біріктіретін шекті ұғым: компьютерлік сауаттылық компьютер саласындағы қолданушылық, арнайы, техникалық дағдылардан тұрады; АКТ сауаттылығы коммуникациялық құрауышты компьютермен қуатталатын және Ғаламтор арқылы таратылатын қызметтер мен мәдени ұсыныстарды пайдалану үшін арналған қолданушы дағдыларының жиынтығы ретінде құрайды; сонымен қатар келесі білімдерге: цифрлық ақпаратты тиімді түрде табу, алу, таңдау, өңдеу, жіберу, құру және қолдану қабілеттеріне негізделген қоғамның басты аспектілеріне шоғырланған ақпараттық құрауыштан тұрады.

Бүгінгі таңда Қазақстанда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылып отыр. Қазақстан Республикасында соңғы жылдары білім беру саласындағы жүргізіліп жатқан реформалар еліміздегі білім беру сапасының әлемдік деңгейге сәйкес келуін қамтамасыз ету, сол арқылы әлемдік сұранысқа жауап бере алатын мамандарды даярлау және бәсекеге қабілетті білім беру болып табылады. Еліміздің басшысы Н.Ә.Назарбаев қазақстандық мұғалімдердің кәсіби даму саласындағы жаңа көзқарасы олардың педагогикалық өміріндегі қосымша оң өзгерістер енгізуге мүмкіндік беруде. Сапалы білім беру – оқыту мен тәрбиелеудің үздіксіз үдерісі. Қазіргі кезде білім берудегі мақсат жан-жақты білімді, өмір сүруге бейім өзіндік ой- талғамы бар, адамгершілігі жоғары, қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Бұрын оқытуда оқушылар тек қана тыңдаушы, орындаушы болып келсе, ал қазіргі оқушы өздігінен білім іздейтін жеке тұлға екендігіне ерекше мән беруіміз керек. Бүгінгі білім беруде оқушыны білімділік, іскерлік, шығармашылық әдістерге баулудың жолдарын іздестіре отырып, мұғалім-шәкірт арасында рухани және сезім бірлестігін айқындайды. Қазіргі кезде оған жететін жаңа педагогикалық технологиялар да баршылық екені сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. А.Аменов «Ақпараттық сауаттылық – бүгінгі заман талабы», НиРса 2009ж.
2. Тимофеева Н.М. Сандық сауаттылық өмірлік дағдылардың компоненті ретінде. Журнал "Психология, Әлеуметтану және педагогика" № 7 (46) июля 2015 | Рубрики: Педагогика 2. "Ресей Федерациясының сандық экономикасы"бағдарламасы. Электронды ресурс.
3. Сандық болашақ. Медиа - және ақпараттық сауаттылық дағдыларының каталогы. - Мәскеу, аймақаралық кітапханалық ынтымақтастық орталығы (МЦБС), 2013. – 68 с.
4. О.Громова, И.В.Дидрих, О.Г.Иванова, М.А.Ивановский «Ақпараттық технологиялар» РУДН 2013г.

ШЕТ ТІЛІ ЖӘНЕ КӘСІПТІК ШЕТ ТІЛІ САБАҒЫНДА МЕДИАБАҒДАРЛАМАЛАРДЫ (SOCRATIVE) ҚОЛДАНУ

Султанбекова Э. Ж., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды
университетінің

«7М01703 – Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының 1 курс
магистранты

Eleo-96@mail.ru

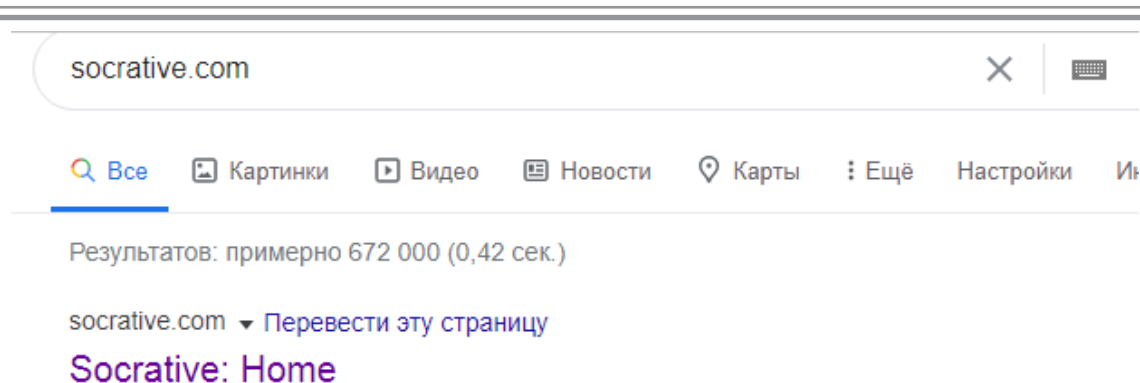
Жетекші: философия докторы, PhD Каскатаева Ж.А.
Қарағанды, Қазақстан

Қазіргі таңда, оқыту процесінде әртүрлі сайттар мен интернет ресурстарды қолдану өте тиімді және сапалы шешім болып саналады. Шет тілі оқытушылары сабақты өткізу барысында әртүрлі бағдарламаларды, интернет ресурстарды әрқашанда қолданады. Олар: Learning Apps, MindMap, ThingLink, Johnny Grammar Word Challenge, ал бұл мақалада ұсынылып отырған интернет ресурс Socrative.com болып табылады.[1]

Socrative - викториналар, сауалнамалар мен тестілерді жылдам құруға мүмкіндік беретін ақысыз қызмет. Socrative вебсайты арқылы тест нәтижелерін нақты уақыт режимінде жылдам қарап, бүкіл топтың ғана емес, сонымен қатар әр студенттің үлгерімін бағалау мүмкіндігін береді. [2]

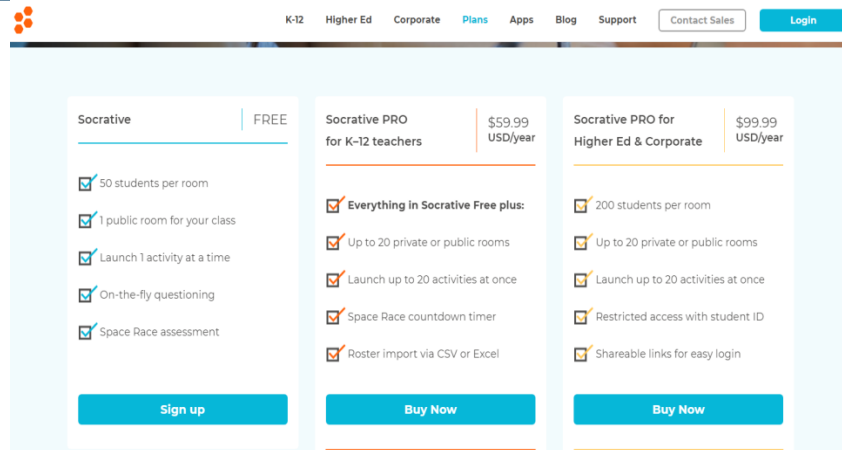
Оның артықшылықтары: тегін, тек қана google парақшасы қажет етеді, арнай және жалпы пәндер оқытушыларына арналған, жұптық және топтық тапсырмаларды ұйымдастыруға болады. Төменде socrative сайтына толық анықтама көрсетіледі:

Бұл сайтқа оқытушы ретінде тіркелу үшін кез-келген шолғыштың іздеу жолағында Socrative деп теріп, сайт сілтемесіне өтеміз.[3]

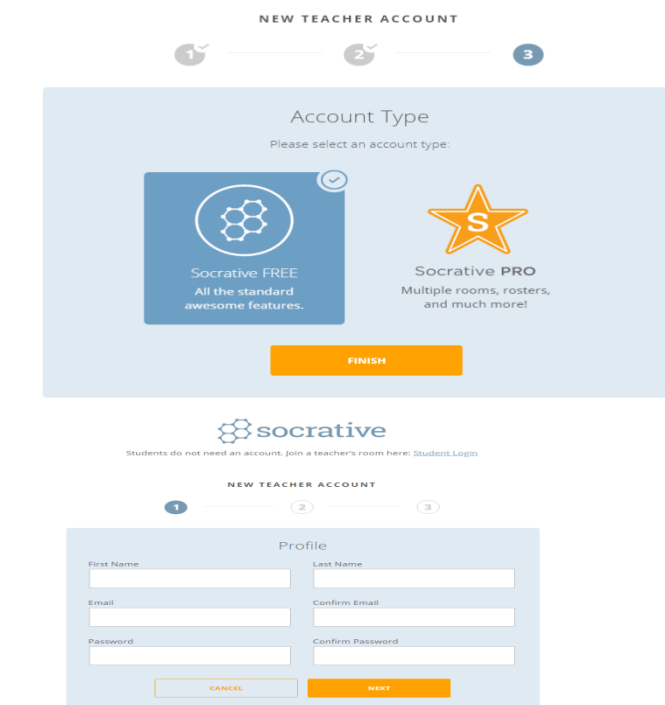
1 сурет. Socrative

Өз аккаунтымызды құру үшін «GET A FREE ACCOUNT» батырмасын басамыз.

2 сурет. Аккаунт құру

Қажетті мәліметтерді ағылшын әрпімен толтырып болғансоң, «I agree to the Terms» жолына белгі қойып, «SUBMIT» батырмасын басу арқылы тіркелеміз.

3 сурет. Тіркелу

Викторина құру келесі қадамдар жасалады.

1-қадам. Quiz құру үшін «Manage Quizzes» батырмасын басамыз.[4]

2-қадам. Ашылған терезеде «CREATE QUIZ» батырмасын басамыз.

3-қадам. Тиісті бөлімге викторинаның атауын енгізіп, әрі қарай, сұрақ санатын таңдаймыз “MULTIPLE CHOICE”, “TRUE/FALSE”, “SHORT ANSWER”

4-қадам. «MULTIPLE CHOICE» батырмасын басу арқылы келесі терезе пайда болады. Біз барлық қажетті бөлімдерді толтырамыз.

5-қадам. Барлық талап етілген бөлімдерді толтырғаннан кейін, дұрыс жауапқа белгі қоямыз. Сұрақтарды сақтау үшін «Save» батырмасын басамыз.

6-қадам. Келесі санатқа сұрақ қою үшін «TRUE/FALSE» батырмасын басамыз.

7-қадам. Бұл жағдайда сұрақтың мәтінін енгізу керек және сәйкесінше True/False пернелерін басу арқылы дұрыс нұсқаны көрсету керек. Қажет болған жағдайда, «Explanation» бөлімінде сұраққа түсіндірмелер қосуға болады (Сұрақ бойынша жұмысты аяқтағаннан кейін «Save» батырмасын басу қажет)

8-қадам. Сонымен, үшінші санаттағы сұрақ құру үшін “SHORT ANSWER” батырмасын басамыз.

9-қадам. Сұрақтың тұжырымын тиісті бөлімге енгіземіз. Пайда болған бөлімге дұрыс жауапты қосу үшін «+Add» батырмасын басамыз.

10-қадам. Викторинаның барлық сұрақтары аяқталғаннан кейін «Save&Exit» батырмасын басып сақтаймыз.

11-қадам. Викторинаны орындаушылар үшін (мектеп оқушылары, студенттер, т.б.) «Dashboard немесе Launch» бөлімін ашып, «StartaQuiz» батырмасын басамыз.

12-қадам. Қажетті викторинаны таңдаймыз

13-қадам. Викторинаның қажетті параметрлерін таңдап, «Start» батырмасын басамыз.

14-қадам. Жұптық немесе топтық тапсырмаларды ұйымдастыру үшін «Launch» бөліміне өту арқылы «Space Race» батырмасын басып, керекті тақырыпты таңдап болғансон, қажетті параметрлерін таңдап, «Start» батырмасын басамыз. Бұл бөлімде сайт студенттерді автоматты түрде жұптық немесе топтық түстерге бөледі. Сол түстер арқылы студенттер тапсырманы орындау барысында өз жұптарымен ақылдасып орындайды.

Қорытындылай келе, осы сайт арқылы «Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету» мамандығына жасаған өз тәжірибемдегі жеке және жұптық жұмыстар және олардың нәтижелері. Бұл жерде грамматикалық және лексикалық тапсырмалар ұйымдастырылған. Дұрыс жауаптары жасыл, ал қате жауаптары қызыл түспен көрсетіліп тұрады.

ПОВЕЩАНИЕ INTELLIGENCES

вторник, 16 февраля 2021 г., 09:50

Share Export

Show Names Show Responses Show Results

NAME	SCORE %	1	2	3	4	5	6	7	8
Aida	13%	✓ A	✗ B	✗ A		✗ C	✗ A		
Alibek	63%	✓ A		✓ C			✓ B	✓ A	✓ C
Balauza	88%	✓ A	✓ D	✓ C	✓ A	✓ B	✓ B		✓ C
Baurzhan	✓ 38%	✗ B	✗ B	✗ D	✗ C	✓ B	✗ C	✓ A	✓ C
Dana	38%					✗ C	✓ B	✓ A	✓ C
Edige	✓ 75%	✓ A	✓ D	✓ C	✓ A	✓ B	✗ A	✓ A	
Ersultan	✓ 13%	✓ A	✗ A	✗ B	✗ C	✗ A	✗ C	✗ D	✗ A
Maral	✓ 63%	✓ A	✗ B	✓ C	✓ A	✓ B	✗ C	✗ D	✓ C
Miras	50%				✓ A		✓ B	✓ A	✓ C
Nazerke	38%	✓ A			✓ A		✓ B		
Nuraty	✓ 100%	✓ A	✓ D	✓ C	✓ A	✓ B	✓ B	✓ A	✓ C
Nurlan	38%			✓ C	✓ A			✓ A	

4 сурет. Жұмыс нәтижесі

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. www.socrative.com
2. <https://www.youtube.com/watch?v=q-TM4lAzTkk>
3. Баданов А.Г. Socrative Teacher manual [Электронный ресурс] // Google Презентация. – Режим доступа: https://docs.google.com/presentation/d/11q6_blwNxLG8A8v4Q0WA_tT9qXvONd38cqQKiEpJql8/edit?usp=sharing
4. Шмакова О.В. Использование веб-сервиса Socrative в образовательной деятельности [Электронный ресурс] // Сайт учителя английского языка Шмаковой Ольги Валерьевны. - Режим доступа: <http://englearn.ucoz.net/index/ikt/0-6>

ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ И ТЕХНОЛОГИЙ В ТРАДИЦИОННЫЕ УЧЕБНЫЕ ДИСЦИПЛИНЫ В УСЛОВИЯХ ШКОЛЫ

Сатыбаев М.С., Дю Н.Г., Тулькубаева С.И.

КГУ Ош. Имени Ю. Н. Павлова

КГУ ОШ № 6 города Темиртау

КГУ «Школа лицей № 53»

madik_satybaev@mail.ru

Каждый учитель, работая в школе заинтересован, сделать свои уроки максимально информативными, доступными, понятными, и естественно результатом своей успешной работы преподаватель считает, когда в конце учебного года он получает доказательство того, что учебный материал был ребятами усвоен, закреплен.

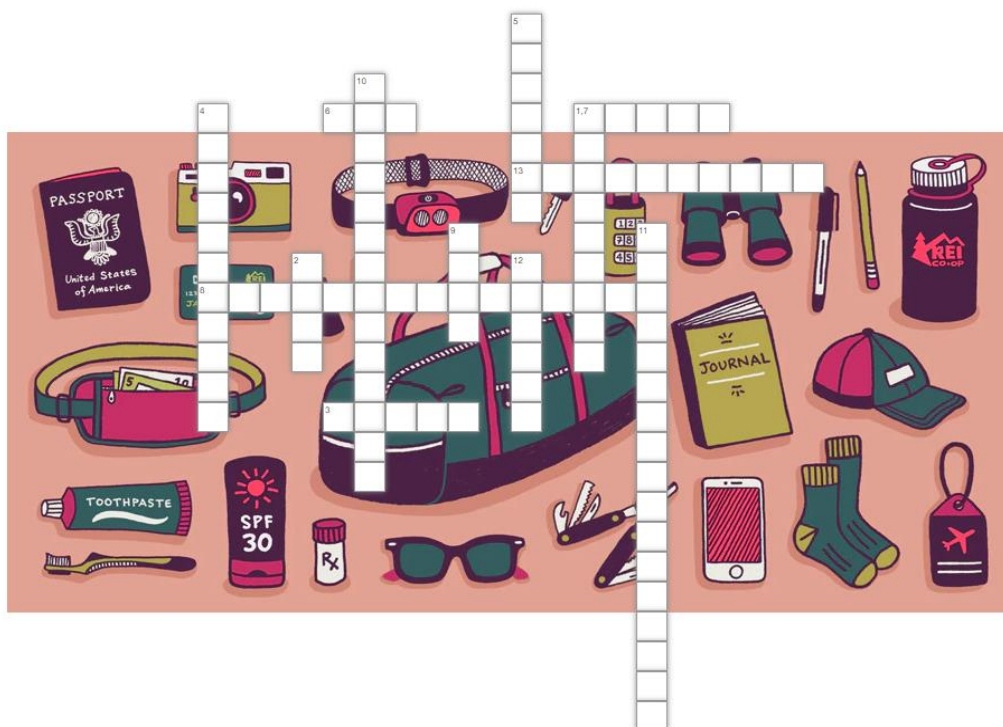
В связи с тем, что в последние годы вся образовательная система в республике оказалось в особой ситуации (пандемия), учителя, а также учащиеся вынуждены были перейти на дистанционное обучение. Резко возросла обеспеченность детей компьютерами, ноутбуками, планшетами и различными гаджетами. Появилась и расширилась возможность реализации использования на уроках различных цифровых образовательных ресурсов, то есть решение давно созревших и необходимых нововведений в системе образования в целом, стимулирующих развитие образовательных процессов в республике,

что в свою очередь изменила структуру проведения уроков: подача раздаточного материала (аудиовизуальная подача текста, проведение мультимедийных презентаций и т.д.), мониторинг успеваемости (Bilimal-электронный журнал). Стали доступны каждому ребенку и каждому преподавателю популярные онлайн сервисы, работа с ними естественно влияло на качество всего учебного процесса (learningapps, Kahoot, Duolingo.com. PuzzleEnglish, Busuu. com. и другие).

Развитие современных информационно – коммуникационных технологий позволяет преподавателям иностранного языка средней школе широко применять лично – ориентированную технологию интерактивного обучения. Такой вид обучения предполагает обучение во взаимодействии. Обладая возможностью применять на своих уроках такое мощнейшее средство как цифровые образовательные ресурсы, учителя приобрели возможность обеспечить более высокое качество подачи учебного материала, а также использовать различные текстовые, звуковые, графические, сенсорные и другие коммуникативные каналы, что естественно обеспечивает условия для более успешной деятельности учащихся, положительно влияя на их учебную мотивацию. В наше время и ребята в школе, и преподаватели обладают достаточной компьютерной грамотностью, что позволяет создавать и

воспринимать оригинальные учебные материалы, содержание которых мотивирует учеников занимать на уроке английского языка активную позицию, чтобы достигнуть успешных результатов. Современные педагоги иностранных языков стараются применять на своих уроках обучающие презентации, которые должны обучить ребят чтению, письму, говорению или аудированию. Учителя английского языка могут применять текстовые редакторы, электронные таблицы, тесты, электронные учебники, учебные интернет ресурсы, все это способствует обучению ребят лексике, грамматике, фонетике, словарному вокабуляру. Учителя могут создавать электронные учебники для успешной работы ребят индивидуально, в группах, или всем классом, которые могут быть широко иллюстрированы, содержать различные языковые и речевые упражнения. Применение мультимедиа презентации, различных обучающих программ, использование интернет – ресурсов - обогащают урок учителя иностранного языка, делая его увлекательным, содержательным, способствующим усвояемости любой сложной темы. Современные цифровые инструменты позволяют осуществлять деятельностный подход в образовательном процессе и способствуют успешному формированию коммуникативной и информационной компетенции ребят, что в свою очередь повышает качество образования и способствует модернизации общего образования.

Используя цифровые образовательные ресурсы, учитель может создавать различные игровые учебные ситуации, проводить экспресс тесты, привлекать ребят к участию в работе, которую условно можно назвать «мозговой штурм», тем самым предотвращая быструю утомляемость детей от монотонной, затяжной работы во время урока. Например: можно предложить ребятам учебную ситуацию, которая способствует закреплению новых слов, которые были пройдены на предыдущем уроке при прохождении был использован онлайн – сервис Learningapps.

Across

3. A portable battery-powered electric lamp.

6. A diagrammatic representation of an area of land or sea showing physical features, cities, roads, etc.

7. An apparatus for cooking or heating that operates by burning fuel or using electricity.

8. Insect don't like this

13. These protect your eyes when there is a lot of sun.

Down

1. A cream or lotion rubbed on to the skin to protect it from the sun.

2. A small house: people sleep inside it.

4. A small box containing items such as bandages, plasters, and antiseptic wipes for use in giving help to a sick or injured person until full medical treatment is available.

5. An instrument containing a magnetized pointer which shows the direction of magnetic north and bearings from it

9. This is very long: it helps you go up a mountain

10. Use this to talk to your family

11. When it rains, these help you to stay dry.

12. These protect your hands

Естественно, что опытный преподаватель понимает, что нельзя полностью полагаться на интернет – ресурсы. Их применение не гарантируют качественного языкового образования, главное компетентно расставить приоритеты, выработать определенную методику, которая бы улучшила качество образовательного процесса и способствовала бы получению

положительных результатов, разумно используя преимущество интернет технологии при изучении иностранного языка. Подача учебного материала должна быть доступна, наглядна, дифференцирована, увлекательна, продуктивна. Главная задача педагогов это воспитание информирование целостностной личности, человека, который сможет, полученные знания применить во взрослой жизни, самореализоваться и коммуницировать в любом коллективе. Преподаватели иностранных языков стараются использовать на своих уроках цифровые технологии, что соответствует потребностям современных детей. Мультимедийные тексты для ребят должны быть краткими, выражены ясным, четким языком, который бы легко воспринимался ребятами. Чтобы приучить ребят к чтению на английском языке и научить слушать тексты, воспринимая их через органы слуха, то есть проводить аудирования, приходится применить немало усилий. Модернизация в сфере образования позволяет учителям иностранных языков внести свой реальный вклад в решение задач повышения качества образовательных услуг. Преподаватели английского языка стараются развивать у учащихся иноязычную коммуникативную компетенцию. Дети должны понимать, что английский может им понадобиться как средство общения со сверстниками в интернете, социальных сетях, как средство пополнение знаний из книг, статей, журналов которые они могут прочитать в оригинале. В будущем все это может понадобиться им в учебе высшей школе или профессиональной деятельности. Учитель должен уметь работать в новых постоянно меняющихся условиях многообразности образовательных программ, УМК, образовательных учреждений, выработать способность адаптироваться к педагогическим инновациям и быстро реагировать на современные процессы социального и экономического развития общества.

Учитывая новые стандарты образования цель учителей английского языка - создание адекватных условий для развития иноязычной коммуникативной компетенции, самостоятельности учеников, их саморегуляции, стремления к самосовершенствованию, к самоопределению и самореализации. Использование цифровых инструментов предполагает способствование обучению учащихся наборам языковых единиц и формированию на этой основе знаний и фонетических, лексических, грамматических навыков, обеспечивающих возможность пользоваться языком как средством общения. Современные инновационные технологии позволяют применять на уроке все виды речевой деятельности: аудирование, говорение, чтение, письмо.

Заинтересованный в успехе опытный преподаватель старается использовать различные средства для достижения своей основной цели, обучить и заинтересовать своих учеников уважительно относиться к иностранному языку, другой культуре, толерантности и гуманности. Поэтому естественно в современных реалиях цифровые образовательные ресурсы используются как действенный инструмент преподавания, который

существенно влияет на весь учебный процесс, делая его увлекательным, активизирующим мыслительную деятельность ребят, стимулирующим их, активно и увлеченно участвовать на уроке. Роль преподавателя и его основная функция заключается в том, что он при такой методике преподавания, когда повсеместно используются интерактивные формы обучения, становится активным помощником. Важнейшей задачей учителя является организация и стимулирование образовательного процесса. И мотивация, и познавательная активность ребят, и интенсификация процесса обучения все это усиливается с использованием цифровых ресурсов на уроках английского языка, так как они являются не только средством подачи материала, но и в какой-то степени являются контролирующим средством. Учитель может наблюдать одновременно ответы на заданные вопросы на персональных компьютерах каждого ребенка. Что предоставляет учителю вовремя корректировать ответ, давать дополнительные пояснения нуждающемуся в его помощи ученику, оценить, насколько был усвоен детьми учебный материал. Применения цифровых технологий способствуют как активизации, так и оптимизации всего учебного процесса, в какой-то степени расширяет возможности преподавателя в выборе материала и форм учебной деятельности, что положительно влияет на подготовку проведения урока и на сам урок. Использование на своих уроках мультимедийных презентаций, является очень удобным средством для подачи любого учебного материала. Возможность использования интерактивной доски вооружает учителей средством, которое способствует организации активизации внимания всего класса, позволяет наглядно продемонстрировать весь лексический, грамматический и даже фонетический материал, обеспечивая опорную поддержку при обучении всех видов речевой деятельности. Цифровые ресурсы позволяют сочетать разнообразную текстовую и аудио наглядность.

Сеть интернет позволяет участвовать ребятам в конкурсах, олимпиадах, которые проводятся среди учеников города, республики, а также международных олимпиадах. Учащиеся нашей школы повсеместно участвуют в олимпиадах, таких как Britishbulldog, NIO, KIO, лисенок, кенгуру и т.д. Учителя достижения его учеников на таких олимпиадах стимулирует повышать собственный уровень владения языком, педагоги получают возможность обогатить свой опыт, приобрести качественно новый языковой и страноведческий материал. Использование на своих уроках современных инновационных технологий позволяют как учителю, так и ученику с помощью чатов, виде конференции, электронных чатов и конференций обогатить свои знания о мире, о жизни сверстников зарубежом. Ребята учатся общаться пусть сначала короткими фразами, затем используя более обширный текстовый материал с ребятами из других стран. Им предоставляется возможность пользоваться библиотеками мира, они получают доступ к информации по страноведческой тематике.

Реализуя свои преподавательские амбиции, активно используя на своих уроках цифровые каждый учитель иностранного языка стремится создать искусственную иноязычную среду в процессе обучения, пусть и не на долгое время. Вся работа современного учителя нацелена на то, чтобы обеспечить наиболее успешное восприятие его подопечными учебного материала.

Список использованной литературы:

1) Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пос. / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.К. Петров /Под ред. Е.С. Полат. - М.: Издательский центр "Академия", 1999. - 224 с.

2) Пасхин Е.Н. Философско-методологические аспекты информатизации образования // Системы и средства информатики: Информационные технологии в образовании: От компьютерной грамотности - к информационной культуре общества. / Отв. ред. И.А. Мизин. Вып. 8. - М.: Наука, Физматлит, 1996, с. 84-90.

3) http://www.rg.ru/oficial/doc/min_and_vedom/mim_bezop/doctr.shtm

4) http://www.e-joe.ru/sod/98/2_98/st013.html

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ И ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫМ ПРЕДМЕТАМ

Тайкуманова М.А. магистр педагогических наук

Таукелова А.А. магистр педагогических наук

Карагандинский университет им. Е.А.Букетова, преподаватель,

taykumanova@mail.ru , hamzina_aika@mail.ru

Высокий уровень глобализации современного мира неизбежно коснулся всех сфер человеческой деятельности. Интеграция Казахстана в мировой образовательный процесс привела к необходимости модернизации системы среднего и высшего образования. Руководство Казахстана своевременно определило ведущие тенденции мирового развития и в области языкового образования предложило, как наиболее перспективную модель полиязычного образования для подготовки конкурентоспособных кадров, обладающих высокой языковой компетенцией.

Нормативно-правовая основа полиязычного образования зиждется на Законе РК «О языках в Республике Казахстан», Государственной программе функционирования языков в Республике Казахстан на 2001-2010 гг. [1] Концепции языковой политики Республики Казахстан, Концепции расширения сферы функционирования государственного языка, повышения его конкурентоспособности на 2007-2010 гг., [2] культурном проекте

«Триединство языков», Государственной программе развития и функционирования языков в Республике Казахстан на 2011-2020 гг. [3]

Для эффективной разработки стратегии и тактики реализации идей полиязычия в рамках новой парадигмы образования необходим анализ условий и возможностей современной системы образования. Очевидно, что перспективы развития полиязычного образования в реальной педагогической действительности, в первую очередь, обусловлены инновационным характером языковой политики государства.

Необходимо отметить, что основополагающим для полиязычия в Казахстане является осуществление триединства казахского, английского и русского языков. Таким образом, учитывается особое положение казахского языка как государственного и традиционная ориентация казахского общества на русский язык и русскую культуру. Она была заложена еще великими просветителями А.Кунанбаевым, Ч.Валихановым, И.Алтынсариним и др.

Усвоение языков – сложный процесс, обеспечивающий овладение духовно-нравственным и эстетическим опытом, зафиксированным в понятиях, законах, правилах, определениях, терминах, описаниях. Человек овладевает этим опытом на протяжении всей жизни – в игре, труде, общении. «Век живи – век учись», – гласит народная мудрость. Но в школе это усвоение носит специально организованный управляемый характер, подчинено целям и задачам, выдвигаемым обществом в соответствии с уровнем его развития.

Одной из основных задач Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2016 - 2019 годы [4] является обновление содержания среднего образования, которое требует разработку и реализацию программ развития систем образования, обеспечивающих поэтапный переход на компетентностно-ориентированную модель обучения.

Одной из таких программ является «Дорожная карта развития трехязычного образования на 2015-2020 годы», из основных направлений которой выступает разработка учебно-методических пособий по интегрированному обучению предмету и языку. [5]

Именно поэтому появляются новые образовательные технологии и одной из таких технологий является предметно-языковое интегрированное обучение CLIL (Content and Language Integrated Learning).

Исходя из этого, развитие речевой деятельности путем описания и объяснения методики интегрированного обучения английскому языку и предметам естественнонаучного цикла (информатика, физика, химия, биология, естествознание) на основе методики CLIL.

Под интеграцией в педагогическом процессе исследователи понимают одну из сторон процесса развития, связанную с объединением в целое ранее разрозненных частей. Этот процесс может проходить как в рамках уже сложившейся системы, так в рамках новой системы.

Сущность процесса интеграции – качественные преобразования внутри

каждого элемента, входящего в систему. Принцип интеграции предполагает взаимосвязь всех компонентов процесса обучения, всех элементов системы, связь между системами, он является ведущим при разработке целеполагания, определения содержания обучения, его форм и методов. Интегративный подход означает реализацию принципа интеграции в любом компоненте педагогического процесса, обеспечивает целостность и системность педагогического процесса.

Интегративные процессы являются процессами качественного преобразования отдельных элементов системы или всей системы. Многие исследования в отечественной дидактике и в теории воспитания опираются на выше перечисленные положения при разработке конкретных путей совершенствования образовательного процесса. В системе образования, на всех её ступенях интеграция означает реальную, а не декларируемую возможность минимально ограничивающей альтернативы для детей, подростков, молодёжи с проблемами в развитии – обучение или в специальном образовательном учреждении, или, с равными возможностями, в образовательном учреждении общего вида, например, в учреждениях общего среднего образования». Термин интегрированное обучение используется в работах ведущих учёных в области специального образования: Л.С. Волковой, А.А. Дмитриева, Н.Н. Малофеева, Н.М. Назаровой, М.И. Никитиной, Л.П. Уфимцева, Н.Д. Шматко и др.

Целями интегрированного обучения являются следующие положения

1. Создание оптимальных условий для развития мышления учащихся в процессе обучения физике, математике, информатике, на основе интеграции этих предметов.
2. Преодоление некоторых противоречий процесса обучения.
3. Повышение и развитие интереса учащихся к указанным предметам.

Современные образовательные технологии, применяемые для формирования иноязычной коммуникативной компетенции, весьма эффективны с точки зрения создания образовательной среды, обеспечивающей взаимодействие всех участников образовательного процесса. При обучении иностранному языку учитель вправе использовать или самостоятельно подкорректировать любую современную технологию в соответствии с функциями, содержанием учебного материала, целями и задачами обучения в той или иной группе учащихся. Одной из таких технологий, которую я применяю на своих уроках, является предметно-языковое интегрированное обучение -CLIL (Content and Language Integrated Learning).

Впервые термин CLIL был предложен Дэвидом Маршем (David Marsh) в 1994 году. Первое время этим термином обозначали процесс, при котором учебные дисциплины или их отдельные части преподавались на иностранном языке. Для достижения конечных целей образовательного процесса ставилась двуединая цель: изучение учебного предмета и одновременное изучение иностранного языка. Марш проводил свои исследования в течение нескольких лет и к 2001 году разработал методику учебно-языкового интегрирования и

охарактеризовал ее следующим образом: CLIL рассматривает изучение иностранного языка как инструмента для изучения других предметов. Методика формирует у ученика потребность в учебе, а это, в свою очередь, позволяет ему переосмыслить и развить свои способности, в том числе и на родном языке. [6, 543] При подготовке уроков в формате описанной методики необходимо помнить, что к учебному материалу и заданиям предъявляются особые требования, отличные от тех, которыми учитель руководствуется при планировании традиционных уроков. Применение данной методики на практике выявило как положительные, так и негативные стороны. Одним из плюсов можно назвать повышение мотивации к изучению английского языка. Изучение языка приобретает более целенаправленную форму, так как язык применяется для решения конкретных задач общения.

Методика языкового интегрирования позволяет отойти от стандартной подачи материала и получить более обширные знания, которые несомненно пригодятся для будущего профессионального и бытового общения. Учащиеся получают возможность показать не только свои лингвистические способности, но и знания в различных сферах жизни: медицине, искусстве, бизнесе и других. Однако при огромном наличии положительных моментов, при внедрении данной методики в учебный процесс могут возникнуть некоторые проблемы. Две основных - это отсутствие у учителей иностранного языка достаточных знаний по тому или иному предмету и недостаточное владение языком учителя-предметника. К негативным моментам можно отнести и несовершенство некоторых учебников английского языка, и недостаточное количество учебных занятий согласно образовательной программе.

Применение методики также затрудняет разный уровень владения иностранным языком учащимися, что может привести к увеличению учебной нагрузки и, соответственно, к ряду психологических и психосоматических проблем.

Введение предметно-языковой интеграции в учебный процесс многообразен и его использование требует творчества учителя, постоянного продумывания всего, что делается на уроках, а также совершенствования методов работы в процессе обучения. Помимо наличия основополагающих знаний в области обучения и преподавания, учителям необходима работа над получением дополнительной информации из различных отечественных и зарубежных источников. Это позволит им сделать более обоснованными выводы о том, что происходит сегодня в той или иной области, касающихся того или иного предмета и какие стратегии необходимо предпринять. И естественно, для учителя в процессе принятия решений особенно важными являются интересы ученика.

Многолетний опыт некоторых школ показывает, что в конце годового курса этих предметов на иностранном языке учащиеся свободно, без задержки, без видимых усилий излагают на иностранном языке изученный материал,

постановку задач, ход их решения и интерпретацию результатов. Память сама подсказывает необходимые слова и выражения. Нет обращения к родному языку и нет необходимости перевода. Учащийся быстро выбирает нужные слова, фразы и формы для выражения мысли без внутренней напряженности и видимых умственных усилий. Он сосредотачивает свое внимание на смысле высказывания, а не на том, как сказать. Язык перемещается в сознании на второй план и контролируется подсознательно. Навыки восприятия иностранной речи и навыки говорения доводятся до автоматизма. Можно сказать, что подход, предлагаемый к обсуждению, основан на формировании и закреплении рефлексивно-ассоциативных связей.

Интеграция научных знаний, в свою очередь, предъявляет новые требования в будущем, к специалистам. Возрастает роль знаний человека в области смежной со специальностью наук и умений комплексно применять их при решении различных задач. Интеграция дает возможность с одной стороны, показать учащимся мир в целом, преодолев дисциплинарную разобщенность научного знания, а с другой – высвобождаемое при этом учебное время использовать для полноценного осуществления профильной дифференциации в обучении.

В заключение хочется сказать, что несмотря на все перечисленные трудности применения CLIL, данная методика представляет собой неординарный подход к обучению иностранным языкам, что позволяет решить многие задачи образовательного процесса.

При правильном учете всех факторов, применение методики предметно-языкового интегрирования позволит: значительно повысить мотивацию учащихся к изучению иностранных языков, научить детей осознанно и свободно использовать иностранный язык в повседневном общении; расширять кругозор детей, знание и принятие других культур и ценностей; подготовить учащихся к продолжению образования по выбранной специальности; развивать и совершенствовать лингвистические и коммуникативные компетенции через изучение иностранного языка.

Список использованной литературы:

1. Указ Президента Республики Казахстан от 7 февраля 2001 года «Об утверждении Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2001 - 2010 годы» (САПП Республики Казахстан, 2001 г., № 5, ст. 49).

2. Постановление Правительства Республики Казахстан от 21 ноября 2007 года N 1122 о Концепции расширения сферы функционирования государственного языка, повышения его конкурентоспособности на 2007-2010 гг.

3. Указ Президента Республики Казахстан от 29 июня 2011 года № 110, о государственная программе развития и функционирования языков в Республике Казахстан на 2011-2020 годы

4. Указ президента республики Казахстан от 1 марта 2016 года № 205 о государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2016 - 2019 годы. Астана, 2016 год

5. Совместный приказ и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 5 ноября 2015 года № 622, Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 9 ноября 2015 года № 344 и Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 13 ноября 2015 года № 1066 Об утверждении Дорожной карты развития трехязычного образования.

6. Д.Коил. Филипп Худ и Дэвид Марш. Содержание и языковое интегрированное обучение: к связанной исследовательской программе для педагогики CLIL / D.Coyle // Международный журнал двуязычного образования и двуязычия. - 2007. - Vol.10, Issue 5. - P.543-562.

ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНДЕ МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ТИІМДІ ПАЙДАЛАҢУ

Тажибаева Э.Р., білім магистрі
Накупова Р. Қ., Каус-31 тобы студенті
Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
emiszhan@mail.ru

Бүгінде елімізде қай сала болмасын қарқынды дамып келе жатыр, оған елбасшыларының мемлекет үшін алға қойған сындарлы саясаттары түрткі болуда. Тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаевтың 2025 жылға қарай әлемнің дамыған 30 елінің қатарына кіру стратегиясы атты жолдауында: «Білім беру реформасы – Қазақстанның бәсекеге нақтылы қабілеттігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдарының бірі» деп қазіргі ақпараттың тым жылдам тарап жатқан заманында озық мемлекет болуымызға білімнің тигізер көмегін атап өткен. Қазіргі ғасыр – ақпараттық қоғам дәуірі, технологияның жаһанданған мезгілі; сонымен қоса адам денсаулығы, кәсіби мәдениеттілігіне ден қойып, мұқият қарайтын кез. Осыған орай адам бойындағы асыл қасиеттердің көзін ашып, білімді, терең ойлы, ақыл-парасатты қоғам белсенділерін тәрбиелеуге ұстаздар өз кезегінде жұмыс атқаруда. Білім мазмұны ұстаз бен оқушы арасындағы кеңестік кезеңнен қалып қойған объективті деңгейді, ХХІ ғасырда түбегейлі өзгертіп субъективті деңгейге жеткізуді көксейді. Бұл бастамалардың барлығы мұғалімдер арқылы іске асырылады. Қазіргі уақытта мұғалімдік өз пәні аясында, оқушылармен сол көкжиек төңірегінде жұмыс жасайтын мамандық емес, атқарар қызметі мол, жауапкершілікті талап ететін мамандық. Ал мұғалім – халық құрметтісі, қоғам – айнасы.[1]

Дәстүрлі оқыту әдістемесінің оқу үдерісіне берер пайдасының кемуі оның

заман талабына сай толық білім беруге, меңгертуге кепілдік бермейтіндігін мектеп тәжірибесі көрсетіп отыр. Сол себепті соңғы он жылдықта “Қазақстан-2030” стратегиялық бағдарламасы оқыту үдерісінде ұлттық моделінің қалыптасуымен және Қазақстанның білім беру жүйесін әлемдік білім беру деңгейінің кеңестігіне кіріктіруге негізделген «Жаңаартылған білім беру» бағдарламасы жасалды. Бүгінде ұстаздар мен шәкірттер осы бағдарламаға сәйкес жұмыс жасауда және нәтиже көрсетуде. Бұл бағдарлама аясында жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу-тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарлату көзделді. [2] Әлемдік одақ Біріккен ұлттар ұйымының шешімімен «XXI ғасыр – ақпараттандыру ғасыры» деп аталады. Қазақстан Республикасы да ғылыми-техникалық прогрестің негізгі белгісі – қоғамды ақпараттандыру болатын жаңа кезеңіне енді. Білім беру үрдісіне нәтижелі жұмыс жасайтын технологиялар кіргізілді, соның бірі мультимедиялық технология.

Оқушылардың санасында берілген мағлұматтың ұзағырақ болып, өмірлік қолданысқа жарамды болуы үшін мультимедиялық технологиямен жұмыс жасаған ыңғайлы. **Мультимедиа технологиясы** – жаңа бағыт; мәтін, графика және видеомультипликация, фото, бейне, анимация, дыбысты пайдалануға мүмкіндік береді, қарапайым тілмен айтқанда сабақты бәрімізге таныс, ыңғайлы формада өткізу. Мультимедиялық технология оқу процесіндегі компьютердің қолданылу аясын арттырады. **Мультимедиа** - бұл әртүрлі формада берілген ақпаратты біріктіріп, оқушының интерактивті режимде жұмыс істеуіне бағытталған құрал.

Мультимедиа өзі көптеген мәлімет тасымалдаушылар жиынын білдіреді. Жекелей бағытталған «компьютерлік жүйе» ретінде Америкада 1990 жылдың басында пайда болды. Сол кезде алғашқы программалық жабдықтамалар CD–де барлығы 10 мультимедиялық бағдарламалар шығарылды, ал бүгін олардың саны мыңға артты. [3]

Мультимедиалық оқулық — оқушылардың қызығуын арттырып, зейін қойып көрумен қатар түсінбеген бөлікті қайталап көруге, тыңдауға және алған мағлұматты нақтылауға мүмкіндік береді және білім алу кезіндегі олардың белсенділігі арта бастайды. Мультимедиалық оқулық оқу материалдарын демонстрациялап, пәндегі теориялық тақырыптар кеңінен беріліп түсіндіріледі. Оқушыларға түрлі суреттер, сұлба, тәсілдер теориялық білімді оқып, көзбен көріп, түсініп оны мида бекіту үрдістері бір уақытта өтіп отырады да материалдық қорыту үрдісі ұтымды болады.

Сондай-ақ, қазіргі компьютер мен интерактивті программалық-әдістемелік құралдар мұғалім мен оқушының әрекеттесу формаларын өзгертіп, мұғалімді оқытушыдан гөрі ақылдаса отырып көмектесетін кеңес беретін жетекші ретінде қарастырады. Ал мұндай өзгеріс оқушының білімге деген ынтасын арттырып, сабақтың, нәтижелік бақылаудың жаңа модельдерін іздеуге итереді, оқытудың жеке адамға бағытталған қызықты түрлерін енгізуді керек етеді. Бар бағдарламалық құралдар, соның ішінде дайын

электронды оқулықтар мен кітаптар, құралдар оқыту тиімділігін жоғарылатуға мүмкіндік береді. Қазіргі таңда оқушылар үшін білмеген ақпаратты іздеу, өңдеуде Интернет көмекшісі болып табылады.

Оқытушы білім беруге қаншалықты тырысқанымен, егер білім меңгеруге оқушылар тарапынан белсенділіктері болмаса және оқытушы бұл жұмыстарды дұрыс ұйымдастырмаса, онда оқыту үдерісі нақты жүрмейді дидактикалық өзара қарым-қатынаста қалыптаспайды. Қарапайым мысалмен келтірсем: бір тақырып туралы мәліметті мұғалім ауызша айтып берсе, барлық оқушының берілген ақпаратты дереу есте сақтап қалуы мүмкін емес. Қытай ғұламасы Конфуцийдің «Естісем – ұмытып қаламын, көрсем – есте сақтаймын, сол істі істесем (іспен айналыссам) – үйреніп аламын демекші, сол тақырыпта оқушы алдын ала ақпараттар жинап, мультимедиялық құралдарды пайдалана отырып өз сыныптастарымен пікір алмасса, сабақтың ұғымдылығы арттырады. Сондықтан да «мың рет естігеннен, бір рет «істеп» көрген жақсы».

Мультимедиа технологияны қолдану әдістемесі:

- Біріншіден, мультимедиялық технология әдісі оқушылардың мотивациясын күшейтеді, танымы кеңейеді;
- Оқушылардың ақпараттық мәдениетін, оқыту сапасы мен дайындық деңгейін арттырады;[4]

- Компьютерге деген қарым-қатынас өзгереді. Балалар оны адамзат барлық салада қолдана алатын әмбебап құрал ретінде қабылдай бастайды. Компьютердің олар үшін тек ойын ойнайтын құрылғы емес, басқа да мүмкіндіктері бар екенін көрсетеді.

Бұл технологияны оқу материалын алдын ала хабарлау және оқушылардың ақпаратты меңгеруін ұйымдастыру арқылы, көзбен көру жадын іске қосқанда арта түсетін қабылдау мүмкіндіктерімен қамтамасыз ететін әдіс деп қарауға болады. Адамдардың көпшілігі естігеннің 5 % және көргеннің 20% есте сақтайтыны белгілі. Аудио-және видеоақпаратты бір мезгілде қолдану есте сақтауды 40-50% дейін арттырады. Мультимедиа бағдарламалар ақпаратты әр түрлі формада ұсынады, сондықтан оқыту үрдісін ізгілендіре түседі. Сабақта мультимедиялық технологияларды қолданғанда сабақтың құрылымы өзгермейді, барлық негізгі кезеңдері бұрынғыша сақталып қалады, тек уақыт бөлінуі өзгеруі мүмкін.

Гипермәтіндік сілтемелерді қолдану арқылы жасалатын мультимедиялық презентациялар аналитикалық, жүйелік ойлау қабілетін дамытады. Сонымен қатар презентацияның көмегімен фронтальды, топтық, жеке сияқты әр түрлі танымдық іс-әрекетті ұйымдастыру формаларын қолдануға болады. Осы себептен мультимедиялық презентация сабақтың үш дидактикалық мақсатына да сай келеді, ол дегеніміз:

Оқушылардың оқу материалын қабылдауы, нысандардың байланысы мен қарым-қатынасын зорделеу.

Оқушылардың танымдық қызығушылығын, жүйелеу, сараптау, салыстыру

дағдыларын дамыту, оқуылардың шығармашылық, іс-әрекетін арттыру.

Ғылыми көзқарастарын тәрбиелеу, өздігінен және топпен жұмыс стеуге дағдыландыру, жолдастық сезімге, өзара көмек беруге тәрбиелеу.

Мультимедиялық презентацияларды қолданудың артықшылығы:

Мультимедиялық сабақтар оқушыларды жаңашылдығымен өзіне баурайды. Сыныпта мұндай сабақ үстінде оқушылар өз ойын «өз сөзімен» айта алатын қарым-қатынас, атмосфера туып, олар тапсырманы бар ынтасымен орындайды. Ең бастысы, оқып жатқан материалға қызығушылықпен қарайды. Оқушы сабақта қорқынышын жоғалады. Оқушылар пән бойынша оқулықпен, анықтамалық және басқа әдебиетпен жұмыс істеуді үйренеді, яғни өз бетінше қосымша мәліметтерді іздестіреді. Іздемпаздық дағдыларын шығармашылық жобаларын іске асыру бағытталады. Оқушыларда жоғары нәтиже көрсетуге, қосымша қиын тапсырма алып орындауға қызығушылықтары пайда болады[5].

Мұғалім үшін ерекшелігі:

- Сабақта көрнекілікті қолдану деңгейі артады.
- Басқа пәндермен пәнаралық байланыс орнайды.
- Ақпаратты гипермәтіндер мен мультимедиялар арқылы беру пайдаланылады[6]

Мектепте екінші тіл оқыту тарапынан қарастыратын болсақ, осы технология арқылы ақпараттар оңай жеткізіледі. Себебі, екінші тілді үйрену барысында тек теория аздық етеді, практика жұмыстарын орындау қажетілігі туындайды. Осы орайда бейнеәдістерді қолдану ісі көптеген экрандық ақпарат көздерінің — мультимедиялық кешендер, бейнемагнитафондар, бейнепроекторлар, компьютердің жаңа мүмкіндіктері (мультимедиялық презентациялар, үйренуші бейнефайлдар, желі арқылы оқыту ақпаратын көрсету үшін алмастырушы бағдарламалар) ең ыңғайлы формат болып табылады. Шетел тілін ана тілі ретінде сөйлейтін адамдармен (native speaker) қарым-қатынасты осы технологияны пайдалану арқылы жасаймыз. Бейнеәдістер оқу үдерісінде қолданылатын ақпарат түрлерін тиянақты түрде қарап шығуға, көруге мүмкіндік береді және ол жаңа материалдарды оқу, қайталау, бекіту, талдау және бақылау үшін кеңінен қолданылады, яғни ол барлық дидактикалық функцияларды орындауға толық мүмкіндік береді. Мультимедиялық технология әдісі соңғы ғылыми жетістіктерде дәлелденген ақпаратты көрнекі қабылдау принципіне негізделген және ол оқушының алған білімін тереңірек түсіну мақсатында индуктивтік, дедуктивтік тәсілдерді пайдаланады және олардың әр түрлі танымдылық қасиеттерін екпінді түрде дамытуға танымдық үрдісін басқарудың түрлі-түрлі тәсілдерін қолдануға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, жаңа мультимедиялық технологиялар жағдайындағы оқыту үдерісінде педагог пен оқушы арасында өзара белгіленген мақсатқа бағытталған қарым-қатынас ғана емес, педагогтың компьютерлік технологиялар арқылы жеке тұлғаға әсері, оқушының ішкі жан дүниесінің бейнесі, өз кезегінде білімді, білікті, дағдыны, тәртіптіліктің және дамудың

белгілі бір элементтерін өз бетінше меңгеруге талпынысы олардың өзара бірлескен іс-әрекеті нәтижесінде ғана пайдалануға болады. Интернет-ресурстар арқылы өзіндік іс-әрекетті жүзеге асыру барысында оқушылардың белсенді ой-әрекетін күшейтуге мұғалім жұмысты жоспарлы түрде ұйымдастырып, оған дұрыс басшылық жасай алғанда ғана қол жеткізеді алады.

Адамзаттың болашаққа деген жоспар, бағыт-бағдары отбасында, мектеп қабырғасында, қоғамда, яғни бүкіл қоршаған дүние ортасында қалыптасады. Сондықтан оқушылардың ғаламдық деңгейде ойлауға дайындығы, әлемдік бәсекеге қабілеттілігін, өмірге көзқарасын бейімдеу зор маңызды міндет болып табылады. Мультимедиа ақпарат берудің көптеген арналарымен ғана қамтамасыз етіліп қоймай, сонымен қатар әр түрлі орталар бірін-бірі толықтыратын жағдай туғызады. Оқушылардың алдында шығармашылыққа жетелейтін мүмкіндіктер ашылады. Белсенділік, жинақтылық, өздігінен жұмыс істеу сияқты өмірге қажетті қасиеттерін қалыптастырады.

Сондықтан да мультимедиа – оқу үрдісін құру құрылғысы ретінде, ал компьютер – кітап пен қалам сияқты оқушының жұмыс құралы ретінде қолданылуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2010. – 52 б. 2.
2. <https://bilimdinews.kz/?p=138703>
3. Байжұманов М.Қ., Жапсарбаева Л.Қ. Информатика. Астана, 2004.-232 б.
4. Мультимедиялық технологияларды пайдалану арқылы оқыту үдерісін жетілдірудің дидактикалық негіздері: пед.ғыл.канд.ғылыми дәрежесін алу үшін дайын.дис.автор.реф./ Б.А.Досжанов. – Түркістан, 2007-30б.
4. Хақимова Ж.. Қазіргі заманғы технологияларды қолдану. /Хақимова Ж
5. Абдраманова, Г. Б. Оқу үрдісінде мультимедиа технологияларын қолдану / Г. Б. Абдраманова, С. К. Таженова
6. Оқу үрдісінде мультимедиа технологияларын қолдану / Г. Б. Абдраманова, С. К. Таженова.

ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ

Туменбаева К. Н., магистр

«№2 Лицей» КММ, ағылшын тілі мұғалімі

kura_tumenbaeva@mail.ru

Оқыту мен білім алу ортасында технологияны қолдану көптеген оқу орындарында кең таралды. Тілді үйренушілер үшін технологияны оқу процесіне енгізу айтарлықтай әсер етті, өйткені бұл мұғалімдерге оқу процесін

жеңілдетуге мүмкіндік береді. Тілдік білім беруде технологияны қолдану оқу процесіне және қажетті мақсаттарға жетуге тікелей әсер ететін құралдарды, жүйелерді, стратегияларды, материалдар мен құралдарды инновациялық қолдануды қамтиды. Технология әртүрлі оқыту және білім алу орталарында оқытудың маңызды құралы ретінде кеңінен танылғанымен, ол әсіресе шет тілін оқытуға қатысты, өйткені ол жеткізілім мен мазмұнды жақсартуға көптеген мүмкіндіктер береді. Шет тілін үйренуде технологияны қолдану оқушылардың оқуындағы жылдамырақ және жалпы прогреске ықпал етеді. Шет тілдерін үйрену мен оқытудағы цифрлық трансформация процесінде білім беру секторы ұялы телефон қосымшалары, компьютерлендіру, аудио және визуалды құралдар және мультимедиялық құрылғылар сияқты жаңа технологиялық ресурстарды енгізу арқылы жаһандық технологиялық әзірлемелерге ілесуі керек.

Мұғалімдер мен мектептер үшін тілдерді оқытуда қолданылатын цифрлық түрлендірулер артықшылық ретінде:

Жекелендірілген оқыту-бұл мұғалімдерге технологиялық ресурстарды пайдалана отырып, оқушылардың әртүрлі оқу қажеттіліктерін қанағаттандыруға мүмкіндік беретін цифрлық білім беру трансформациясының бір түрі. Мысалы, әртүрлі мектептерде дарынды оқушылар мен артта қалушылар бар. Бұл оқушылар тұжырымдамаларды меңгеру үшін мұғалімдердің басқа деңгейін қажет етеді. Dragon ' speak және аудиокітаптар сияқты технологиялық ресурстарды пайдалану мұғалімдерге барлық оқушылардың сөздіктер мен сөйлемдерді оқып, жазуға көмектесуін қамтамасыз етуге көмектеседі. Бұл ресурстарды пайдалану мұғалімдерге де, бүкіл оқу орнына да арнайы оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға көмектеседі, оларға дауыспен үйренуге мүмкіндік береді. Осылайша, мұғалімдер оқушылардың оқу қабілеті тек олардың жазуы мен емлені түсінуімен ғана шектелмейтініне кепілдік береді (5, 24).

Шет тілдерін оқыту мен оқытудың цифрлық трансформациясындағы мұғалімдердің рөлі:

Технология студенттерге шет тілін оқыту процесінің маңызды бөлігі болып табылады. Цифрлық трансформация процесінде мұғалімдердің рөлі студенттерге тілдік дағдыларын жетілдіруге барабар мүмкіндік беру үшін оқу бағдарламасын қолдайтын технологияларды пайдалануды модельдеу болып табылады (13, 14). Мұғалімдердің рөлі сыныптарда да, әртүрлі онлайн платформаларда да жақсы оқу ортасын құруға ықпал ету болып табылады. Мұғалімдер сонымен қатар оқушылардың оқу қабілетін жақсартуға көмектесу үшін қол жетімді сандық медиа құралдарын тиімді пайдаланатынына көз жеткізуі керек (9, 30). Білімі мен тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге оқу процесін қолдайтын практикалық технологиялық ресурстардың тұрақты жаңартуларын қамтамасыз ету үшін жаһандық білім беру платформасын тиімді түрде бейімдеуі керек. Сонымен қатар, мұғалімдер студенттермен бірге жұмыс істеуі керек, бұл олардың тіл үйрену процесін жақсартатын жаңа оқу

мүмкіндіктерін игеруге көмектеседі. Сонымен қатар, мұғалімдердің рөлі студенттерге негізгі білім беру құралы ретінде оқу бағдарламасында технологияны қолданудың тиімді әдістерін табу болып табылады (6, 102).

Шет тілдерін оқыту мен оқытудың цифрлық трансформациясындағы институттардың рөлі:

Бейтстің (5, 49) айтуынша, білім беру мекемелері шет тілдерін оқыту мен үйренуде цифрлық трансформация процесін жандандыруда шешуші рөл атқарады. Әр түрлі оқу орындарының рөлі шет тілін оқыту мен үйренудің тиісті технологияларын қамтитын тиісті инфрақұрылымды қамтамасыз ету болып табылады. Мекемелер оқушылардың технологиялық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін оқу бағдарламасында цифрлық ауысуды қамтамасыз етуде және мойындауда шешуші рөл атқарады. Осылайша, оқу орындары мұғалімдердің кәсіби деңгейін көтеру және әртүрлі оқушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыратын заманауи, технологиялық жабдықталған оқу ортасын құру үшін жұмыс істейді (1, 84). Оқушылардың сапалы оқу нәтижелерін алуын қамтамасыз ету үшін оқу орындары тиісті құрылымдалған және құрылымданбаған оқу ортасын, үздіксіз процестерді құруы және қолдауы және тілді оқыту мен оқытудың инновациялық процесіне жеткілікті қолдау көрсету үшін үнемі жаңа технологияларды сынақтан өткізуі керек. Әмбебап цифрлық құралдардың көмегімен оқу орындары студенттерге тілді үйрену үшін тиісті қызметтер мен ресурстарға қол жеткізуге мүмкіндік беретін синхронды және асинхронды жеке оқу орталарын жасайды (3, 31).

Студенттердің шет тілдерін оқыту мен оқытудың цифрлық трансформациясындағы рөлі:

Шет тілдерін оқыту мен оқытудың сәтті цифрлық трансформациясы үшін студенттер тілді үйрену процесіне көмектесу үшін ұсынылатын технологиялық ресурстарға сезімтал болуы керек. Оқытушыларды оқытуға көшу процесінде оқушылардың ынтымақтастығынсыз цифрлық трансформация процесінде табысқа жету қиын немесе мүмкін емес болуы мүмкін (4, 201). Мысалы, цифрлық ауысу процесі әртүрлі технологиялық ресурстарды оқу бағдарламасына біріктіруді қамтиды. Бұл ресурстардың тиімділігін растау үшін студенттер технология арқылы қанағаттандырылуы керек әртүрлі білім беру қажеттіліктерін білдіруі керек. Мұғалімдерімен бірге жұмыс істей отырып, мұғалімдерге тіл үйрену процесін ынталандыратын интерактивті ортаны құру оңайырақ болады (11, 66).

Зерттеудің мәні

Зерттеу технологияның шет тілін оқыту мен үйрену процесін жетілдірудегі рөлін бағалау үшін жүргізілді. Оқушылар мен мұғалімдердің шет тілдерін үйрену мен оқытуда цифрлық трансформацияны күшейтуде қалай ойнайтындығы туралы көзқарасын анықтай отырып, зерттеу студенттердің шет тілдерін оқыту нәтижелерін жақсарту үшін білім беру саласында қолдануға болатын пайдалы ақпарат береді (8, 11).

Әдістеме

Сандық трансформацияның шет тілдерін үйренуге және оқытуға әсерін зерттеу үшін сипаттамалық және эксперименттік зерттеулер жүргізілді. Стокгольм университетінің 100 ерікті студенттер тобы шет тілдерін оқыту мен оқуда технологияны қолданудың маңыздылығын қабылдау туралы зерттеу үшін ашық сауалнамаларға жауап берді. Зерттеуге сонымен қатар өнер факультетінің 15 шет тілі оқытушылары қатысты. Зерттеу сонымен қатар деректерді алу үшін есептер мен алдыңғы зерттеулердің қайталама көздеріне шолу және салыстыру жүргізді (12, 52).

Шет тілдерін оқытудағы цифрлық технологиялар

Барлық қатысушылар заманауи жүйелерді пайдалану студенттер мен мұғалімдер үшін өте пайдалы деп есептеді. Дегенмен, әркімнің цифрлық технологияны шет тілін оқытудың маңызды бөлігі ретінде қарастыруға өзіндік себептері болды. T1 сәйкес цифрлық ыңғайлылықты пайдаланбай, мұндай оқыту оқушылар үшін жалықтырады және скучно болады деп санайды. Ол дыбыстық эффекттерді оқу процесінің қозғаушы күші ретінде қолдануға сенеді. T2 цифрлық технологиялар бірқатар тақырыптарды қамтитын шет тілдерін үйрену сабақтарына көмектесе алады деп мәлімдейді. Ол визуалды жадты пайдалануға және бейне презентациялар арқылы визуалды оқытуға назар аударды. Бұл презентациялар оқушыларға сөздерді оңай есте сақтауға және үйренуге көмектеседі. T3 дыбыстық тәжірибеге және тыңдауға қатысты сабақтарға технологиялық қатысуға назар аударды. Сандық технологияны қолдану аудармада үлкен маңызға ие. S1 мәліметтері бойынша, жас студенттер оқу процесінде технологияға бейім.

Сандық технологияның артықшылықтары

Қатысушылардың көпшілігі оқу процесінде технологиялық құралдарды пайдалану жақсы өнімділік пен атмосфераны қамтамасыз ете алады деп сенді (7, 23). Жас студенттер сабақтарды тиісті цифрлық жабдықсыз елестете алмайды. Бұл оқушылардың белсенділік деңгейін арттырады. Бұған қоса, визуалды оқыту заттарды оңай және жылдам үйренуге көмектеседі деп айтылды. Міне, цифрлық технологияға қатысты негізгі артықшылықтардың кейбірі:

- * Сабақтан тыс уақытта шет тілін оқытуға мүмкіндік беру.
- * Сыныпта қолайлы оқу ортасын құру.
- * Оқушылар мен мұғалімдер арасындағы, сондай-ақ оқушылар арасындағы өзара әрекеттесуді кеңейту.
- * Оқыту тиімділігін арттыру.
- * Тілдің шығу тегі мен мәдениетіне байланысты білімді кеңейту.
- * Студенттердің коммуникативтік құзыреттіліктерін дамыту.
- * Оқушыларды жаңа тілді үйренуге ынталандыру.

Акт технологиясының тіл үйренудегі артықшылықтарына келетін болсақ, қатысушылар оқушылар белсенді рөл атқаратындықтан, көбірек ақпаратты сақтайтынын көрсетті. Бұған қоса, олар қатысушыларды тәуелсіз ететін кейінгі

талқылауларға мүмкіндік береді. Оқушылар тіл үйрену дағдыларын жетілдіру үшін оқушыларға арналған оқу материалдарын өндей алады. Технологияның көмегімен олардың қатысуын, әлеуметтік өзара әрекеттесуін және мотивациясын арттыру үшін оқытуды интерактивті және қызықты етуге болады. Технология пайдаланушыға ыңғайлы болғандықтан, оқушылар тезірек үйрене алады.

Технологиялық интеграцияға қатысты ұсыныстарға қатысты қатысушылар мұғалімдердің цифрлық көзқарасын өзгерту керек деді. Мұны оларға цифрлық технологияның артықшылықтары туралы айту арқылы жасауға болады. Компьютерлік оқытуды студенттерге дағдыларды беру үшін пайдалануға болады. Ол үшін технологияны оқыту және оқыту бағдарламаларының маңызды бөлігі ретінде пайдалану керек. Сонымен қатар, АКТ мұғалімге бағытталған нұсқауларды емес, оқушыға бағытталған нұсқауларды ұсына алатынын көруге болады. Мұғалімдер фасилитаторлар және оқу процесінің жетекшілері ретінде әрекет етуі керек.

Тілдерді оқыту және озық технологиялар тілдік сабақтарды бағыттау үшін ұзақ уақыт бойы ынтымақтасып келеді. Дегенмен, мұғалімдер оқу процесінде цифрлық технологияны пайдаланудан жалтаратын сияқты. Бұл негізінен осы технологияларды пайдаланудағы белгілі бір сенімсіздік пен олқылықтарға байланысты. Ғаламдық өзара әрекеттесу тіл үйренуге ықпал ететін Интернеттің арқасында мүмкін болды. Мұндай технологияларды тиімді пайдалану қолайлы тілдік дағдыларды оңай дамыта алады. Осылайша, мұғалімдерді кәсіби ету үшін оқыту әр түрлі технологияларды қолдануды қажет етеді. Цифрлық технологиялар мен құрылғылар шет тілдерін оқыту мен оқытудың тиімділігін арттыру үшін зор әлеуетке ие.

Нәтижелер технологияның оқушылар мен мұғалімдердің өзара әрекеттесуіне мүмкіндік беретінін көрсетеді, бұл түсінікті кіріс және шығыс деректерін ұсынады. Бұл оқушыларды көбірек оқыту арқылы ойлау дағдыларын дамытуға көмектеседі. Бұған қоса, оқушылардың автономиясы. Осылайша, оқушы өзін тәуелді сезінуі мүмкін. Жалпы, бұл студенттердің шет тілін үйренуге ынталы болуына әкеледі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ахмади, Д., және Реза, М. (2018). Ағылшын тілін үйренуде технологияны қолдану: әдебиетке шолу. Ағылшын білімін зерттеудің Халықаралық журналы, 3 (2), 115-125.
2. Альшахрани, Т. (2017). Сандық технологияны TESOL сыныбында оқыту құралы ретінде пайдалану. 3-ші пәнаралық конференция, Вена, АВСТРИЯ, 72-76.
3. Айдын, С. (2018). Технология және шет тілінен қорқу: тәжірибе мен болашақ зерттеулерге салдары. Тіл және лингвистикалық зерттеулер журналы, 14 (2), 193-211.

4. Басер, Д., Копча, Т. Дж., және Өзден, М. Ю. (2016). Ағылшын тілін шет тілі ретінде оқытатын болашақ мұғалімдерге арналған технологиялық педагогикалық мазмұнды (ТРАСК) бағалауды әзірлеу. Компьютер арқылы тілдерді үйрену, 29 (4), 749-764.
5. Бейтс, А. Т. (2018). Цифрлық дәуірде оқыту: оқыту мен оқытуды дамыту бойынша ұсыныстар.
6. Бонд, М., Марин, В. И., Дольч, к., Беденлиер, С., және Завацки-Рихтер, о. (2018). Германияның жоғары біліміндегі цифрлық трансформация: студенттер мен оқытушыларды қабылдау және цифрлық медианы пайдалану. Жоғары білім берудегі білім беру технологияларының халықаралық журналы, 15 (1), 48.
7. Гонсалес-Вера, П. (2016). Электрондық буын: шет тілдерін үйрену үшін технологияны қолдану [электрондық кітап] (51-61 беттер). CC BY-NC-ND 4.0. 2020 жылдың 3 маусымында алынды
8. Климова, Б. (2018). Ұялы телефондар және/немесе смартфондар және олардың ағылшын тілін шет тілі ретінде оқытуға арналған қосымшалары. Білім және ақпараттық технологиялар, 23 (3), 1091-1099.
9. Масиас, Д. Ф. (2018). Шет тілдерін оқытудағы сыныпты басқару: зерттеу шолуы. Мұғалімдердің кәсіби дамуының бейіндік мәселелері, 20 (1), 153-166.
10. Останина-Ольшевск, Дж. (2018). Тілдерді оқыту мен оқытудағы заманауи технологиялар [электронды кітап] (157-бет). ОРЦИД. 2020 жылдың 3 маусымында алынды
11. Панагиотидис, П. (2018). Технология шет тілдерін үйренудің мотивациялық факторы ретінде. Еуропалық білім журналы, 1 (3), 43-52.
12. Жаз, Дж. О. (2019). Маркетинг бойынша зерттеулер жүргізу және жариялау бойынша нұсқаулық: тұжырымдамалаудан шолу процесіне дейін. Ең жақсы маркетингтік журналдарда жарияланымдарды қалай алуға болады. Эдвард Элгар Баспасы.
13. Сяо, Дж. (2019). Жоғары білім берудегі цифрлық трансформация: Қытайдың 75 университетінің бес жылдық даму жоспарларын талдау (2016-2020). Қашықтықтан білім беру, 40 (4), 515-533.

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕГІ ӘДІСТЕРДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Турлыбекова И.А., докторант

Нуркенова С.С., ф.ғ.к., профессор м.а.

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан Республикасы

turlybekova.inkar@gmail.com

Әр жыл сайын шет тілін үйрету әдістері күрделі өзгерістерге ұшырауда. Соның ішінде дәуіріміздің басында ағылшын тілін үйрету әдістерінде «төңкеріс» болды деп айтсақ қателеспейміз. Бұрын сөзсіз бар көңіл грамматикаға, сөз қорын автоматты меңгеруге, оқу мен әдеби аударуға

бөлінетін еді. Бірақ бұл жолмен оқыту көп уақытты талап ететін еді. Тапсырмалар бір сипатта болды: мәтін оқу, аудару, жаңа сөздерді есте сақтау, түсінік айту, мәтінге байланысты жаттығулар жасау. Кейде диктант алынып, шығарма жаздырылды, арасында демалдыру мақсатында фонетикалық жаттығулар орындалды. Тек қана еңбекқорлар және мақсат көздегендер шет тілін жоғары деңгейде үйреніп шыға алды. Бірақ сол кездегі түлектер грамматикалық білімі бойынша Кембридж түлектерімен иық тиістірердей деңгейде болды. Сондай жетістікке жету талпыныс пен күн сайын еңбектенуді қажет етеді.

Осы таңда тіл баршаның қол жетімді құралына айналуға. Көбінесе тұтынушыға, оның қажеттігіне бағытталған. Мысалы хатшыға фонетика заңдылықтары, сөйлемді сөз таптары бойынша талдай білу, жұмысы барысында тіпті керек те емес. Ең бастысы оған шет тілін түсіне, сол тілде сөйлесе ала білу керек. Міне бұл себепті, шет тілі оқытушылары өздері күтпеген жерден қоғамдық қызығушылыққа ие болды. Тілді өндірістік құрал ретінде қабылдайтын ғылымның, мәдениеттің, іс-жүргізудің, техниканың және т.б. адам іс-әрекетінің әртүрлі салаларындағы мамандар ағылшын тілін тез үйретуді талап етті. Мамандарды тілдің теориясы да, оның тарихы да қызықтырмады, ағылшын тілі олар үшін бірінші орында функционалды қызмет атқарып, басқа ел адамдарымен өмірдің әрқилы саласында қатынас жасауда қолданылатын құрал ретінде керек болды.

Тілді үйрету қолданбалы сипат алды, ал бұрын болса ол теоретикалы сипатта болған еді. Оқу үрдісінде педагогтың қызметі өзгерді. Ментор - оқытушы, диктатор - оқытушы тілді түсіндіруде үйренушіге таңдау еркін, оқудағы таңдауды бере алмайды. Сондықтан осындай бұрыс педагогикалық тәжірибе тарихта қалуда. Оның орнына оқытушы-бақылаушы, оқытушы дәнекер, оқытушы – басшы түсініктері пайда болуда.

Адамдардың ойлауында және жаңаша ойлаудың дамуында өзгерістер сезілуде. Шет тілін үйренуде психологиялық фактордың әсері басты орынға қойылған. Адамдардың еркін силауға, өзара пайдалы, талаптары мен шағымдарына негізделген, сөйлесудің шынайылығы ескерілген ережелер «Оқытушы-үйренуші» жүйесін құрайды.

Ойыннан, тренингтен бастап синхронды аударма жасау сияқты әдіс тәсілдерді оқытушы таңдауының еркі шектелмеген. Қазіргі таңда оқытушы өзгертулер жасай алады, толықтыра, байланыстыра алады, таңдау жасай алады.

Ал енді, тіл үйретудегі әдістерді қарастырып өтейік: Фундаменталды әдіс ең ескі және дәстүрлі әдіс. Осы әдіске фонетиканы, синтаксистік құрылымдардың көрнекілік бейнелерін, міндетті лексикалық қорды меңгеру кіреді. Аталған әдістеме бойынша оқитын адам тілді екі не үш жыл бойы оқитынын, шыдамдылық керектігін (себебі бәрі басынан бастап үйретіледі), бастауыш, толықтауыш, синтаксис не екенін есіне түсіруі керек екендігін жақсы түсінеді [1].

Шетел тілін дәстүрлі оқытуда тіл үйренушілер тілдік жаттығуларды жасап, қажетті материалды жаттаумен ғана шектеледі. Яғни, ол төмендегідей көрініске ие болады: «сөздік қор + қажетті құрылым = тіл». Алайда, тілдік құрылымды жаттаумен шектелу, тілді қарым қатынас құралы ретінде меңгеруге толық мүмкіндік бермейді. Шетел тілінде тілдік қарым – қатынасқа үйрету үшін шынайы, өмірлік жағдаяттар туындату қажет. Ол студенттердің қажетті материалды меңгеруіне және соған сәйкес мінез – құлқын қалыптастыруға жағдай жасайды. Аталған мәселені шешуде Интернет жүйесі айтарлықтай маңызға ие. Көп жағдайда шетел тілін оқыту үрдісінде оқытушы студент ойын басқарады, яғни, бағыт беру немесе жетекшілік етуден гөрі, ол басшылық қызметіне ауысады. Бұл әрекет, психологтар көрсеткендей, студенттердің ойлау процесін тежейді. Мысалы, дөңгелек үстел, пікірталас мәселесін оқытушы өзі дайындап, жоспарды беріп, студенттен сөйлеу барысында тек соған сүйенуін талап етеді. Яғни, өз ойын айтуда тұлғаға еркіндік берілмейді.

Студент мәселені түсінбей, өзіне қажетті ақпаратты ала-алмай, мәселені шешуге шығармашылық тұрғыдан келу мүмкіншілігінен айрылып, өзінше ой қорытып, оны тұжырымдау және қызықты пікірлер айта алу қабілетіне ие бола алмайды. Ал мәселені шешуде жаңа ой, құнды пікір айту өте маңызды. Және ол міндетті түрде қорытындыланып, көрініске ие болар болса, оның нәтижесі жоғары болмақ [2].

Лингвоәлеуметтік әдісті ұстанушылардың ойынша тіл өз мәнін, оқытушылар мен үйренушілер өз мақсатын «жансыз» лексика-грамматикалық формаларды үйрену ғана деп түсінсе, жоғалтады дейді. Мысалы тіл үйреніп келе жатқан адамға Don't you want to go? және Would you like to go? сөйлемдерінің айыршалығы аса маңызды болмағанымен, британдық бірінші сөйлемді дәрежі деп қабылдайды.

Бірақ бұл заманғы жеке мәдениеттермен ұлттарға деген қызығушылық артып келе жатқан кезде аталған қателер жіберу кешірілмейді. Лингвоәлеуметтік әдіс бойынша 52% қателер ана тілдің әсерінен болып тұратын болса, 44% қателер үйреніп отырған тілдің өзімен байланысты деп тұжырымдайды. Бұрын сөйлеудің дұрыстылығын бақыласа, осы кезде бұдан басқа оның мағыналығын арттыруға тырысады. Бұл аталған әдіс арқылы тілді үйренудің мақсаты – тыңдаушының түсінуін жеңілдету, интуитивті деңгейде қабылдауды қалыптастыру. Сондықтан да әдісті таңдаған әрбір студент тілге жағрапия, климат, халықтың тарихы, оның өмір сүру жағдайы, тұрмысы, салт дәстүрлері, күнделікті әрекеттері, өнері көрінетін айна тәрізді қарауы керек.

Коммуникативтік әдіс өз атауынан көрініп тұрғандай сөйлесу мүмкіндігіне бағытталған. Көп көңіл сөйлесуге және тілді құлақпен қабылдауға бөлінеді. Бұл әдіспен оқытылатын сабақтарда сіз қиын синтаксистік құрылымдарды және қиын лексиканы естімейсіз. Кез келген оқыған адамның ауызекі тілі жазба тілінен өзгешеленеді.

Коммуникативті әдіс сөйлеудегі болатын қорқыныш сезімінен арылту үшін қолдануға болатын әдіс. 600-1000 сөз сөздік қоры бар адам таныс емес

елде адамдармен оңай тіл табысып, сөйлесіп кете алады. Алайда аталған әдістің кемшілігі жаттанды фразалар және аз сөз қоры болып табылады.

Осы уақытта аса атақты болып келе жатқан интенсивті әдіс уақыт тығыз кезде құтқаруы мүмкін. Оқу үрдісінде диалогтық қатынас пен тренингтер қолданылады. Ол әдіс "уақыт - ақша" және "ақша - уақыт" ұстанымындағы адамдарға арналған. Өзгерілмейтін тіркестерді жаттап және қайталап тыңдаушымен сөйлесіп оны түсінуіңіз мүмкін. Бұл әдіс көмегімен үйренуші классиктердің еңбегін оқып түсіне алмайды, бірақ егер оның мақсаты сөйлеу болса аталмыш әдіс қонымды болады [1].

Шетел тілін жаңаша оқыту соңғы жылдары жоғары қарқынға ие болды. Оқудың дәстүрлі үрдісіне инновациялық технологияны ендіру, оқытушылар мен студенттерге дәстүрлі формаларды және әдістерді жетілдіруге мүмкіндік береді.

Шетел тілін оқытудың мақсаты субъектінің мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін қалыптастыру десек, онда сол шетел тілін оқытуда жана ақпараттық технологияларды қолдану шетел тілін оқытудың мақсатынан туындап отырған қажеттілік болмақ.

Қазір шетел тілін оқытудың коммуникативтігі, интерактивтілігі, аутенттігі тілді үйрену үрдісінің мәдени контексте болуы үстемдікке ие болуда.

Ұстанымдар коммуникативтік қабілетінің компоненті ретінде мәдениет-аралық біліктілікті дамытудың алғышартын жасайды.

Шетел тілін оқыту технологиясының тиімділігінің көрсеткіштері келесілер:

- Студенттердің моральдық психологиялық, интеллектуалдық және жас ерекшеліктерін ескеру.
- Оқуға жағымды көңіл күй қалыптастыру.
- Ұстаз бен студент арасында сөз алмасу, ғылыми қарым-қатынас және әріптестік принципін орнықтыру.
- Студенттердің еске сақтау қабілеті мен творчестволық деңгейін көтеру арқылы белсенділігін арттыру.
- Оқуды игеруге мультимедиялық және басқа да техникалық арсеналды кең іске қосу.
- Сабақтардың бітуімен студенттердің келешекке қанағаттануының қорытынды нәтижесі.

Білім беру технологиясының үш түрлі типі бар. Олар дәстүрлік, инновациялық және ақпараттық.

Оқуда жаңа ақпараттық технологияны пайдалану негізгі педагогикалық технологияның негізгі принциптерін қанағаттандырады.

Оқытуға жаңашыл көзқарасты қолдану, тәжірибеге бағытталған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады, сондай ақ оның сапасы алынған білімнің нақты жағдайда мақсатқа жетумен қатар өмірдің сапасын көтеруде үлкен сұранысты қанағаттандыруды қамтамасыз етеді [2].

Шет тілін кәсіби бағдар ретінде оқып үйренуде жаңа педагогикалық және телекоммуникациялық технологияларды пайдалану бүгінгі күнгі білім жетілдірудің инновациялық түрі болады.

Пайдаланылған әдебиеттер мен деректер тізімі:

1. Native English. 2022. <https://www.native-english.ru/articles/prepod>
2. <https://www.teachingenglish.org.uk/>
3. <https://www.cambridgeenglish.org/teaching-english/>
4. <https://www.britishcouncil.org/teach-english>
5. Беркімбаева Ш.К., Құсайынов А.Қ және т.б. Жоғары мектеп педагогикасы. Алматы. 2010. <https://dokumen.pub/9786010413504.html>

**РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ
УЧАЩИХСЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ ДИСТАНЦИОННОГО
ОБУЧЕНИЯ**

Тютекулова Т. А., Карагандинский университет имени академика Е. А. Букетова

Магистрант 1 курса специальности «7М01703 – иностранный язык: два иностранных языка»

Қағазбаев Ж.А., Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Шетел тілінен даярлаудың теориясы мен әдістемесі кафедрасының доценті

togzhan.tyutekulova@mail.ru

В настоящее время, благодаря активному развитию и использованию новых информационных технологий в образовательной сфере, дистанционное обучение становится одним из важнейших направлений в образовании. Дистанционное обучение основано на использовании современных информационных и коммуникационных технологий и является одной из форм непрерывного образования. Преимущества дистанционного обучения, как средства, способствующего формированию системы нравственных ценностей, культуры речевого поведения, оценочного и эмоционального отношения к миру, повышению мотивации к обучению и развитию творческих способностей учащихся.

Иностранный язык становится действительно востребованным в человеческой деятельности. Знание английского языка в современном мире - это своего рода окно в мир. Освоив этот языком международного общения, студенты смогут достичь своих целей с помощью новых возможностей. Английский язык становится реальным фактором социально-экономического,

научно-технического и общекультурного прогресса. Все это несомненно, повышает статус иностранного языка как учебного предмета.

Одной из наиболее активно обсуждаемых тем в последние годы является тема таких услуг, как обучение с использованием глобальной сети или дистанционное обучение. Идея и мнения о целесообразности такой формы обучения очень разные, а зачастую полностью противоположные. Это совершенно нормально, если учесть, что до недавнего времени практически любой дистанционным считался практически любой метод обучения, при котором хотя бы часть материалов раздавались для самостоятельного изучения.

В последнее время наметилась тенденция к большей определенности. Дистанционное образование все чаще ассоциируется с закрытой системой обучения, в которой основным средством коммуникации, обучения и передачи информации является интернет. Разработанная в 1991 году, технология Web становится той средой, в которую дистанционное обучение вписывается в наиболее естественно и эффективно, не исключая использование FTP (File Transfer Protocol(программа), используемый в Интернете). Используемый в Интернете для передачи файлов между компьютерами, электронной почты и т.д.

Занимает промежуточное положение по форме между очной и заочной формами обучения, дистанционное обучение - это совершенно особое явление, не сводимое к первым двум. А специально разработанная оболочка должна предоставлять полный набор инструментов, позволяющих обучать индивидуально, обеспечивать всю информационную поддержку в соответствии с учебным планом, тестирование и самотестирование, систему итоговых контрольных мероприятий и т.д.

При написании статьи я использовала следующие методы:
анализ, синтез, опрос.

Существует множество определений этого явления, но суть его заключается в том, что в системе обучения преподаватель и студент разделены физическим пространством, которое преодолевается общением посредством соответствующих технологий. Дистанционное обучение не является синонимом заочного обучения, поскольку оно предусматривает постоянный контакт с преподавателем, с другими студентами, имитацию всех видов очного обучения, но в специфических формах. Часто в литературе термины "дистанционное обучение" и "дистанционное образование" используются как синонимы. Их путанице способствует и идентичность аббревиатуры. Но обучение - это целенаправленный, организованный процесс взаимосвязанной деятельности преподавателя и учащихся. Термин "образование" - это результат обучения, воспитания и развития личности, классифицированный по назначению (общее и специальное), по уровню (начальное, среднее, высшее), по области знаний (гуманитарное, естественнонаучное, техническое), по отрасли и т.д., но не по расстоянию до учащегося[1].

Дистанционное обучение - процесс приобретения знаний, умений и навыков с помощью специализированной образовательной среды, основанный на использовании информационных и коммуникационных технологий, способствующих обмену учебной информацией на расстоянии, и реализующий систему поддержки и администрирования образовательного процесса. Новая система самообразования с ее составом: цель, содержание, методы, организационные формы и средства обучения.

В системе образования ДО отвечает принципу гуманизма, согласно которому никто не должен быть лишен возможности учиться из-за бедности, географической или временной изоляции, социальной незащищенности и невозможности посещать учебные заведения из-за физических недостатков или занятости в производственных и личных делах. В результате объективного процесса информатизации общества и образования, а также с учетом лучших черт других форм, оно войдет в XXI век как наиболее перспективная, синтетическая, гуманистическая, интегральная форма образования[2].

В мировой практике существуют две модели ДО, отличающиеся по форме обучения и характеру методов и средств обучения: "американская" (очная форма обучения с использованием телекоммуникаций, при котором происходит опосредованное взаимодействие преподавателя и студента, происходящее либо в режиме реального времени, либо в режиме последующего просмотра учебного материала студентом) и "британская" (заочное обучение, при котором преподаватель и студенты разделены расстоянием, а обучение происходит практически самостоятельно на основе разработанных учебных комплектов; в этом случае ближе термин "дистанционное обучение")

Рассмотрим особенности дистанционного обучения:

Гибкость.

Студенты, как правило, не посещают регулярные занятия в виде лекций и семинаров. Каждый может учиться столько, сколько ему лично необходимо для освоения курса, дисциплины и получения необходимых знаний по выбранной специальности.

Модульность

В основу программ ДО заложен модульный принцип. Каждая отдельная дисциплина или ряд дисциплин, которые осваивает студент, создают целостное представление о конкретной предметной области. Это позволяет из набора независимых учебных курсов создать учебный план, отвечающий индивидуальным или групповым потребностям.

Параллельность

Обучение может проводиться при совмещении основной профессиональной деятельности с учебой, т.е. "без отрыва от производства".

Дальняя дистанция

Расстояние от места нахождения студента до учебного заведения (при условии высокого качества связи) не является препятствием для эффективного образовательного процесса.

Асинхронная работа

Подразумевается, что в процессе обучения преподаватель и студент могут реализовывать технологию обучения и тренинга независимо по времени, т.е. по удобному графику и в удобном темпе.

Онлайн-игры, сайты и приложения - одна из активно развивающихся форм дистанционного обучения[3].

Деятельность обучаемых во время занятия программируется таким образом, чтобы учебный материал воспринимается трижды: по слуховому, зрительному и речевому каналам. Сочетание логического (вербальная информация) и эмоционального (музыкальный фон, световые эффекты, голос диктора), воспринимаемое одновременно сознанием и подсознанием, помогает раскрыть резервные возможности мозга, что способствует увеличению объема и прочности запоминания материала.

Для развитие коммуникативной компетенция учащихся в процессе дистанционного образования я рекомендую использовать приложения, такие как quizlett, kahoot, learningapps.com, quizizz, quill.org, miro.com, YouTube, listeningenglish.com. Использование различных приложений позволило проводить уроки английского языка необычно, интересно, информативно и эффективно. Поскольку студенты традиционного формата часто не пользовались приложениями и платформами, новые форматы упражнений были интересны для них.

По данному заявлению получен опрос

Вопросы:

1. Как вы адаптировались к дистанционному обучению?
2. Комфортно ли вам дистанционное обучение?
- 3.Какие онлайн-инструменты использовались при изучении иностранного языка?
4. Поддерживаете ли вы игры во время урока?
5. Вам больше нравится дистанционное или традиционное обучение?
- 6.Как вы понимаете слово “дистанционное образование”
- 7.Улучшились ли вы ваши навыки говорения вовремя дистанционного обучения?

Это результат опроса

рис.1 Опрос учеников на интерес изучение иностранного языка

На диаграмме №1 мы видим, показатели показывают что во время дистанционного обучения игры и приложение помогают учащимся думать, говорить и вызывает у них интерес к урокам английского языка.

С методологической точки зрения я прихожу к выводу, что дистанционное обучение играет важную роль при изучение английского языка. Индивидуальный подход к каждому - главная особенность дистанционного обучения. Преподаватель английского языка помогает подобрать удаленным студентам именно те занятия, которые посильны и способствуют закреплению мотивации к дальнейшему изучению языка.

С каждым годом дистанционное обучение становится все более популярным: создается большое количество высококачественных веб-ресурсов, которые сочетают в себе функции дистанционного обучения и онлайн-сервисов, которые предоставляются круглосуточно.

Список использованной литературы:

1. Alqurashi E. Predicting student satisfaction and perceived learning within online learning environments // Distance Education. 2019.
2. Anderson T. The theory and practice of online learning. 2nd Edition. Edmonton, AB: AU Press, 2011. 472 p.
3. Bangert A.W. The development and validation of the Student Evaluation of Online Teaching Effectiveness // Computers in the Schools. 2018.

ТИПОЛОГИЯЛЫҚ БАЙЛАНЫС ЖӘНЕ ТІЛДІК БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Хамзин М. Х., филология ғылымдарының докторы
«Volashaq» академиясының Қазақ тілі мен әдебиет кафедрасының
профессоры
khamzin_m@mail.ru

Адамзат жаратылысымен ең бірінші дүниеге келген СӨЗ десек, сол СӨЗДІҢ ТІЛ арқылы жүзеге асатыны, айналымға түсетіні мәлім бола тұра, түрлі кереғарлықтар, келеңсіз әрекеттердің орын алғанына бүгінгі күн тұрғысынан пайымдау жасағанда бірнеше жайт ден қойғызады, оларды нақтыласақ,

- тіл- адамдар қарым-қатынасының басты құралы делінетін қағида ең ірі заңдылыққа жатты да, сол тар мағынасын жоғалтпай ұзақ мерзім бойы салтанат құрды;

- ұлттық руханият, өнер-білім, ғылым тоталитарлық заманның аясында қыспаққа ұшырағаны соншалық, тілдің ерекшелік, сипаттары ұлттық болмыс сипаттарынан емес, «аға ұлттың» тілдік грамматикасына негізделіп, сол тілден үлгі-өнеге алған болып шыға келді.

Сонау көне дәуірден бері оқымысты, ойшылдар адам іс-әрекеті, қимылы, тіпті бет-ауыз, кескін-келбетіне қарап, әлгі жанның қандай адам екеніне түрлі болжамдар жасаған, ол заңды да, себебі, мына жарық дүниеде ең құдіретті, ең қуатты, сонымен қатар, тылсым сыры мол, жұмбақ жаратынды- АДАМ. «Тас жаратын, тас жармаса, бас жаратын» сөздің иесі де сол АДАМ, мыңдаған, миллиондаған адамды жарылқап, алғыс арқалайтын да сол АДАМ, соншама адамды қызуар адамды бақытсыздыққа душар ететін де сол АДАМ. Соншама құдіретті бола тұра, сол АДАМНЫҢ да әлсіз жақтары бар (уақытты тоқтата алмайды; қашан бақиға аттанарын білмейді; миллиондаған адамды бір сәтте жоқ қылып жіберетін жойқын қаруды ойлап тапса да, өмірін ұзартатын дәрі ойлап таба алмай келеді). Адамзат баласы ойлап тапқан барлық ғылым түрлерінің негізгі нысаны-АДАМ.

Әдебиеттің қаруы-СӨЗ. Демек, ол- СӨЗ өнері. Өнердің бір түрі-әдебиеттің эстетикалық сипаттары зерттеліп келеді. Алайда, СӨЗ өнеріндегі түрлі персонаждардың сөйлеген сөзі арқылы анық қандай жан екендігін, әсіресе, қандай ұлттың өкілі екендігін тану арқылы сол ұлттың болмыс-бітіміне, қажет болса, жалпыадамзаттық құндылықтар қатарына нені қосқанын білуге болатыны түбегейлі зерделегенін келеді деу қиындау. Осы ХХІ ғасырдың алғашқы ширегі де енді екі-үш жылдан тәмамдалатыны рас, бірақ, өкінішке қарай, Абайды орыс тіліне (рухани мұрасын) аударма алмай пұшайман боп жүргеніміздің сыры қос тілде жетік аудармашылардың кінәсінен емес, ұлттық топырақ шүйгіндігінен тойынбағандығынан (қазақтың ба, орыстың ба)

және ең бастысы- СӨЗ өнерінің қазақ ұлтында киелі, қасиетті, қастерлі орында тұрғандықтан, сол киелі дүниені қаз-қалпында аударғанда тәржімалануға тиіс тілдің (бұл жерде орыстың т.б. халықтардың тілдерін айтып отырмыз) жұтаңдығында. Қазақтың ұлттық тіліндегі реңкті, астарлы емеурінді, ғаламат терең мағына мен даналық иірімдерді орыс тілінде сөйлете алмайсыз, ол тіл Абай мұрасын игеру мен меңгеруде дәрменсіз. Қазақ тілінің ұлттық колориті толықтай көріне алмау себебі сондықтан.

Осынау жайттарды шола келіп, тіл мен көркем шығармадағы оның рөлін аз да болса, саралап өтуді жөн көргендіктен, кең ауқымда қолданылып жүрген (әсіресе, әдебиеттануда) типология ұғымы тарапынан кейбір жайттарды ортаға салуды мақсат тұтып отырмыз. Типология (грек тілінде)-«классификация предметов или явления по общности каких-либо признаков» [1,496 б.] деген мағынаны білдіреді. Бұл мәселе жөнінде айтылған, жазылған пікірлер көп, олардың бәрін келтіру міндет те емес, шарт та емес, солардың бәрі түрлі қырынан келсе де (жанрдағы типология, мазмұн мен пішіндегі типология, эстетика мен таным тарапындағы типология т.б.), бір ғана түйінге келетіні айдан анық: ол-көркем бейне мінезінің сомдалу ерекшеліктері. Зерттеуші Н.И.Конрадтың пікірінше, «вступление разных народов на одну и ту же ступень общественно-политического и культурного развития и близость форм, в которых это развития проявляется» [2]. Бұл мәселеге зерттеуші Ю.Суровцев өз толғамымен келеді, яғни «Диалектическая трактовка национального характера в литературе предполагает конкретно-исторический, а не абстрактно-идеалистический подход, учет социально-исторической его изменчивости, а также сходства с национальными характером других народов, связи национальных психологических особенностей с социальными, их взаимной обусловленности- при ведущей роли социального, классового фактора» [3,106 б.].

Біз айтар едік: алуан түрлі қилы пікірлерді келтіре отырсаақ та, көркем әдебиеттегі қаһарманның тіліндегі сипат арқылы, яғни өкілі екендігін ғана емес, таным, түйсік, мінез, пиғылының көрінісін, қысқасы, қанымыздай, аңғара алатынымыз.

Қаламгер Т.Әбдіковтің «Өліара» романында алқалы бас қосу үстінде Тауман деген адамның: «Қойбағарға да теңдік тиетін күн бар екен-ау... Тәуба, құдайға тәуба... Енді, міне, ел биледің, шырағым Назар. Бүкіл үш ауыл, үш ру аузына қарады: Қайырың тиер-тимес, бізге атағың да жетіп жатыр» [4,203 б.] деп келетін сөзі бар. Ал, сонда отырғандардың бәрінің оны құптауы, шала сауатты Назардың Бәйтенге сәл кейінірек: «Жауға қатал, ымырасыз болуды талап етеді бізден. Ал, бұл күрестен шеткері қалатын бірде бір совет адамы болуға тиіс емес...» [4,204 б.] деп саяси қырақылықты бетке ұстауы күні кешегі және бүгінгі яғни кеңестік дәуірдің 20-30-жылдарындағы ұлттық танымның арасындағы, сол таным иелерінің қандай жан екендігін аңғартады. Қазақтың ұлылары мен ірілерінің бүгінгі ұсақталған, аласарған бейнесі осы Назарлар...

Ал, Назар кешегі патшалық Ресей империясының, бүгінгі сол империяның заңды мұрагері-кеңестік биліктің боданы болған қазақтың өкілі болса, Б.Можаевтың «Мужики и бабы» атты романындағы Успенский колхоздастыру ісін құп көріп жүрген Ашихминге: «Беззакание-это слепой зверь; сегодня вы его спустите на крестьян, он пожрет вас самих. И не размахивайте передо мной кулаками. Я вам не мерин, я-бывший командир. Мету и по физиономии съездить» [5,84 б.] - деп темсініп, қыр көрсетеді. Назар мен оның төңірегіндегілердің, Успенский мен оның маңындағылардың қандай ұлттан екенін және олардың сол өз ұлттарының біразына тән боп келетін ерекшелік, сипаттарын бірден байқайсың. Бәрі де кейіпкерлердің тілінен, сөз ерекшелігіндегі ұлттық бояудан байқалады.

Ш.Аймаатовтың «Боранды бекет» романындағы Едіге О.Бөкейдің «Өз атыңды өшірме» шығармасындағы Дарханмен ұқсас. Сөйлеген сөздері арқылы таным көкжиегінің қаншалықты деңгейде екенін бірден аңғарасың...

О.Бөкей романында жылқышы Батидың, жұмыскер Дарханның, бүгінгі белсенді Оспанның құлай ұнатқан адамы – Гүлия. Ол Дарханды таңдады. Меншігінде тышқақ лағы жоқ Дарханмен ас-судың тапшылығын, жайлы тұрмыстың көзден бір-бір ұшқанын көрсе де, кешегі мыңды айдаған байдың қызы бүгінгі осы халіне көндіккен. Шын бақыт деген жаққан отыңды сөндірмеу, ұрпақ өрбіту, сүйген адамыңның жанында болу деп ұғады осынау дала аруы сұп-суық үйде Дарханның жанында жатып. Сөйлеген сөзі, ішкі монологы-бәрі де қазақ әйелінің ғасырлар бойы болмысына сіңген қасиеттерді сездіреді. Гүлия- сол өткенде қалған ұлттық киелі менталитеттің бүгінгі символы.

Ал, өте кедей отбасынан шыққан, қалаға күн көруге кеп, қиыншылық тұрмыстан бір үзім нанға зар боп, өлуге аз-ақ қалған Керри (Каролина)-Теодар Драйзердің «Сестра Керри» романының бас кейіпкері. Бейшара қызды театрға актерлар іздеп жүрген ауқатты адам байқап, өзімен бірге алып кетеді. Уақыт өте келе, талантының арқасында Керри аса танымал адамға айналады. Мақсатына яғни аса бай адамдардың қатарына қосылу үшін ол қолында билігі, байлығы бар адамдардың дегеніне көнеді. Айтқандарын мүлтіксіз орындайды. Ар-намысының тапталуына да көнеді. Ақыры дегеніне жетеді. Бай адамға айналады. Бірнеше жұлдызды қонақ үйлерге ғана түседі гастрольге шыққанда. Нөкері бар, аса бай, атақты адамдар жүретін экипажы бар. Осы танымалдық, байлық ол үшін шын бақыт. Тіпті роман авторыныңөзі оны мүсіркеп: «О Керри, Керри! О слепые влечения человеческого сердца!.. В своей качалке у окна ты будешь одиноко сидеть, мечтая и тоскуя! В своей качалке у окна ты будешь мечтать о таком счастье, какого тебе никогда не изведать!» деп толғанады [6,114 б.].

Сөз, оның құдіреті жайлы жекелеген ой-толғамдарымыздың бір парасы осындай еді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Словарь иностранных слов. 13-е изд. М., 1986.
2. Конрад Н. К вопросу о литературных связях//изв. АН СССР, 1957, т.16.
3. Суровцев Ю. Интернациональное и национальное в литературах Востока. М., 1972.
4. Әбдіков Т. Өліара. Роман. А., 1985.
5. Можаяев Б. Мужики и бабы. М., 1988.
6. Драйзер Т. Сестра Керри. М., 1987.

ҚҰТТЫҚТАУЛАР

Ұлы мамандық иесі- Жаңбырбай Ахметұлына 70 жас!

Әрбір адамның өзіне тән ғұмыр жолы, тіршілік баяны бар, бірақ еткен еңбек, көрген бейнет, татқан зейнет, алған асу, жеткен биік әркімнің өмірінде әрқилы. Оны сырт көз өздерінше бағалап та жатады. Сондағы жалпының іздейтіні біреу: ол – кісілік келбет, азаматтық тұлға. Оған – дәл осындай адами асқақ қасиетке, қанша ғұмыр кешкенімен, жеткен де бар, жетпеген де бар. Біз бүгін өзінің өнегелі өмір соқпағында сыйластық пен достықтың ұлағатын ұлықтап, үлкенге құрмет, кішіге ізет болар ұлттық дәстүрлерді үкілеп келе жатқан тәлімгер, ардагер ұстаз, академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің еңбек сіңірген қызметкері, доцент, университет қабырғасында өскелең ұрпаққа 40 жылдай сапалы білім, саналы тәрбие берген шетел тілдерін оқыту саласында 4 халықаралық гранттың иегері (Ұлыбритания, Канада), Қазақстан Республикасының білім беру ісінің үздігі, жетпістің белесіне көтерілген Қағазбаев Жаңбырбай Ахметұлы жайлы сөз қозғамақшымыз.

Жаңбырбай Ахметұлы 15 қазан 1952 жылы Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданы, Томар ауылында дүниеге келді. Жәкеннің мағыналы өмірінің, шуақты шаңырағының алтын діңгегі – өмірлік қосағы Мұхаметқалиева Айман Анарбекқызы, академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінде (қазіргі таңда Қарағанды университеті) 30 жыл бойы ағылшын тілі оқытушысы ретінде жемісті еңбек етіп, 2012 жылы құрметті демалысқа шықты. Өмірінің жалғасы, ертеңгі мәуелі жемісі – бауыр еті балалары - ұлы Данияр киберқауіпсіздік саласында қызмет етсе, қызы Риза–қаржы және экономика бағытында білгір маман, ғылым магистрі, үш баланың анасы. Жұлдызы мен құндызындай көретін балалары өз теңін тауып, шаңырақ көтеріп от басын құрған бақытты жандар. Әріптесіміз Камелия есімді келініне, Жандостай күйеу баласына дән риза. Ұстаздың алтын асықтай 5 немересі көзінің ағы мен қарасы болып қуаныш сыйлауда, тұрмысына сән, өміріне мән беруде. Олар атасы мен әжесін ерекше құрметтейді, мақтан тұтады, осы жандармен бірге қартаюды армандайды екен.

Осы ретте халыққа қызмет көрсетудің ең қажетті де қашанда өзекті саласы- білім беру мен жетілдіру ісінде көп жылдар бойы аянбай еңбек етіп келген Жаңбырбай Ахметұлының тұлғасы әрқашан алдыңғы қатардан орын алады.

Қағазбаев Ж.А. 1969 жылы Өскемен қаласы, Жамбыл атындағы мектеп-интернаттан білім алғаннан кейін, Алматы педагогикалық шетел тілдері институтының ағылшын тілі мамандығына оқуға түседі. 1973 жылы аталмыш оқу орнын үздік дипломмен бітіріп, бір жыл бойы осы институтта ағылшын тілі факультетінің фонетика кафедрасында оқытушы болып қызмет істейді. 1974-1975 жылдары Чита облысында Даурия станса мекенінің шекара аймағында

әскери борышын өтеп, запастағы аға лейтенант әскери шенін алады. 1975-1977 жылдары 2 жылдық жоғары педагогикалық курсты үздік бағамен бітіріп, ЖОО-да сабақ беру құқығын растайтын куәлік алды. 1978-1982 жылдары Алматы педагогикалық шетел тілдер институтында аспирантурада оқыды. 1982 жылдан бастап Қағазбаев Ж.А. академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінде ағылшын тілінің білікті маманы ретінде еңбек етеді. Осы уақыт аралығында оқытушы, аға оқытушы, доцент, жиырма жылдай кафедра меңгерушісі болып қызмет атқарды. Ағылшын тілінің маманы әрқашан да құзар шыңның биігінен көрінді. Студенттердің тұла бойына ұлттық рух, ізгі қасиеттерді молынан сіңірте білді деп нық сеніммен айта аламыз.

2019 жылы облыстың қоғамдық – саяси өміріне белсенді қатысқаны, жаңа қазақстандық қоғам құру ісіндегі жеке еңбек және шығармашылық үлестері үшін Қарағанды облысы Әкімінің Құрмет Грамотасымен марапатталды. Қағазбаев Ж.А. 100 шақты ғылыми мақаланың авторы. Олар АҚШ, Қытай, Франция, Болгария, Чех Республикасы және Ресей елдерінде жарық көрді. Жаңбырбай Ахметұлы байыптылығы мен іскерлігі, кәсіби шеберлігі мен жоғары біліктілігі әлдеқашан танымал болған білгір де тәжірибелі маман. Тәжірибелі ұстаздың басшылығымен шеттілдік білім беру саласында бірнеше оқулықтар, оқу-әдістемелік құралдар (оның ішінде электрондық оқулықтар), тілдік сала бойынша терминологиялық сөздіктер дайындалды. Бұл салада әріптесіміз терең білім, мол тәжірибе, адами қасиетімен ерекшеленеді. Қағазбаев Ж.А. облыс, қала, университет деңгейінде өтетін әлеуметтік іс-шараларға белсене ат салысады. Жинаған тәжірибесін тәлімгер және ақылшы ретінде кейінгі жастарға жеткізуден еш жалыққан емес. Студенттердің дипломдық және ғылыми жобаларына жетекшілік етеді. Олардың арасында халықаралық, республикалық деңгейдегі ғылыми конкурстардың, олимпиадалардың жеңімпаздары да бар (Алдабаева Гүлнұр, Сембаева Жанагүл, Тулегенова Арайлым, Әбдікәрім Арайлым, Тұрысбекова Самал). «Өнегелі өмір» жобасы аясында студенттер, қала жұртшылығы, орта білім беру мекемелері ұжымымен жиі кездесіп тұрады; бұқаралық ақпарат құралдары (баспасөз, теледидар) арқылы тілдік білім беру саласындағы өзекті мәселелер туралы өз ойын еркін білдіріп отыруды парыз деп санайды. 2021 жылдың ақпан айында әлеуметтік желіде Жаңбырбай Ахметұлына студенттер өздерінің ризашылығын білдіріп дайындаған тик-ток 20 000 «лүпіл» жинаған. Аталмыш айда Tengrinews порталында ұстазбен өткізілген көлемді әңгіме-сұхбат жарияланды. 2021 жылдың 26 ақпанында Қарағанды қаласындағы «Сарыарқа» телеканалы ұстаздың өмірі, шығармашылық қызметі туралы бейнебаян ұсынды. Әріптесіміздің ұстаздық және шығармашылық қызметіне арналған 3 деректі фильм түсіріліп, газет, журналдарға оншақты мақала шыққан екен. Жаңбырбай Ахметұлы республикалық «Тіл- қазына» жобасының белсенді мүшесі, әрі тіл жанашыры ретінде Қарағанды облысының ІІ кентінде көшпелі семинар-тренингтер өткізіп, қазақ тілін ұлы даланың ұлтаралық тіліне айналдыру мақсатында қарусыз майданда аянбай еңбек етіп келеді.

Қағазбаев Ж. А. салауатты өмір салтын ұстанады. Бос уақытында үстел теннисі, футбол ойнауды ұнатады. Көркем әдебиетті қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде оқиды. Қағазбаев Ж. – ұлы Абай атамыз айтқандай «пайда ойлама, ар ойла» қағидатын басшылыққа алып, әлеуметтік әділдікті насихаттап, азаматтық қоғамды дамытуға елеулі үлес қосып өмір бойы ізденісте жүретін ұлағатты ұстаз. Біліктілігі мен іскерлігін орайлы ұштастыра отырып, білім беру ісіне сүбелі үлесін аянбай қосып келеді.

Жаңбырбай Ахметұлы білім саласының жұмысын жандандырып, еселі еңбек етіп жүрген жігерлі де жауапты азаматтардың бірі, әрі әріптестеріне осы бір маңызды саланың қыр - сырын үйретуден жалыққан емес. Жәкең өзі қызмет етіп жатқан шетел тілдері факультеті, «Шетел тілінен даярлаудың теориясы мен әдістемесі» кафедрасының профессор-оқытушылар құрамы мен студенттер ортасында ғана емес республика, облыс деңгейіндегі білім саласындағы қызметкерлер, ғалымдар, университет ұжымы арасында да үлкен абырой - беделге ие жан. Аға буын әріптесімізді тәжірибелі, өнегелі, білікті ұстаз, өз ісіне деген сүйіспеншілігі мен кәсіби шеберлігі, әділдігі мен адамгершілігі басым ақжүрек азамат, үздік маман ретінде ерекше құрмет тұтып, сыйлаймыз.

Құрметті Жаңбырбай Ахметұлы!

70 жылдық мерейтойыңыз құтты болсын! Туған күн – ғажайып армандар мен жарқын үміттерге толы өмірдің жаңа бастамасы болғай деп тілейміз.

Құтты болсын 70 жасыңыз,

Сексеннің де сенгірігінен асыңыз.

Қуат алып, денсаулықтың нәрінен,

Жүзіп өтіп жүзге аяқ басыңыз!

Балалардың арасында жүріңіз,

Шаттық нұрдаң айықбасын жүзіңіз!

Тілек еттік шын жүректен бәріміз

Мықты болып ұзақ ғұмыр сүріңіз!

Денсаулығыңыз зор, жүзіңіз жарқын, өміріңіз ұзақ та мағыналы болсын деген ізгі ниетпен Сізге бақытыңыз баянды болып, ырыс-берекеңіз Сыр суындай сарқылмасын, табысыңыз – тау суындай таусылмасын деп тілейміз. Отбасыңыздан береке - бірлік, басыңыздан бақ, астыңыздан тақ таймай, аңсаған арман-аңсар белестеріне жете беруіңізге тілектеспіз! Шаңырағыңызға шаттық ұялап, босағаңыздан қызық - қуаныш арылмасын!

Жеміс берсін тер төккен еңбегіңіз,

Бақыт болсын әрдайым көргеніңіз!

Дәулет пен мерейіңіз таси берсін,

Арта берсін абырой - беделіңіз!

Бойыңызға мұқалмас жігер, қайтпас қажыр, еңбегіңізге таусылмас табыстар, отбасыңызға ортаймас бақ - ырыс тілейміз! Мерейіңіз үстем, мәртебеңіз биік болсын!

Ізгі ниетпен: академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің шетел тілдері факультеті «Шетел тілінен даярлаудың теориясы мен әдістемесі» кафедрасының меңгерушісі PhD, қауымдастырылған профессор Саржанова Ғ.Б.

Құрметті Жаңбырбай Ахметұлы!

Сізді Жезқазған қаласы тіл жанашырлары атынан және өз атымнан 70 жасқа толған торқалы тойыңызбен шын жүректен құттықтаймын. Сіздің ізденіс пен табыстарға толы еңбек жолыңызды, ғылыми-педагогтік қызметтегі жетістіктеріңізді сырттай білуші едім. Иссапармен Жезқазған қаласына келіп, қала мұғалімдері мен зиялы қауым өкілдері алдында дәріс оқыған сәттегі шеберлігіңізге, біліміңіз бен шешендігіңізге, үш тілді жарыстыра, жалғастыра отырып оқыған дәрісіңізге сүйсіндім. Ана тіліне деген жанашырлығыңызды танып риза болдым. Сіздің қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде оқыған дәрісіңіз, дәйекті мысалдар мен деректеріңіз тыңдармандарды да тәнті етті.

Бұл – бір кездесуден алған әсеріміз. Ал алдағы жылы жүздесулер бізді тіпті жақындастыра түседі, Сіздің жан әлеміңізді таныта түседі деп сенемін. Сізге ұзақ ғұмыр, мықты денсаулық, толғай табыстар тілеймін.

Тәнті етті табысы мол көпті ісіңіз,
Аңыз боп жұмлеге жетті ісіңіз.
Ағасы, жеті белден асып өттің
Мерейлі құтты болсын жетпісіңіз.

Көсіліп кеңге жайған керегесін,
Таныттың өрелі ердің өнегесін.
Жезқазған, Ұлытауға тарап кеткен
Жаңбырбай Қағазбаев деген есім.

Ағасы, ел ұсынған төрің эне,
Саларсың соқпағыңды соныға әлі.
Сексеннің сеңгіріне тарықпай жет,
Қарқаралы, Томардың өр ұланы.

Айырып алыптар мен аласаны,
Дарынның берілген жоқ бағасы әлі.
...Үш тілді тең ұстаған, Жаңбыр аға,
Үш жүзге сөз өткізсең жарасады.

Ізгі тілекпен,
Ғазиз Ештанаев,
Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі,
филология ғылымдарының кандидаты,
Жезқазған қаласының Құрметті азаматы.

Жезқазған қаласы.
10.10.2022

**Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің доценті
ҚАҒАЗБАЕВ ЖАҢБЫРБАЙ АХМЕТҰЛЫНА**

Қадірлі Жаңбырбай, адам артына қарап қартаяды деген аталы сөздің растығына бүгін шынымен де көзім жетіп отырғандай. Өйткені, уақыт деген тылсым дүние шынымен де тез өтеді екен ғой. Мерейтойыңа шақырту алғанда, шіркін, кешегі өрімдей жас шәкіртімнің бірі Жаңбырбай да 70-ке толып қалған екен ғой деп бір толқып алғанымды жасырмаймын. Қарап отырсам, сенің Алматы шет тілдері институтын үздік бітіріп, академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетіне жолдама алып, еліміздің сол іргелі жоғарғы оқу орнында тапжылмай және үлкен абыроймен ұстаздық етіп келе жатқаныңа да жарты ғасырдай уақыт өтіп кетіпті.

Жаңбырбай, 70-ке толған мерейлі мерекең құтты болсын! Қазақ халқының ұлы ақыны әрі рухани ұстазы Абайдың “Ақырын жүріп, анық бас, еңбегің кетпес далаға. Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға” деген өрелі өсиетінің өзіңе де тікелей қатысы бар екеніне еш күмәнім жоқ. Абырой-атағың өсе берсін! Шәкірттерің өзіңнен озсын! Отбасың аман, өмірің ұзақ болсын!

Ізгі тілек және шынайы құрметпен, Ұстазың - Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, Халықаралық Жоғары мектеп ғылым академиясының академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Елші-дипломат Әділ Құрманжанұлы Ахметов.

Білімнің бәйгеторысы

Тәңірдің рақымы алқалайтын, иір-қиыр, тарам-тарам жолы бар тағдыр дейтін құдіреттің өзі бір бүйрегін бұрып тұратын, сүрініп бара жатса демеп жіберетін, еңкейе қалса еңсесін көтеретін әлдебір жебеуші періштесі жанына серік болатын, соның арқасында бойына дарын мен қабілет қатар дарыған, және онысын тәрк қылмай, өмір бойы аялап ұстайтын адамдар болады өзі. Өте сирек. Сирек болғандығымен де қадірлі, сірә.

Адамның даналыққа жетуі – оның шен-атағымен, танымалдық деңгейімен өлшенбесе керек. Теледидардан жиі көріне беру де оның зиялы, терең ақыл-ой иесі екенін аңғартпауы мүмкін. Қайта шын талант, шынайы зиялы өзін-өзі құба төл өлкеде шыңдап жататындай. Осы қатарға Қағазбаев Жаңбырбай Ахметұлын ерекше ықыласпен қосар едік. Ол – бар өмірін білімге арнаған, «инемен құдық қазғандай» деп айшықталатын ілім-білім саласын өз өмірінің адал махаббатына айналдырған адам. Көбіміз мектепті тәмамдар шақта болашағымызды бағдарлап, қай саланың құлағынан ұстаймыз деген таңдауға тап болып жатамыз ғой. Ал мақала кейіпкерінің тағдырдың қай арнасына бағыт түзейтіні небәрі 10-11 жасында-ақ анықталған. Бұл да бір Жаратушының оған түсірген сәулесі, ғұмырына бағдар берген бейресми жолдамасы іспетті.

Кішкентайынан қасиетті Тоқылдақ топырағында елгезек болып өсіп, қалам мен қағазды серік еткен Жаңбырбайдың оқуға құмарлығы 6 жасында Батырлар жыры-қаһармандық эпостармен танысудан басталған екен. «Алпамыс», «Қамбар», «Қобыланды», «Ер Тарғын» атты мәдени құндылықтарымызды білте шамының жарығымен оқып беріп көрші тұратын аталар мен әжелердің батасын алып өскен бала Жаңбырбайдың өмірдегі алғашқы қадамы осылай ерекшеленіп тұр. «Өзге жеткіншектердей емес, білімге деген құштарлығы бір бас биіктеу ме, қалай. Ондай өзгеше баланы ұстаздың да байқамай қалуы әсте мүмкін емес. Тағдыр айдап 1962 жылы Өскемен қаласындағы Жамбыл атындағы мектеп-интернатына ағылшын тілінің білгір маманы Адольф Антонович Гербер келеді. Міне, сол білікті Адольф ұстаз жас баланың ағылшын тіліне деген ынтасын оятады. Өткен ғасырдың 50-60 жылдары коммунистік жүйенің қылышынан қан тамып тұрған кезінде ағылшын тіліне қызығушылық таныту, қызыққан соң оны үйрену аса бір әуестік үрдіске айналмаған еді. Сөйтіп, жас өрен бесінші сыныптан бастап келешекте әлем тіліне айналар ағылшын тілінің қыр-сырына қаныға бастайды. 1969 жылы Алматы педагогикалық шетел тілдері институтының ағылшын тілі мамандығына оқуға түскені де – балаң аңсар-арманның шынайы мақсатқа айналғанының көрінісі еді. Өзі таңдаған сүйікті саласын індете оқып, нақты білім саласын игеруі төрт жылдықпен шектелмей, Алматыда жоғары оқу орнында дәріс өткізуге мүмкіндік беретін 2 жылдық жоғары педагогикалық курсты бітіреді. 1977 жылы Қарағанды мемлекеттік университетіне ағылшын тілінің маманы болып жұмысқа орналасады. Онысы да кездейсоқ таңдау емес еді. Жаңбырбай Қағазбаевты химик-металлург,

ғұлама ғалым, қоғам қайраткері, академик Ебіней Бөкетовтың өзі аттай қалап шақырады. 1 жыл жұмыс істегеннен кейін Жаңбырбай Ахметұлы айналасын шиырлап жүріп, ілім іздеуді Алматыда 1982 жылға дейін жалғастырады. «Сіз Қарағанды университетіне ниет бұрыңыз, өйткені сіз Сарыарқаның сәукелесі Қарақаралы өңірінің азаматысыз. Менің пайымдауымша, осы дұрыс шешім болар. Сіз жас мамансыз, үкілі үмітін артқан жас ұрпаққа терең де сапалы білім беруде өз үлесіңізді қосуыңыз керек деп ойлаймын. Бұл ұсынысқа қалай қарайсыз,- деді Ебіней Арыстанұлы. Ебіней ағамның дуалы аузынан шыққан бұл ұсыныс адал досым Алланың маған берген сыйы шығар деп қабылдадым. Мен бірден келістім. Ағылшын тілін үйрену–заман талабы, оны жастарға үйрету – негізгі мақсатымыздың бірі»,– дейді Жаңбырбай Ахметұлы ағынан жарылып.

Сол уақыттан бері аққан судай, ескен желдей қаншама жыл өтті – 40 жылдан астам уақыт бойы табан аудармай Қарағанды өлкесінде неше буын ұрпақты тәрбиелеп келе жатыр. Өзі ашық-жарқын, өзі көпшіл, өзі бауырмал, өзі кәсіби, өзі елгезек жанның еңбегі де ескерусіз қалған емес. Әр жылдары облыстық, республикалық және халықаралық деңгейде еңбегі бағаланып, түрлі марапаттарды иеленіп те келеді. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Жарлығымен кеудесіне тағылған «Құрмет» ордені, Білім және ғылым министрлігінің, Қарағанды облысы Әкімінің Құрмет Грамотасы, Қазақстан Республикасы білім беру ісінің үздігі, «ТМД-ның үздік педагогы-2021», білім саласында 4 халықаралық грант иегері, «International Teachers' Marathon–2021» онлайн форматта YouTube желісінде тікелей эфирде өткен халықаралық конференцияға қатысып, шетел тілінен білім беру саласында Еуропа және шығыс елдері бойынша ЖОО-ның үздік 14 оытушы тізіміне еніп арнайы Сертификат иесі болуы, «Қарағанды университетінің еңбек сіңірген қызметкері» төсбелгісі марапаты – Жәкеңнің 40 жыл бойғы ерен еңбегіне берілген лайықты сый. Десе де Жаңбырбай Ахметұлы үшін бәрінен де биік тұрар аяулы марапат – алдынан түлеп ұшқан студенттердің сапалы білім,салиқалы тәрбие алып, ағылшын тілі мен мәдениетін меңгеруі арқасында Қазақ елінде білім, мәдениет, БАҚ саласында табысты еңбек етуі, әлемдік білім нарығында өзіне лайықты орнын табуы, қабілет-қарымын дамытуы, сөйтіп ел келешегі жолында адал да табысты қызмет атқаруы. Шәкірттерінің жетістігін көру, олардың бір ауыз «рақмет, Ұстазым» деген лебізін есту оны ерекше сезімге бөлейді, көңілін марқайтып, мейманасын тасытып тастайды. Шын ұстаз үшін нағыз әділ баға – шәкірт лебізі екенін өмір-өзен әр сәт сайын растап келе жатыр емес пе?!

Мерейлі 70 жасқа келсе де Жаңбырбай Ахметұлының ұстаздық еңбегі бір минутқа да толас тапқан емес. «Өмір ізденістен тұрады» деген ұғымды ұстаным еткен білім иесі талайғы ғылыми-педагогикалық әдебиеттерді ақтарып, көңіл көкжиегінде қылаң берген әлдебір идеяның ұштығынан ұстап, соны қашан пісіріп, жетілдіріп, мамандар талқысына ұсынбайынша, қайраулы қылыштай дайын етпейінше тыныштық қиял ғана. Қазіргі кезде Жаңбырбай Ахметұлы

дайындап, баспадан шыққан ғылыми мақалалар жүздеп саналады. Олардың әрбірі республикалық мерзімді басылымдар мен порталдарды былай қойғанда, АҚШ, Чехия, Франция, Қытай, Болгария елдерінің маңдай алды ғылыми басылымдарында жарық көрген. Тағы 2 мақаласы «Scopus» базасындағы рейтингі жоғары ғылыми журналда жарияланды. Жарық көрген сөздіктер, қулықтар мен оқу құралдары да жетерлік. Білікті ұстаз халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларға да ұдайы шақырылып, өзінің тың, соны ойларын жолдап жатады. «Тіл – құндылық-қазына» дейді кейіпкеріміз. Оның үш тілді (қазақ, орыс, ағылшын) жақсы меңгерген жастар арасында облыстық «Тілдарын» білім байқауын өткізуге атсалысып, осы байқауға төрағалық етуі де – тілге деген сүйіспеншілігі, осы білім сапарына бекер шықпағанын дәлелдей түсетін айғақ. Әлеуметтік зердені жетілдіруге жаны құштар Жаңбырбай Ахметұлы «Өнегелі өмір» атты облыстық жоба аясында соңғы екі оқу жылы аясында облыс бойынша жиырмадан астам мектеп ұжымымен кездесіп жастарға кемелдікке апаратын жарық жұлдыз білім екенін насихаттаумен қатар, оларды патриоттық рухта тәрбиелеуге өз үлесін қосып жүрген Қарағанды университетінің бірден бір ұстазы, бірегейі. Оған облыс жұртшылығы, зиялы қауым куә.

– Тіл үйрену жолында бірінші–мақсат, екінші–ниет, содан кейін тәртіп керек. Жапондардың өміршең кайдзен пәлсапасы бойынша 3 ай бойы күніне 30 минут, Зай күніне 1 сағаттан тіл үйренуге уақыт бөліп отырсаңыз және сол уақыт өлшемін үздіксіз сақтап отырсаңыз, 6 айда құрбы-құрдастарыңыздан көш ілгері алда боласыз. Білім алу, оның ішінде бөгде тіл үйреніп, мәдениетінен хабардар болу дегеніміз – күніне аз-аздан қайырымды еңбек етіп өзіңізге инвестиция жасау. Алғашқы кездескен сәттегі бейтаныс сезім жоғалады да, біртіндеп тіл сізге, сіз оған жақындай түсіп, ажырамас жан досыңыздай болып кетеді. Сөйтіп, тіл меңгерудің қызығына қалай түсіп кеткеніңізді өзіңіз де байқамай қаласыз. Ал бір күні бағыңыз жанып ана тіліңізбен қоса ағылшынша сайрап тұрсаң, өзіңізге көңіліңіз толып бақытты күй кешесің. Сол ерлігіңіз үшін өзіңізге сыйсияпат жасауды ұмытпаңыз. Ағылшын тілінде өз ой-пікіріңді жеткізе білемін деген сөз, тылсым дүниені, әлемнің сыр-құпиясын сезінуге бір қадам алға бастым, өзімнің қарым-қабілетім мен білімімді қатар дамыттым, сәйкесінше өзімнің «Мен» дәрежемді арттырдым деген сөз, – дейді құрметті білім жанашыры.

Мұндай жанның айналасында шүпірлеген шәкірттің де көп болары сөзсіз. Талантты жас үлкен ғылымға білікті ұстаздың батасымен аттануды қалайды. Айтпақшы, дәрістен кейін көздеріне жас алып, ұстаздың батасын сұрайтын студенттер де аз емес екен. Ал өз кезегінде ұстаздың бақыты шәкірт ұстамымен өлшенеді. Осы ретте оның жетекшілігімен дипломдық жобаларын үздік қорғап, олардың нәтижесін оқу үдерісіне енгізіп, Қазақстан мен Ресейде жоғары марапатқа ие болған Гүлнұр Алдабаева, Арайлым Төлегенова, Жаңагүл Сембаева, Айгерім Әбдікәрім, «Тіл–тұнық ойдың кәусары» атты

Республикалық олимпиадасында 1-ші орынды иеленген Самал Тұрысбекова және тағы да басқа талапты өрендерді атап кетсек болады. Кейіпкеріміздің тағы бір атап өтерлік ерекшелігі – тіл саласымен шектеліп қалмағандығы. Егер ол өз саласының білгірі деңгейімен шектелсе де ешкімнің назы болмас еді. Тарихқа көз жүгіртсек те бір бағыттың ізіне түсіп, соның шыңына шыға білген жандар жетерлік. Ал кейіпкеріміздің білімдарлығы – әсте әр дүниенің басын шалу емес. Керісінше, өзінің тарихынан, әдебиетінен хабардар болуға деген ықыласының биіктігі және сол межені сәтті бағындыра алғандығы. Жаңбырбай Ахметұлының кешегі жыраулар поэзиясынан да, бүгінгі әдебиеттен де, байырғы ақын-жазушылар шығармашылығынан да, өмірінен де еркін мысалдар келтіріп, талдап-таразылай алатын ыстық қайраты, академиялық қуаты орасан. Республикалық «Тіл–қазына» жобасының мүшесі ретінде биылғы жылдың жаз және күз айларында Қарағанды болысының 9 аудан, кентінде болып, халықпен кездесіп тіл жанашыры ретінде қоғамда қазақ тілінің қолданыс мәртебесін лайықты деңгейге жеткізу мақсатымен көшпелі семинар-тренингтер өткізіп қарусыз майданда аттан түспей, белін шешпей тынымсыз еңбек етіп жүрген жан. Сонысымен де ол тілеуқор жұртшылықтың, жастардың, шәкірттерінің, ғылыми қауымның көзайымына айналып, ақылман-тәлімгер атанып отыр. Білімнің бәйгеторысына айналған феномен деп айтсақ артық болмас.

Жәкеңнің кең пейілі, мол мейірбандығы, адал тұлғасы жеке отбасы институтын қалыптастыруда да бірден байқалады. Ол бүгінде – асқар тау әке, мейірімді ата. Тілеуқор жандардың алқауында, сүйікті жары Айман Анарбекқызы, аспандағы жұлдызындай көретін Данияры мен жағадағы құндызы іспеттес Ризадан өрбіген немере-жиендерінің алақанында тербеліп келеді. Мұндай шығармашылық жанға бөлекше бап, ерекше жағдай керек екенін сезіне, ұғына алған және соны іске асыра алған жанұясына алғыс айтудың артығы болмас.

Ұлағатты ұстаздың тәлімі мен тәрбиесі әлі талай ұрпақтың бойына дариды деген ойдамыз. Біздер, тілеуқор әріптестер Жаңбырбай Ахметұлына шын жүректен берекелі ғұмыр тілей отыра, Сіздің ғылым мен білімнің қызығына қанбай сүйікті ұстаздық ісіңізбен айналыса беруіңізге еңбек пен ақыл арқау болатынына шүбәсіз сенеміз. 70 жас мерейтойыңыз жүзге жетер сара жолдың басы болып төселуіне Жаратқан Ием нәсіп етсін!

Эльмира Утеубаева,
академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарУ-дың
қауымдастырылған профессоры, педагогика ғылымдарының кандидаты

ҚАЗАҚ РУХТЫ ҚАҒАЗБАЕВ (нағыз ұстаз туралы эссе)

Оқу орнында мұғалім һәм оқытушы көп. Бірақ ұстаз аз.

Орыс, немісіне дейін қазақша мақалдап сөйлейтін Ақтоғай өңірінде тудым. Сабақты жақсы оқыдым. Оқушы кезде қоғамдық істің қайнаған ортасында жүрдік. Мықтымыз, озықпыз деп ойладық...

Орта мектепті аяқтап, Қарағандыға келдік. Бала күннен заңгер болуды армандап едім. Құқықтануға құжат тапсырдық. Алайда тестіге 2 апта қалғанда әкем ағылшын тілінің маманы бол деп Шетел тілдер факультетіне ауыстырды. Мектепте ағылшын тілінен сабақты анам берген. Мақсатым басқа әлде түйсігім аз болды ма, әйтеуір, шыны керек, оқытып жарытпадым. Аттестатымда 4 деген баға қойылды. Әрі бүкіл сыныпқа 3-4 оқулық қана болатын. Оның өзі пысық қыздардан артылмайтын.

Хош, сонымен, басқа пәндерге (Қазақстан тарихы, қазақ тілі, математика) мықты дайындалғандықтан және ағылшын тілі бойынша сұрақтардың тең жартысы – 15-іне жауап бергендіктен болар, әйтеуір тегін оқуға түсіп кеттім. Өзімнің де, ата-анамның да, тіпті ауылдастарымның да қуанышында шек болмады. «Жұлдыз» болып, жазды да өткізіп, күзге таман Қарағандыға келдім. Өзім – мектепте жақсы оқығанмын, белсендімін, 10-ақ баланың қатарына ілігіп, тегін оқуға түсіп тұрмын, мен мықты болмағанда кім мықты деген алаөкпелігім бар. Бірақ...

Осы «бірақ» жан дүниемді талқандап, 17 жасқа дейінгі құндылықтарымды күйретіп, өмірімді түбегейлі өзгертті. Ақтоғайда, ауылда жүргенде «Бүкіл Қазақ елі тек қана қазақша сөйлейді, сондықтан сол тілде тәрбие, білім алған мен – дүниенің тұтқасымын» деген өркеуде түсінік болатын. Бірақ олай емес екен. Қарағандымыз – орысша ойлайтын, орысша сөйлейтін қала екен. Міне, осы мәселе мені тығырыққа тіреді. Оның үстіне, Шетел тілдер факультетіндегі кәсіби сабақтар орыс тілі арқылы жүре бастады.

Осылай жетім көңіл болып жүргенде, Құдай Қағазбаевпен кезіктірді. Бұл кезеңде маған оқытушы емес, ұстаз ауадай қажет еді.

Біздің топ – Шетел тілдер факультетінің тарихындағы алғашқы қазақ тобы еді. Алайда қазақ рухты оқытушылар тапшы болатын. Жаңбырбай Ахметұлы «Сендер алғашқы қазақ тобысыңдар. Сондықтан артылған жүк ауыр, сендерге қойылатын талап жоғары. Дұрыстап оқыңдар. Егер сендер жақсы оқысаңдар, үлгілі бола білсеңдер, қазақ топтары көбейеді» деп қайрайтын.

Тобымдағы менен басқа баланың бәрі орысшаға жетік. 10 студенттің 6-уы – ұлмыз. Менен өзгесі Бұқар жырау атындағы Қазақ-түрік лицейін бітіргендер. 4 қыз да – мықты. Ең осалы өзім. Қатты қиналдым. Тіпті ызадан көзім жасқа толып кететін. Оны ешкімге көрсетпей, тісімді сақырлатып, оқулықтардан бас көтермейтінмін. Еңсем езілген сәтте оқудан шығуға бел будым. «Соншама азаптанғанша, жеңілдеу оқуға ауысайын» деген суық ой келді. Осы кезде

Қағазбаев тоқтатты.

Жаңбырбай Ахметұлы «Қазақтың баласына ағылшын тілін үйрену деген ең оңай нәрсе емес пе! Сен – қазақтың баласы, соған шамаң жетпей ме?!» деп сөзімен түйреп, өткір көзін қадады. Көзімен көзім түйіскенде, ішімде жанартау атылып, 17 жасыма дейін бойыма жинаған рух атой салып шыға келді.

Ұстазымыз туралы айтылар әңгіме алда. Бір кітапқа жүк. Қарбалас тірлікпен қоса сол кітаптың да қамында жүрміз. Жаңбырбай Ахметұлының өнегелі өмірін, ұстаздық, ғалымдық және қайраткерлік жолын кейінгі ұрпақ та білуге тиіс.

**Ернат МЕЛІСҰЛЫ,
оқытушы-аудармашы,
журналист,
Бөкетов университетінің түлегі**

**Құрметті Жаңбырбай
Ахметұлы!**

Сізді Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті ұстаздардың атынан 70-жылдық мерей тойыңызбен шын жүректен құттықтаймын!

Жарты ғасырға жуық Сіз елімізде білім беру саласында және жас ұрпақ тәрбиелеуде зор үлес қосудасыз. Қажырлы еңбегіңіздің арқасында мыңдаған шәкірттерді дайындап, үлкен белестерге жеткіздіңіз. Осы заманға сай білім берген шәкірттеріңіз Қазақстанның түпкір – түпкірінде білімді мамандар болып қызмет атқаруда.

Бүгінгі күнде Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің доценті, «Құрмет» орденінің иегері, «ТМД-ның үздік педагогы», «Қазақстан Республикасы білім беру ісінің үздігі», Қарағанды облысы әкімінің Құрмет Грамота иесі, «Қарағанды университетінің еңбек сіңірген қызметкері» атақтары және марапаттауларының иегерісіз. Ғылым саласында тартулы жетістіктерге жетіп, көптеген мақалар мен оқулықтардың, әдістемелік нұсқаулардың авторысыз. Еңбекте талай абырой биігінен көрініп, ұрпағыңызға үлгі болар абзал жан ретінде өзіңізді танытып жүрсіз.

Өткен ғасырдың 70-жылдардың аяғында Алматы қаласында қара шаңырақ Педагогикалық шетел тілдері институтының аспирантурасында бірге оқып, ғылыми-зерттеу жұмыстарымен айналысып, оқуды ойдағыдай бітіргеннен кейін, біреуіміз Қарағандығы, енді біреуіміз Қызылордаға оралып, туған жеріміздің жоғары оқу орындарында қажырлы еңбек етудеміз.

Құрметті Жаңбырбай Ахметұлы!

Біз сізді жан жүрегімізбен жарқылдай қуана отырып құттықтап, мерекелі мерейтой күні Сізге денсаулығыңыз күйлі-қуатты, ғұмырыңыз ұзағынан, көрер қуанышыңыз молынан болсын деп тілейміз!

Мерейіңіз үстем, кадр-қасиетіңіз зор болсын!

Ізгі ниетпен, Қорқыт Ата атындағы университетінің құрметті профессоры, филология ғылымдарының кандидаты, «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері Темірболат Ыбрайұлы Кеншінбай

Құрметті
ЖАҢБЫРБАЙ АХМЕТҰЛЫ!

Жүйрік уақыттың ұшқыр қанаты Сізді мағыналы
ғұмырыңыздың биік бір белесі– 70 жасқа алып жетті.
Сіз осы кемелдікке тың жігер, жарқын көңілмен келіп отырсыз.
" Қарттары бар ел – қазынасы бар ел" – деген сөз бар халқымызда.
Осынау жылдар ішінде өмірдің талай белестерінен табысты өтіп,
бүгінде өркен жайған алып бәйтеректей үлкен білім
ордасының ақылшы тірегі, арқа сүйері болдыңыз.

Біз мерекелі мерейтой күні Сізге
денсаулығыңыз күйлі-қуатты,
ғұмырыңыз ұзағынан, көрер қуанышыңыз
молынан болсын деп тілейміз!
Мерейіңіз үстем, қадір-қасиетіңіз зор болсын!

Ізгі ниетпен,
Осакаров ауданы әкімінің
орынбасары

А. Шалабаева

15 қазан 2022 жыл

Құрметті Жаңбырбай Ахметұлы !

Жүйрік уақыттың ұшқыр қанаты сізді мағыналы ғұмырыңыздың биік бір белесі – 70 жасқа да алып жетті. Сіз осы кемел жасқа тың жігер, жарқын көңілмен келіп отырсыз. Кісілік келбетіңізбен, азаматтық тұлғаңызбен және де ұлттық дәстүрлерді үкілей білген қасиетіңізбен үлкенге де кішіге де сүйкімді бола білген жансыз.

Осынау жылдар ішінде өмірдің талай сынақтарынан сүрінбей өтіп, бүгінде елге танымал ғалым, мерейі үстем ұстаз, ақыл айтар, жол көрсетер асқақ тұлға болдыңыз. Біз өзіңізбен ұзақ жылдар бойы бір салада еңбек етіп жүріп, алар асуларыңыз бен жетер биіктеріңіздің әлі де алда екеніне күмәніміз жоқ.

Еңбегіңіздің сан қырымен танылып, білім мен өнегенің жолын көрсете беріңіз дегіміз келеді.

Бүгінгі 70 жасқа толған мерейлі тойыңызда денсаулық, ұзақ ғұмыр, әулетіңізге баянды бақыт тілейміз!

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті шетел филологиясы кафедрасының меңгерушісі ф.ғ.д., профессор Біжкенова Айгүл Ермековна, ф.ғ.д. профессор Дүйсекова Күләш Керімбековна, профессор, PhD (Франция) Сарсикеева Гульнар Қусайеновна, ф.ғ.к. ,профессор Нүркенова Сауле Сләмбековна

АСТАНА, 2022ж

ISBN 978-601-362-078-7

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
Шетел тілдері факультеті
100026, Қарағанды қаласы, Муканов көшесі, 1 к9